៚ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៚

អង្គុត្តរនិកាយោ

ចតុក្កនិបាតបាឡិ

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. ភណ្ឌគាមវគ្គោ

១. អនុពុទ្ធសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វជ្ជីសុ វិហរតិ ភណ្ឌគាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ចតុន្នំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ច។ កតមេសំ ចតុន្នំ? អរិយស្ស, ភិក្ខវេ, សីលស្ស អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ច។ អរិយស្ស, ភិក្ខវេ, សមាធិស្ស អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ច។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាយ អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ច ។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, វិមុត្តិយា អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមិទំ ទីឃមទ្ធានំ សន្ធាវិតំ សំសរិតំ មមញ្ចេវ តុម្ហាកញ្ច។ តយិទំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ សីលំ អនុពុទ្ធំ បដិវិទ្ធំ, អរិយោ សមាធិ អនុពុទ្ធោ បដិវិទ្ធោ, អរិយា បញ្ញា អនុពុទ្ធា បដិវិទ្ធា, អរិយា វិមុត្តិ អនុពុទ្ធា បដិវិទ្ធា, ឧច្ឆិន្នា ភវតណ្ហា, ខីណា ភវនេត្តិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘‘សីលំ សមាធិ បញ្ញា ច, វិមុត្តិ ច អនុត្តរា;
អនុពុទ្ធា ឥមេ ធម្មា, គោតមេន យសស្សិនា។

‘‘ឥតិ ពុទ្ធោ អភិញ្ញាយ, ធម្មមក្ខាសិ ភិក្ខុនំ;
ទុក្ខស្សន្តករោ សត្ថា, ចក្ខុមា បរិនិព្ពុតោ’’តិ។ បឋមំ;

២. បបតិតសុត្តំ

២. ‘‘ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អរិយេន, ភិក្ខវេ, សីលេន អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយេន, ភិក្ខវេ, សមាធិនា អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាយ អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, វិមុត្តិយា អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ អសមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា បបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។

‘‘ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ [អប្បបតិតោតិ (ក.)] វុច្ចតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អរិយេន, ភិក្ខវេ, សីលេន សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយេន, ភិក្ខវេ, សមាធិនា សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាយ សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ អរិយាយ, ភិក្ខវេ, វិមុត្តិយា សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ វុច្ចតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ‘ឥមស្មា ធម្មវិនយា អបបតិតោ’តិ វុច្ចតី’’តិ។

“ចុតា បតន្តិ បតិតា, គិទ្ធា ច បុនរាគតា;
កតំ កិច្ចំ រតំ រម្មំ, សុខេនាន្វាគតំ សុខ”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. បឋមខតសុត្តំ

៣. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ [អវ្យត្តោ (សី. បី.)] អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា អវណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា វណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា អប្បសាទនីយេ ឋានេ បសាទំ ឧបទំសេតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា បសាទនីយេ ឋានេ អប្បសាទំ ឧបទំសេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ [វ្យត្តោ (សី. បី.), ព្យត្តោ (ស្យា. កំ.)] សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ , អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា អប្បសាទនីយេ ឋានេ អប្បសាទំ ឧបទំសេតិ, អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា បសាទនីយេ ឋានេ បសាទំ ឧបទំសេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតី”តិ។

[សុ. និ. ៦៦៣; សំ. និ. ១.១៨០] “យោ និន្ទិយំ បសំសតិ,
តំ វា និន្ទតិ យោ បសំសិយោ;
វិចិនាតិ មុខេន សោ កលិំ,
កលិនា តេន សុខំ ន វិន្ទតិ។

[សុ. និ. ៦៦៣; សំ. និ. ១.១៨០] “អប្បមត្តោ អយំ កលិ,
យោ អក្ខេសុ ធនបរាជយោ;
សព្ពស្សាបិ សហាបិ អត្តនា,
អយមេវ មហន្តតរោ កលិ;
យោ សុគតេសុ មនំ បទោសយេ។

“សតំ សហស្សានំ និរព្ពុទានំ,
ឆត្តឹសតី បញ្ច ច អព្ពុទានិ;
យមរិយគរហី [យមរិយំ គរហីយ (ស្យា. កំ.)] និរយំ ឧបេតិ,
វាចំ មនញ្ច បណិធាយ បាបក”ន្តិ។ តតិយំ;

៤. ទុតិយខតសុត្តំ

៤. “ចតូសុ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេសុ ចតូសុ? មាតរិ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ បិតរិ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ…បេ.… តថាគតេ , ភិក្ខវេ, មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ…បេ.… តថាគតសាវកេ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូសុ មិច្ឆា បដិបជ្ជមានោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។

“ចតូសុ, ភិក្ខវេ, សម្មា បដិបជ្ជមានោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេសុ ចតូសុ? មាតរិ, ភិក្ខវេ, សម្មា បដិបជ្ជ

មានោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ បិតរិ, ភិក្ខវេ, សម្មា បដិបជ្ជមានោ...បេ.... តថាគតេ, ភិក្ខវេ, សម្មា បដិបជ្ជមានោ...បេ.... តថាគតសាវកេ, ភិក្ខវេ, សម្មា បដិបជ្ជមានោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូសុ សម្មា បដិបជ្ជមានោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតី"តិ។

"មាតរិ បិតរិ ចាបិ, យោ មិច្ឆា បដិបជ្ជតិ;
តថាគតេ វា សម្ពុទ្ធេ, អថ វា តស្ស សាវកេ;
ពហុញ្ច សោ បសវតិ, អបុញ្ញំ តាទិសោ នរោ។

"តាយ នំ អធម្មចរិយាយ [តាយ អធម្មចរិយាយ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], មាតាបិតូសុ បណ្ឌិតា;
ឥធេវ នំ គរហន្តិ, បេច្ចាបាយញ្ច គច្ឆតិ។

"មាតរិ បិតរិ ចាបិ, យោ សម្មា បដិបជ្ជតិ;
តថាគតេ វា សម្ពុទ្ធេ, អថ វា តស្ស សាវកេ;
ពហុញ្ច សោ បសវតិ, បុញ្ញំ ឯតាទិសោ [បុញ្ញម្បិ តាទិសោ (សី. ស្យា. កំ.)] នរោ។

"តាយ នំ ធម្មចរិយាយ, មាតាបិតូសុ បណ្ឌិតា;
ឥធេវ [ឥធ ចេវ (សី.)] នំ បសំសន្តិ, បេច្ច សគ្គេ បមោទតី"តិ [សគ្គេ ច មោទតីតិ (សី.)]។ ចតុត្ថំ;

៥. អនុសោតសុត្តំ

៥. "ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អនុសោតគាមី បុគ្គលោ, បដិសោតគាមី បុគ្គលោ, ឋិតត្តោ បុគ្គលោ, តិណ្ណោ បារង្គតោ [បារគតោ (សី. ស្យា. កំ.)] ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនុសោតគាមី បុគ្គលោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កាមេ ច បដិសេវតិ, បាបញ្ច កម្មំ ករោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុសោតគាមី បុគ្គលោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិសោតគាមី បុគ្គលោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កាមេ ច នប្បដិសេវតិ, បាបញ្ច កម្មំ ន ករោតិ, សហាបិ ទុក្ខេន សហាបិ ទោមនស្សេន អស្សុមុខោបិ រុទមានោ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បដិសោតគាមី បុគ្គលោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ឋិតត្តោ បុគ្គលោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ, តត្ថ បរិនិព្ពាយី, អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឋិតត្តោ បុគ្គលោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ"ន្តិ។

"យេ កេចិ កាមេសុ អសញ្ញតា ជនា,
អវីតរាគា ឥធ កាមភោគិនោ;
បុនប្បុនំ ជាតិជរូបគាមិ តេ [ជាតិជរូបគាហិនោ (សី.), ជាតិជរូបគា ហិ តេ (ស្យា. កំ.)],
តណ្ហាធិបន្នា អនុសោតគាមិនោ។

"តស្មា ហិ ធីរោ ឥធុបដ្ឋិតស្សតី,
កាមេ ច បាបេ ច អសេវមានោ;
សហាបិ ទុក្ខេន ជហេយ្យ កាមេ,
បដិសោតគាមីតិ តមាហុ បុគ្គលំ។

“យោ វេ កិលេសានិ បហាយ បញ្ច,
បរិបុណ្ណសេខោ អបរិហានធម្មោ;
ចេតោវសិប្បត្តោ សមាហិតិន្ទ្រិយោ,
ស វេ ឋិតត្តោតិ នរោ បវុច្ចតិ។

“បរោបរា យស្ស សមេច្ច ធម្មា,
វិធូបិតា អត្ថគតា ន សន្តិ;
ស វេ មុនិ [ស វេទគូ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វុសិតព្រហ្មចរិយោ,
លោកន្តគូ បារគតោតិ វុច្ចតី”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. អប្បស្សុតសុត្តំ

៦. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? អប្បស្សុតោ សុតេន អនុបបន្នោ, អប្បស្សុតោ សុតេន ឧបបន្នោ, ពហុស្សុតោ សុតេន អនុបបន្នោ, ពហុស្សុតោ សុតេន ឧបបន្នោ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បស្សុតោ ហោតិ សុតេន អនុបបន្នោ ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស អប្បកំ សុតំ ហោតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ សោ តស្ស អប្បកស្ស សុតស្ស ន អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ [ន ធម្មមញ្ញាយ (បី. ក.)] ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បស្សុតោ ហោតិ សុតេន អនុបបន្នោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បស្សុតោ ហោតិ សុតេន ឧបបន្នោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស អប្បកំ សុតំ ហោតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ សោ តស្ស អប្បកស្ស សុតស្ស អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បស្សុតោ ហោតិ សុតេន ឧបបន្នោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតេន អនុបបន្នោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ពហុកំ សុតំ ហោតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ សោ តស្ស ពហុកស្ស សុតស្ស ន អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ [ន ធម្មមញ្ញាយ (បី.)] ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតេន អនុបបន្នោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតេន ឧបបន្នោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ពហុកំ សុតំ ហោតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថា ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ សោ តស្ស ពហុកស្ស សុតស្ស អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតេន ឧបបន្នោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។

“អប្បស្សុតោបិ ចេ ហោតិ, សីលេសុ អសមាហិតោ;
ឧភយេន នំ គរហន្តិ, សីលតោ ច សុតេន ច។

“អប្បស្សុតោបិ ចេ ហោតិ, សីលេសុ សុសមាហិតោ;
សីលតោ នំ បសំសន្តិ, តស្ស សម្បជ្ជតេ សុតំ។

“ពហុស្សុតោបិ ចេ ហោតិ, សីលេសុ អសមាហិតោ;
សីលតោ នំ គរហន្តិ, នាស្ស សម្បជ្ជតេ សុតំ។

“ពហុស្សុតោបិ ចេ ហោតិ, សីលេសុ សុសមាហិតោ;
ឧភយេន នំ បសំសន្តិ, សីលតោ ច សុតេន ច។

“ពហុស្សុតំ ធម្មធរំ, សប្បញ្ញំ ពុទ្ធសាវកំ;
នេក្ខំ ជម្ពោនទស្សេវ, កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ;
ទេវាបិ នំ បសំសន្តិ, ព្រហ្មុនាបិ បសំសិតោ”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. សោភនសុត្តំ

៧. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, វិយត្តា វិនីតា វិសារទា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សង្ឃំ សោភេន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? ភិក្ខុ, ភិក្ខវេ, វិយត្តោ វិនីតោ វិសារទោ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ សង្ឃំ សោភេតិ។ ភិក្ខុនី, ភិក្ខវេ, វិយត្តា វិនីតា វិសារទា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សង្ឃំ សោភេតិ។ ឧបាសកោ, ភិក្ខវេ, វិយត្តោ វិនីតោ វិសារទោ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ សង្ឃំ សោភេតិ។ ឧបាសិកា, ភិក្ខវេ, វិយត្តា វិនីតា វិសារទា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សង្ឃំ សោភេតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វិយត្តា វិនីតា វិសារទា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សង្ឃំ សោភេន្តី”តិ។

“យោ ហោតិ វិយត្តោ [វ្យត្តោ (សី. បី.), ព្យត្តោ (ស្យា. កំ.)] ច វិសារទោ ច,
ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ច ហោតិ;
ធម្មស្ស ហោតិ អនុធម្មចារី,
ស តាទិសោ វុច្ចតិ សង្ឃសោភនោ [សំឃសោភណោ (ក.)]។

“ភិក្ខុ ច សីលសម្បន្នោ, ភិក្ខុនី ច ពហុស្សុតា;
ឧបាសកោ ច យោ សទ្ធោ, យា ច សទ្ធា ឧបាសិកា;
ឯតេ ខោ សង្ឃំ សោភេន្តិ, ឯតេ ហិ សង្ឃសោភនា”តិ។ សត្តមំ;

៨. វេសារជ្ជសុត្តំ

៨. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស វេសារជ្ជានិ, យេហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ , បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ‘សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស តេ បដិជានតោ ឥមេ ធម្មា អនភិសម្ពុទ្ធា’តិ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ ។ ឯតមហំ [ឯតម្បហំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘ខីណាសវស្ស តេ បដិជានតោ ឥមេ អាសវា អបរិក្ខីណា’តិ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘យេ ខោ បន តេ អន្តរាយិកា ធម្មា វុត្តា តេ បដិសេវតោ នាលំ អន្តរាយាយា’តិ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“‘យស្ស ខោ បន តេ អត្ថាយ ធម្មោ ទេសិតោ សោ ន និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា’តិ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ តថាគតស្ស វេសារជ្ជានិ, យេហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតី”តិ។

“យេ កេចិមេ វាទបថា បុថុស្សិតា,
យំ និស្សិតា សមណព្រាហ្មណា ច;
តថាគតំ បត្វា ន តេ ភវន្តិ,
វិសារទំ វាទបថាតិវត្តំ [វាទបថាភិវត្តិនំ (សី.), វាទបថាតិ វុត្តំ (បី. ក.)]។

“យោ ធម្មចក្កំ អភិភុយ្យ កេវលី [កេវលំ (ស្យា.), កេវលោ (ក.)],
បវត្តយី សព្ពភូតានុកម្បី;
តំ តាទិសំ ទេវមនុស្សសេដ្ឋំ,
សត្តា នមស្សន្តិ ភវស្ស បារគុ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. តណ្ហុប្បាទសុត្តំ

៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ កតមេ ចត្តារោ? ចីវរហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; បិណ្ឌបាតហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; សេនាសនហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; ឥតិភវាភវហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“តណ្ហា ទុតិយោ បុរិសោ, ទីឃមទ្ធាន សំសរំ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ, សំសារំ នាតិវត្តតិ។

“ឯវមាទីនវំ ញត្វា, តណ្ហំ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ;
វីតតណ្ហោ អនាទានោ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ”តិ [ឥតិវុ. ១៥, ១០៥]។ នវមំ;

១០. យោគសុត្តំ

១០. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, យោគា។ កតមេ ចត្តារោ? កាមយោគោ, ភវយោគោ, ទិដ្ឋិយោគោ, អវិជ្ជាយោគោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កាមយោគោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កាមានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច [អត្ថគមញ្ច (សី. បី.)] អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស កាមានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ អប្បជានតោ [នប្បជានតោ (ស្យា. កំ. ក.)] យោ កាមេសុ កាមរាគោ កាមនន្ទី [កាមនន្ទិ (សី. ស្យា. កំ.)] កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិបាសា កាមបរិឡាហោ កាមជ្ឈោសានំ កាមតណ្ហា សានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កាមយោគោ។ ឥតិ កាមយោគោ។

“ភវយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភវានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ភវានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ អប្បជានតោ យោ ភវេសុ ភវរាគោ ភវនន្ទី ភវស្នេហោ ភវមុច្ឆា ភវបិបាសា ភវបរិឡាហោ ភវជ្ឈោសានំ ភវតណ្ហា សានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភវយោគោ។ ឥតិ កាមយោគោ ភវយោគោ។

“ទិដ្ឋិយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ អប្បជានតោ យោ ទិដ្ឋីសុ ទិដ្ឋិរាគោ ទិដ្ឋិនន្ទី ទិដ្ឋិស្នេហោ ទិដ្ឋិមុច្ឆា ទិដ្ឋិបិបាសា ទិដ្ឋិបរិឡាហោ ទិដ្ឋិជ្ឈោសានំ [ទិដ្ឋិអជ្ឈោសានំ (សី. បី.)] ទិដ្ឋិតណ្ហា សានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយោគោ។ ឥតិ កាមយោគោ ភវយោគោ ទិដ្ឋិយោគោ។

“អវិជ្ជាយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ អប្បជានតោ យា ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អវិជ្ជា អញ្ញាណំ សានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយោគោ។ ឥតិ កាមយោគោ ភវយោគោ ទិដ្ឋិយោគោ អវិជ្ជាយោគោ, សំយុត្តោ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សំកិលេសិកេហិ បោនោភវិកេហិ [បោនោ ព្ភវិកេហិ (ស្យា. ក.)] សទរេហិ ទុក្ខវិបាកេហិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណិកេហិ។ តស្មា អយោគក្ខេមីតិ វុច្ចតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ យោគា។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, វិសំយោគា។ កតមេ ចត្តារោ? កាមយោគវិសំយោគោ, ភវយោគវិសំយោគោ, ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ, អវិជ្ជាយោគវិសំយោគោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កាមយោគវិសំយោគោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កាមានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស កាមានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានតោ យោ កាមេសុ កាមរាគោ កាមនន្ទី កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបិបាសា កាមបរិឡាហោ កាមជ្ឈោសានំ កាមតណ្ហា សា នានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កាមយោគវិសំយោគោ។ ឥតិ កាមយោគវិសំយោគោ។

“ភវយោគវិសំយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភវានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ភវានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានតោ យោ ភវេសុ ភវរាគោ ភវនន្ទី ភវស្នេហោ ភវមុច្ឆា ភវបិបាសា ភវបរិឡាហោ

ភវជ្ឈោសានំ ភវតណ្ហា សា នានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភវយោគវិសំយោគោ។ ឥតិ កាមយោគវិសំយោគោ ភវយោគវិសំយោគោ។

“ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ទិដ្ឋីនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានតោ យោ ទិដ្ឋីសុ ទិដ្ឋិរាគោ ទិដ្ឋិនន្ទី ទិដ្ឋិស្នេហោ ទិដ្ឋិមុច្ឆា ទិដ្ឋិបិបាសា ទិដ្ឋិបរិឡាហោ ទិដ្ឋិជ្ឈោសានំ ទិដ្ឋិតណ្ហា សា នានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ។ ឥតិ កាមយោគវិសំយោគោ ភវយោគវិសំយោគោ ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ។

“អវិជ្ជាយោគវិសំយោគោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានតោ យា ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អវិជ្ជា អញ្ញាណំ សា នានុសេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយោគវិសំយោគោ ។ ឥតិ កាមយោគវិសំយោគោ ភវយោគវិសំយោគោ ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ អវិជ្ជាយោគវិសំយោគោ, វិសំយុត្តោ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សំកិលេសិកេហិ បោនោភវិកេហិ សទរេហិ ទុក្ខវិបាកេហិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណិកេហិ។ តស្មា យោគក្ខេមីតិ វុច្ចតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វិសំយោគា”តិ។

“កាមយោគេន សំយុត្តា, ភវយោគេន ចូភយំ;
ទិដ្ឋិយោគេន សំយុត្តា, អវិជ្ជាយ បុរក្ខតា។

“សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ, ជាតិមរណគាមិនោ;
យេ ច កាមេ បរិញ្ញាយ, ភវយោគញ្ច សព្ពសោ។

“ទិដ្ឋិយោគំ សមូហច្ច, អវិជ្ជញ្ច វិរាជយំ;
សព្ពយោគវិសំយុត្តា, តេ វេ យោគាតិគា មុនី”តិ។ ទសមំ;

ភណ្ឌគាមវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អនុពុទ្ធំ បបតិតំ ទ្វេ, ខតា អនុសោតបញ្ចមំ;
អប្បស្សុតោ ច សោភនំ, វេសារជ្ជំ តណ្ហាយោគេន តេ ទសាតិ។

២. ចរវគ្គោ

១. ចរសុត្តំ

១១. [ឥតិវុ. ១១០] “ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ [ព្យន្តិករោតិ (បី.), ព្យន្តី ករោតិ (ក.)] ន អនភាវំ គមេតិ, ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោ’តិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ, ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោ’តិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ, និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោ’តិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ, នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ, សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ ‘អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោ’តិ វុច្ចតិ។

“ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តំ ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ, បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតី”តិ។

“ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ, និសិន្នោ ឧទ វា សយំ;
យោ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, បាបកំ គេហនិស្សិតំ។

“កុម្មគ្គប្បដិបន្នោ សោ, មោហនេយ្យេសុ មុច្ឆិតោ;
អភព្ពោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ។

“យោ ច ចរំ វា តិដ្ឋំ វា, និសិន្នោ ឧទ វា សយំ;
វិតក្កំ សមយិត្វាន, វិតក្កូបសមេ រតោ;
ភព្ពោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តម”ន្តិ។ បឋមំ;

២. សីលសុត្តំ

១២. “សម្បន្នសីលា, ភិក្ខវេ, វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ។ សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ។ សម្បន្នសីលានំ វោ, ភិក្ខវេ, វិហរតំ សម្បន្នបាតិមោក្ខានំ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតានំ វិហរតំ អាចារគោចរសម្បន្នានំ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវីនំ សមាទាយ សិក្ខតំ សិក្ខាបទេសុ កិមស្ស ឧត្តរិ ករណីយំ?

“ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈាព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ... ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ... វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ, ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈាព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ... ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ... វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ, ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈាព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ... ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ... វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ, និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស អភិជ្ឈាព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ... ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ... វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ, សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ ‘អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ’តិ វុច្ចតី”តិ។

“យតំ [យថា (ក.) ឥតិវុ. ១១១] ចរេ យតំ [យថា (ក.) ឥតិវុ. ១១១] តិដ្ឋេ, យតំ [យថា (ក.) ឥតិវុ. ១១១] អច្ឆេ យតំ [យថា (ក.) ឥតិវុ. ១១១] សយេ;
យតំ [យថា (ក.) ឥតិវុ. ១១១] សមិញ្ជយេ [សម្មិញ្ជយេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភិក្ខុ, យតមេនំ [យតមេវ នំ (សី.), យតមេតំ (ស្យា. កំ.), យតមេវ (?)] បសារយេ។

“ឧទ្ធំ តិរិយំ អបាចីនំ, យាវតា ជគតោ គតិ;
សមវេក្ខិតា ច ធម្មានំ, ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ។

“ចេតោសមថសាមីចិំ, សិក្ខមានំ សទា សតំ;
សតតំ បហិតត្តោតិ, អាហុ ភិក្ខុំ តថាវិធ”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. បធានសុត្តំ

១៣. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សម្មប្បធានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សម្មប្បធានានី”តិ។

“សម្មប្បធានា មារធេយ្យាភិភូតា,
តេ អសិតា ជាតិមរណភយស្ស បារគូ;
តេ តុសិតា ជេត្វា មារំ សវាហិនី [សវាហនំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] តេ អនេជា,
សព្ពំ នមុចិពលំ ឧបាតិវត្តា តេ សុខិតា”តិ។ តតិយំ;

៤. សំវរសុត្តំ

១៤. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, បធានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សំវរប្បធានំ, បហានប្បធានំ, ភាវនាប្បធានំ, អនុរក្ខណាប្បធានំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សំវរប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ , តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី, យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សំវរប្បធានំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បហានប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ; ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ...បេ.... ឧប្បន្នំ វិហិំសាវិតក្កំ...បេ.... ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បហានប្បធានំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ភាវនាប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ, ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភាវនាប្បធានំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, អនុរក្ខណាប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ ភទ្ទកំ សមាធិនិមិត្តំ អនុរក្ខតិ អដ្ឋិកសញ្ញំ បុឡវកសញ្ញំ វិនីលកសញ្ញំ វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញំ ឧទ្ធុមាតកសញ្ញំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុរក្ខណាប្បធានំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ បធានានី”តិ។

“សំវរោ ច បហានញ្ច, ភាវនា អនុរក្ខណា;
ឯតេ បធានា ចត្តារោ, ទេសិតាទិច្ចពន្ធុនា;
យេហិ ភិក្ខុ ឥធាតាបី, ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេ”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. បញ្ញត្តិសុត្តំ

១៥. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, អគ្គបញ្ញត្តិយោ។ កតមា ចតស្សោ? ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវីនំ យទិទំ – រាហុ អសុរិន្ទោ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, កាមភោគីនំ យទិទំ – រាជា មន្ធាតា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, អាធិបតេយ្យានំ យទិទំ – មារោ បាបិមា។ សទេវកេ, ភិក្ខវេ, លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ តថាគតោ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ អគ្គបញ្ញត្តិយោ”តិ។

“រាហុគ្គំ អត្តភាវីនំ, មន្ធាតា កាមភោគិនំ;
មារោ អាធិបតេយ្យានំ, ឥទ្ធិយា យសសា ជលំ។

“ឧទ្ធំ តិរិយំ អបាចីនំ, យាវតា ជគតោ គតិ;
សទេវកស្ស លោកស្ស, ពុទ្ធោ អគ្គោ បវុច្ចតី”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. សោខុម្មសុត្តំ

១៦. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សោខុម្មានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបសោខុម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ បរមេន; តេន ច រូបសោខុម្មេន អញ្ញំ រូបសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន សមនុបស្សតិ; តេន ច រូបសោខុម្មេន អញ្ញំ រូបសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន បត្ថេតិ។ វេទនាសោខុម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ បរមេន; តេន ច វេទនាសោខុម្មេន អញ្ញំ វេទនាសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន សមនុបស្សតិ; តេន ច វេទនាសោខុម្មេន អញ្ញំ វេទនាសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន បត្ថេតិ។ សញ្ញាសោខុម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ បរមេន; តេន ច សញ្ញាសោខុម្មេន អញ្ញំ សញ្ញាសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន សមនុបស្សតិ; តេន ច សញ្ញាសោខុម្មេន អញ្ញំ សញ្ញាសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន បត្ថេតិ។ សង្ខារសោខុម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ បរមេន; តេន ច សង្ខារសោខុម្មេន អញ្ញំ សង្ខារសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន សមនុបស្សតិ;

តេន ច សង្ខារសោខុម្មេន អញ្ញំ សង្ខារសោខុម្មំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា ន បស្សតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សោខុម្មានី’’តិ។

‘‘រូបសោខុម្មតំ ញត្វា, វេទនានញ្ច សម្ភវំ;
សញ្ញា យតោ សមុទេតិ, អត្ថំ គច្ឆតិ យត្ថ ច;
សង្ខារេ បរតោ ញត្វា, ទុក្ខតោ នោ ច អត្តតោ។

‘‘ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ, សន្តោ សន្តិបទេ រតោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ’’ន្តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមអគតិសុត្តំ

១៧. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អគតិគមនានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ, ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អគតិគមនានី’’តិ។

‘‘ឆន្ទា ទោសា ភយា មោហា, យោ ធម្មំ អតិវត្តតិ;
និហីយតិ តស្ស យសោ, កាឡបក្ខេវ ចន្ទិមា’’តិ។ សត្តមំ;

៨. ទុតិយអគតិសុត្តំ

១៨. ‘‘ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, នាគតិគមនានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ន ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ, ន ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, ន មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ន ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ នាគតិគមនានី’’តិ។

‘‘ឆន្ទា ទោសា ភយា មោហា, យោ ធម្មំ នាតិវត្តតិ;
អាបូរតិ តស្ស យសោ, សុក្កបក្ខេវ ចន្ទិមា’’តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. តតិយអគតិសុត្តំ

១៩. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អគតិគមនានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ , ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អគតិគមនានិ។

‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, នាគតិគមនានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ន ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ, ន ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, ន មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ន ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ នាគតិគមនានី’’តិ។

‘‘ឆន្ទា ទោសា ភយា មោហា, យោ ធម្មំ អតិវត្តតិ;
និហីយតិ តស្ស យសោ, កាឡបក្ខេវ ចន្ទិមា។

‘‘ឆន្ទា ទោសា ភយា មោហា, យោ ធម្មំ នាតិវត្តតិ;
អាបូរតិ តស្ស យសោ, សុក្កបក្ខេវ ចន្ទិមា’’តិ។ នវមំ;

១០. ភត្តុទ្ទេសកសុត្តំ

២០. ‘‘ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភត្តុទ្ទេសកោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ, ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភត្តុទ្ទេសកោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

‘‘ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភត្តុទ្ទេសកោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? ន ឆន្ទាគតិំ គច្ឆតិ, ន ទោសាគតិំ គច្ឆតិ, ន មោហាគតិំ គច្ឆតិ, ន ភយាគតិំ គច្ឆតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភត្តុទ្ទេសកោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ’’តិ។

‘‘យេ កេចិ កាមេសុ អសញ្ញតា ជនា,

អធម្មិកា ហោន្តិ អធម្មគារវា;
ឆន្ទា ទោសា មោហា ច ភយា គាមិនោ [ឆន្ទា ច ទោសា ច ភយា ច គាមិនោ (សី. ស្យា. កំ. បី)],
បរិសាកសដោ [បរិសក្កសាវោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ច បនេស វុច្ចតិ។

“ឯវញ្ហិ វុត្តំ សមណេន ជានតា,
តស្មា ហិ តេ សប្បុរិសា បសំសិយា;
ធម្មេ ឋិតា យេ ន ករោន្តិ បាបកំ,
ន ឆន្ទា ន ទោសា ន មោហា ន ភយា ច គាមិនោ [ន ឆន្ទទោសា ន ភយា ច គាមិនោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)];
“បរិសាយ មណ្ឌោ ច បនេស វុច្ចតិ,
ឯវញ្ហិ វុត្តំ សមណេន ជានតា”តិ។ ទសមំ;

ចរវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចរំ សីលំ បធានានិ, សំវរំ បញ្ញត្តិ បញ្ចមំ;
សោខុម្មំ តយោ អគតី, ភត្តុទ្ទេសេន តេ ទសាតិ។

៣. ឧរុវេលវគ្គោ

១. បឋមឧរុវេលសុត្តំ

២១. ឯវំ មេ សុតំ [សំ. និ. ១.១៧៣ អាគតំ] – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ភិក្ខវោ"តិ។ "ភទន្តេ"តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

"ឯកមិទាហំ , ភិក្ខវេ, សមយំ ឧរុវេលាយំ វិហរាមិ នជ្ជា នេរញ្ជរាយ តីរេ អជបាលនិគ្រោធេ បឋមាភិសម្ពុទ្ធោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – 'ទុក្ខំ ខោ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ។ កំ នុ ខោ អហំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សក្កត្វា គរុំ កត្វា [គរុកត្វា (សី. បី.)] ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យ'"ន្តិ?

"តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – អបរិបូរស្ស ខោ អហំ សីលក្ខន្ធស្ស បារិបូរិយា អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។ ន ខោ បនាហំ បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា អត្តនា សីលសម្បន្នតរំ, យមហំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។

"អបរិបូរស្ស ខោ អហំ សមាធិក្ខន្ធស្ស បារិបូរិយា អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។ ន ខោ បនាហំ បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា អត្តនា សមាធិសម្បន្នតរំ, យមហំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។

"អបរិបូរស្ស ខោ អហំ បញ្ញាក្ខន្ធស្ស បារិបូរិយា អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។ ន ខោ បនាហំ បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា អត្តនា បញ្ញាសម្បន្នតរំ, យមហំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។

"អបរិបូរស្ស ខោ អហំ វិមុត្តិក្ខន្ធស្ស បារិបូរិយា អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យំ។ ន ខោ បនាហំ បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អញ្ញំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា អត្តនា វិមុត្តិសម្បន្នតរំ, យមហំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យ"ន្តិ។

"តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – 'យំនូនាហំ ឃ្វាយំ [យោបាយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ធម្មោ មយា អភិសម្ពុទ្ធោ តមេវ ធម្មំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរេយ្យ'"ន្តិ។

"អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ មម ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ [សម្មិញ្ជិតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ – ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ មម បុរតោ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំករិត្វា ទក្ខិណំ ជាណុមណ្ឌលំ បថវិយំ និហន្ត្វា យេនាហំ តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា មំ ឯតទវោច – 'ឯវមេតំ ភគវា, ឯវមេតំ សុគត! យេបិ តេ, ភន្តេ, អហេសុំ អតីតមទ្ធានំ អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា តេបិ ភគវន្តោ ធម្មំយេវ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរិំសុ; យេបិ តេ, ភន្តេ, ភវិស្សន្តិ អនាគតមទ្ធានំ អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា តេបិ ភគវន្តោ ធម្មំយេវ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរិស្សន្តិ; ភគវាបិ, ភន្តេ, ឯតរហិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ធម្មំយេវ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរតូ'"តិ។ ឥទមវោច ព្រហ្មា សហម្បតិ។ ឥទំ វត្វា អថាបរំ ឯតទវោច –

"យេ ច អតីតា [យេ ចព្ភតីតា (សី. បី. ក.)] សម្ពុទ្ធា, យេ ច ពុទ្ធា អនាគតា;
យោ ចេតរហិ សម្ពុទ្ធោ, ពហូនំ [ពហុន្នំ (សី. ស្យា. កំ. បី.) សំ. និ. ១.១៧៣] សោកនាសនោ។

"សព្ពេ សទ្ធម្មគរុនោ, វិហំសុ [វិហរិំសុ (ស្យា. កំ.)] វិហរន្តិ ច;

អថោបិ វិហរិស្សន្តិ, ឯសា ពុទ្ធាន ធម្មតា។

“តស្មា ហិ អត្តកាមេន [អត្ថកាមេន (សី. ក.)], មហត្តមភិកង្ខតា;
សទ្ធម្មោ គរុកាតព្ពោ, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។

“ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។ អថ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មុនោ ច អជ្ឈេសនំ វិទិត្វា អត្តនោ ច បតិរូបំ យ្វាយំ [យោបាយំ (សព្ពត្ថ)] ធម្មោ មយា អភិសម្ពុទ្ធោ តមេវ ធម្មំ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហាសិំ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, សង្ឃោបិ មហត្តេន សមន្នាគតោ, អថ មេ សង្ឃេបិ គារវោ”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយឧរុវេលសុត្តំ

២២. “ឯកមិទាហំ , ភិក្ខវេ, សមយំ ឧរុវេលាយំ វិហរាមិ នជ្ជា នេរញ្ជរាយ តីរេ អជបាលនិគ្រោធេ បឋមាភិសម្ពុទ្ធោ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សម្ពហុលា ព្រាហ្មណា ជិណ្ណា វុទ្ធា មហល្លកា អទ្ធគតា វយោអនុប្បត្តា យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា មយា សទ្ធិំ សម្មោទិំសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ, ភិក្ខវេ, តេ ព្រាហ្មណា មំ ឯតទវោចុំ – ‘សុតំ នេតំ [មេតំ (សី. ស្យា. កំ. ក.)], ភោ គោតម – ន សមណោ គោតមោ ព្រាហ្មណេ ជិណ្ណេ វុទ្ធេ មហល្លកេ អទ្ធគតេ វយោអនុប្បត្តេ អភិវាទេតិ វា បច្ចុដ្ឋេតិ វា អាសនេន វា និមន្តេតីតិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, តថេវ។ ន ហិ ភវំ គោតមោ ព្រាហ្មណេ ជិណ្ណេ វុទ្ធេ មហល្លកេ អទ្ធគតេ វយោអនុប្បត្តេ អភិវាទេតិ វា បច្ចុដ្ឋេតិ វា អាសនេន វា និមន្តេតិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, ន សម្បន្នមេវា’”តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘នយិមេ [ន វត មេ (សី. បី.), ន ចយិមេ (ស្យា. កំ.), ន វតិមេ (?)] អាយស្មន្តោ ជានន្តិ ថេរំ វា ថេរករណេ វា ធម្មេ’តិ។ វុទ្ធោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ហោតិ អាសីតិកោ វា នាវុតិកោ វា វស្សសតិកោ វា ជាតិយា។ សោ ច ហោតិ អកាលវាទី អភូតវាទី អនត្ថវាទី អធម្មវាទី អវិនយវាទី, អនិធានវតិំ វាចំ ភាសិតា អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្តវតិំ អនត្ថសំហិតំ។ អថ ខោ សោ ‘ពាលោ ថេរោ’ត្វេវ [តេវ (សី. បី.)] សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ទហរោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ហោតិ យុវា សុសុកាឡកេសោ ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតោ បឋមេន វយសា ។ សោ ច ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។ អថ ខោ សោ ‘បណ្ឌិតោ ថេរោ’ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ថេរករណា ធម្មា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ [សាត្ថា សព្យញ្ជនា (សី. បី.)] កេវលបរិបុណ្ណំ [កេវលបរិបុណ្ណា (សី.)] បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា [ធតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ថេរករណា ធម្មា”តិ។

“យោ ឧទ្ធតេន ចិត្តេន, សម្ផញ្ច ពហុ ភាសតិ;
អសមាហិតសង្កប្បោ, អសទ្ធម្មរតោ មគោ;
អារា សោ ថាវរេយ្យម្ហា, បាបទិដ្ឋិ អនាទរោ។

“យោ ច សីលេន សម្បន្នោ, សុតវា បដិភានវា;
សញ្ញតោ ធីរោ ធម្មេសុ [សញ្ញតោ ធីរធម្មេសុ (សី.), សំយុត្តោ ចិរធម្មេសុ (ស្យា. កំ.)], បញ្ញាយត្ថំ វិបស្សតិ។

“បារគូ សព្ពធម្មានំ, អខិលោ បដិភានវា;
បហីនជាតិមរណោ, ព្រហ្មចរិយស្ស កេវលី។

“តមហំ វទាមិ ថេរោតិ, យស្ស នោ សន្តិ អាសវា;
អាសវានំ ខយា ភិក្ខុ, សោ ថេរោតិ បវុច្ចតី”តិ។ ទុតិយំ;

៣. លោកសុត្តំ

២៣. “លោកោ , ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ។ លោកស្មា តថាគតោ វិសំយុត្តោ។ លោកសមុទយោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ។ លោកសមុទយោ តថាគតស្ស បហីនោ។ លោកនិរោធោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ។ លោកនិរោធោ តថាគតស្ស សច្ឆិកតោ។ លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា។ លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា តថាគតស្ស ភាវិតា។

“យំ, ភិក្ខវេ, សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, សព្ពំ តំ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធំ។ តស្មា ‘តថាគតោ’តិ វុច្ចតិ។

“យញ្ច, ភិក្ខវេ, រត្តិំ តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុជ្ឈតិ យញ្ច រត្តិំ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយតិ, យំ ឯតស្មិំ អន្តរេ ភាសតិ លបតិ និទ្ទិសតិ សព្ពំ តំ តថេវ ហោតិ, នោ អញ្ញថា។ តស្មា ‘តថាគតោ’តិ វុច្ចតិ។

“យថាវាទី, ភិក្ខវេ, តថាគតោ តថាការី, យថាការី តថាវាទី។ ឥតិ យថាវាទី តថាការី, យថាការី តថាវាទី។ តស្មា ‘តថាគតោ’តិ វុច្ចតិ។

“សទេវកេ, ភិក្ខវេ, លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ តថាគតោ អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុ ទសោ វសវត្តី។ តស្មា ‘តថាគតោ’តិ វុច្ចតិ”។

“សព្ពំ លោកំ អភិញ្ញាយ, សព្ពំ លោកេ យថាតថំ;
សព្ពំ លោកំ [សព្ពលោក (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វិសំយុត្តោ, សព្ពលោកេ អនូបយោ។

“ស វេ សព្ពាភិភូ ធីរោ, សព្ពគន្ថប្បមោចនោ;
ផុដ្ឋ’ស្ស បរមា សន្តិ, និព្ពានំ អកុតោភយំ។

“ឯស ខីណាសវោ ពុទ្ធោ, អនីឃោ ឆិន្នសំសយោ;
សព្ពកម្មក្ខយំ បត្តោ, វិមុត្តោ ឧបធិសង្ខយេ។

“ឯស សោ ភគវា ពុទ្ធោ, ឯស សីហោ អនុត្តរោ;
សទេវកស្ស លោកស្ស, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តយិ។

“ឥតិ ទេវា មនុស្សា ច, យេ ពុទ្ធំ សរណំ គតា;
សង្គម្ម តំ នមស្សន្តិ, មហន្តំ វីតសារទំ។

“ទន្តោ ទមយតំ សេដ្ឋោ, សន្តោ សមយតំ ឥសិ;
មុត្តោ មោចយតំ អគ្គោ, តិណ្ណោ តារយតំ វរោ។

“ឥតិ ហេតំ នមស្សន្តិ, មហន្តំ វីតសារទំ;
សទេវកស្មិំ លោកស្មិំ, នត្ថិ តេ [នត្ថិ តេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បដិបុគ្គលោ”តិ។ តតិយំ;

៤. កាឡការាមសុត្តំ

២៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សាកេតេ វិហរតិ កាឡការាមេ [កោឡិការាមេ (ក.)]។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“យំ , ភិក្ខវេ, សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, តមហំ ជានាមិ។

“យំ, ភិក្ខវេ, សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, តមហំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តំ តថាគតស្ស វិទិតំ, តំ តថាគតោ ន ឧបដ្ឋាសិ។

“យំ , ភិក្ខវេ, សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, តមហំ ន ជានាមីតិ វទេយ្យំ, តំ មមស្ស មុសា។

“យំ, ភិក្ខវេ…បេ.… តមហំ ជានាមិ ច ន ច ជានាមីតិ វទេយ្យំ, តំបស្ស [តំ បិស្ស (ស្យា. កំ.), តំ មមស្ស (ក.)] តាទិសមេវ។

“យំ, ភិក្ខវេ…បេ.… តមហំ នេវ ជានាមិ ន ន ជានាមីតិ វទេយ្យំ, តំ មមស្ស កលិ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទដ្ឋា ទដ្ឋព្ពំ, ទិដ្ឋំ ន មញ្ញតិ, អទិដ្ឋំ ន មញ្ញតិ, ទដ្ឋព្ពំ ន មញ្ញតិ, ទដ្ឋារំ ន មញ្ញតិ; សុត្វា សោតព្ពំ, សុតំ ន មញ្ញតិ, អសុតំ ន មញ្ញតិ, សោតព្ពំ ន មញ្ញតិ, សោតារំ ន មញ្ញតិ; មុត្វា មោតព្ពំ, មុតំ ន មញ្ញតិ, អមុតំ ន មញ្ញតិ, មោតព្ពំ ន មញ្ញតិ, មោតារំ ន មញ្ញតិ; វិញ្ញត្វា វិញ្ញាតព្ពំ, វិញ្ញាតំ ន មញ្ញតិ, អវិញ្ញាតំ ន មញ្ញតិ, វិញ្ញាតព្ពំ ន មញ្ញតិ, វិញ្ញាតារំ ន មញ្ញតិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ តាទីយេវ តាទី [តាទិសោវ តាទី (ស្យា. កំ.), តាទិសេ យេវ តាទី (បី.), តាទីយេវ តាទីយេវេកា (ក.)]។ តម្ហា ច បន តាទិម្ហា [តាទិតម្ហា (សី. បី.)] អញ្ញោ តាទី ឧត្តរិតរោ វា បណីតតរោ វា នត្ថីតិ វទាមី”តិ។

“យំ កិញ្ចិ ទិដ្ឋំវ សុតំ មុតំ វា,
អជ្ឈោសិតំ សច្ចមុតំ បរេសំ;
ន តេសុ តាទី សយសំវុតេសុ,
សច្ចំ មុសា វាបិ បរំ ទហេយ្យ។

“ឯតញ្ច សល្លំ បដិកច្ច [បដិគច្ច (សី. បី.)] ទិស្វា,
អជ្ឈោសិតា យត្ថ បជា វិសត្តា;
ជានាមិ បស្សាមិ តថេវ ឯតំ,
អជ្ឈោសិតំ នត្ថិ តថាគតាន”ន្តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. ព្រហ្មចរិយសុត្តំ

២៥. “នយិទំ , ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ជនកុហនត្ថំ, ន ជនលបនត្ថំ, ន លាភសក្ការសិលោកានិសំសត្ថំ, ន ឥតិវាទប្បមោក្ខានិសំសត្ថំ, ន ‘ឥតិ មំ ជនោ ជានាតូ’តិ។ អថ ខោ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ សំវរត្ថំ បហានត្ថំ វិរាគត្ថំ និរោធត្ថ”ន្តិ។

“សំវរត្ថំ បហានត្ថំ, ព្រហ្មចរិយំ អនីតិហំ;
អទេសយិ សោ ភគវា, និព្ពានោគធគាមិនំ;
ឯស មគ្គោ មហន្តេហិ [មហត្តេភិ (ក.) ឥតិវុ. ៣៥], អនុយាតោ មហេសិភិ។

“យេ ច តំ បដិបជ្ជន្តិ, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ;
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ, សត្ថុសាសនការិនោ”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. កុហសុត្តំ

២៦. [ឥតិវុ. ១០៨ ឥតិវុត្តកេបិ] “យេ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មាមកា។ អបគតា ច តេ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា, ន ច តេ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ

វិរុឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ។ យេ ច ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ និក្កុហា និល្លបា ធីរា អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា, តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មាមកា។ អនបគតា ច តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា។ តេ ច ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរុឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តី’’តិ។

[ឥតិវុ. ១០៨ ឥតិវុត្តកេបិ] ‘‘កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី, ឧន្នឡា អសមាហិតា;
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ។

‘‘និក្កុហា និល្លបា ធីរា, អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា;
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ’’តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. សន្តុដ្ឋិសុត្តំ

២៧. ‘‘ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, អប្បានិ ច [ចេវ (ក.)] សុលភានិ ច, តានិ ច អនវជ្ជានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បំសុកូលំ, ភិក្ខវេ, ចីវរានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច , តញ្ច អនវជ្ជំ។ បិណ្ឌិយាលោបោ, ភិក្ខវេ, ភោជនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ រុក្ខមូលំ, ភិក្ខវេ, សេនាសនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ បូតិមុត្តំ, ភិក្ខវេ, ភេសជ្ជានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អប្បានិ ច សុលភានិ ច, តានិ ច អនវជ្ជានិ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បេន ច តុដ្ឋោ ហោតិ សុលភេន ច, ឥទមស្សាហំ អញ្ញតរំ សាមញ្ញង្គន្តិ [សាមញ្ញន្តិ (ក.)] វទាមី’’តិ។

‘‘អនវជ្ជេន តុដ្ឋស្ស, អប្បេន សុលភេន ច;
ន សេនាសនមារព្ភ, ចីវរំ បានភោជនំ;
វិឃាតោ ហោតិ ចិត្តស្ស, ទិសា នប្បដិហញ្ញតិ។

‘‘យេ ចស្ស ធម្មា អក្ខាតា, សាមញ្ញស្សានុលោមិកា;
អធិគ្គហិតា តុដ្ឋស្ស, អប្បមត្តស្ស សិក្ខតោ’’តិ។ សត្តមំ;

៨. អរិយវំសសុត្តំ

២៨. ‘‘ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អរិយវំសា អគ្គញ្ញា រត្តញ្ញា វំសញ្ញា បោរាណា អសំកិណ្ណា អសំកិណ្ណបុព្ពា, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋា សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន ចីវរេន, ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, ន ច ចីវរហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ, អលទ្ធា ច ចីវរំ ន បរិតស្សតិ, លទ្ធា ច ចីវរំ អគធិតោ [អគថិតោ (សី. បី.)] អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ; តាយ ច បន ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ, នោ [ន (ទី. និ. ៣.៣០៩)] បរំ វម្ភេតិ។ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បតិស្សតោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន បិណ្ឌបាតេន, ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, ន ច បិណ្ឌបាតហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ, អលទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ ន បរិតស្សតិ, លទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ; តាយ ច បន ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ , នោ បរំ វម្ភេតិ។ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បតិស្សតោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន សេនាសនេន, ឥតរីតរសេនាសនសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, ន ច សេនាសនហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ, អលទ្ធា ច សេនាសនំ ន បរិតស្សតិ, លទ្ធា ច សេនាសនំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ; តាយ ច បន ឥតរីតរសេនាសនសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ, នោ បរំ វម្ភេតិ។ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បតិស្សតោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភាវនារាមោ ហោតិ ភាវនារតោ, បហានារាមោ ហោតិ បហានរតោ; តាយ ច បន ភាវនារាមតាយ ភាវនារតិយា បហានារាមតាយ បហានរតិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ, នោ បរំ វម្ភេតិ។ យោ ហិ

តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បតិស្សតោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បោរាណេ អគ្គញ្ញេ អរិយវំសេ ឋិតោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អរិយវំសា អគ្គញ្ញា រត្តញ្ញា វំសញ្ញា បោរាណា អសំកិណ្ណា អសំកិណ្ណបុព្ពា, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋា សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។

“ឥមេហិ ច បន, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អរិយវំសេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ បុរត្ថិមាយ ចេបិ ទិសាយ វិហរតិ ស្វេវ អរតឹ សហតិ, ន តំ អរតិ សហតិ; បច្ឆិមាយ ចេបិ ទិសាយ វិហរតិ ស្វេវ អរតឹ សហតិ, ន តំ អរតិ សហតិ; ឧត្តរាយ ចេបិ ទិសាយ វិហរតិ ស្វេវ អរតឹ សហតិ, ន តំ អរតិ សហតិ; ទក្ខិណាយ ចេបិ ទិសាយ វិហរតិ ស្វេវ អរតឹ សហតិ, ន តំ អរតិ សហតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អរតិរតិសហោ ហិ, ភិក្ខវេ, ធីរោ”តិ។

“នារតិ សហតិ ធីរំ [វីរំ (សី.)], នារតិ ធីរំ សហតិ;
ធីរោវ អរតឹ សហតិ, ធីរោ ហិ អរតិស្សហោ។

“សព្ពកម្មវិហាយីនំ , បនុណ្ណំ [បណុន្នំ (?)] កោ និវារយេ;
នេក្ខំ ជម្ពោនទស្សេវ, កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ;
ទេវាបិ នំ បសំសន្តិ, ព្រហ្មុនាបិ បសំសិតោ”តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. ធម្មបទសុត្តំ

២៩. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ធម្មបទានិ អគ្គញ្ញានិ រត្តញ្ញានិ វំសញ្ញានិ បោរាណានិ អសំកិណ្ណានិ អសំកិណ្ណបុព្ពានិ, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋានិ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អនភិជ្ឈា, ភិក្ខវេ, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។

“អព្យាបាទោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។

“សម្មាសតិ , ភិក្ខវេ, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។

“សម្មាសមាធិ, ភិក្ខវេ, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ធម្មបទានិ អគ្គញ្ញានិ រត្តញ្ញានិ វំសញ្ញានិ បោរាណានិ អសំកិណ្ណានិ អសំកិណ្ណបុព្ពានិ, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋានិ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហី”តិ។

“អនភិជ្ឈាលុ វិហរេយ្យ, អព្យាបន្នេន ចេតសា;
សតោ ឯកគ្គចិត្តស្ស [ឯកគ្គចិត្តាយំ (ក.)], អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ”តិ។ នវមំ;

១០. បរិព្ពាជកសុត្តំ

៣០. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា បរិព្ពាជកា សិប្បិនិកាតីរេ [សប្បិនិយា តីរេ (សី. បី.), សិប្បិនិយា តីរេ (ស្យា. កំ.), សិប្បិនិយា នទិយា តីរេ (ក.)] បរិព្ពាជការាមេ បដិវសន្តិ, សេយ្យថិទំ អន្នភារោ វរធរោ សកុលុទាយី ច បរិព្ពាជកោ អញ្ញេ ច អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា បរិព្ពាជកា។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន សិប្បិនិកាតីរំ បរិព្ពាជការាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា តេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោច –

“ចត្តារិមានិ, បរិព្ពាជកា, ធម្មបទានិ អគ្គញ្ញានិ រត្តញ្ញានិ វំសញ្ញានិ បោរាណានិ អសំកិណ្ណានិ អសំកិណ្ណបុព្ពានិ, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋានិ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អនភិជ្ឈា, បរិព្ពាជកា, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ អព្យាបាទោ, បរិព្ពាជកា, ធម្មបទំ…បេ… សម្មាសតិ, បរិព្ពាជកា, ធម្មបទំ…បេ… សម្មាសមាធិ, បរិព្ពាជកា, ធម្មបទំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ

អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកីយតិ ន សំកីយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ ឥមានិ ខោ, បរិព្ពាជកា, ចត្តារិ ធម្មបទានិ អគ្គញ្ញានិ រត្តញ្ញានិ វំសញ្ញានិ បោរាណានិ អសំកិណ្ណានិ អសំកិណ្ណបុព្ពានិ, ន សំកីយន្តិ ន សំកីយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋានិ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឯវំ វទេយ្យ – 'អហមេតំ អនភិជ្ឈំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ អភិជ្ឈាលុំ កាមេសុ តិព្ពសារាគំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សាមី'តិ, តមហំ តត្ថ ឯវំ វទេយ្យំ – 'ឯតុ វទតុ ព្យាហរតុ បស្សាមិស្សានុភាវ'ន្តិ។ សោ វត, បរិព្ពាជកា, អនភិជ្ឈំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ អភិជ្ឈាលុំ កាមេសុ តិព្ពសារាគំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឯវំ វទេយ្យ – 'អហមេតំ អព្យាបាទំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ ព្យាបន្នចិត្តំ បទុដ្ឋមនសង្កប្បំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សាមី'តិ, តមហំ តត្ថ ឯវំ វទេយ្យំ – 'ឯតុ វទតុ ព្យាហរតុ បស្សាមិស្សានុភាវ'ន្តិ។ សោ វត, បរិព្ពាជកា, អព្យាបាទំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ ព្យាបន្នចិត្តំ បទុដ្ឋមនសង្កប្បំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឯវំ វទេយ្យ – 'អហមេតំ សម្មាសតិំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ មុដ្ឋស្សតិំ អសម្បជានំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សាមី'តិ, តមហំ តត្ថ ឯវំ វទេយ្យំ – 'ឯតុ វទតុ ព្យាហរតុ បស្សាមិស្សានុភាវ'ន្តិ។ សោ វត, បរិព្ពាជកា, សម្មាសតិំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ មុដ្ឋស្សតិំ អសម្បជានំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឯវំ វទេយ្យ – 'អហមេតំ សម្មាសមាធិំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ អសមាហិតំ វិព្ភន្តចិត្តំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សាមី'តិ, តមហំ តត្ថ ឯវំ វទេយ្យំ – 'ឯតុ វទតុ ព្យាហរតុ បស្សាមិស្សានុភាវ'ន្តិ។ សោ វត, បរិព្ពាជកា, សម្មាសមាធិំ ធម្មបទំ បច្ចក្ខាយ អសមាហិតំ វិព្ភន្តចិត្តំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឥមានិ ចត្តារិ ធម្មបទានិ គរហិតព្ពំ បដិក្កោសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ចត្តារោ សហធម្មិកា វាទានុបាតា គារយ្ហា ឋានា [វាទានុវាទា គារយ្ហំ ឋានំ (ម. និ. ៣.៨)] អាគច្ឆន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? អនភិជ្ឈំ ចេ ភវំ ធម្មបទំ គរហតិ បដិក្កោសតិ, យេ ច ហិ [យេ ច (ម. និ. ៣.១៤២-១៤៣)] អភិជ្ឈាលូ កាមេសុ តិព្ពសារាគា សមណព្រាហ្មណា តេ ភោតោ បុជ្ជា តេ ភោតោ បាសំសា។ អព្យាបាទំ ចេ ភវំ ធម្មបទំ គរហតិ បដិក្កោសតិ, យេ ច ហិ ព្យាបន្នចិត្តា បទុដ្ឋមនសង្កប្បា សមណព្រាហ្មណា តេ ភោតោ បុជ្ជា តេ ភោតោ បាសំសា។ សម្មាសតិំ ចេ ភវំ ធម្មបទំ គរហតិ បដិក្កោសតិ, យេ ច ហិ មុដ្ឋស្សតី អសម្បជានា សមណព្រាហ្មណា តេ ភោតោ បុជ្ជា តេ ភោតោ បាសំសា។ សម្មាសមាធិំ ចេ ភវំ ធម្មបទំ គរហតិ បដិក្កោសតិ, យេ ច ហិ អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា សមណព្រាហ្មណា តេ ភោតោ បុជ្ជា តេ ភោតោ បាសំសា។

"យោ ខោ, បរិព្ពាជកា, ឥមានិ ចត្តារិ ធម្មបទានិ គរហិតព្ពំ បដិក្កោសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, តស្ស ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឥមេ ចត្តារោ សហធម្មិកា វាទានុបាតា គារយ្ហា ឋានា អាគច្ឆន្តិ ។ យេបិ តេ បរិព្ពាជកា អហេសុំ ឧក្កលា វស្សភញ្ញា [វស្សភិញ្ញា (ក.) សំ. និ. ៣.៦២ បស្សិតព្ពំ] អហេតុកវាទា អកិរិយវាទា នត្ថិកវាទា, តេបិ ឥមានិ ចត្តារិ ធម្មបទានិ ន គរហិតព្ពំ ន បដិក្កោសិតព្ពំ អមញ្ញិំសុ។ តំ កិស្ស ហេតុ? និន្ទាព្យារោសនឧបារម្ភភយា"តិ [ឧបវាទភយាតិ (ក.) ម. និ. ៣.១៥០; សំ. និ. ៣.៦២ បស្សិតព្ពំ]។

"អព្យាបន្នោ សទា សតោ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ;
អភិជ្ឈាវិនយេ សិក្ខំ, អប្បមត្តោតិ វុច្ចតី"តិ។ ទសមំ;

ឧរុវេលវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ឧរុវេលា លោកោ កាឡកោ [កោឡិកោ (ក.)], ព្រហ្មចរិយេន បញ្ចមំ;
កុហំ សន្តុដ្ឋិ វំសោ ច, ធម្មបទំ បរិព្ពាជកេន ចាតិ។

៤. ចក្កវគ្គោ

១. ចក្កសុត្តំ

៣១. ‘‘ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ចក្កានិ, យេហិ សមន្នាគតានំ ទេវមនុស្សានំ ចតុចក្កំ វត្តតិ, យេហិ សមន្នាគតា ទេវមនុស្សា នចិរស្សេវ មហន្តត្តំ វេបុល្លត្តំ បាបុណន្តិ ភោគេសុ។ កតមានិ ចត្តារិ? បតិរូបទេសវាសោ, សប្បុរិសាវស្សយោ [សប្បុរិសូបស្សយោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], អត្តសម្មាបណិធិ, បុព្ពេ ច កតបុញ្ញតា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ចក្កានិ, យេហិ សមន្នាគតានំ ទេវមនុស្សានំ ចតុចក្កំ វត្តតិ, យេហិ សមន្នាគតា ទេវមនុស្សា នចិរស្សេវ មហន្តត្តំ វេបុល្លត្តំ បាបុណន្តិ ភោគេសូ’’តិ។

‘‘បតិរូបេ វសេ ទេសេ, អរិយមិត្តករោ សិយា;
សម្មាបណិធិសម្បន្នោ, បុព្ពេ បុញ្ញកតោ នរោ;
ធញ្ញំ ធនំ យសោ កិត្តិ, សុខញ្ចេតំធិវត្តតី’’តិ។ បឋមំ;

២. សង្គហសុត្តំ

៣២. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សង្គហវត្ថូនិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ទានំ, បេយ្យវជ្ជំ, អត្ថចរិយា, សមានត្តតា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនី’’តិ។

‘‘ទានញ្ច បេយ្យវជ្ជញ្ច [សង្គហេ (អដ្ឋកថាយំ បាឋន្តរំ) ទី. និ. ៣.២៧៣ បស្សិតព្ពំ], អត្ថចរិយា ច យា ឥធ;
សមានត្តតា ច ធម្មេសុ, តត្ថ តត្ថ យថារហំ;
ឯតេ ខោ សង្គហា លោកេ, រថស្សាណីវ យាយតោ។

‘‘ឯតេ ច សង្គហា នាស្សុ, ន មាតា បុត្តការណា;
លភេថ មានំ បូជំ វា, បិតា វា បុត្តការណា។

‘‘យស្មា ច សង្គហា [សង្គហេ (អដ្ឋកថាយំ បាឋន្តរំ) ទី. និ. ៣.២៧៣ បស្សិតព្ពំ] ឯតេ, សមវេក្ខន្តិ បណ្ឌិតា;
តស្មា មហត្តំ បប្បោន្តិ, បាសំសា ច ភវន្តិ តេ’’តិ។ ទុតិយំ;

៣. សីហសុត្តំ

៣៣. ‘‘សីហោ , ភិក្ខវេ, មិគរាជា សាយន្ហសមយំ អាសយា និក្ខមតិ។ អាសយា និក្ខមិត្វា វិជម្ភតិ។ វិជម្ភិត្វា សមន្តា ចតុទ្ទិសា អនុវិលោកេតិ។ សមន្តា ចតុទ្ទិសា អនុវិលោកេត្វា តិក្ខត្តុំ សីហនាទំ នទតិ។ តិក្ខត្តុំ សីហនាទំ នទិត្វា គោចរាយ បក្កមតិ។ យេ ខោ បន តេ, ភិក្ខវេ, តិរច្ឆានគតា បាណា សីហស្ស មិគរញ្ញោ នទតោ សទ្ទំ សុណន្តិ, តេ យេភុយ្យេន ភយំ សំវេគំ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ។ ពិលំ ពិលាសយា បវិសន្តិ, ទកំ ទកាសយា [ឧទកំ ឧទកាសយា (ក.) សំ. និ. ៣.៧៨; បដិ. ម. អដ្ឋ. ១.១.៣៧ បស្សិតព្ពំ] បវិសន្តិ, វនំ វនាសយា បវិសន្តិ, អាកាសំ បក្ខិនោ ភជន្តិ ។ យេបិ តេ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគា គាមនិគមរាជធានីសុ ទឡ្ហេហិ វរត្តេហិ ពន្ធនេហិ ពទ្ធា, តេបិ តានិ ពន្ធនានិ សញ្ចិន្ទិត្វា សម្បទាលេត្វា ភីតា មុត្តករីសំ ចជមានា យេន វា តេន វា បលាយន្តិ។ ឯវំ មហិទ្ធិកោ ខោ, ភិក្ខវេ, សីហោ មិគរាជា តិរច្ឆានគតានំ បាណានំ, ឯវំ មហេសក្ខោ ឯវំ មហានុភាវោ។

‘‘ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យទា តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា, សោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ឥតិ សក្កាយោ, ឥតិ សក្កាយសមុទយោ, ឥតិ សក្កាយនិរោធោ [សក្កាយស្ស អត្ថង្គមោ (អដ្ឋ., សំ. និ. ៣.៧៨) ‘‘សក្កាយនិរោធគាមិនី’’តិ បច្ឆិមបទំ បន បស្សិតព្ពំ], ឥតិ សក្កាយនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ។ យេបិ តេ, ភិក្ខវេ, ទេវា ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលា ឧច្ចេសុ វិមានេសុ ចិរដ្ឋិតិកា, តេបិ តថាគតស្ស ធម្មទេសនំ សុត្វា យេភុយ្យេន ភយំ សំវេគំ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ – ‘អនិច្ចា វត កិរ, ភោ, មយំ សមានា និច្ចម្ហាតិ អមញ្ញិម្ហ; អទ្ធុវា វត កិរ, ភោ, មយំ សមានា ធុវម្ហាតិ អមញ្ញិម្ហ; អសស្សតា វត កិរ, ភោ, មយំ សមានា សស្សតម្ហាតិ អមញ្ញិម្ហ។ មយំ

កិរ, ភោ, អនិច្ចា អទ្ធុវា អសស្សតា សក្កាយបរិយាបន្នា’តិ។ ឯវំ មហិទ្ធិកោ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សទេវកស្ស លោកស្ស, ឯវំ មហេសក្ខោ ឯវំ មហានុភាវោ”តិ។

“យទា ពុទ្ធោ អភិញ្ញាយ, ធម្មចក្កំ បវត្តយិ;
សទេវកស្ស លោកស្ស, សត្ថា អប្បដិបុគ្គលោ។

“សក្កាយញ្ច និរោធញ្ច, សក្កាយស្ស ច សម្ភវំ;
អរិយញ្ចដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“យេបិ ទីឃាយុកា ទេវា, វណ្ណវន្តោ យសស្សិនោ;
ភីតា សន្តាសមាបាទុំ, សីហស្សេវិតរេមិគា។

“អវីតិវត្តា សក្កាយំ, អនិច្ចា កិរ ភោ មយំ;
សុត្វា អរហតោ វាក្យំ, វិប្បមុត្តស្ស តាទិនោ”តិ [សំ. និ. ៣.៧៨]។ តតិយំ;

៤. អគ្គប្បសាទសុត្តំ

៣៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អគ្គប្បសាទា។ កតមេ ចត្តារោ? យាវតា, ភិក្ខវេ, សត្តា អបទា វា ទ្វិបទា [ទិបទា (សី. បី.) អ. និ. ៥.៣២; ឥតិវុ. ៩០] វា ចតុប្បទា វា ពហុប្បទា វា រូបិនោ វា អរូបិនោ វា សញ្ញិនោ វា អសញ្ញិនោ វា នេវសញ្ញិនាសញ្ញិនោ វា, តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ។ យេ, ភិក្ខវេ, ពុទ្ធេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។

“យាវតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា សង្ខតា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ។ យេ, ភិក្ខវេ, អរិយេ អដ្ឋង្គិកេ មគ្គេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។

“យាវតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា សង្ខតា វា អសង្ខតា វា, វិរាគោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ មទនិម្មទនោ បិបាសវិនយោ អាលយសមុគ្ឃាតោ វដ្ដុបច្ឆេទោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ។ យេ, ភិក្ខវេ, វិរាគេ ធម្មេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។

“យាវតា , ភិក្ខវេ, សង្ឃា វា គណា វា, តថាគតសាវកសង្ឃោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ យេ , ភិក្ខវេ, សង្ឃេ បសន្នា , អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អគ្គប្បសាទា”តិ។

“អគ្គតោ វេ បសន្នានំ, អគ្គំ ធម្មំ វិជានតំ;
អគ្គេ ពុទ្ធេ បសន្នានំ, ទក្ខិណេយ្យេ អនុត្តរេ។

“អគ្គេ ធម្មេ បសន្នានំ, វិរាគូបសមេ សុខេ;
អគ្គេ សង្ឃេ បសន្នានំ, បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ។

“អគ្គស្មិំ ទានំ ទទតំ, អគ្គំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ;
អគ្គំ អាយុ ច វណ្ណោ ច, យសោ កិត្តិ សុខំ ពលំ។

“អគ្គស្ស ទាតា មេធាវី, អគ្គធម្មសមាហិតោ;
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា, អគ្គប្បត្តោ បមោទតី”តិ [ឥតិវុ. ៩០]។ ចតុត្ថំ;

៥. វស្សការសុត្តំ

៣៥. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ

សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ចតូហិ ខោ មយំ, ភោ គោតម, ធម្មេហិ សមន្នាគតំ មហាបញ្ញំ មហាបុរិសំ បញ្ញាបេម ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភោ គោតម, ពហុស្សុតោ ហោតិ តស្ស តស្សេវ សុតជាតស្ស តស្ស តស្សេវ ខោ បន ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ – ‘អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ, អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ’តិ។ សតិមា ខោ បន ហោតិ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា យានិ ខោ បន តានិ គហដ្ឋកានិ កឹករណីយានិ, តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ ឥមេហិ ខោ មយំ, ភោ គោតម, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ មហាបញ្ញំ មហាបុរិសំ បញ្ញាបេម។ សចេ មេ [សចេ បន មេ (សី. ក.), សចេ មេ បន (បី.)], ភោ គោតម, អនុមោទិតព្ពំ អនុមោទតុ មេ ភវំ គោតមោ; សចេ បន មេ, ភោ គោតម, បដិក្កោសិតព្ពំ បដិក្កោសតុ មេ ភវំ គោតមោ”តិ។

“នេវ ខោ ត្យាហំ, ព្រាហ្មណ, អនុមោទាមិ ន បដិក្កោសាមិ ។ ចតូហិ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, ធម្មេហិ សមន្នាគតំ មហាបញ្ញំ មហាបុរិសំ បញ្ញាបេមិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ពហុជនហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ ពហុជនសុខាយ; ពហុស្ស ជនតា អរិយេ ញាយេ បតិដ្ឋាបិតា, យទិទំ កល្យាណធម្មតា កុសលធម្មតា។ សោ យំ វិតក្កំ អាកង្ខតិ វិតក្កេតុំ តំ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, យំ វិតក្កំ នាកង្ខតិ វិតក្កេតុំ ន តំ វិតក្កំ វិតក្កេតិ; យំ សង្កប្បំ អាកង្ខតិ សង្កប្បេតុំ តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេតិ, យំ សង្កប្បំ នាកង្ខតិ សង្កប្បេតុំ ន តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេតិ។ ឥតិ ចេតោវសិប្បត្តោ ហោតិ វិតក្កបថេ។ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ នេវ ខោ ត្យាហំ, ព្រាហ្មណ, អនុមោទាមិ ន បន បដិក្កោសាមិ។ ឥមេហិ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ មហាបញ្ញំ មហាបុរិសំ បញ្ញាបេមី”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ ភោតា គោតមេន។ ឥមេហិ ច មយំ, ភោ គោតម, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ភវន្តំ គោតមំ ធារេម; ភវញ្ហិ គោតមោ ពហុជនហិតាយ បដិបន្នោ ពហុជនសុខាយ; ពហុ តេ [ពហុស្ស (ស្យា. កំ. ក.)] ជនតា អរិយេ ញាយេ បតិដ្ឋាបិតា, យទិទំ កល្យាណធម្មតា កុសលធម្មតា។ ភវញ្ហិ គោតមោ យំ វិតក្កំ អាកង្ខតិ វិតក្កេតុំ តំ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, យំ វិតក្កំ នាកង្ខតិ វិតក្កេតុំ ន តំ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, យំ សង្កប្បំ អាកង្ខតិ សង្កប្បេតុំ តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេតិ, យំ សង្កប្បំ នាកង្ខតិ សង្កប្បេតុំ ន តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេតិ។ ភវញ្ហិ គោតមោ ចេតោវសិប្បត្តោ វិតក្កបថេ។ ភវញ្ហិ គោតមោ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី ។ ភវញ្ហិ គោតមោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។

“អទ្ធា ខោ ត្យាហំ, ព្រាហ្មណ, អាសជ្ជ ឧបនីយ វាចា ភាសិតា។ អបិ ច, ត្យាហំ ព្យាករិស្សាមិ – ‘អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ពហុជនហិតាយ បដិបន្នោ ពហុជនសុខាយ; ពហុ មេ [ពហុស្ស (ស្យា. កំ. ក.)] ជនតា អរិយេ ញាយេ បតិដ្ឋាបិតា, យទិទំ កល្យាណធម្មតា កុសលធម្មតា។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, យំ វិតក្កំ អាកង្ខាមិ វិតក្កេតុំ តំ វិតក្កំ វិតក្កេមិ, យំ វិតក្កំ នាកង្ខាមិ វិតក្កេតុំ ន តំ វិតក្កំ វិតក្កេមិ , យំ សង្កប្បំ អាកង្ខាមិ សង្កប្បេតុំ តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេមិ, យំ សង្កប្បំ នាកង្ខាមិ សង្កប្បេតុំ ន តំ សង្កប្បំ សង្កប្បេមិ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ចេតោវសិប្បត្តោ វិតក្កបថេ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី’”តិ។

“យោ វេទិ សព្ពសត្តានំ, មច្ចុបាសប្បមោចនំ;
ហិតំ ទេវមនុស្សានំ, ញាយំ ធម្មំ បកាសយិ;
យំ វេ ទិស្វា ច សុត្វា ច, បសីទន្តិ ពហូ ជនា [បសីទតិ ពហុជ្ជនោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។

“មគ្គាមគ្គស្ស កុសលោ, កតកិច្ចោ អនាសវោ;
ពុទ្ធោ អន្តិមសារីរោ [អន្តិមធារិតោ (ក.)], “(មហាបញ្ញោ) [( ) ស្យា. បោត្ថកេ នត្ថិ] មហាបុរិសោតិ វុច្ចតី”តិ។ បញ្ចមំ;

៦.ទោណសុត្តំ

៣៦. ឯកំ សមយំ ភគវា អន្តរា ច ឧក្កដ្ឋំ អន្តរា ច សេតព្យំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ហោតិ។ ទោណោបិ សុទំ ព្រាហ្មណោ អន្តរា ច ឧក្កដ្ឋំ អន្តរា ច សេតព្យំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ ទោណោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បាទេសុ ចក្កានិ សហស្សារានិ សនេមិកានិ សនាភិកានិ សព្ពាការបរិបូរានិ; ទិស្វានស្ស ឯតទហោសិ – "អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! ន វតិមានិ មនុស្សភូតស្ស បទានិ ភវិស្សន្តី"តិ!! អថ ខោ ភគវា មគ្គា ឱក្កម្ម អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ និសីទិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា។ អថ ខោ ទោណោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បទានិ អនុគច្ឆន្តោ អទ្ទស ភគវន្តំ អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ និសិន្នំ បាសាទិកំ បសាទនីយំ សន្តិន្ទ្រិយំ សន្តមានសំ ឧត្តមទមថសមថមនុប្បត្តំ ទន្តំ គុត្តំ សំយតិន្ទ្រិយំ [យតិន្ទ្រិយំ (មហាវ. ២៥៧)] នាគំ។ ទិស្វាន យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"ទេវោ នោ ភវំ ភវិស្សតី"តិ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, ទេវោ ភវិស្សាមី"តិ។ "គន្ធព្ពោ នោ ភវំ ភវិស្សតី"តិ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, គន្ធព្ពោ ភវិស្សាមី"តិ។ "យក្ខោ នោ ភវំ ភវិស្សតី"តិ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, យក្ខោ ភវិស្សាមី"តិ។ "មនុស្សោ នោ ភវំ ភវិស្សតី"តិ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, មនុស្សោ ភវិស្សាមី"តិ។

"'ទេវោ នោ ភវំ ភវិស្សតី'តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, ទេវោ ភវិស្សាមី'តិ វទេសិ។ 'គន្ធព្ពោ នោ ភវំ ភវិស្សតី'តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, គន្ធព្ពោ ភវិស្សាមី'តិ វទេសិ។ 'យក្ខោ នោ ភវំ ភវិស្សតី'តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, យក្ខោ ភវិស្សាមី'តិ វទេសិ។ 'មនុស្សោ នោ ភវំ ភវិស្សតី'តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, មនុស្សោ ភវិស្សាមី'តិ វទេសិ។ អថ កោ ចរហិ ភវំ ភវិស្សតី"តិ?

"យេសំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, អាសវានំ អប្បហីនត្តា ទេវោ ភវេយ្យំ, តេ មេ អាសវា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យេសំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, អាសវានំ អប្បហីនត្តា គន្ធព្ពោ ភវេយ្យំ... យក្ខោ ភវេយ្យំ... មនុស្សោ ភវេយ្យំ, តេ មេ អាសវា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ឧប្បលំ វា បទុមំ វា បុណ្ឌរីកំ វា ឧទកេ ជាតំ ឧទកេ សំវឌ្ឍំ ឧទកា អច្ចុគ្គម្ម តិដ្ឋតិ អនុបលិត្តំ ឧទកេន; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, លោកេ ជាតោ លោកេ សំវឌ្ឍោ លោកំ អភិភុយ្យ វិហរាមិ អនុបលិត្តោ លោកេន។ ពុទ្ធោតិ មំ, ព្រាហ្មណ, ធារេហី"តិ។

"យេន ទេវូបបត្យស្ស, គន្ធព្ពោ វា វិហង្គមោ;
យក្ខត្តំ យេន គច្ឆេយ្យំ, មនុស្សត្តញ្ច អព្ពជេ;
តេ មយ្ហំ, អាសវា ខីណា, វិទ្ធស្តា វិនឡីកតា។

"បុណ្ឌរីកំ យថា វគ្គុ, តោយេន នុបលិប្បតិ [នុបលិម្បតិ (ក.)];
នុបលិប្បាមិ [នុបលិម្បាមិ (ក.)] លោកេន, តស្មា ពុទ្ធោស្មិ ព្រាហ្មណា"តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. អបរិហានិយសុត្តំ

៣៧. "ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ បរិហានាយ និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ; ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – ‘នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ; យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ។ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ, អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា’តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ , បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ, សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា; រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេតិ។

“សីលេ បតិដ្ឋិតោ ភិក្ខុ, ឥន្ទ្រិយេសុ ច សំវុតោ;
ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញូ, ជាគរិយំ អនុយុញ្ជតិ។

“ឯវំ វិហារី អាតាបី, អហោរត្តមតន្ទិតោ;
ភាវយំ កុសលំ ធម្មំ, យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា។

“អប្បមាទរតោ ភិក្ខុ, បមាទេ ភយទស្សិ វា [ភយទស្សាវី (ក.) ធ. ប. ៣២ ធម្មបទេបិ];
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ សត្តមំ;

៨. បតិលីនសុត្តំ

៣៨. “បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ [បណុន្នបច្ចេកសច្ចោ (?)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘សមវយសដ្ឋេសនោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ បតិលីនោ’តិ វុច្ចតិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យានិ តានិ បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បុថុបច្ចេកសច្ចានិ, សេយ្យថិទំ – សស្សតោ លោកោតិ វា, អសស្សតោ លោកោតិ វា, អន្តវា លោកោតិ វា, អនន្តវា លោកោតិ វា, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា; សព្ពានិ តានិ នុណ្ណានិ ហោន្តិ បនុណ្ណានិ ចត្តានិ វន្តានិ មុត្តានិ បហីនានិ បដិនិស្សដ្ឋានិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមវយសដ្ឋេសនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមេសនា បហីនា ហោតិ, ភវេសនា បហីនា ហោតិ, ព្រហ្មចរិយេសនា បដិប្បស្សទ្ធា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមវយសដ្ឋេសនោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បតិលីនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អស្មិមានោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បតិលីនោ ហោតិ។ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘សមវយសដ្ឋេសនោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ បតិលីនោ’តិ វុច្ចតី”តិ។

[ឥតិវុ. ៥៥ ឥតិវុត្តកេបិ] “កាមេសនា ភវេសនា, ព្រហ្មចរិយេសនា សហ;
ឥតិ សច្ចបរាមាសោ, ទិដ្ឋិដ្ឋានា សមុស្សយា។

[ឥតិវុ. ៥៥ ឥតិវុត្តកេបិ] “សព្ពរាគវិរត្តស្ស, តណ្ហក្ខយវិមុត្តិនោ;
ឯសនា បដិនិស្សដ្ឋា, ទិដ្ឋិដ្ឋានា សមូហតា។

“ស វេ សន្តោ សតោ ភិក្ខុ, បស្សទ្ធោ អបរាជិតោ;
មានាភិសមយា ពុទ្ធោ, បតិលីនោតិ វុច្ចតី”តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. ឧជ្ជយសុត្តំ

៣៩. អថ ខោ ឧជ្ជយោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧជ្ជយោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "ភវម្បិ នោ គោតមោ យញ្ញំ វណ្ណេតី"តិ ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ យញ្ញំ វណ្ណេមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ យញ្ញំ ន វណ្ណេមិ។ យថារូបេ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេ គាវោ ហញ្ញន្តិ, អជេឡកា ហញ្ញន្តិ, កុក្កុដសូករា ហញ្ញន្តិ, វិវិធា បាណា សង្ឃាតំ អាបជ្ជន្តិ; ឯវរូបំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, សារម្ភំ យញ្ញំ ន វណ្ណេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវរូបញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, សារម្ភំ យញ្ញំ ន ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។

"យថារូបេ ច ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេ នេវ គាវោ ហញ្ញន្តិ, ន អជេឡកា ហញ្ញន្តិ, ន កុក្កុដសូករា ហញ្ញន្តិ, ន វិវិធា បាណា សង្ឃាតំ អាបជ្ជន្តិ; ឯវរូបំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, និរារម្ភំ យញ្ញំ វណ្ណេមិ, យទិទំ និច្ចទានំ អនុកុលយញ្ញំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវរូបញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, និរារម្ភំ យញ្ញំ ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា"តិ។

"អស្សមេធំ បុរិសមេធំ, សម្មាបាសំ វាជបេយ្យំ និរគ្គឡំ ;
មហាយញ្ញា មហារម្ភា [សម្មាបាសំ វាជបេយ្យំ; និរគ្គឡំ មហារម្ភា (បី.) សំ. និ. ១.១២០], ន តេ ហោន្តិ មហប្ផលា។

"អជេឡកា ច គាវោ ច, វិវិធា យត្ថ ហញ្ញរេ;
ន តំ សម្មគ្គតា យញ្ញំ, ឧបយន្តិ មហេសិនោ។

"យេ ច យញ្ញា និរារម្ភា, យជន្តិ អនុកុលំ សទា;
អជេឡកា ច គាវោ ច, វិវិធា នេត្ថ ហញ្ញរេ [នាជេឡកា ច គាវោ ច, វិវិធា យត្ថ ហញ្ញរេ (ស្យា. កំ.)];
តញ្ច សម្មគ្គតា យញ្ញំ, ឧបយន្តិ មហេសិនោ។

"ឯតំ [ឯវំ (ស្យា. កំ.)] យជេថ មេធាវី, ឯសោ យញ្ញោ មហប្ផលោ;
ឯតំ [ឯវំ (ស្យា. កំ. ក.)] ហិ យជមានស្ស, សេយ្យោ ហោតិ ន បាបិយោ;
យញ្ញោ ច វិបុលោ ហោតិ, បសីទន្តិ ច ទេវតា"តិ។ នវមំ;

១០. ឧទាយីសុត្តំ

៤០. អថ ខោ ឧទាយី [ឧទាយិ (សព្ពត្ថ)] ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា ... បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧទាយី ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "ភវម្បិ នោ គោតមោ យញ្ញំ វណ្ណេតី"តិ? "ន ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ យញ្ញំ វណ្ណេមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ យញ្ញំ ន វណ្ណេមិ។ យថារូបេ ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេ គាវោ ហញ្ញន្តិ, អជេឡកា ហញ្ញន្តិ, កុក្កុដសូករា ហញ្ញន្តិ, វិវិធា បាណា សង្ឃាតំ អាបជ្ជន្តិ; ឯវរូបំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, សារម្ភំ យញ្ញំ ន វណ្ណេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវរូបញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, សារម្ភំ យញ្ញំ ន ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា។

"យថារូបេ ច ខោ, ព្រាហ្មណ, យញ្ញេ នេវ គាវោ ហញ្ញន្តិ, ន អជេឡកា ហញ្ញន្តិ, ន កុក្កុដសូករា ហញ្ញន្តិ, ន វិវិធា បាណា សង្ឃាតំ អាបជ្ជន្តិ; ឯវរូបំ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, និរារម្ភំ យញ្ញំ វណ្ណេមិ , យទិទំ និច្ចទានំ អនុកុលយញ្ញំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវរូបញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, និរារម្ភំ យញ្ញំ ឧបសង្កមន្តិ អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា"តិ។

"អភិសង្ខតំ និរារម្ភំ, យញ្ញំ កាលេន កប្បិយំ;
តាទិសំ ឧបសំយន្តិ, សញ្ញតា ព្រហ្មចារយោ។

"វិវដច្ឆទា [វិវត្តច្ឆទា (សី. បី.), វិវដ្ដច្ឆទា (ក.)] យេ លោកេ, វីតិវត្តា កុលំ គតី;
យញ្ញមេតំ បសំសន្តិ, ពុទ្ធា យញ្ញស្ស [បុញ្ញស្ស (ស្យា. កំ. បី.)] កោវិទា។

"យញ្ញេ វា យទិ វា សទ្ធេ, ហព្យំ [ហវ្យំ (សី. បី.), ហុញ្ញំ (ស្យា. កំ.)] កត្វា យថារហំ;
បសន្នចិត្តោ យជតិ [បសន្នចិត្តា យជន្តិ (ក.)], សុខេត្តេ ព្រហ្មចារិសុ។

"សុហុតំ សុយិដ្ឋំ សុប្បត្តំ [សម្បត្តំ (ស្យា. កំ. ក.)], ទក្ខិណេយ្យេសុ យំ កតំ;

យញ្ញោ ច វិបុលោ ហោតិ, បសីទន្តិ ច ទេវតា។

“ឯវំ [ឯតំ (ក.) អ. និ. ៦.៣៧] យជិត្វា មេធាវី, សទ្ធោ មុត្តេន ចេតសា;
អព្យាពជ្ឈំ សុខំ លោកំ, បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ទសមំ;

ចក្កវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចក្កោ សង្គហោ សីហោ, បសាទោ វស្សការេន បញ្ចមំ;
ទោណោ អបរិហានិយោ បតិលីនោ, ឧជ្ជុយោ ឧទាយិនា តេ ទសាតិ។

៥. រោហិតស្សវគ្គោ

១. សមាធិភាវនាសុត្តំ

៤១. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា។ កតមា ចតស្សោ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាលោកសញ្ញំ មនសិ ករោតិ, ទិវាសញ្ញំ អធិដ្ឋាតិ – យថា ទិវា តថា រត្តិំ, យថា រត្តិំ តថា ទិវា។ ឥតិ វិវដេន ចេតសា អបរិយោនទ្ធេន សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; វិទិតា សញ្ញា…បេ.… វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ – ‘ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ [អត្ថគមោ (សី. បី.)]; ឥតិ វេទនា, ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ, ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ; ឥតិ សញ្ញា, ឥតិ សញ្ញាយ សមុទយោ, ឥតិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ; ឥតិ សង្ខារា, ឥតិ សង្ខារានំ សមុទយោ, ឥតិ សង្ខារានំ អត្ថង្គមោ; ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ សមាធិភាវនា។ ឥទញ្ច បន មេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ បារាយនេ បុណ្ណកបញ្ហេ –

“សង្ខាយ លោកស្មិ បរោបរានិ,
យស្សិញ្ជិតំ នត្ថិ កុហិញ្ចិ លោកេ;
សន្តោ វិធូមោ អនីឃោ និរាសោ,
អតារិ សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមី”តិ [សុ. និ. ១០៥៤; ចូឡនិ. បុណ្ណកមាណវបុច្ឆា ៧៣]។ បឋមំ;

២. បញ្ហព្យាករណសុត្តំ

៤២. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, បញ្ហព្យាករណានិ [បញ្ហាព្យាករណានិ (ក.)]។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, បញ្ហោ ឯកំសព្យាករណីយោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, បញ្ហោ វិភជ្ជព្យាករណីយោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, បញ្ហោ បដិបុច្ឆាព្យាករណីយោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, បញ្ហោ ឋបនីយោ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ បញ្ហព្យាករណានី”តិ។

“ឯកំសវចនំ ឯកំ, វិភជ្ជវចនាបរំ;
តតិយំ បដិបុច្ឆេយ្យ, ចតុត្ថំ បន ឋាបយេ។

“យោ ច តេសំ [នេសំ (សី. ស្យា. កំ.)] តត្ថ តត្ថ, ជានាតិ អនុធម្មតំ;
ចតុបញ្ហស្ស កុសលោ, អាហុ ភិក្ខុំ តថាវិធំ។

“ទុរាសទោ ទុប្បសហោ, គម្ភីរោ ទុប្បធំសិយោ;
អថោ អត្ថេ អនត្ថេ ច, ឧភយស្ស ហោតិ កោវិទោ [ឧភយត្ថស្ស កោវិទោ (ស្យា. កំ.)]។

“អនត្ថំ បរិវជ្ជេតិ, អត្ថំ គណ្ហាតិ បណ្ឌិតោ;
អត្ថាភិសមយា ធីរោ, បណ្ឌិតោតិ បវុច្ចតី”តិ។ ទុតិយំ;

៣. បឋមកោធគរុសុត្តំ

៤៣. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? កោធគរុ ន សទ្ធម្មគរុ, មក្ខគរុ ន សទ្ធម្មគរុ, លាភគរុ ន សទ្ធម្មគរុ, សក្ការគរុ ន សទ្ធម្មគរុ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សទ្ធម្មគរុ ន កោធគរុ, សទ្ធម្មគរុ ន មក្ខគរុ, សទ្ធម្មគរុ ន លាភគរុ , សទ្ធម្មគរុ ន សក្ការគរុ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។

“កោធមក្ខគរូ ភិក្ខូ, លាភសក្ការគារវា;
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ។

“យេ ច សទ្ធម្មគរុនោ, វិហំសុ វិហរន្តិ ច;
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ”តិ។ តតិយំ;

៤. ទុតិយកោធគរុសុត្តំ

៤៤. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មា។ កតមេ ចត្តារោ? កោធគរុតា ន សទ្ធម្មគរុតា, មក្ខគរុតា ន សទ្ធម្មគរុតា, លាភគរុតា ន សទ្ធម្មគរុតា, សក្ការគរុតា ន សទ្ធម្មគរុតា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អសទ្ធម្មា។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មា។ កតមេ ចត្តារោ? សទ្ធម្មគរុតា ន កោធគរុតា, សទ្ធម្មគរុតា ន មក្ខគរុតា, សទ្ធម្មគរុតា ន លាភគរុតា, សទ្ធម្មគរុតា ន សក្ការគរុតា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សទ្ធម្មា”តិ។

“កោធមក្ខគរុ ភិក្ខុ, លាភសក្ការគារវោ;
សុខេត្តេ បូតិពីជំវ, សទ្ធម្មេ ន វិរូហតិ។

“យេ ច សទ្ធម្មគរុនោ, វិហំសុ វិហរន្តិ ច;
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, ស្នេហាន្វយមិវោសធា”តិ [ស្នេហមន្វាយមិវោសធាតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ ចតុត្ថំ;

៥. រោហិតស្សសុត្តំ

៤៥. ឯកំ សមយំ ភគវា [សំ. និ. ១.១០៧] សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ រោហិតស្សោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ រោហិតស្សោ ទេវបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“យត្ថ នុ ខោ, ភន្តេ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, សក្កា នុ ខោ សោ, ភន្តេ, គមនេន លោកស្ស អន្តោ ញាតុំ វា ទដ្ឋុំ វា បាបុណិតុំ វា”តិ? “យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី”តិ។

“អច្ឆរិយំ , ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – ‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី’”តិ។

“ភូតបុព្ពាហំ, ភន្តេ, រោហិតស្សោ នាម ឥសិ អហោសិំ ភោជបុត្តោ ឥទ្ធិមា វេហាសង្គមោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបោ ជវោ អហោសិ, សេយ្យថាបិ នាម ទឡ្ហធម្មា [ទឡ្ហធម្មោ, អ. និ. ៩.៣៨; ម. និ. ១.១៦១ (សព្ពត្ថ) ដីកា ច មោគ្គល្លានព្យាករណំ ច ឱលោកេតព្ពំ] ធនុគ្គហោ សិក្ខិតោ កតហត្ថោ កតូបាសនោ លហុកេន

អសនេន អប្បកសិរេន តិរិយំ តាលច្ឆាយំ អតិបាតេយ្យ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបោ បទវីតិហារោ អហោសិ, សេយ្យថាបិ នាម បុរត្ថិមា សមុទ្ទា បច្ឆិមោ សមុទ្ទោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបេន ជវេន សមន្នាគតស្ស ឯវរូបេន ច បទវីតិហារេន ឯវរូបំ ឥច្ឆាគតំ ឧប្បជ្ជិ – ‘អហំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ បាបុណិស្សាមី’តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, អញ្ញត្រេវ អសិតបីតខាយិតសាយិតា អញ្ញត្រ ឧច្ចារបស្សាវកម្មា អញ្ញត្រ និទ្ទាកិលមថបដិវិនោទនា វស្សសតាយុកោ វស្សសតជីវី វស្សសតំ គន្ត្វា អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ អន្តរាយេវ កាលង្កតោ។

“អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – ‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី’”តិ។

“‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យ’ន្តិ វទាមិ។ ន ចាហំ, អាវុសោ, អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមិ។ អបិ ចាហំ, អាវុសោ, ឥមស្មិំយេវ ព្យាមមត្តេ កឡេវរេ [កឡេពរេ (សី. បី.)] សសញ្ញិម្ហិ សមនកេ លោកញ្ច បញ្ញាបេមិ លោកសមុទយញ្ច លោកនិរោធញ្ច លោកនិរោធគាមិនិញ្ច បដិបទ”ន្តិ។

“គមនេន ន បត្តព្ពោ, លោកស្សន្តោ កុទាចនំ;
ន ច អប្បត្វា លោកន្តំ, ទុក្ខា អត្ថិ បមោចនំ។

“តស្មា ហវេ លោកវិទូ សុមេធោ,
លោកន្តគូ វុសិតព្រហ្មចរិយោ;
លោកស្ស អន្តំ សមិតាវិ ញត្វា,
នាសីសតី [នាសីសតិ (សី.)] លោកមិមំ បរញ្ចា”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ទុតិយរោហិតស្សសុត្តំ

៤៦. អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ រោហិតស្សោ ទេវបុត្តោ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ , ភិក្ខវេ, រោហិតស្សោ ទេវបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘យត្ថ នុ ខោ, ភន្តេ [សំ. និ. ១.១០៧], ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, សក្កា នុ ខោ សោ, ភន្តេ, គមនេន លោកស្ស អន្តោ ញាតុំ វា ទដ្ឋុំ វា បាបុណិតុំ វា’តិ? ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភិក្ខវេ, រោហិតស្សំ ទេវបុត្តំ ឯតទវោចំ – ‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភិក្ខវេ, រោហិតស្សោ ទេវបុត្តោ មំ ឯតទវោច – ‘អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ’”។

“ភូតបុព្ពាហំ, ភន្តេ, រោហិតស្សោ នាម ឥសិ អហោសិំ ភោជបុត្តោ ឥទ្ធិមា វេហាសង្គមោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបោ ជវោ អហោសិ, សេយ្យថាបិ នាម ទឡ្ហធម្មា ធនុគ្គហោ សិក្ខិតោ កតហត្ថោ កតូបាសនោ លហុកេន អសនេន អប្បកសិរេន តិរិយំ តាលច្ឆាយំ អតិបាតេយ្យ ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបោ បទវីតិហារោ អហោសិ, សេយ្យថាបិ នាម បុរត្ថិមា សមុទ្ទា បច្ឆិមោ សមុទ្ទោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវរូបេន ជវេន សមន្នាគតស្ស ឯវរូបេន ច បទវីតិហារេន ឯវរូបំ ឥច្ឆាគតំ ឧប្បជ្ជិ – អហំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ បាបុណិស្សាមី”តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, អញ្ញត្រេវ អសិតបីតខាយិតសាយិតា អញ្ញត្រ ឧច្ចារបស្សាវកម្មា អញ្ញត្រ និទ្ទាកិលមថបដិវិនោទនា វស្សសតាយុកោ វស្សសតជីវី វស្សសតំ គន្ត្វា អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ អន្តរាយេវ កាលង្កតោ។

“អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – ‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី’”តិ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភិក្ខវេ, រោហិតស្សំ ទេវបុត្តំ ឯតទវោចំ –

‘‘‘យត្ថ ខោ, អាវុសោ, ន ជាយតិ ន ជីយតិ ន មីយតិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ, នាហំ, តំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមី’តិ។ ន ចាហំ, អាវុសោ, អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។ អបិ ចាហំ, អាវុសោ, ឥមស្មិំយេវ ព្យាមមត្តេ កឡេវរេ សសញ្ញិម្ហិ សមនកេ លោកញ្ច បញ្ញាបេមិ លោកសមុទយញ្ច លោកនិរោធញ្ច លោកនិរោធគាមិនិញ្ច បដិបទ’’ន្តិ។

‘‘គមនេន ន បត្តព្ពោ, លោកស្សន្តោ កុទាចនំ;
ន ច អប្បត្វា លោកន្តំ, ទុក្ខា អត្ថិ បមោចនំ។

‘‘តស្មា ហវេ លោកវិទូ សុមេធោ,
លោកន្តគូ វុសិតព្រហ្មចរិយោ;
លោកស្ស អន្តំ សមិតាវិ ញត្វា,
នាសីសតី លោកមិមំ បរញ្ចា’’តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. សុវិទូរសុត្តំ

៤៧. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សុវិទូរវិទូរានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? នភញ្ច , ភិក្ខវេ, បថវី ច; ឥទំ បឋមំ សុវិទូរវិទូរេ។ ឱរិមញ្ច, ភិក្ខវេ, តីរំ សមុទ្ទស្ស បារិមញ្ច; ឥទំ ទុតិយំ សុវិទូរវិទូរេ។ យតោ ច, ភិក្ខវេ, វេរោចនោ អព្ភុទេតិ យត្ថ ច អត្ថមេតិ [អត្ថង្គមេតិ (ស្យា.), វេតិ (ក.)]; ឥទំ តតិយំ សុវិទូរវិទូរេ។ សតញ្ច, ភិក្ខវេ, ធម្មោ អសតញ្ច ធម្មោ; ឥទំ ចតុត្ថំ សុវិទូរវិទូរេ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សុវិទូរវិទូរានី’’តិ។

[ជា. ២.២១.៤១៤, ៤៤៨] ‘‘នភញ្ច ទូរេ បថវី ច ទូរេ,
បារំ សមុទ្ទស្ស តទាហុ ទូរេ;
យតោ ច វេរោចនោ អព្ភុទេតិ,
បភង្ករោ យត្ថ ច អត្ថមេតិ;
តតោ ហវេ ទូរតរំ វទន្តិ,
សតញ្ច ធម្មំ អសតញ្ច ធម្មំ។

‘‘អព្យាយិកោ ហោតិ សតំ សមាគមោ,
យាវាបិ [យាវម្បិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] តិដ្ឋេយ្យ តថេវ ហោតិ;
ខិប្បញ្ហិ វេតិ អសតំ សមាគមោ,
តស្មា សតំ ធម្មោ អសព្ភិ អារកា’’តិ។ សត្តមំ;

៨. វិសាខសុត្តំ

៤៨. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា វិសាខោ បញ្ចាលបុត្តោ [បញ្ចាលិបុត្តោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ, បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឧបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

‘‘កោ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយា’’តិ ? ‘‘អាយស្មា, ភន្តេ, វិសាខោ បញ្ចាលបុត្តោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយា’’តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ វិសាខំ បញ្ចាលបុត្តំ ឯតទវោច – ‘‘សាធុ សាធុ, វិសាខ! សាធុ ខោ ត្វំ, វិសាខ, ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយាតិ។

“នាភាសមានំ ជានន្តិ, មិស្សំ ពាលេហិ បណ្ឌិតំ;
ភាសមានញ្ច ជានន្តិ, ទេសេន្តំ អមតំ បទំ។

“ភាសយេ ជោតយេ ធម្មំ, បគ្គណ្ហេ ឥសិនំ ធជំ;
សុភាសិតធជា ឥសយោ, ធម្មោ ហិ ឥសិនំ ធជោ”តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. វិបល្លាសសុត្តំ

៤៩. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា ។ កតមេ ចត្តារោ? អនិច្ចេ, ភិក្ខវេ, និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; ទុក្ខេ, ភិក្ខវេ, សុខន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; អនត្តនិ, ភិក្ខវេ, អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; អសុភេ, ភិក្ខវេ, សុភន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា។ កតមេ ចត្តារោ? អនិច្ចេ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; ទុក្ខេ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; អនត្តនិ, ភិក្ខវេ, អនត្តាតិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ; អសុភេ, ភិក្ខវេ, អសុភន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា”តិ។

“អនិច្ចេ និច្ចសញ្ញិនោ, ទុក្ខេ ច សុខសញ្ញិនោ;
អនត្តនិ ច អត្តាតិ, អសុភេ សុភសញ្ញិនោ;
មិច្ឆាទិដ្ឋិហតា សត្តា, ខិត្តចិត្តា វិសញ្ញិនោ។

“តេ យោគយុត្តា មារស្ស, អយោគក្ខេមិនោ ជនា;
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ, ជាតិមរណគាមិនោ។

“យទា ច ពុទ្ធា លោកស្មឹ, ឧប្បជ្ជន្តិ បភង្ករា;
តេ ឥមំ ធម្មំ [តេមំ ធម្មំ (សី. ស្យា. កំ.)] បកាសេន្តិ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“តេសំ សុត្វាន សប្បញ្ញា, សចិត្តំ បច្ចលទ្ធា តេ;
អនិច្ចំ អនិច្ចតោ ទក្ខុំ, ទុក្ខមទ្ទក្ខុ ទុក្ខតោ។

“អនត្តនិ អនត្តាតិ, អសុភំ អសុភតទ្ទសុំ;
សម្មាទិដ្ឋិសមាទានា, សព្ពំ ទុក្ខំ ឧបច្ចគុ”ន្តិ [បដិ. ម. ១.២៣៦]។ នវមំ;

១០. ឧបក្កិលេសសុត្តំ

៥០. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ [ចូឡវ. ៤៤៧], ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសា, យេហិ ឧបក្កិលេសេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? អព្ភា, ភិក្ខវេ, ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសា, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“មហិកា, ភិក្ខវេ, ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសា, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“ធូមោ រជោ, ភិក្ខវេ, ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“រាហុ , ភិក្ខវេ, អសុរិន្ទោ ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។ ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ចន្ទិមសូរិយានំ ឧបក្កិលេសា, យេហិ ឧបក្កិលេសេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋា ចន្ទិមសូរិយា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោមេ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសា, យេហិ ឧបក្កិលេសេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សន្តិ, ភិក្ខវេ , ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សុរំ បិវន្តិ មេរយំ, សុរាមេរយបានា អប្បដិវិរតា។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវន្តិ, មេថុនស្មា ធម្មា អប្បដិវិរតា។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ជាតរូបរជតំ សាទិយន្តិ, ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា អប្បដិវិរតា។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា មិច្ឆាជីវេន ជីវន្តិ, មិច្ឆាជីវា អប្បដិវិរតា។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសោ, យេន ឧបក្កិលេសេន ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សមណព្រាហ្មណានំ ឧបក្កិលេសា , យេហិ ឧបក្កិលេសេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋា ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ ន វិរោចន្តី”តិ។

“រាគទោសបរិក្កិដ្ឋា, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា;
អវិជ្ជានិវុតា បោសា, បិយរូបាភិនន្ទិនោ។

“សុរំ បិវន្តិ មេរយំ, បដិសេវន្តិ មេថុនំ;
រជតំ ជាតរូបញ្ច, សាទិយន្តិ អវិទ្ទសូ;
មិច្ឆាជីវេន ជីវន្តិ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា។

“ឯតេ ឧបក្កិលេសា វុត្តា, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនា;
យេហិ ឧបក្កិលេសេហិ [ឧបក្កិលិដ្ឋា (សី. បី.)], ឯកេ សមណព្រាហ្មណា;
ន តបន្តិ ន ភាសន្តិ, អសុទ្ធា សរជា មគា។

“អន្ធការេន ឱនទ្ធា, តណ្ហាទាសា សនេត្តិកា;
វឌ្ឍេន្តិ កដសិំ ឃោរំ, អាទិយន្តិ បុនព្ភវ”ន្តិ។ ទសមំ;

រោហិតស្សវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សមាធិបញ្ហា ទ្វេ កោធា, រោហិតស្សាបរេ ទុវេ;
សុវិទូរវិសាខវិបល្លាសា, ឧបក្កិលេសេន តេ ទសាតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

(៦) ១. បុញ្ញាភិសន្ទវគ្គោ

១. បឋមបុញ្ញាភិសន្ទសុត្តំ

៥១. សាវត្ថិនិទានំ ។ ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? យស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចីវរំ បរិភុញ្ជមានោ អប្បមាណំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, អប្បមាណោ តស្ស បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“យស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជមានោ អប្បមាណំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, អប្បមាណោ តស្ស បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“យស្ស , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេនាសនំ បរិភុញ្ជមានោ អប្បមាណំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, អប្បមាណោ តស្ស បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“យស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជមានោ អប្បមាណំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, អប្បមាណោ តស្ស បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។

“ឥមេហិ ច បន, ភិក្ខវេ, ចតូហិ បុញ្ញាភិសន្ទេហិ កុសលាភិសន្ទេហិ សមន្នាគតស្ស អរិយសាវកស្ស ន សុករំ បុញ្ញស្ស បមាណំ គហេតុំ [គណេតុំ (ក.)] – ‘ឯត្តកោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតី’តិ។ អថ ខោ អសង្ខេយ្យោ [អសង្ខេយ្យោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អប្បមេយ្យោ មហាបុញ្ញក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខ្យំ [សង្ខំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] គច្ឆតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ ន សុករំ ឧទកស្ស បមាណំ គហេតុំ – ‘ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកានីតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតានីតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសហស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតសហស្សានីតិ វា’, អថ ខោ អសង្ខេយ្យោ អប្បមេយ្យោ មហាឧទកក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេហិ ចតូហិ បុញ្ញាភិសន្ទេហិ កុសលាភិសន្ទេហិ សមន្នាគតស្ស អរិយសាវកស្ស ន សុករំ បុញ្ញស្ស បមាណំ គហេតុំ – ‘ឯត្តកោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតី’តិ។ អថ ខោ អសង្ខេយ្យោ អប្បមេយ្យោ មហាបុញ្ញក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតី”តិ។

“មហោទធិំ អបរិមិតំ មហាសរំ,
ពហុភេរវំ រតនវរានមាលយំ [រតនគណានមាលយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)];
នជ្ជោ យថា នរគណសង្ឃសេវិតា [មច្ឆគណសំឃសេវិតា (ស្យា. កំ.)],
បុថូ សវន្តី ឧបយន្តិ សាគរំ។

“ឯវំ នរំ អន្នទបានវត្ថទំ [អន្នបានវត្ថំ (ក.)],
សេយ្យានិសជ្ជត្ថរណស្ស ទាយកំ;
បុញ្ញស្ស ធារា ឧបយន្តិ បណ្ឌិតំ,
នជ្ជោ យថា វារិវហាវ សាគរ”ន្តិ។ បឋមំ;

២. ទុតិយបុញ្ញាភិសន្ទសុត្តំ

៥២. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា, ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តី”តិ។

[អ. និ. ៥.៤៧] “យស្ស សទ្ធា តថាគតេ, អចលា សុប្បតិដ្ឋិតា;
សីលញ្ច យស្ស កល្យាណំ, អរិយកន្តំ បសំសិតំ។

“សង្ឃេ បសាទោ យស្សត្ថិ, ឧជុភូតញ្ច ទស្សនំ;
អទលិទ្ទោតិ តំ អាហុ, អមោឃំ តស្ស ជីវិតំ។

“តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. បឋមសំវាសសុត្តំ

៥៣. ឯកំ សមយំ ភគវា អន្តរា ច មធុរំ អន្តរា ច វេរញ្ជំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ហោតិ។ សម្ពហុលាបិ ខោ គហបតី ច គហបតានិយោ ច អន្តរា ច មធុរំ អន្តរា ច វេរញ្ជំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នា ហោន្តិ។ អថ ខោ ភគវា មគ្គា ឱក្កម្ម អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ( ) [(បញ្ញត្តេ អាសនេ) (បី. ក.)] និសីទិ។ អទ្ទសំសុ ខោ គហបតី ច គហបតានិយោ ច ភគវន្តំ អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ និសិន្នំ។ ទិស្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ គហបតី ច គហបតានិយោ ច ភគវា ឯតទវោច –

“ចត្តារោមេ, គហបតយោ, សំវាសា។ កតមេ ចត្តារោ? ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ , គហបតយោ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី ទុស្សីលោ បាបធម្មោ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ ; ភរិយាបិស្ស ហោតិ បាណាតិបាតិនី អទិន្នាទាយិនី កាមេសុមិច្ឆាចារិនី មុសាវាទិនី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយិនី ទុស្សីលា

បាបធម្មា មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច , គហបតយោ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, គហបតយោ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី ទុស្សីលោ បាបធម្មោ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយា ខ្វស្ស ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា សីលវតី កល្យាណធម្មា វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, គហបតយោ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ មុសាវាទា បដិវិរតោ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ សីលវា កល្យាណធម្មោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយា ខ្វស្ស ហោតិ បាណាតិបាតិនី…បេ.… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយិនី ទុស្សីលា បាបធម្មា មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, គហបតយោ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, គហបតយោ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ…បេ.… សីលវា កល្យាណធម្មោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយាបិស្ស ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតា…បេ.… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា សីលវតី កល្យាណធម្មា វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតយោ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។ ឥមេ ខោ, គហបតយោ, ចត្តារោ សំវាសា”តិ។

“ឧភោ ច ហោន្តិ ទុស្សីលា, កទរិយា បរិភាសកា;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, ឆវា សំវាសមាគតា។

“សាមិកោ ហោតិ ទុស្សីលោ, កទរិយោ បរិភាសកោ;
ភរិយា សីលវតី ហោតិ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា;
សាបិ ទេវី សំវសតិ, ឆវេន បតិនា សហ។

“សាមិកោ សីលវា ហោតិ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
ភរិយា ហោតិ ទុស្សីលា, កទរិយា បរិភាសិកា;
សាបិ ឆវា សំវសតិ, ទេវេន បតិនា សហ។

“ឧភោ សទ្ធា វទញ្ញូ ច, សញ្ញតា ធម្មជីវិនោ;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា។

“អត្ថាសំ បចុរា ហោន្តិ, ផាសុកំ [ផាសត្ថំ (សី.), វាសត្ថំ (បី.)] ឧបជាយតិ;
អមិត្តា ទុម្មនា ហោន្តិ, ឧភិន្នំ សមសីលិនំ។

“ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, សមសីលព្ពតា ឧភោ;
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មិំ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ”តិ។ តតិយំ;

៤. ទុតិយសំវាសសុត្តំ

៥៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, សំវាសា។ កតមេ ចត្តារោ? ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ។ ឥធ, ភិក្ខវេ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី បិសុណវាចោ ផរុសវាចោ សម្ផប្បលាបី អភិជ្ឈាលុ ព្យាបន្នចិត្តោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ទុស្សីលោ

បាបធម្មោ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយាបិស្ស ហោតិ បាណាតិបាតិនី អទិន្នាទាយិនី កាមេសុមិច្ឆាចារិនី មុសាវាទិនី បិសុណវាចា ផរុសវាចា សម្ផប្បលាបិនី អភិជ្ឈាលុនី ព្យាបន្នចិត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ទុស្សីលា បាបធម្មា មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតី…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយា ខ្វស្ស ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតា បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតា ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតា សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា អនភិជ្ឈាលុនី អព្យាបន្នចិត្តា សម្មាទិដ្ឋិកា សីលវតី កល្យាណធម្មា វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ មុសាវាទា បដិវិរតោ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ អនភិជ្ឈាលុ អព្យាបន្នចិត្តោ សម្មាទិដ្ឋិកោ សីលវា កល្យាណធម្មោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយា ខ្វស្ស ហោតិ បាណាតិបាតិនី…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ទុស្សីលា បាបធម្មា មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិំ សំវសតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សាមិកោ ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិកោ សីលវា កល្យាណធម្មោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសកបរិភាសកោ សមណព្រាហ្មណានំ; ភរិយាបិស្ស ហោតិ បាណាតិបាតា បដិវិរតា…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិកា សីលវតី កល្យាណធម្មា វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ អនក្កោសិកបរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិំ សំវសតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សំវាសា”តិ។

“ឧភោ ច ហោន្តិ ទុស្សីលា, កទរិយា បរិភាសកា;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, ឆវា សំវាសមាគតា។

“សាមិកោ ហោតិ ទុស្សីលោ, កទរិយោ បរិភាសកោ;
ភរិយា សីលវតី ហោតិ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា;
សាបិ ទេវី សំវសតិ, ឆវេន បតិនា សហ។

“សាមិកោ សីលវា ហោតិ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
ភរិយា ហោតិ ទុស្សីលា, កទរិយា បរិភាសិកា;
សាបិ ឆវា សំវសតិ, ទេវេន បតិនា សហ។

“ឧភោ សទ្ធា វទញ្ញូ ច, សញ្ញតា ធម្មជីវិនោ;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា។

“អត្ថាសំ បចុរា ហោន្តិ, ផាសុកំ ឧបជាយតិ;
អមិត្តា ទុម្មនា ហោន្តិ, ឧភិន្នំ សមសីលិនំ។

“ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, សមសីលព្ពតា ឧភោ;
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មិំ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. បឋមសមជីវីសុត្តំ

៥៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ [សុំសុមារគិរេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភេសកឡាវនេ [ភេសកលាវនេ (សី. បី. ក.)] មិគទាយេ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន នកុលបិតុនោ គហបតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។

អថ ខោ នកុលបិតា ច គហបតិ នកុលមាតា ច គហបតានី យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ នកុលបិតា គហបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"យតោ មេ, ភន្តេ, នកុលមាតា គហបតានី ទហរស្សេវ ទហរា អានីតា, នាភិជានាមិ នកុលមាតរំ គហបតានឹ មនសាបិ អតិចរិតា, កុតោ បន កាយេន! ឥច្ឆេយ្យាម មយំ, ភន្តេ, ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុ"ន្តិ។ នកុលមាតាបិ ខោ គហបតានី ភគវន្តំ ឯតទវោច – "យតោហំ, ភន្តេ, នកុលបិតុនោ គហបតិស្ស ទហរស្សេវ ទហរា អានីតា, នាភិជានាមិ នកុលបិតរំ គហបតឹ មនសាបិ អតិចរិតា, កុតោ បន កាយេន! ឥច្ឆេយ្យាម មយំ, ភន្តេ , ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុ"ន្តិ។

"អាកង្ខេយ្យុំ ចេ, គហបតយោ, ឧភោ ជានិបតយោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ ឧភោវ [ឧភោ ច (សី. បី.)] អស្សុ សមសទ្ធា សមសីលា សមចាគា សមបញ្ញា, តេ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សន្តិ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សន្តី"តិ [បស្សិស្សន្តីតិ (ក.)]។

"ឧភោ សទ្ធា វទញ្ញូ ច, សញ្ញតា ធម្មជីវិនោ;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា។

"អត្ថាសំ បចុរា ហោន្តិ, ផាសុកំ ឧបជាយតិ;
អមិត្តា ទុម្មនា ហោន្តិ, ឧភិន្នំ សមសីលិនំ។

"ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, សមសីលព្ពតា ឧភោ;
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មឹ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ"តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ទុតិយសមជីវីសុត្តំ

៥៦. "អាកង្ខេយ្យុំ ចេ, ភិក្ខវេ, ឧភោ ជានិបតយោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សិតុំ ឧភោវ អស្សុ សមសទ្ធា សមសីលា សមចាគា សមបញ្ញា, តេ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អញ្ញមញ្ញំ បស្សន្តិ អភិសម្បរាយញ្ច អញ្ញមញ្ញំ បស្សន្តី"តិ។

"ឧភោ សទ្ធា វទញ្ញូ ច, សញ្ញតា ធម្មជីវិនោ;
តេ ហោន្តិ ជានិបតយោ, អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា។

"អត្ថាសំ បចុរា ហោន្តិ, ផាសុកំ ឧបជាយតិ;
អមិត្តា ទុម្មនា ហោន្តិ, ឧភិន្នំ សមសីលិនំ។

"ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, សមសីលព្ពតា ឧភោ;
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មឹ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ"តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. សុប្បវាសាសុត្តំ

៥៧. ឯកំ សមយំ ភគវា កោលិយេសុ វិហរតិ បជ្ជនិកំ [សជ្ជនេលំ (សី. បី.), បជ្ជនេលំ (ស្យា. កំ.)] នាម កោលិយានំ និគមោ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន សុប្បវាសាយ កោលិយធីតុយា និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ សុប្បវាសា កោលិយធីតា ភគវន្តំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ សុប្បវាសា កោលិយធីតា ភគវន្តំ ភុត្តាវឹ ឱនីតបត្តបាណឹ ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ សុប្បវាសំ កោលិយធីតរំ ភគវា ឯតទវោច –

"ភោជនំ , សុប្បវាសេ, ទេន្តី អរិយសាវិកា បដិគ្គាហកានំ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អាយុំ ទេតិ, វណ្ណំ ទេតិ, សុខំ ទេតិ, ពលំ ទេតិ។ អាយុំ ខោ បន ទត្វា អាយុស្ស ភាគិនី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ វណ្ណំ ទត្វា វណ្ណស្ស ភាគិនី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ សុខំ ទត្វា សុខស្ស ភាគិនី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស

វា។ ពលំ ទត្វា ពលស្ស ភាគិនី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ ភោជនំ, សុប្បវាសេ, ទេន្តី អរិយសាវិកា បដិគ្គាហកានំ ឥមានិ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតី’’តិ។

“សុសង្ខតំ ភោជនំ យា ទទាតិ,
សុចឹ បណីតំ [សុបណីតំ (ក.)] រសសា ឧបេតំ;
សា ទក្ខិណា ឧជ្ជុគតេសុ ទិន្នា,
ចរណូបបន្នេសុ មហគ្គតេសុ;
បុញ្ញេន បុញ្ញំ សំសន្ទមានា,
មហប្ផលា លោកវិទូន វណ្ណិតា។

“ឯតាទិសំ យញ្ញមនុស្សរន្តា,
យេ វេទជាតា វិចរន្តិ លោកេ;
វិនេយ្យ មច្ឆេរមលំ សមូលំ,
អនិន្ទិតា សគ្គមុបេន្តិ ឋាន’’ន្តិ។ សត្តមំ;

៨. សុទត្តសុត្តំ

៥៨. អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច –

“ភោជនំ , គហបតិ, ទទមានោ អរិយសាវកោ បដិគ្គាហកានំ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អាយុំ ទេតិ, វណ្ណំ ទេតិ, សុខំ ទេតិ, ពលំ ទេតិ។ អាយុំ ខោ បន ទត្វា អាយុស្ស ភាគី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ វណ្ណំ ទត្វា… សុខំ ទត្វា… ពលំ ទត្វា ពលស្ស ភាគី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ ភោជនំ, គហបតិ, ទទមានោ អរិយសាវកោ បដិគ្គាហកានំ ឥមានិ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតី’’តិ។

[មហាវ. ២៨២] “យោ សញ្ញតានំ បរទត្តភោជិនំ,
កាលេន សក្កច្ច ទទាតិ ភោជនំ;
ចត្តារិ ឋានានិ អនុប្បវេច្ឆតិ,
អាយុញ្ច វណ្ណញ្ច សុខំ ពលញ្ច។

“សោ អាយុទាយី វណ្ណទាយី [សោ អាយុទាយី ពលទាយី (សី. បី.), អាយុទាយី ពលទាយី (ស្យា. កំ.)],
សុខំ ពលំ ទទោ [សុខំ វណ្ណំ ទទោ (សី. ស្យា. កំ. បី.), សុខពលទទោ (ក.)] នរោ;
ទីឃាយុ យសវា ហោតិ, យត្ថ យត្ថូបបជ្ជតី’’តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. ភោជនសុត្តំ

៥៩. “ភោជនំ , ភិក្ខវេ, ទទមានោ ទាយកោ បដិគ្គាហកានំ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អាយុំ ទេតិ, វណ្ណំ ទេតិ, សុខំ ទេតិ, ពលំ ទេតិ។ អាយុំ ខោ បន ទត្វា អាយុស្ស ភាគី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ វណ្ណំ ទត្វា… សុខំ ទត្វា… ពលំ ទត្វា ពលស្ស ភាគី ហោតិ ទិព្ពស្ស វា មានុសស្ស វា។ ភោជនំ, ភិក្ខវេ, ទទមានោ ទាយកោ បដិគ្គាហកានំ ឥមានិ ចត្តារិ ឋានានិ ទេតី’’តិ។

[មហាវ. ២៨២] “យោ សញ្ញតានំ បរទត្តភោជិនំ,
កាលេន សក្កច្ច ទទាតិ ភោជនំ;
ចត្តារិ ឋានានិ អនុប្បវេច្ឆតិ,
អាយុញ្ច វណ្ណញ្ច សុខំ ពលញ្ច។

“សោ អាយុទាយី វណ្ណទាយី, សុខំ ពលំ ទទោ នរោ;
ទីឃាយុ យសវា ហោតិ, យត្ថ យត្ថូបបជ្ជតី’’តិ។ នវមំ;

១០. គិហិសាមីចិសុត្តំ

៦០. អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច –

“ចតូហិ ខោ, គហបតិ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ អរិយសាវកោ គិហិសាមីចិបដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ យសោបដិលាភិនឹ សគ្គសំវត្តនិកំ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ ចីវរេន, ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ បិណ្ឌបាតេន, ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ សេនាសនេន , ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ ឥមេហិ ខោ, គហបតិ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ អរិយសាវកោ គិហិសាមីចិបដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ យសោបដិលាភិនឹ សគ្គសំវត្តនិក”ន្តិ។

“គិហិសាមីចិបដិបទំ, បដិបជ្ជន្តិ បណ្ឌិតា;
សម្មគ្គតេ សីលវន្តេ, ចីវរេន ឧបដ្ឋិតា។

បិណ្ឌបាតសយនេន, គិលានប្បច្ចយេន ច;
តេសំ ទិវា ច រត្តោ ច, សទា បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ;
សគ្គញ្ច កមតិដ្ឋានំ [សគ្គញ្ច សប្បតិដ្ឋានំ (ក.)], កម្មំ កត្វាន ភទ្ទក”ន្តិ។ ទសមំ;

បុញ្ញាភិសន្ទវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ បុញ្ញាភិសន្ទា ទ្វេ ច, សំវាសា សមជីវិនោ;
សុប្បវាសា សុទត្តោ ច, ភោជនំ គិហិសាមិចីតិ។

(៧) ២. បត្តកម្មវគ្គោ

១. បត្តកម្មសុត្តំ

៦១. អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

"ចត្តារោមេ , គហបតិ, ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ភោគា មេ ឧប្បជ្ជន្តុ សហធម្មេនាតិ, អយំ បឋមោ ធម្មោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ។

"ភោគេ លទ្ធា សហធម្មេន យសោ មេ អាគច្ឆតុ សហ ញាតីហិ សហ ឧបជ្ឈាយេហីតិ, អយំ ទុតិយោ ធម្មោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ។

"ភោគេ លទ្ធា សហធម្មេន យសំ លទ្ធា សហ ញាតីហិ សហ ឧបជ្ឈាយេហិ ចិរំ ជីវាមិ ទីឃមាយុំ បាលេមីតិ, អយំ តតិយោ ធម្មោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ។

"ភោគេ លទ្ធា សហធម្មេន យសំ លទ្ធា សហ ញាតីហិ សហ ឧបជ្ឈាយេហិ ចិរំ ជីវិត្វា ទីឃមាយុំ បាលេត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជាមីតិ, អយំ ចតុត្ថោ ធម្មោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ។ ឥមេ ខោ, គហបតិ, ចត្តារោ ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ។

"ឥមេសំ ខោ, គហបតិ, ចតុន្នំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ចត្តារោ ធម្មា បដិលាភាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សទ្ធាសម្បទា, សីលសម្បទា, ចាគសម្បទា, បញ្ញាសម្បទា។

"កតមា ច, គហបតិ, សទ្ធាសម្បទា? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ – 'ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ, សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា'តិ។ អយំ វុច្ចតិ, គហបតិ, សទ្ធាសម្បទា។

"កតមា ច, គហបតិ, សីលសម្បទា? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ. … សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, គហបតិ, សីលសម្បទា។

"កតមា ច, គហបតិ, ចាគសម្បទា? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោសគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ អយំ វុច្ចតិ, គហបតិ, ចាគសម្បទា។

"កតមា ច, គហបតិ, បញ្ញាសម្បទា? អភិជ្ឈាវិសមលោភាភិភូតេន , គហបតិ, ចេតសា វិហរន្តោ អកិច្ចំ ករោតិ, កិច្ចំ អបរាធេតិ។ អកិច្ចំ ករោន្តោ កិច្ចំ អបរាធេន្តោ យសា ច សុខា ច ធំសតិ។ ព្យាបាទាភិភូតេន, គហបតិ, ចេតសា វិហរន្តោ អកិច្ចំ ករោតិ, កិច្ចំ អបរាធេតិ។ អកិច្ចំ ករោន្តោ កិច្ចំ អបរាធេន្តោ យសា ច សុខា ច ធំសតិ។ ថិនមិទ្ធាភិភូតេន, គហបតិ, ចេតសា វិហរន្តោ អកិច្ចំ ករោតិ កិច្ចំ អបរាធេតិ។ អកិច្ចំ ករោន្តោ កិច្ចំ អបរាធេន្តោ យសា ច សុខា ច ធំសតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចាភិភូតេន, គហបតិ, ចេតសា វិហរន្តោ អកិច្ចំ ករោតិ, កិច្ចំ អបរាធេតិ។ អកិច្ចំ ករោន្តោ កិច្ចំ អបរាធេន្តោ យសា ច សុខា ច ធំសតិ។ វិចិកិច្ឆាភិភូតេន, គហបតិ, ចេតសា វិហរន្តោ អកិច្ចំ ករោតិ, កិច្ចំ អបរាធេតិ។ អកិច្ចំ ករោន្តោ កិច្ចំ អបរាធេន្តោ យសា ច សុខា ច ធំសតិ។

"ស ខោ សោ, គហបតិ, អរិយសាវកោ អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា អភិជ្ឈាវិសមលោភំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។ ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ព្យាបាទំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។ ថិនមិទ្ធំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ថិនមិទ្ធំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។ វិចិកិច្ឆា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា វិចិកិច្ឆំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសំ បជហតិ។

“យតោ ច ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។ ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។ ថិនមិទ្ធំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ថិនមិទ្ធំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។ វិចិកិច្ឆា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ, ឥតិ វិទិត្វា វិចិកិច្ឆា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, គហបតិ, អរិយសាវកោ មហាបញ្ញោ បុថុបញ្ញោ អាបាតទសោ [អាបាថទសោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បញ្ញាសម្បន្នោ [ហាសបញ្ញោ (ក.)]។ អយំ វុច្ចតិ, គហបតិ , បញ្ញាសម្បទា។ ឥមេសំ ខោ, គហបតិ, ចតុន្នំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា បដិលាភាយ សំវត្តន្តិ។

“ស ខោ សោ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ ចត្តារិ បត្តកម្មានិ កត្តា ហោតិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឥធ គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សម្មា សុខំ បរិហរតិ។ មាតាបិតរោ សុខេតិ បីណេតិ សម្មា សុខំ បរិហរតិ។ បុត្តទារទាសកម្មករបោរិសេ សុខេតិ បីណេតិ សម្មា សុខំ បរិហរតិ។ មិត្តាមច្ចេ សុខេតិ បីណេតិ សម្មា សុខំ បរិហរតិ។ ឥទមស្ស បឋមំ ឋានគតំ ហោតិ បត្តគតំ អាយតនសោ បរិភុត្តំ។

“បុន ចបរំ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ យា តា ហោន្តិ អាបទា អគ្គិតោ វា ឧទកតោ វា រាជតោ វា ចោរតោ វា អប្បិយតោ វា ទាយាទតោ [អ. និ. ៥.៤១], តថារូបាសុ អាបទាសុ បរិយោធាយ សំវត្តតិ។ សោត្ថិំ អត្តានំ ករោតិ។ ឥទមស្ស ទុតិយំ ឋានគតំ ហោតិ បត្តគតំ អាយតនសោ បរិភុត្តំ។

“បុន ចបរំ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ បញ្ចពលី កត្តា ហោតិ – ញាតិពលិំ, អតិថិពលិំ, បុព្ពបេតពលិំ, រាជពលិំ, ទេវតាពលិំ។ ឥទមស្ស តតិយំ ឋានគតំ ហោតិ បត្តគតំ អាយតនសោ បរិភុត្តំ។

“បុន ចបរំ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ យេ តេ សមណព្រាហ្មណា មទប្បមាទា បដិវិរតា ខន្តិសោរច្ចេ និវិដ្ឋា ឯកមត្តានំ ទមេន្តិ, ឯកមត្តានំ សមេន្តិ, ឯកមត្តានំ បរិនិព្ពាបេន្តិ, តថារូបេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ឧទ្ធគ្គិកំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋាបេតិ សោវគ្គិកំ សុខវិបាកំ សគ្គសំវត្តនិកំ ។ ឥទមស្ស ចតុត្ថំ ឋានគតំ ហោតិ បត្តគតំ អាយតនសោ បរិភុត្តំ។

“ស ខោ សោ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ ឥមានិ ចត្តារិ បត្តកម្មានិ កត្តា ហោតិ។ យស្ស កស្សចិ, គហបតិ, អញ្ញត្រ ឥមេហិ ចតូហិ បត្តកម្មេហិ ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, ឥមេ វុច្ចន្តិ, គហបតិ, ភោគា អដ្ឋានគតា អបត្តគតា អនាយតនសោ បរិភុត្តា។ យស្ស កស្សចិ, គហបតិ, ឥមេហិ ចតូហិ បត្តកម្មេហិ ភោគា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, ឥមេ វុច្ចន្តិ, គហបតិ, ភោគា ឋានគតា បត្តគតា អាយតនសោ បរិភុត្តា”តិ។

“ភុត្តា ភោគា ភតា ភច្ចា [គតា ភូតា (ក.) ភដា ភច្ចា (ស្យា. កំ.)], វិតិណ្ណា អាបទាសុ មេ;
ឧទ្ធគ្គា ទក្ខិណា ទិន្នា, អថោ បញ្ចពលី កតា;
ឧបដ្ឋិតា សីលវន្តោ, សញ្ញតា ព្រហ្មចារយោ។

“យទត្ថំ ភោគំ ឥច្ឆេយ្យ, បណ្ឌិតោ ឃរមាវសំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, កតំ អននុតាបិយំ។

“ឯតំ [ឯវំ (ក.)] អនុស្សរំ មច្ចោ, អរិយធម្មេ ឋិតោ នរោ;
ឥធេវ នំ បសំសន្តិ, បេច្ច សគ្គេ បមោទតី”តិ។ បឋមំ;

២. អានណ្យសុត្តំ

៦២. អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

“ចត្តារិមានិ, គហបតិ, សុខានិ អធិគមនីយានិ គិហិនា កាមភោគិនា កាលេន កាលំ សមយេន សមយំ ឧបាទាយ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិសុខំ, ភោគសុខំ, អានណ្យសុខំ [អណណសុខំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], អនវជ្ជសុខំ។

“កតមញ្ច, គហបតិ, អត្ថិសុខំ? ឥធ, គហបតិ, កុលបុត្តស្ស ភោគា ហោន្តិ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា ពាហាពលបរិចិតា សេទាវក្ខិត្តា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា ។ សោ ‘ភោគា មេ អត្ថិ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា ពាហាពលបរិចិតា សេទាវក្ខិត្តា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា’តិ អធិគច្ឆតិ សុខំ, អធិគច្ឆតិ សោមនស្សំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, គហបតិ, អត្ថិសុខំ។

“កតមញ្ច, គហបតិ, ភោគសុខំ? ឥធ, គហបតិ, កុលបុត្តោ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ បរិភុញ្ជតិ បុញ្ញានិ ច ករោតិ។ សោ ‘ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតេហិ ភោគេហិ ពាហាពលបរិចិតេហិ សេទាវក្ខិត្តេហិ ធម្មិកេហិ ធម្មលទ្ធេហិ បរិភុញ្ជាមិ បុញ្ញានិ ច ករោមី’តិ អធិគច្ឆតិ សុខំ, អធិគច្ឆតិ សោមនស្សំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, គហបតិ, ភោគសុខំ ។

“កតមញ្ច, គហបតិ, អានណ្យសុខំ? ឥធ, គហបតិ, កុលបុត្តោ ន កស្សចិ កិញ្ចិ ធារេតិ អប្បំ វា ពហុំ វា។ សោ ‘ន កស្សចិ កិញ្ចិ ធារេមិ [កិញ្ចិ វា ទេតិ (ក.)] អប្បំ វា ពហុំ វា’តិ អធិគច្ឆតិ សុខំ, អធិគច្ឆតិ សោមនស្សំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, គហបតិ, អានណ្យសុខំ។

“កតមញ្ច, គហបតិ, អនវជ្ជសុខំ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ អនវជ្ជេន កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ សោ ‘អនវជ្ជេនម្හិ កាយកម្មេន សមន្នាគតោ, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន សមន្នាគតោ, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោ’តិ អធិគច្ឆតិ សុខំ, អធិគច្ឆតិ សោមនស្សំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, គហបតិ, អនវជ្ជសុខំ។ ឥមានិ ខោ, គហបតិ, ចត្តារិ សុខានិ អធិគមនីយានិ គិហិនា កាមភោគិនា កាលេន កាលំ សមយេន សមយំ ឧបាទាយា”តិ។

“អានណ្យសុខំ ញត្វាន, អថោ អត្ថិសុខំ បរំ;
ភុញ្ជំ ភោគសុខំ មច្ចោ, តតោ បញ្ញា វិបស្សតិ។

“វិបស្សមានោ ជានាតិ, ឧភោ ភោគេ សុមេធសោ;
អនវជ្ជសុខស្សេតំ, កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសិ”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. ព្រហ្មសុត្តំ

៦៣. “សព្រហ្មកានិ, ភិក្ខវេ [ឥតិវុ. ១០៦], តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សបុព្ពាចរិយកានិ, ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ , យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សបុព្ពទេវតានិ [សបុព្ពទេវានិ (ស្យា. កំ.)], ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សាហុនេយ្យកានិ, ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។

“ព្រហ្មាតិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ [មាតាបិតុន្នំ (សី. បី.)] ឯតំ អធិវចនំ។ បុព្ពាចរិយាតិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ បុព្ពទេវតាតិ [បុព្ពទេវាតិ (សី. ស្យា. កំ.)], ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ អាហុនេយ្យាតិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពហុការា, ភិក្ខវេ, មាតាបិតរោ, បុត្តានំ អាបាទកា បោសកា ឥមស្ស លោកស្ស ទស្សេតារោ”តិ។

“ព្រហ្មាតិ មាតាបិតរោ, បុព្ពាចរិយាតិ វុច្ចរេ;
អាហុនេយ្យា ច បុត្តានំ, បជាយ អនុកម្បកា។

“តស្មា ហិ នេ នមស្សេយ្យ, សក្ករេយ្យ ច បណ្ឌិតោ;
អន្នេន អថ បានេន, វត្ថេន សយនេន ច;
ឧច្ឆាទនេន ន្ហាបនេន, បាទានំ ធោវនេន ច។

“តាយ នំ បារិចរិយាយ, មាតាបិតូសុ បណ្ឌិតា;

ឥធេវ នំ បសំសន្តិ, បេច្ច សគ្គេ បមោទតី’’តិ។ តតិយំ;

៤. និរយសុត្តំ

៦៤. ‘‘ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ’’តិ។

‘‘បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ, មុសាវាទោ ច វុច្ចតិ;
បរទារគមនញ្ចាបិ, នប្បសំសន្តិ បណ្ឌិតា’’តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. រូបសុត្តំ

៦៥. ‘‘ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? រូបប្បមាណោ រូបប្បសន្នោ, ឃោសប្បមាណោ ឃោសប្បសន្នោ , លូខប្បមាណោ លូខប្បសន្នោ, ធម្មប្បមាណោ ធម្មប្បសន្នោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ’’ន្តិ។

‘‘យេ ច រូបេ បមាណិំសុ [យេ ច រូបេន បាមិំសុ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], យេ ច ឃោសេន អន្វគូ;
ឆន្ទរាគវសូបេតា, នាភិជានន្តិ តេ ជនា [ន តេ ជានន្តិ តំ ជនា (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។

‘‘អជ្ឈត្តញ្ច ន ជានាតិ, ពហិទ្ធា ច ន បស្សតិ;
សមន្តាវរណោ ពាលោ, ស វេ ឃោសេន វុយ្ហតិ។

‘‘អជ្ឈត្តញ្ច ន ជានាតិ, ពហិទ្ធា ច វិបស្សតិ;
ពហិទ្ធា ផលទស្សាវី, សោបិ ឃោសេន វុយ្ហតិ។

‘‘អជ្ឈត្តញ្ច បជានាតិ, ពហិទ្ធា ច វិបស្សតិ;
វិនីវរណទស្សាវី, ន សោ ឃោសេន វុយ្ហតី’’តិ។ បញ្ចមំ;

៦. សរាគសុត្តំ

៦៦. ‘‘ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សរាគោ, សទោសោ, សមោហោ, សមានោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ’’ន្តិ។

‘‘សារត្តា រជនីយេសុ, បិយរូបាភិនន្ទិនោ;
មោហេន អាវុតា [អធមា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សត្តា, ពទ្ធា [ពន្ធា (ក.)] វឌ្ឍេន្តិ ពន្ធនំ។

‘‘រាគជំ ទោសជញ្ចាបិ, មោហជំ ចាបវិទ្ទសូ;
ករោន្តាកុសលំ កម្មំ [ធម្មំ (ក.)], សវិឃាតំ ទុខុទ្រយំ។

‘‘អវិជ្ជានិវុតា បោសា, អន្ធភូតា អចក្ខុកា;
យថា ធម្មា តថា សន្តា, ន តស្សេវន្តិ [នស្សេវន្តិ (សី.)] មញ្ញរេ’’តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. អហិរាជសុត្តំ

៦៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន សាវត្ថិយំ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អហិនា ទដ្ឋោ កាលង្កតោ ហោតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘ឥធ , ភន្តេ, សាវត្ថិយំ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អហិនា ទដ្ឋោ កាលង្កតោ’’តិ។

“ន ហិ នូន [ន ហ នូន (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចត្តារិ អហិរាជកុលានិ មេត្តេន ចិត្តេន ផរិ។ សចេ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចត្តារិ អហិរាជកុលានិ មេត្តេន ចិត្តេន ផរេយ្យ, ន ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អហិនា ទដ្ឋោ កាលង្ករេយ្យ។

“កតមានិ ចត្តារិ? វិរូបក្ខំ អហិរាជកុលំ, ឯរាបថំ អហិរាជកុលំ, ឆព្យាបុត្តំ អហិរាជកុលំ, កណ្ហាគោតមកំ អហិរាជកុលំ។ ន ហិ នូន សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមានិ ចត្តារិ អហិរាជកុលានិ មេត្តេន ចិត្តេន ផរិ។ សចេ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមានិ ចត្តារិ អហិរាជកុលានិ មេត្តេន ចិត្តេន ផរេយ្យ, ន ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អហិនា ទដ្ឋោ កាលង្ករេយ្យ។

“អនុជានាមិ, ភិក្ខវេ, ឥមានិ ចត្តារិ អហិរាជកុលានិ មេត្តេន ចិត្តេន ផរិតុំ អត្តគុត្តិយា អត្តរក្ខាយ អត្តបរិត្តាយា”តិ។

[ចូឡវ. ២៥១; ជា. ១.២.១០៥ បស្សិតព្ពំ] “វិរូបក្ខេហិ មេ មេត្តំ, មេត្តំ ឯរាបថេហិ មេ;
ឆព្យាបុត្តេហិ មេ មេត្តំ, មេត្តំ កណ្ហាគោតមកេហិ ច។

“អបាទកេហិ មេ មេត្តំ, មេត្តំ ទ្វិបាទកេហិ [ទិបាទកេហិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] មេ;
ចតុប្បទេហិ មេ មេត្តំ, មេត្តំ ពហុប្បទេហិ មេ។

“មា មំ អបាទកោ ហិំសិ, មា មំ ហិំសិ ទ្វិបាទកោ [ទិបាទកោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)];
មា មំ ចតុប្បទោ ហិំសិ, មា មំ ហិំសិ ពហុប្បទោ។

“សព្ពេ សត្តា សព្ពេ បាណា, សព្ពេ ភូតា ច កេវលា;
សព្ពេ ភទ្រានិ បស្សន្តុ, មា កញ្ចិ [កិញ្ចិ (ស្យា. កំ. ក.)] បាបមាគមា។

“អប្បមាណោ ពុទ្ធោ, អប្បមាណោ ធម្មោ;
អប្បមាណោ សង្ឃោ, បមាណវន្តានិ សរីសបានិ [សិរិំសបានិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។

“អហិវិច្ឆិកា សតបទី, ឧណ្ណនាភី សរពូ មូសិកា;
កតា មេ រក្ខា កតា មេ បរិត្តា [កតំ មេ បរិត្តំ (?)], បដិក្កមន្តុ ភូតានិ;
សោហំ នមោ ភគវតោ, នមោ សត្តន្នំ សម្មាសម្ពុទ្ធាន”ន្តិ។ សត្តមំ;

៨. ទេវទត្តសុត្តំ

៦៨. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អចិរបក្កន្តេ ទេវទត្តេ។ តត្រ ខោ ភគវា ទេវទត្តំ អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អត្តវធាយ, ភិក្ខវេ [ចូឡវ. ២៥២; សំ. និ. ២.១៨៤], ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។ បរាភវាយ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កទលី អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វេឡុ អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, នឡោ អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អស្សតរី អត្តវធាយ គព្ភំ គណ្ហាតិ, បរាភវាយ គព្ភំ គណ្ហាតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទី”តិ។

“ផលំ វេ កទលឹ ហន្តិ, ផលំ វេឡុំ ផលំ នឡំ;

សក្ការោ កាបុរិសំ ហន្តិ, គព្ភោ អស្សតរិំ យថា’’តិ [ចូឡវ. ៣៣៥; សំ. និ. ១.១៨៣; ២.១៨៤; នេត្តិ. ៩០]។ អដ្ឋមំ;

៩. បធានសុត្តំ

៦៩. ‘‘ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, បធានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សំវរប្បធានំ, បហានប្បធានំ, ភាវនាប្បធានំ, អនុរក្ខណាប្បធានំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សំវរប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សំវរប្បធានំ។

‘‘កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បហានប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បហានប្បធានំ។

‘‘កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ភាវនាប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភាវនាប្បធានំ។

‘‘កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនុរក្ខណាប្បធានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុរក្ខណាប្បធានំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ បធានានី’’តិ។

‘‘សំវរោ ច បហានញ្ច, ភាវនា អនុរក្ខណា;
ឯតេ បធានា ចត្តារោ, ទេសិតាទិច្ចពន្ធុនា;
យោ ហិ [យេហិ (?)] ភិក្ខុ ឥធាតាបី, ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេ’’តិ។ នវមំ;

១០. អធម្មិកសុត្តំ

៧០. ‘‘យស្មិំ , ភិក្ខវេ, សមយេ រាជានោ អធម្មិកា ហោន្តិ, រាជាយុត្តាបិ តស្មិំ សមយេ អធម្មិកា ហោន្តិ។ រាជាយុត្តេសុ អធម្មិកេសុ ព្រាហ្មណគហបតិកាបិ តស្មិំ សមយេ អធម្មិកា ហោន្តិ។ ព្រាហ្មណគហបតិកេសុ អធម្មិកេសុ នេគមជានបទាបិ តស្មិំ សមយេ អធម្មិកា ហោន្តិ។ នេគមជានបទេសុ អធម្មិកេសុ វិសមំ ចន្ទិមសូរិយា បរិវត្តន្តិ ។ វិសមំ ចន្ទិមសូរិយេសុ បរិវត្តន្តេសុ វិសមំ នក្ខត្តានិ តារករូបានិ បរិវត្តន្តិ។ វិសមំ នក្ខត្តេសុ តារករូបេសុ បរិវត្តន្តេសុ វិសមំ រត្តិន្ទិវា [រត្តិទិវា (ក.)] បរិវត្តន្តិ។ វិសមំ រត្តិន្ទិវេសុ បរិវត្តន្តេសុ វិសមំ មាសឌ្ឍមាសា បរិវត្តន្តិ។ វិសមំ មាសឌ្ឍមាសេសុ បរិវត្តន្តេសុ វិសមំ ឧតុសំវច្ឆរា បរិវត្តន្តិ។ វិសមំ ឧតុសំវច្ឆរេសុ បរិវត្តន្តេសុ វិសមំ វាតា វាយន្តិ វិសមា អបញ្ញសា ។ វិសមំ វាតេសុ វាយន្តេសុ វិសមេសុ អបញ្ញសេសុ ទេវតា បរិកុបិតា ភវន្តិ។ ទេវតាសុ បរិកុបិតាសុ ទេវោ ន សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆតិ។ ទេវេ ន សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆន្តេ វិសមបាកានិ [វិសមបាកីនិ (សី. ស្យា. កំ.), វិសមំ បាកានិ (ក.)] សស្សានិ ភវន្តិ។ វិសមបាកានិ, ភិក្ខវេ, សស្សានិ មនុស្សា បរិភុញ្ជន្តា អប្បាយុកា ហោន្តិ ទុព្ពណ្ណា ច ពវ្ហាពាធា [ពហ្វាពាធា (ក.)] ច។

‘‘យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ រាជានោ ធម្មិកា ហោន្តិ, រាជាយុត្តាបិ តស្មិំ សមយេ ធម្មិកា ហោន្តិ។ រាជាយុត្តេសុ ធម្មិកេសុ ព្រាហ្មណគហបតិកាបិ តស្មិំ សមយេ ធម្មិកា ហោន្តិ។ ព្រាហ្មណគហបតិកេសុ ធម្មិកេសុ នេគមជានបទាបិ តស្មិំ សមយេ ធម្មិកា ហោន្តិ។ នេគមជានបទេសុ ធម្មិកេសុ សមំ ចន្ទិមសូរិយា បរិវត្តន្តិ។ សមំ ចន្ទិមសូរិយេសុ បរិវត្តន្តេសុ សមំ នក្ខត្តានិ តារករូបានិ បរិវត្តន្តិ។ សមំ នក្ខត្តេសុ តារករូបេសុ បរិវត្តន្តេសុ សមំ រត្តិន្ទិវា បរិវត្តន្តិ។ សមំ រត្តិន្ទិវេសុ បរិវត្តន្តេសុ សមំ មាសឌ្ឍមាសា បរិវត្តន្តិ។ សមំ មាសឌ្ឍមាសេសុ បរិវត្តន្តេសុ សមំ ឧតុសំវច្ឆរា បរិវត្តន្តិ។ សមំ ឧតុសំវច្ឆរេសុ បរិវត្តន្តេសុ សមំ វាតា វាយន្តិ សមា បញ្ញសា។ សមំ វាតេសុ វាយន្តេសុ សមេសុ បញ្ញសេសុ ទេវតា អបរិកុបិតា ភវន្តិ។ ទេវតាសុ អបរិកុបិតាសុ ទេវោ សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆតិ។ ទេវេ សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆន្តេ សមបាកានិ សស្សានិ ភវន្តិ។ សមបាកានិ, ភិក្ខវេ, សស្សានិ មនុស្សា បរិភុញ្ជន្តា ទីឃាយុកា ច ហោន្តិ វណ្ណវន្តោ ច ពលវន្តោ ច អប្បាពាធា ចា’’តិ។

‘‘គុន្នំ ចេ តរមានានំ, ជិម្ហំ គច្ឆតិ បុង្គវោ;
សព្ពា តា ជិម្ហំ គច្ឆន្តិ, នេត្តេ ជិម្ហំ គតេ សតិ។

“ឯវមេវ មនុស្សេសុ, យោ ហោតិ សេដ្ឋសម្មតោ;
សោ ចេ អធម្មំ ចរតិ, បគេវ ឥតរា បជា;
សព្ពំ រដ្ឋំ ទុក្ខំ សេតិ, រាជា ចេ ហោតិ អធម្មិកោ។

“គុន្នំ ចេ តរមានានំ, ឧជុំ គច្ឆតិ បុង្គវោ;
សព្ពា តា ឧជុំ គច្ឆន្តិ, នេត្តេ ឧជុំ គតេ សតិ។

“ឯវមេវ មនុស្សេសុ, យោ ហោតិ សេដ្ឋសម្មតោ;
សោ សចេ [សោ ចេវ (សី. បី.), សោ ចេ (ស្យា.)] ធម្មំ ចរតិ, បគេវ ឥតរា បជា;
សព្ពំ រដ្ឋំ សុខំ សេតិ, រាជា ចេ ហោតិ ធម្មិកោ”តិ។ ទសមំ;

បត្តកម្មវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បត្តកម្មំ អានណ្យកោ [អនណកោ (សី. បី.), អនណ្យកោ (ក.)], សព្រហ្មនិរយា រូបេន បញ្ចមំ;
សរាគអហិរាជា ទេវទត្តោ, បធានំ អធម្មិកេន ចាតិ។

(៨) ៣. អបណ្ណកវគ្គោ

១. បធានសុត្តំ

៧១. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អបណ្ណកប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, ពហុស្សុតោ ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អបណ្ណកប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយា”តិ។ បឋមំ។

២. សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ

៧២. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អបណ្ណកប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ។ កតមេហិ ចតូហិ? នេក្ខម្មវិតក្កេន, អព្យាបាទវិតក្កេន, អវិហឹសាវិតក្កេន, សម្មាទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អបណ្ណកប្បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សប្បុរិសសុត្តំ

៧៣. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ អសប្បុរិសោ វេទិតព្ពោ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ យោ ហោតិ បរស្ស អវណ្ណោ តំ អបុដ្ឋោបិ បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ បុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ អហាបេត្វា អលម្ពិត្វា បរិបូរំ វិត្ថារេន បរស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ យោ ហោតិ បរស្ស វណ្ណោ តំ បុដ្ឋោបិ ន បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ អបុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ ហាបេត្វា លម្ពិត្វា អបរិបូរំ អវិត្ថារេន បរស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ យោ ហោតិ អត្តនោ អវណ្ណោ តំ បុដ្ឋោបិ ន បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ អបុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ ហាបេត្វា លម្ពិត្វា អបរិបូរំ អវិត្ថារេន អត្តនោ អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ យោ ហោតិ អត្តនោ វណ្ណោ តំ អបុដ្ឋោបិ បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ បុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ អហាបេត្វា អលម្ពិត្វា បរិបូរំ វិត្ថារេន អត្តនោ វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ អសប្បុរិសោ វេទិតព្ពោ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សប្បុរិសោ វេទិតព្ពោ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ យោ ហោតិ បរស្ស អវណ្ណោ តំ បុដ្ឋោបិ ន បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ អបុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ ហាបេត្វា លម្ពិត្វា អបរិបូរំ អវិត្ថារេន បរស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ យោ ហោតិ បរស្ស វណ្ណោ តំ អបុដ្ឋោបិ បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ បុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ អហាបេត្វា អលម្ពិត្វា បរិបូរំ វិត្ថារេន បរស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ យោ ហោតិ អត្តនោ អវណ្ណោ តំ អបុដ្ឋោបិ បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ បុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ អហាបេត្វា អលម្ពិត្វា បរិបូរំ វិត្ថារេន អត្តនោ អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ យោ ហោតិ អត្តនោ វណ្ណោ តំ បុដ្ឋោបិ ន បាតុ ករោតិ, កោ បន វាទោ អបុដ្ឋស្ស! បុដ្ឋោ ខោ បន បញ្ហាភិនីតោ ហាបេត្វា លម្ពិត្វា អបរិបូរំ អវិត្ថារេន អត្តនោ វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ។ វេទិតព្ពមេតំ , ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សប្បុរិសោ វេទិតព្ពោ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វធុកា យញ្ញទេវ រត្តិំ វា ទិវំ វា អានីតា ហោតិ, តាវទេវស្សា តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សស្សុយាបិ សសុរេបិ សាមិកេបិ អន្តមសោ ទាសកម្មករបោរិសេសុ។ សា អបរេន សមយេន សំវាសមន្វាយ វិស្សាសមន្វាយ សស្សុម្បិ សសុរម្បិ សាមិកម្បិ ឯវមាហ – ‘អបេថ, កឹ បន តុម្ហេ ជានាថា’តិ! ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ យញ្ញទេវ រត្តិំ វា ទិវំ វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, តាវទេវស្ស តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ ភិក្ខូសុ ភិក្ខុនីសុ ឧបាសកេសុ ឧបាសិកាសុ អន្តមសោ អារាមិកសមណុទ្ទេសេសុ។ សោ អបរេន សមយេន សំវាសមន្វាយ វិស្សាសមន្វាយ អាចរិយម្បិ ឧបជ្ឈាយម្បិ ឯវមាហ – ‘អបេថ, កឹ បន តុម្ហេ ជានាថា’តិ! តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អធុនាគតវធុកាសមេន ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. បឋមអគ្គសុត្តំ

៧៤. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អគ្គានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សីលគ្គំ, សមាធិគ្គំ [សមាធគ្គំ (សី. ស្យា. កំ)], បញ្ញាគ្គំ, វិមុត្តគ្គំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អគ្គានី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយអគ្គសុត្តំ

៧៥. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, អគ្គានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? រូបគ្គំ, វេទនាគ្គំ, សញ្ញាគ្គំ, ភវគ្គំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អគ្គានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កុសិនារសុត្តំ

៧៦. ឯកំ សមយំ ភគវា កុសិនារាយំ វិហរតិ ឧបវត្តនេ មល្លានំ សាលវនេ អន្តរេន យមកសាលានំ បរិនិព្ពានសមយេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ [ទី. និ. ២.២១៧], ឯកភិក្ខុស្សបិ កង្ខា វា វិមតិ វា ពុទ្ធេ វា ធម្មេ វា សង្ឃេ វា មគ្គេ វា បដិបទាយ វា, បុច្ឆថ, ភិក្ខវេ, មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ – ‘សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា អហោសិ, នាសក្ខិម្ហ ភគវន្តំ សម្មុខា បដិបុច្ឆិតុ’”ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ តេ ភិក្ខូ តុណ្ហី អហេសុំ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឯកភិក្ខុស្សបិ កង្ខា វា វិមតិ វា ពុទ្ធេ វា ធម្មេ វា សង្ឃេ វា មគ្គេ វា បដិបទាយ វា, បុច្ឆថ, ភិក្ខវេ, មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ – ‘សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា អហោសិ, នាសក្ខិម្ហ ភគវន្តំ សម្មុខា បដិបុច្ឆិតុ’”ន្តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ តេ ភិក្ខូ តុណ្ហី អហេសុំ។ តតិយម្បិ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឯកភិក្ខុស្សបិ កង្ខា វា វិមតិ វា ពុទ្ធេ វា ធម្មេ វា សង្ឃេ វា មគ្គេ វា បដិបទាយ វា, បុច្ឆថ, ភិក្ខវេ, មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ – ‘សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា អហោសិ, នាសក្ខិម្ហ ភគវន្តំ សម្មុខា បដិបុច្ឆិតុ’”ន្តិ។ តតិយម្បិ ខោ តេ ភិក្ខូ តុណ្ហី អហេសុំ។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សិយា ខោ បន, ភិក្ខវេ, សត្ថុគារវេនបិ ន បុច្ឆេយ្យាថ, សហាយកោបិ, ភិក្ខវេ, សហាយកស្ស អារោចេតូ”តិ។ ឯវំ វុត្តេ តេ ភិក្ខូ តុណ្ហី អហេសុំ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! ឯវំ បសន្នោ អហំ, ភន្តេ! នត្ថិ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ ឯកភិក្ខុស្សបិ កង្ខា វា វិមតិ វា ពុទ្ធេ វា ធម្មេ វា សង្ឃេ វា មគ្គេ វា បដិបទាយ វា”តិ។

“បសាទា ខោ ត្វំ, អានន្ទ, វទេសិ។ ញាណមេវ ហេត្ថ, អានន្ទ, តថាគតស្ស – ‘នត្ថិ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ ឯកភិក្ខុស្សបិ កង្ខា វា វិមតិ វា ពុទ្ធេ វា ធម្មេ វា សង្ឃេ វា មគ្គេ វា បដិបទាយ វា’។ ឥមេសញ្ហិ, អានន្ទ, បញ្ចន្នំ ភិក្ខុសតានំ យោ បច្ឆិមកោ ភិក្ខុ សោ សោតាបន្នោ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អចិន្តេយ្យសុត្តំ

៧៧. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អចិន្តេយ្យានិ, ន ចិន្តេតព្ពានិ; យានិ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ កតមានិ ចត្តារិ? ពុទ្ធានំ, ភិក្ខវេ, ពុទ្ធវិសយោ អចិន្តេយ្យោ, ន ចិន្តេតព្ពោ; យំ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ ឈាយិស្ស, ភិក្ខវេ, ឈានវិសយោ អចិន្តេយ្យោ, ន ចិន្តេតព្ពោ; យំ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ កម្មវិបាកោ, ភិក្ខវេ, អចិន្តេយ្យោ, ន ចិន្តេតព្ពោ; យំ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ លោកចិន្តា, ភិក្ខវេ, អចិន្តេយ្យា, ន ចិន្តេតព្ពា; យំ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អចិន្តេយ្យានិ, ន ចិន្តេតព្ពានិ; យានិ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទក្ខិណសុត្តំ

៧៨. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា វិសុទ្ធិយោ។ កតមា ចតស្សោ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា បដិគ្គាហកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ ទាយកតោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា នេវ ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិគ្គាហកតោ ច។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ទាយកោ ហោតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ; បដិគ្គាហកា ហោន្តិ ទុស្សីលា បាបធម្មា [បដិគ្គាហកោ ហោតិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ (ស្យា. កំ. ក.) ម. និ. ៣.៣៨១ ឱលោកេតព្ពំ]។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា បដិគ្គាហកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ ទាយកតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ , ទាយកោ ហោតិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ; បដិគ្គាហកា ហោន្តិ សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា បដិគ្គាហកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ ទាយកតោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា នេវ ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ទាយកោ ហោតិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ; បដិគ្គាហកាបិ ហោន្តិ ទុស្សីលា បាបធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា នេវ ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ, នោ បដិគ្គាហកតោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិគ្គាហកតោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ទាយកោ ហោតិ សីលវា កល្យាណធម្មោ; បដិគ្គាហកាបិ ហោន្តិ សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណា ទាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិគ្គាហកតោ ច។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ ទក្ខិណា វិសុទ្ធិយោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វណិជ្ជសុត្តំ

៧៩. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា ឆេទគាមិនី ហោតិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា ន យថាធិប្បាយា [យថាធិប្បាយំ (សី.)] ហោតិ? កោ នុ ខោ, ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា យថាធិប្បាយា [យថាធិប្បាយំ (សី.)] ហោតិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា បរាធិប្បាយា ហោតី”តិ?

“ឥធ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កមិត្វា បវារេតិ – ‘វទ, ភន្តេ, បច្ចយេនា’តិ។ សោ យេន បវារេតិ តំ ន ទេតិ។ សោ ចេ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សោ យញ្ញទេវ វណិជ្ជំ បយោជេតិ, សាស្ស ហោតិ ឆេទគាមិនី។

“ឥធ បន, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កមិត្វា បវារេតិ – ‘វទ , ភន្តេ, បច្ចយេនា’តិ។ សោ យេន បវារេតិ តំ ន យថាធិប្បាយំ ទេតិ។ សោ ចេ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សោ យញ្ញទេវ វណិជ្ជំ បយោជេតិ, សាស្ស ន ហោតិ យថាធិប្បាយា [យថាធិប្បាយំ (សី. ក.)]។

“ឥធ បន, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កមិត្វា បវារេតិ – ‘វទតុ, ភន្តេ, បច្ចយេនា’តិ។ សោ យេន បវារេតិ តំ យថាធិប្បាយំ ទេតិ។ សោ ចេ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សោ យញ្ញទេវ វណិជ្ជំ បយោជេតិ, សាស្ស ហោតិ យថាធិប្បាយា [យថាធិប្បាយំ (សី. ក.)]។

“ឥធ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កមិត្វា បវារេតិ – ‘វទតុ, ភន្តេ, បច្ចយេនា’តិ។ សោ យេន បវារេតិ តំ បរាធិប្បាយំ ទេតិ។ សោ ចេ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សោ យញ្ញទេវ វណិជ្ជំ បយោជេតិ, សាស្ស ហោតិ បរាធិប្បាយា [បរាធិប្បាយំ (ក.)]។

“អយំ ខោ, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា ឆេទគាមិនី ហោតិ។ អយំ បន, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា ន យថាធិប្បាយា ហោតិ។ អយំ ខោ បន, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា យថាធិប្បាយា ហោតិ។ អយំ បន, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសាវ វណិជ្ជា បយុត្តា បរាធិប្បាយា ហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. កម្ពោជសុត្តំ

៨០. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មាតុគាមោ នេវ សភាយំ និសីទតិ, ន កម្មន្តំ បយោជេតិ, ន កម្ពោជំ គច្ឆតី”តិ? “កោធនោ, អានន្ទ, មាតុគាមោ; ឥស្សុកី, អានន្ទ, មាតុគាមោ; មច្ឆរី, អានន្ទ, មាតុគាមោ; ទុប្បញ្ញោ, អានន្ទ, មាតុគាមោ – អយំ ខោ , អានន្ទ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មាតុគាមោ នេវ សភាយំ និសីទតិ, ន កម្មន្តំ បយោជេតិ, ន កម្ពោជំ គច្ឆតី”តិ។ ទសមំ។

អបណ្ណកវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បធានំ ទិដ្ឋិសប្បុរិស, វធុកា ទ្វេ ច ហោន្តិ អគ្គានិ;
កុសិនារអចិន្តេយ្យា, ទក្ខិណា ច វណិជ្ជា កម្ពោជន្តិ។

(៩) ៤. មចលវគ្គោ

១. បាណាតិបាតសុត្តំ

៨១. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ , កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ បឋមំ។

២. មុសាវាទសុត្តំ

៨២. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អវណ្ណារហសុត្តំ

៨៣. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា អវណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា វណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា អប្បសាទនីយេ ឋានេ បសាទំ ឧបទំសេតិ, អននុវិច្ច អបរិយោគាហេត្វា បសាទនីយេ ឋានេ អប្បសាទំ ឧបទំសេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា អប្បសាទនីយេ ឋានេ អប្បសាទំ ឧបទំសេតិ អនុវិច្ច បរិយោគាហេត្វា បសាទនីយេ ឋានេ បសាទំ ឧបទំសេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ តតិយំ។

៤. កោធគរុសុត្តំ

៨៤. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? កោធគរុ ហោតិ ន សទ្ធម្មគរុ, មក្ខគរុ ហោតិ ន សទ្ធម្មគរុ, លាភគរុ ហោតិ ន សទ្ធម្មគរុ, សក្ការគរុ ហោតិ ន សទ្ធម្មគរុ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? សទ្ធម្មគរុ ហោតិ ន កោធគរុ, សទ្ធម្មគរុ ហោតិ ន មក្ខគរុ, សទ្ធម្មគរុ ហោតិ ន លាភគរុ, សទ្ធម្មគរុ ហោតិ ន សក្ការគរុ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តមោតមសុត្តំ

៨៥. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? តមោ តមបរាយណោ [... បរាយនោ (ស្យា. កំ. បី.) បុ. ប. ១៦៨; សំ. និ. ១.១៣២], តមោ ជោតិបរាយណោ, ជោតិ តមបរាយណោ , ជោតិ ជោតិបរាយណោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តមោ ហោតិ តមបរាយណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នីចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ចណ្ឌាលកុលេ វា វេនកុលេ វា នេសាទកុលេ វា រថការកុលេ វា បុក្កុសកុលេ វា ទលិទ្ទេ អប្បន្នបានភោជនេ កសិរវុត្តិកេ, យត្ថ កសិរេន ឃាសច្ឆាទោ លព្ភតិ។ សោ ច ហោតិ ទុព្ពណ្ណោ ទុទ្ទសិកោ ឱកោដិមកោ ពវ្ហាពាធោ កាណោ វា កុណី វា ខញ្ជោ វា បក្ខហតោ វា, ន លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តមោ ហោតិ តមបរាយណោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តមោ ហោតិ ជោតិបរាយណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នីចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ចណ្ឌាលកុលេ វា វេនកុលេ វា នេសាទកុលេ វា រថការកុលេ វា បុក្កុសកុលេ វា ទលិទ្ទេ អប្បន្នបានភោជនេ កសិរវុត្តិកេ, យត្ថ កសិរេន ឃាសច្ឆាទោ លព្ភតិ; សោ ច ហោតិ ទុព្ពណ្ណោ ទុទ្ទសិកោ ឱកោដិមកោ ពវ្ហាពាធោ កាណោ វា កុណី វា ខញ្ជោ វា បក្ខហតោ វា ន លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរតិ, វាចាយ សុចរិតំ ចរតិ, មនសា សុចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ សុចរិតំ ចរិត្វា, មនសា សុចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តមោ ហោតិ ជោតិបរាយណោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ជោតិ ហោតិ តមបរាយណោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧច្ចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ខត្តិយមហាសាលកុលេ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ វា គហបតិមហាសាលកុលេ វា អឌ្ឍេ មហទ្ធនេ មហាភោគេ បហូតជាតរូបរជតេ បហូតវិត្តូបករណេ បហូតធនធញ្ញេ; សោ ច ហោតិ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ជោតិ ហោតិ តមបរាយណោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ជោតិ ហោតិ ជោតិបរាយណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧច្ចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ខត្តិយមហាសាលកុលេ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ វា គហបតិមហាសាលកុលេ វា អឌ្ឍេ មហទ្ធនេ មហាភោគេ បហូតជាតរូបរជតេ បហូតវិត្តូបករណេ បហូតធនធញ្ញេ; សោ ច ហោតិ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរតិ , វាចាយ សុចរិតំ ចរតិ, មនសា សុចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ សុចរិតំ ចរិត្វា, មនសា សុចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ជោតិ ហោតិ ជោតិបរាយណោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”န្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឱណតោណតសុត្តំ

៨៦. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឱណតោណតោ, ឱណតុណ្ណតោ, ឧណ្ណតោណតោ, ឧណ្ណតុណ្ណតោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ [បុ. ប. ១៦៩]។ ឆដ្ឋំ។

៧. បុត្តសុត្តំ

៨៧. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? សមណមចលោ, សមណបុណ្ឌរីកោ, សមណបទុមោ, សមណេសុ សមណសុខុមាលោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេខោ ហោតិ បាដិបទោ [បដិបទោ (ស្យា. កំ. បី.) ម. និ. ២ សេខសុត្តវណ្ណនា ឱលោកេតព្ពា]; អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានោ វិហរតិ។

សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ខត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិត្តស្ស ជេដ្ឋោ បុត្តោ អាភិសេកោ អនភិសិត្តោ មចលប្បត្តោ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេខោ ហោតិ បាដិបទោ, អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានោ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, នោ ច ខោ អដ្ឋ វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ [ផស្សិត្វា (សី. បី.)]។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, អដ្ឋ ច វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាចិតោវ ពហុលំ ចីវរំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ សេនាសនំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ។ យេហិ ខោ បន សព្រហ្មចារីហិ សទ្ធិំ វិហរតិ, ត្យស្ស [ត្យាស្ស (សី.) អ. និ. ៥.១០៤] មនាបេនេវ ពហុលំ កាយកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបេនេវ ពហុលំ វចីកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបេនេវ ពហុលំ មនោកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបំយេវ ពហុលំ ឧបហារំ ឧបហរន្តិ, អប្បំ អមនាបំ។ យានិ ខោ បន តានិ វេទយិតានិ បិត្តសមុដ្ឋានានិ វា សេម្ហសមុដ្ឋានានិ វា វាតសមុដ្ឋានានិ វា សន្និបាតិកានិ វា ឧតុបរិណាមជានិ វា វិសមបរិហារជានិ វា ឱបក្កមិកានិ វា កម្មវិបាកជានិ វា, តានិ បនស្ស ន ពហុទេវ ឧប្បជ្ជន្តិ។ អប្បាពាធោ ហោតិ។ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ។

“យញ្ហិ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ, មមេវ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ។ អហញ្ហិ, ភិក្ខវេ, យាចិតោវ ពហុលំ ចីវរំ បរិភុញ្ជាមិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជាមិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ សេនាសនំ បរិភុញ្ជាមិ, អប្បំ អយាចិតោ; យាចិតោវ ពហុលំ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជាមិ, អប្បំ អយាចិតោ។ យេហិ ខោ បន ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ វិហរាមិ តេ មេ មនាបេនេវ ពហុលំ កាយកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបេនេវ ពហុលំ វចីកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបេនេវ ពហុលំ មនោកម្មេន សមុទាចរន្តិ, អប្បំ អមនាបេន; មនាបំយេវ ពហុលំ ឧបហារំ ឧបហរន្តិ, អប្បំ អមនាបំ។ យានិ ខោ បន តានិ វេទយិតានិ បិត្តសមុដ្ឋានានិ វា សេម្ហសមុដ្ឋានានិ វា វាតសមុដ្ឋានានិ វា សន្និបាតិកានិ វា ឧតុបរិណាមជានិ វា វិសមបរិហារជានិ វា ឱបក្កមិកានិ វា កម្មវិបាកជានិ វា, តានិ មេ ន ពហុទេវ ឧប្បជ្ជន្តិ។ អប្បាពាធោហមស្មិ។ ចតុន្នំ ខោ បនស្មិ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។

“យញ្ហិ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ, មមេវ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សំយោជនសុត្តំ

៨៨. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សមណមចលោ, សមណបុណ្ឌរីកោ, សមណបទុមោ, សមណេសុ សមណសុខុមាលោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ [បុ. ប. ១៩០ (ថោកំ វិសទិសំ)] សមណមចលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ ហោតិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ? ឥធ ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា, រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី ហោតិ, សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ

៨៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សមណមចលោ, សមណបុណ្ឌរីកោ, សមណបទុមោ, សមណេសុ សមណសុខុមាលោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ [សម្មាសតី (សី.ក.)] ហោតិ, សម្មាសមាធិ [សម្មាសមាធី (សី. ក.)] ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ, សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ [សម្មាវិមុត្តី (សី. ក.)] ហោតិ, នោ ច ខោ អដ្ឋ វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ, អដ្ឋ ច វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាចិតោវ ពហុលំ ចីវរំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ…បេ… យញ្ហិ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ, មមេវ តំ, ភិក្ខវេ , សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ខន្ធសុត្តំ

៩០. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សមណមចលោ, សមណបុណ្ឌរីកោ, សមណបទុមោ, សមណេសុ សមណសុខុមាលោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សេខោ ហោតិ អប្បត្តមានសោ, អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានោ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណមចលោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ – ‘ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា…បេ… ឥតិ សញ្ញា…បេ… ឥតិ សង្ខារា…បេ… ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ’តិ ; នោ ច ខោ អដ្ឋ វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបុណ្ឌរីកោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ – ‘ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា…បេ… ឥតិ

សញ្ញា…បេ…. ឥតិ សង្ខារា…បេ…. ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ’តិ ; អដ្ឋ ច វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណបទុមោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សមណេសុ សមណសុខុមាលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាចិតោវ ពហុលំ ចីវរំ បរិភុញ្ជតិ, អប្បំ អយាចិតោ…បេ…. មមេវ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ សមណេសុ សមណសុខុមាលោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ទសមំ។

មចលវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បាណាតិបាតោ ច មុសា, អវណ្ណកោធតមោណតា;
បុត្តោ សំយោជនញ្ចេវ, ទិដ្ឋិ ខន្ធេន តេ ទសាតិ។

(១០) ៥. អសុរវគ្គោ

១. អសុរសុត្តំ

៩១. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? អសុរោ អសុរបរិវារោ, អសុរោ ទេវបរិវារោ, ទេវោ អសុរបរិវារោ, ទេវោ ទេវបរិវារោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អសុរោ ហោតិ អសុរបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ, បរិសាបិស្ស ហោតិ ទុស្សីលា បាបធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អសុរោ ហោតិ អសុរបរិវារោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អសុរោ ហោតិ ទេវបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ, បរិសា ច ខ្វស្ស ហោតិ សីលវតី កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អសុរោ ហោតិ ទេវបរិវារោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទេវោ ហោតិ អសុរបរិវារោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ កល្យាណធម្មោ, បរិសា ច ខ្វស្ស ហោតិ ទុស្សីលា បាបធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទេវោ ហោតិ អសុរបរិវារោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទេវោ ហោតិ ទេវបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ កល្យាណធម្មោ, បរិសាបិស្ស ហោតិ សីលវតី កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទេវោ ហោតិ, ទេវបរិវារោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. បឋមសមាធិសុត្តំ

៩២. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ចេវ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន ច លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុតិយសមាធិសុត្តំ

៩៣. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ចេវ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន ច លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថេ បតិដ្ឋាយ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ យោគោ ករណីយោ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បតិដ្ឋាយ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថេ យោគោ ករណីយោ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ ន ចេវ លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន ច លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន តេសំយេវ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា

អាទិត្តសិសោ វា តស្សេវ [តស្ស តស្សេវ (សី. ស្យា. កំ.)] ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្វាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន បុគ្គលេន តេសំយេវ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន តេសុយេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ [ឧត្តរឹ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. តតិយសមាធិសុត្តំ

៩៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ចេវ លាភី ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន ច លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ , ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ សោ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘កថំ នុ ខោ, អាវុសោ, សង្ខារា ទដ្ឋព្ពា? កថំ សង្ខារា សម្មសិតព្ពា? កថំ សង្ខារា វិបស្សិតព្ពា’ [បស្សិតព្ពា (ក.)] តិ? តស្ស សោ យថាទិដ្ឋំ យថាវិទិតំ ព្យាករោតិ – ‘ឯវំ ខោ, អាវុសោ, សង្ខារា ទដ្ឋព្ពា, ឯវំ សង្ខារា សម្មសិតព្ពា, ឯវំ សង្ខារា វិបស្សិតព្ពា’តិ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស សោ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘កថំ នុ ខោ, អាវុសោ, ចិត្តំ សណ្ឋបេតព្ពំ? កថំ ចិត្តំ សន្និសាទេតព្ពំ ? កថំ ចិត្តំ ឯកោទិ កាតព្ពំ? កថំ ចិត្តំ សមាទហាតព្ព’ន្តិ? តស្ស សោ យថាទិដ្ឋំ យថាវិទិតំ ព្យាករោតិ – ‘ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ចិត្តំ សណ្ឋបេតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ សន្និសាទេតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ ឯកោទិ កាតព្ពំ [ឯកោទិ កត្តព្ពំ (បី.)], ឯវំ ចិត្តំ សមាទហាតព្ព’ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេ លាភី ចេវ ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ ន ចេវ លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស ន ច លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី ចេវ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ សោ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘កថំ នុ ខោ, អាវុសោ, ចិត្តំ សណ្ឋបេតព្ពំ? កថំ ចិត្តំ សន្និសាទេតព្ពំ? កថំ ចិត្តំ ឯកោទិ កាតព្ពំ? កថំ ចិត្តំ សមាទហាតព្ពំ? កថំ សង្ខារា ទដ្ឋព្ពា? កថំ សង្ខារា សម្មសិតព្ពា? កថំ សង្ខារា វិបស្សិតព្ពា’តិ? តស្ស សោ យថាទិដ្ឋំ យថាវិទិតំ ព្យាករោតិ – ‘ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ចិត្តំ សណ្ឋបេតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ សន្និសាទេតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ ឯកោទិ កាតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ សមាទហាតព្ពំ, ឯវំ សង្ខារា ទដ្ឋព្ពា, ឯវំ សង្ខារា សម្មសិតព្ពា, ឯវំ សង្ខារា វិបស្សិតព្ពា’តិ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ , តេន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលេន តេសុ ចេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឆវាលាតសុត្តំ

៩៥. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ [អត្តហិតាយ ច (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ឆវាលាតំ ឧភតោ បទិត្តំ [អាទិត្តំ (ក.)], មជ្ឈេ គូថគតំ, នេវ គាមេ កដ្ឋត្ថំ ផរតិ ន អរញ្ញេ ( ) [(កដ្ឋត្ថំ ផរតិ) កត្ថចិ]; តថូបមាហំ , ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ យ្វាយំ បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, អយំ ឥមេសំ ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អយំ ឥមេសំ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តត្រ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច, អយំ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ [មោក្ខោ (បី.) សំ. និ. ៣.៦៦២-៦៦៣; អ. និ. ៥.១៨១] ច ឧត្តមោ ច បវរោ ច។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គវា ខីរំ, ខីរម្ហា ទធិ, ទធិម្ហា នវនីតំ, នវនីតម្ហា សប្បិ, សប្បិម្ហា សប្បិមណ្ឌោ, សប្បិមណ្ឌោ [សប្បិម្ហា សប្បិមណ្ឌោ (ក.)] តត្ថ [តត្រ (សំ. និ. ៣.៦៦២-៦៦២)] អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច, អយំ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ ច ឧត្តមោ ច បវរោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. រាគវិនយសុត្តំ

៩៦. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា រាគវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ រាគវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ទោសវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ ទោសវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា មោហវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ មោហវិនយាយ សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា ន រាគវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរំ រាគវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ន ទោសវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរំ ទោសវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ន មោហវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរំ មោហវិនយាយ សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា ន រាគវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ រាគវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ន ទោសវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ ទោសវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ន មោហវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ មោហវិនយាយ សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា ច រាគវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរញ្ច រាគវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ទោសវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរញ្ច ទោសវិនយាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មោហវិនយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរញ្ច មោហវិនយាយ សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ , បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ខិប្បនិសន្តិសុត្តំ

៩៧. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារកជាតិកោ [ធារណជាតិកោ (ក.)] ហោតិ, ធាតានញ្ច [ធតានញ្ច (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខី ហោតិ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ សមាទបកោ [សមាទាបកោ (?)] សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារកជាតិកោ ហោតិ, នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខី ហោតិ, នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារកជាតិកោ ហោតិ, នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខី ហោតិ, នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារកជាតិកោ ហោតិ, ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខី ហោតិ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អត្តហិតសុត្តំ

៩៨. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សិក្ខាបទសុត្តំ

៩៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ , ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ ; អត្តនា មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ , បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, បរំ បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, បរំ អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា កាមេសុមិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, បរំ កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា មុសាវាទា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, បរំ មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, បរំ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ អត្តហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ នោ បរហិតាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ...បេ.... អត្តនា សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតោ ហោតិ, នោ បរំ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ...បេ.... អត្តនា ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. បោតលិយសុត្តំ

១០០. អថ ខោ បោតលិយោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ បោតលិយំ បរិព្ពាជកំ ភគវា ឯតទវោច –

“ចត្តារោមេ, បោតលិយ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, បោតលិយ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ [បុ. ប. ១៦៥] អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច ខោ វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, បោតលិយ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច ខោ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, បោតលិយ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, បោតលិយ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អវណ្ណារហស្ស ច អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, វណ្ណារហស្ស ច វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥមេ ខោ, បោតលិយ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ ឥមេសំ ខោ, បោតលិយ, ចតុន្នំ បុគ្គលានំ កតមោ តេ បុគ្គលោ ខមតិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា”តិ?

“ចត្តារោមេ, ភោ គោតម, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភោ គោតម, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច ខោ វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, ភោ គោតម, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច ខោ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, ភោ គោតម, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥធ បន, ភោ គោតម, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អវណ្ណារហស្ស ច អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, វណ្ណារហស្ស ច វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥមេ ខោ, ភោ គោតម, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ ឥមេសំ, ភោ គោតម, ចតុន្នំ បុគ្គលានំ យ្វាយំ បុគ្គលោ នេវ អវណ្ណារហស្ស អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, នោ ច វណ្ណារហស្ស វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន; អយំ មេ បុគ្គលោ ខមតិ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? អភិក្កន្តា [អភិក្កន្តតរា (ក.)] ហេសា, ភោ គោតម, យទិទំ ឧបេក្ខា”តិ។

“ចត្តារោមេ, បោតលិយ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ...បេ.... ឥមេ ខោ, បោតលិយ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ ឥមេសំ ខោ, បោតលិយ, ចតុន្នំ បុគ្គលានំ យ្វាយំ បុគ្គលោ អវណ្ណារហស្ស ច អវណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, វណ្ណារហស្ស ច វណ្ណំ ភាសិតា ហោតិ ភូតំ តច្ឆំ

កាលេន; អយំ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? អភិក្កន្តា ហេសា, បោតលិយ, យទិទំ តត្ថ តត្ថ កាលញ្ញុតា’’តិ។

‘‘ចត្តារោមេ, ភោ គោតម, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ…បេ.… ឥមេ ខោ, ភោ គោតម, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ ឥមេសំ, ភោ គោតម, ចតុន្នំ បុគ្គលានំ ឃ្វាយំ បុគ្គលោ អវណ្ណារហស្ស ច អវណ្ណំ ភាសិតា ភូតំ តច្ឆំ កាលេន, វណ្ណារហស្ស ច វណ្ណំ ភាសិតា ភូតំ តច្ឆំ កាលេន; អយំ មេ បុគ្គលោ ខមតិ ឥមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? អភិក្កន្តា ហេសា, ភោ គោតម, យទិទំ តត្ថ តត្ថ កាលញ្ញុតា។

‘‘អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្జេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ, ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’’ន្តិ។ ទសមំ។

អសុរវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អសុរោ តយោ សមាធី, ឆវាលាតេន បញ្ចមំ;
រាគោ និសន្តិ អត្តហិតំ, សិក្ខា បោតលិយេន ចាតិ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៣. តតិយបណ្ណាសកំ

(១១) ១. វលាហកវគ្គោ

១. បឋមវលាហកសុត្តំ

១០១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, វលាហកា។ កតមេ ចត្តារោ? គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, វស្សិតា នោ គជ្ជិតា, នេវ គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកូបមា [បុ. ប. ១៥៧] បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, វស្សិតា នោ គជ្ជិតា, នេវ គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ហោតិ នោ វស្សិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ភាសិតា ហោតិ, នោ កត្តា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ គជ្ជិតា, នោ វស្សិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វស្សិតា ហោតិ, នោ គជ្ជិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កត្តា ហោតិ, នោ ភាសិតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វស្សិតា ហោតិ, នោ គជ្ជិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ វស្សិតា, នោ គជ្ជិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ , ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ ភាសិតា ហោតិ, នោ កត្តា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ នេវ គជ្ជិតា [នេវ គជ្ជិតា ហោតិ (ក.)], នោ វស្សិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ច ហោតិ វស្សិតា ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ភាសិតា ច ហោតិ កត្តា ច។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ច ហោតិ វស្សិតា ច។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ គជ្ជិតា ច [គជ្ជិតា ច ហោតិ (ក.)] វស្សិតា ច; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយវលាហកសុត្តំ

១០២. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, វលាហកា។ កតមេ ចត្តារោ? គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, វស្សិតា នោ គជ្ជិតា, នេវ គជ្ជិតា នោ វស្សិតា គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, វស្សិតា នោ គជ្ជិតា, នេវ គជ្ជិតា នោ វស្សិតា, គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ គជ្ជិតា, នោ វស្សិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វស្សិតា ហោតិ, នោ គជ្ជិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ ន បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ…. ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វស្សិតា ហោតិ, នោ គជ្ជិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ វស្សិតា, នោ គជ្ជិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ

ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ គជ្ជិតា ហោតិ, នោ វស្សិតា។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ នេវ គជ្ជិតា, នោ វស្សិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ច ហោតិ វស្សិតា ច ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គជ្ជិតា ច ហោតិ វស្សិតា ច។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, វលាហកោ គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វលាហកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុម្ភសុត្តំ

១០៣. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, កុម្ភា។ កតមេ ចត្តារោ? តុច្ឆោ បិហិតោ, បូរោ វិវដោ, តុច្ឆោ វិវដោ, បូរោ បិហិតោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ កុម្ភា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ , ចត្តារោ កុម្ភូបមា [បុ. ប. ១៦០] បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? តុច្ឆោ បិហិតោ, បូរោ វិវដោ, តុច្ឆោ វិវដោ, បូរោ បិហិតោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តុច្ឆោ ហោតិ បិហិតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តុច្ឆោ ហោតិ បិហិតោ ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, កុម្ភោ តុច្ឆោ បិហិតោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បូរោ ហោតិ វិវដោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បូរោ ហោតិ វិវដោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, កុម្ភោ បូរោ វិវដោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តុច្ឆោ ហោតិ វិវដោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ តុច្ឆោ ហោតិ វិវដោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, កុម្ភោ តុច្ឆោ វិវដោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បូរោ ហោតិ បិហិតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បូរោ ហោតិ បិហិតោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, កុម្ភោ បូរោ បិហិតោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ កុម្ភូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ឧទករហទសុត្តំ

១០៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទា។ កតមេ ចត្តារោ? ឧត្តានោ គម្ភីរោភាសោ, គម្ភីរោ ឧត្តានោភាសោ, ឧត្តានោ ឧត្តានោភាសោ, គម្ភីរោ គម្ភីរោភាសោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ឧទករហទា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ឧទករហទូបមា [បុ. ប. ១៦១] បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឧត្តានោ គម្ភីរោភាសោ , គម្ភីរោ ឧត្តានោភាសោ, ឧត្តានោ ឧត្តានោភាសោ, គម្ភីរោ គម្ភីរោភាសោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧត្តានោ ហោតិ គម្ភីរោភាសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧត្តានោ ហោតិ គម្ភីរោភាសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទោ ឧត្តានោ គម្ភីរោភាសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គម្ភីរោ ហោតិ ឧត្តានោភាសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គម្ភីរោ ហោតិ ឧត្តានោភាសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទោ គម្ភីរោ ឧត្តានោភាសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧត្តានោ ហោតិ ឧត្តានោភាសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧត្តានោ ហោតិ ឧត្តានោភាសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទោ ឧត្តានោ ឧត្តានោភាសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គម្ភីរោ ហោតិ គម្ភីរោភាសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គម្ភីរោ ហោតិ គម្ភីរោភាសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ឧទករហទោ គម្ភីរោ គម្ភីរោភាសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ឧទករហទូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ’’ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អម្ពសុត្តំ

១០៥. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អម្ពានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អាមំ បក្កវណ្ណិ [បក្កវណ្ណី (បុ. ប. ១៥៩)], បក្កំ អាមវណ្ណិ [អាមវណ្ណី (សី. ស្យា. កំ. បី.)], អាមំ អាមវណ្ណិ, បក្កំ បក្កវណ្ណិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អម្ពានិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អម្ពូបមា [បក្កវណ្ណី (បុ. ប. ១៥៩)] បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អាមោ បក្កវណ្ណី, បក្កោ អាមវណ្ណី, អាមោ អាមវណ្ណី, បក្កោ បក្កវណ្ណី។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាមោ ហោតិ បក្កវណ្ណី? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាមោ ហោតិ បក្កវណ្ណី។ សេយ្យថាបិ តំ, ភិក្ខវេ, អម្ពំ អាមំ បក្កវណ្ណិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បក្កោ ហោតិ អាមវណ្ណី? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បក្កោ ហោតិ អាមវណ្ណី។ សេយ្យថាបិ តំ, ភិក្ខវេ, អម្ពំ បក្កំ អាមវណ្ណិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាមោ ហោតិ អាមវណ្ណី? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ន បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាមោ ហោតិ អាមវណ្ណី ។ សេយ្យថាបិ តំ, ភិក្ខវេ, អម្ពំ អាមំ អាមវណ្ណិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បក្កោ ហោតិ បក្កវណ្ណី? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស បាសាទិកំ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បក្កោ ហោតិ បក្កវណ្ណី។ សេយ្យថាបិ តំ, ភិក្ខវេ, អម្ពំ បក្កំ បក្កវណ្ណិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អម្ពូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ’’ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយអម្ពសុត្តំ

(ឆឌ្ឌំ ឧក្កានត្ថមេវាតិ អដ្ឋកថាយំ ទស្សិតំ, បាឡិបោត្ថកេសុ បន កត្ថចិបិ ន ទិស្សតិ។) [( ) “ឆឌ្ឌំ ឧក្កានត្ថមេវា”តិ អដ្ឋកថាយំ ទស្សិតំ, បាឡិបោត្ថកេសុ បន កត្ថចិបិ ន ទិស្សតិ។ “... អាមំ បក្កោភាសំ, បក្កំ អាមោភាស”ន្តិអាទិនា បាឋោ ភវេយ្យ]

៧. មូសិកសុត្តំ

១០៧. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, មូសិកា។ កតមា ចតស្សោ? គាធំ កត្តា នោ វសិតា, វសិតា នោ គាធំ កត្តា, នេវ គាធំ កត្តា នោ វសិតា, គាធំ កត្តា ច វសិតា ច – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ មូសិកា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ មូសិកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? គាធំ កត្តា នោ វសិតា, វសិតា នោ គាធំ កត្តា, នេវ គាធំ កត្តា នោ វសិតា, គាធំ កត្តា ច វសិតា ច។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គាធំ កត្តា ហោតិ នោ វសិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គាធំ កត្តា ហោតិ, នោ វសិតា។ សេយ្យថាបិ សា , ភិក្ខវេ, មូសិកា គាធំ កត្តា, នោ វសិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វសិតា ហោតិ, នោ គាធំ កត្តា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ ន បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ , ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វសិតា ហោតិ, នោ គាធំ កត្តា។ សេយ្យថាបិ សា, ភិក្ខវេ, មូសិកា វសិតា ហោតិ, នោ គាធំ កត្តា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ, បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ គាធំ កត្តា ហោតិ នោ វសិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ ន បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ , បុគ្គលោ នេវ គាធំ កត្តា ហោតិ, នោ វសិតា។ សេយ្យថាបិ សា, ភិក្ខវេ, មូសិកា នេវ គាធំ កត្តា ហោតិ, នោ វសិតា; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គាធំ កត្តា ច ហោតិ វសិតា ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ គាធំ កត្តា ច ហោតិ វសិតា ច។ សេយ្យថាបិ សា, ភិក្ខវេ, មូសិកា គាធំ កត្តា ច ហោតិ វសិតា ច; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ មូសិកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ពលីពទ្ទសុត្តំ

១០៨. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ពលីពទ្ទា [ពលិវទ្ទា (សី. ស្យា. កំ. បី.), ពលិពទ្ទា (ក.) បុ. ប. ១៦២]។ កតមេ ចត្តារោ? សគវចណ្ឌោ នោ បរគវចណ្ឌោ, បរគវចណ្ឌោ នោ សគវចណ្ឌោ, សគវចណ្ឌោ ច បរគវចណ្ឌោ ច, នេវ សគវចណ្ឌោ នោ បរគវចណ្ឌោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ពលីពទ្ទា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ពលីពទ្ទូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? សគវចណ្ឌោ នោ បរគវចណ្ឌោ, បរគវចណ្ឌោ នោ សគវចណ្ឌោ, សគវចណ្ឌោ ច បរគវចណ្ឌោ ច, នេវ សគវចណ្ឌោ នោ បរគវចណ្ឌោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សគវចណ្ឌោ ហោតិ, នោ បរគវចណ្ឌោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សកបរិសំ ឧព្ពេជេតា ហោតិ, នោ បរបរិសំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សគវចណ្ឌោ ហោតិ, នោ បរគវចណ្ឌោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ពលីពទ្ទោ សគវចណ្ឌោ, នោ បរគវចណ្ឌោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរគវចណ្ឌោ ហោតិ, នោ សគវចណ្ឌោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បរបរិសំ ឧព្ពេជេតា ហោតិ, នោ សកបរិសំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរគវចណ្ឌោ ហោតិ, នោ សគវចណ្ឌោ។

សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ពលីពទ្ទោ បរគវចណ្ឌោ, នោ សគវចណ្ឌោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សគវចណ្ឌោ ច ហោតិ បរគវចណ្ឌោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សកបរិសំ ឧព្ពេជេតា ហោតិ បរបរិសញ្ច។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សគវចណ្ឌោ ច ហោតិ បរគវចណ្ឌោ ច។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ពលីពទ្ទោ សគវចណ្ឌោ ច បរគវចណ្ឌោ ច; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ សគវចណ្ឌោ ហោតិ នោ បរគវចណ្ឌោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ សកបរិសំ ឧព្ពេជេតា ហោតិ, នោ បរបរិសញ្ច។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវ សគវចណ្ឌោ ហោតិ, នោ បរគវចណ្ឌោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ពលីពទ្ទោ នេវ សគវចណ្ឌោ, នោ បរគវចណ្ឌោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ពលីពទ្ទូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វុក្ខសុត្តំ

១០៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, រុក្ខា។ កតមេ ចត្តារោ? ផេគ្គុ ផេគ្គុបរិវារោ, ផេគ្គុ សារបរិវារោ, សារោ ផេគ្គុបរិវារោ, សារោ សារបរិវារោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ រុក្ខា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ រុក្ខូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ផេគ្គុ ផេគ្គុបរិវារោ, ផេគ្គុ សារបរិវារោ, សារោ ផេគ្គុបរិវារោ, សារោ សារបរិវារោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ផេគ្គុ ហោតិ ផេគ្គុបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ; បរិសាបិស្ស ហោតិ ទុស្សីលា បាបធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ផេគ្គុ ហោតិ ផេគ្គុបរិវារោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ ផេគ្គុ ផេគ្គុបរិវារោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ផេគ្គុ ហោតិ សារបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ; បរិសា ច ខ្វស្ស ហោតិ សីលវតី កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ផេគ្គុ ហោតិ សារបរិវារោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ ផេគ្គុ សារបរិវារោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សារោ ហោតិ ផេគ្គុបរិវារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ កល្យាណធម្មោ; បរិសា ច ខ្វស្ស ហោតិ ទុស្សីលា បាបធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សារោ ហោតិ ផេគ្គុបរិវារោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សារោ ផេគ្គុបរិវារោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សារោ ហោតិ សារបរិវារោ? ឥធ ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ កល្យាណធម្មោ; បរិសាបិស្ស ហោតិ សីលវតី កល្យាណធម្មា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សារោ ហោតិ សារបរិវារោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សារោ សារបរិវារោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ រុក្ខូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ [បុ. ប. ១៧០]។ នវមំ។

១០. អាសីវិសសុត្តំ

១១០. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អាសីវិសា [អាសិវិសា (ក.) បុ. ប. ១៦៣]។ កតមេ ចត្តារោ? អាគតវិសោ ន ឃោរវិសោ, ឃោរវិសោ ន អាគតវិសោ, អាគតវិសោ ច ឃោរវិសោ ច, នេវាគតវិសោ ន ឃោរវិសោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាសីវិសា។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាសីវិសូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អាគតវិសោ ន ឃោរវិសោ, ឃោរវិសោ ន អាគតវិសោ , អាគតវិសោ ច ឃោរវិសោ ច, នេវាគតវិសោ ន ឃោរវិសោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាគតវិសោ ហោតិ, ន ឃោរវិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អភិណ្ហំ កុជ្ឈតិ។ សោ ច ខ្វស្ស កោធោ [កោបោ (ក.) បុ. ប. ១៦៣] ន ទីឃរត្តំ អនុសេតិ។ ឯវំ ខោ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាគតវិសោ ហោតិ, ន ឃោរវិសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អាសីវិសោ អាគតវិសោ, ន ឃោរវិសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឃោរវិសោ ហោតិ, ន អាគតវិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ហេវ ខោ អភិណ្ហំ កុជ្ឈតិ។ សោ ច ខ្វស្ស កោធោ ទីឃរត្តំ អនុសេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឃោរវិសោ ហោតិ, ន

អាគតវិសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អាសីវិសោ ឃោរវិសោ, ន អាគតវិសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាគតវិសោ ច ហោតិ ឃោរវិសោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អភិណ្ហំ កុជ្ឈតិ។ សោ ច ខ្វស្ស កោធោ ទីឃរត្តំ អនុសេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អាគតវិសោ ច ហោតិ ឃោរវិសោ ច។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អាសីវិសោ អាគតវិសោ ច ឃោរវិសោ ច; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវាគតវិសោ ហោតិ ន ឃោរវិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន ហេវ ខោ អភិណ្ហំ កុជ្ឈតិ។ សោ ច ខ្វស្ស កោធោ ន ទីឃរត្តំ អនុសេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវាគតវិសោ ហោតិ, ន ឃោរវិសោ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អាសីវិសោ នេវាគតវិសោ ន ឃោរវិសោ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាសីវិសូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ទសមំ។

វលាហកវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ វលាហា កុម្ភ-ឧទក, រហទា ទ្វេ ហោន្តិ អម្ពានិ;
មូសិកា ពលិពទ្ទា រុក្ខា, អាសីវិសេន តេ ទសាតិ។

(១២) ២. កេសិវគ្គោ

១. កេសិសុត្តំ

១១១. អថ ខោ កេសិ អស្សទម្មសារថិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ កេសឹ អស្សទម្មសារថឹ ភគវា ឯតទវោច – ''ត្វំ ខោសិ, កេសិ, បញ្ញាតោ អស្សទម្មសារថីតិ [សញ្ញាតោ អស្សទម្មសារថិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ កថំ បន ត្វំ, កេសិ, អស្សទម្មំ វិនេសី''តិ? ''អហំ ខោ, ភន្តេ, អស្សទម្មំ សណ្ហេនបិ វិនេមិ, ផរុសេនបិ វិនេមិ , សណ្ហផរុសេនបិ វិនេមី''តិ។ ''សចេ តេ, កេសិ, អស្សទម្មោ សណ្ហេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, សណ្ហផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, កិន្តិ នំ ករោសី''តិ? ''សចេ មេ, ភន្តេ, អស្សទម្មោ សណ្ហេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, សណ្ហផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ; ហនាមិ នំ, ភន្តេ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា មេ អាចរិយកុលស្ស អវណ្ណោ អហោសី''តិ។

''ភគវា បន, ភន្តេ, អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ។ កថំ បន, ភន្តេ, ភគវា បុរិសទម្មំ វិនេតី''តិ? ''អហំ ខោ, កេសិ, បុរិសទម្មំ សណ្ហេនបិ វិនេមិ, ផរុសេនបិ វិនេមិ, សណ្ហផរុសេនបិ វិនេមិ។ តត្រិទំ, កេសិ, សណ្ហស្មិំ – ឥតិ កាយសុចរិតំ ឥតិ កាយសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ វចីសុចរិតំ ឥតិ វចីសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ មនោសុចរិតំ ឥតិ មនោសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ ទេវា, ឥតិ មនុស្សាតិ។ តត្រិទំ, កេសិ, ផរុសស្មិំ – ឥតិ កាយទុច្ចរិតំ ឥតិ កាយទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ វចីទុច្ចរិតំ ឥតិ វចីទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ មនោទុច្ចរិតំ ឥតិ មនោទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ និរយោ, ឥតិ តិរច្ឆានយោនិ, ឥតិ បេត្តិវិសយោ''តិ។

''តត្រិទំ, កេសិ, សណ្ហផរុសស្មិំ – ឥតិ កាយសុចរិតំ ឥតិ កាយសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ កាយទុច្ចរិតំ ឥតិ កាយទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ វចីសុចរិតំ ឥតិ វចីសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ វចីទុច្ចរិតំ ឥតិ វចីទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ មនោសុចរិតំ ឥតិ មនោសុចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ មនោទុច្ចរិតំ ឥតិ មនោទុច្ចរិតស្ស វិបាកោ, ឥតិ ទេវា, ឥតិ មនុស្សា, ឥតិ និរយោ, ឥតិ តិរច្ឆានយោនិ, ឥតិ បេត្តិវិសយោ''តិ។

''សចេ តេ, ភន្តេ, បុរិសទម្មោ សណ្ហេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, សណ្ហផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, កិន្តិ នំ ភគវា ករោតី''តិ? ''សចេ មេ, កេសិ, បុរិសទម្មោ សណ្ហេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, សណ្ហផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ហនាមិ នំ, កេសី''តិ។ ''ន ខោ, ភន្តេ, ភគវតោ បាណាតិបាតោ កប្បតិ។ អថ ច បន ភគវា ឯវមាហ – 'ហនាមិ, នំ កេសី'''តិ! ''សច្ចំ, កេសិ! ន តថាគតស្ស បាណាតិបាតោ កប្បតិ។ អបិ ច យោ បុរិសទម្មោ សណ្ហេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, សណ្ហផរុសេន វិនយំ ន ឧបេតិ, ន តំ តថាគតោ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញតិ, នាបិ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ វធោ ហេសោ, កេសិ, អរិយស្ស វិនយេ – យំ ន តថាគតោ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញតិ, នាបិ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តី''តិ។

''សោ ហិ នូន, ភន្តេ, សុហតោ ហោតិ – យំ ន តថាគតោ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញតិ, នាបិ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តីតិ។ អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ.… ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត''ន្តិ។ បឋមំ។

២. ជវសុត្តំ

១១២. ''ចតូហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អជ្ជវេន, ជវេន, ខន្តិយា, សោរច្ចេន – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ, រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

''ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ចតូហិ? អជ្ជវេន, ជវេន, ខន្តិយា, សោរច្ចេន – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា''តិ។ ទុតិយំ។

៣. បតោទសុត្តំ

១១៣. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ភទ្រា អស្សាជានីយា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘កីំ នុ ខោ មំ អជ្ជ អស្សទម្មសារថិ ការណំ ការេស្សតិ, កិមស្សាហំ [កថមស្សាហំ (ក.)] បដិករោមី’តិ! ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ន ហេវ ខោ បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ, អបិ ច ខោ លោមវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘កីំ នុ ខោ មំ អជ្ជ អស្សទម្មសារថិ ការណំ ការេស្សតិ, កិមស្សាហំ បដិករោមី’តិ! ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ន ហេវ ខោ បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ នាបិ លោមវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ, អបិ ច ខោ ចម្មវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘កីំ នុ ខោ មំ អជ្ជ អស្សទម្មសារថិ ការណំ ការេស្សតិ, កិមស្សាហំ បដិករោមី’តិ! ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ន ហេវ ខោ បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ នាបិ លោមវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ នាបិ ចម្មវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ, អបិ ច ខោ អដ្ឋិវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ – ‘កីំ នុ ខោ មំ អជ្ជ អស្សទម្មសារថិ ការណំ ការេស្សតិ, កិមស្សាហំ បដិករោមី’តិ ! ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ភទ្រា អស្សាជានីយា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោមេ ភទ្រា បុរិសាជានីយា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ សុណាតិ – ‘អមុកស្មិំ នាម គាមេ វា និគមេ វា ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទុក្ខិតោ វា កាលង្កតោ [កាលកតោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា’តិ។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ, សំវេគំ អាបជ្ជតិ។ សំវិគ្គោ យោនិសោ បទហតិ។ បហិតត្តោ កាយេន ចេវ បរមសច្ចំ [បរមត្ថសច្ចំ (ក.) ម. និ. ២.១៨៣ បស្សិតព្ពំ] សច្ឆិករោតិ, បញ្ញាយ ច អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភទ្រោ អស្សាជានីយោ បតោទច្ឆាយំ ទិស្វា សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ភទ្រំ បុរិសាជានីយំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ន ហេវ ខោ សុណាតិ – ‘អមុកស្មិំ នាម គាមេ វា និគមេ វា ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទុក្ខិតោ វា កាលង្កតោ វា’តិ, អបិ ច ខោ សាមំ បស្សតិ ឥត្ថិំ វា បុរិសំ វា ទុក្ខិតំ វា កាលង្កតំ វា។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ, សំវេគំ អាបជ្ជតិ។ សំវិគ្គោ យោនិសោ បទហតិ។ បហិតត្តោ កាយេន ចេវ បរមសច្ចំ សច្ឆិករោតិ, បញ្ញាយ ច អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភទ្រោ អស្សាជានីយោ លោមវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ភទ្រំ បុរិសាជានីយំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ន ហេវ ខោ សុណាតិ – ‘អមុកស្មិំ នាម គាមេ វា និគមេ វា ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទុក្ខិតោ វា កាលង្កតោ វា’តិ, នាបិ សាមំ បស្សតិ ឥត្ថិំ វា បុរិសំ វា ទុក្ខិតំ វា កាលង្កតំ វា, អបិ ច ខ្វស្ស ញាតិ វា សាលោហិតោ វា ទុក្ខិតោ វា ហោតិ កាលង្កតោ វា។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ, សំវេគំ អាបជ្ជតិ។ សំវិគ្គោ យោនិសោ បទហតិ។ បហិតត្តោ កាយេន ចេវ បរមសច្ចំ សច្ឆិករោតិ, បញ្ញាយ ច អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ចម្មវេធវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ភទ្រំ បុរិសាជានីយំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ន ហេវ ខោ សុណាតិ – ‘អមុកស្មិំ នាម គាមេ វា និគមេ វា ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទុក្ខិតោ វា កាលង្កតោ វា’តិ, នាបិ សាមំ បស្សតិ ឥត្ថិំ វា បុរិសំ វា ទុក្ខិតំ វា កាលង្កតំ វា, នាបិស្ស ញាតិ វា សាលោហិតោ វា ទុក្ខិតោ វា ហោតិ កាលង្កតោ វា, អបិ ច ខោ សាមញ្ញេវ ផុដ្ឋោ ហោតិ សារីរិកាហិ វេទនាហិ ទុក្ខាហិ តិព្ពាហិ [តិប្បាហិ (សី. បី.)] ខរាហិ កដុកាហិ អសាតាហិ អមនាបាហិ បាណហរាហិ។ សោ តេន សំវិជ្ជតិ, សំវេគំ អាបជ្ជតិ។ សំវិគ្គោ យោនិសោ បទហតិ។ បហិតត្តោ កាយេន ចេវ

បរមសច្ចំ សច្ឆិករោតិ, បញ្ញាយ ច អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភទ្រោ អស្សាជានីយោ អឡិវេជវិទ្ធោ សំវិជ្ជតិ សំវេគំ អាបជ្ជតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ ភទ្រំ បុរិសាជានីយំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ភទ្រោ បុរិសាជានីយោ សន្តោ សំវិជ្ជមានោ លោកស្មិំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ភទ្រា បុរិសាជានីយា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. នាគសុត្តំ

១១៤. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ នាគោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ សោតា ច ហោតិ, ហន្តា ច, ខន្តា ច, គន្តា ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ សោតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ យមេនំ ហត្ថិទម្មសារថិ ការណំ ការេតិ – យទិ វា កតបុព្ពំ យទិ វា អកតបុព្ពំ – តំ អដ្ឋិំ កត្វា [អដ្ឋិកត្វា (សី. ស្យា. កំ. បី.) អ. និ. ៥.១៤០] មនសិ កត្វា សព្ពចេតសា [សព្ពំ ចេតសោ (សព្ពត្ថ)] សមន្នាហរិត្វា ឱហិតសោតោ សុណាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ សោតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ ហន្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ សង្គាមគតោ ហត្ថិម្បិ ហនតិ, ហត្ថារុហម្បិ ហនតិ, អស្សម្បិ ហនតិ, អស្សារុហម្បិ ហនតិ , រថម្បិ ហនតិ, រថិកម្បិ ហនតិ, បត្តិកម្បិ ហនតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ ហន្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ ខន្តា ហោតិ? ឥធ ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ សង្គាមគតោ ខមោ ហោតិ សត្តិប្បហារានំ អសិប្បហារានំ ឧសុប្បហារានំ ផរសុប្បហារានំ [“ផរសុប្បហារាន”ន្តិ ឥទំ បទំ ស្យាមបោត្ថកេ នត្ថិ។ ម. និ. ៣.២១៧ បស្សិតព្ពំ] ភេរិបណវសង្ខតិណវនិន្នាទសទ្ទានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ ខន្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ គន្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ យមេនំ ហត្ថិទម្មសារថិ ទិសំ បេសេតិ – យទិ វា គតបុព្ពំ យទិ វា អគតបុព្ពំ – តំ ខិប្បមេវ គន្តា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ នាគោ គន្តា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ នាគោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ …បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោតា ច ហោតិ, ហន្តា ច, ខន្តា ច, គន្តា ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ អដ្ឋិំ កត្វា មនសិ កត្វា សព្ពចេតសា សមន្នាហរិត្វា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោតា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហន្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ (ហនតិ) [( ) នត្ថិ សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ។ អ. និ. ៤.១៦៤ បដិបទាវគ្គេ ចតុត្ថសុត្តេ បន “សមេតី”តិ បទំ សព្ពត្ថបិ ទិស្សតិ] ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ហនតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហន្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខន្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខមោ ហោតិ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខន្តា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គន្តា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាយំ ទិសា អគតបុព្ពា ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ, តំ ខិប្បញ្ញេវ គន្តា

ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គន្តា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឋានសុត្តំ

១១៥. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ឋានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ឋានំ មនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ឋានំ មនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ [យទិទំ (ស្យា. កំ. ក.)] ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឋានំ ឧភយេនេវ ន កត្តព្ពំ មញ្ញតិ [បញ្ញាយតិ (?)]។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; ឥមិនាបិ នំ [តំ (សី. បី.) ស្យាមបោត្ថកេ នត្ថិ] ន កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។ យម្បិទំ ឋានំ ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ; ឥមិនាបិ នំ [តំ (បី.) សី. ស្យា. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] ន កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឋានំ ឧភយេនេវ ន កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ – ឥមស្មិំ, ភិក្ខវេ, ឋានេ ពាលោ ច បណ្ឌិតោ ច វេទិតព្ពោ បុរិសថាមេ បុរិសវីរិយេ បុរិសបរក្កមេ។ ន, ភិក្ខវេ, ពាលោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កិញ្ចាបិ ខោ ឥទំ ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; អថ ចរហិទំ ឋានំ ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតី’តិ។ សោ តំ ឋានំ ន ករោតិ។ តស្ស តំ ឋានំ អករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ។ បណ្ឌិតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កិញ្ចាបិ ខោ ឥទំ ឋានំ អមនាបំ កាតុំ; អថ ចរហិទំ ឋានំ ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតី’តិ។ សោ តំ ឋានំ ករោតិ។ តស្ស តំ ឋានំ ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ [យទិទំ (ស្យា. កំ.)] ឋានំ មនាបំ កាតុំ; តញ្ច ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ – ឥមស្មិម្បិ, ភិក្ខវេ, ឋានេ ពាលោ ច បណ្ឌិតោ ច វេទិតព្ពោ បុរិសថាមេ បុរិសវីរិយេ បុរិសបរក្កមេ។ ន, ភិក្ខវេ, ពាលោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កិញ្ចាបិ ខោ ឥទំ ឋានំ មនាបំ កាតុំ; អថ ចរហិទំ ឋានំ ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតី’តិ។ សោ តំ ឋានំ ករោតិ។ តស្ស តំ ឋានំ ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតិ។ បណ្ឌិតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កិញ្ចាបិ ខោ ឥទំ ឋានំ មនាបំ កាតុំ; អថ ចរហិទំ ឋានំ ករិយមានំ អនត្ថាយ សំវត្តតី’តិ។ សោ តំ ឋានំ ន ករោតិ។ តស្ស តំ ឋានំ អករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ ឋានំ មនាបំ កាតុំ, តញ្ច ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឋានំ ឧភយេនេវ កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។ យម្បិទំ ឋានំ មនាបំ កាតុំ, ឥមិនាបិ នំ កត្តព្ពំ មញ្ញតិ; យម្បិទំ ឋានំ ករិយមានំ អត្ថាយ សំវត្តតិ, ឥមិនាបិ នំ កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឋានំ ឧភយេនេវ កត្តព្ពំ មញ្ញតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ឋានានី’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អប្បមាទសុត្តំ

១១៦. ‘‘ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ឋានេហិ អប្បមាទោ ករណីយោ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយទុច្ចរិតំ, ភិក្ខវេ, បជហថ, កាយសុចរិតំ ភាវេថ; តត្ថ ច មា បមាទត្ថ។ វចីទុច្ចរិតំ, ភិក្ខវេ, បជហថ, វចីសុចរិតំ ភាវេថ; តត្ថ ច មា បមាទត្ថ។ មនោទុច្ចរិតំ, ភិក្ខវេ, បជហថ, មនោសុចរិតំ ភាវេថ; តត្ថ ច មា បមាទត្ថ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិំ, ភិក្ខវេ, បជហថ, សម្មាទិដ្ឋិំ ភាវេថ ; តត្ថ ច មា បមាទត្ថ។

‘‘យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាយទុច្ចរិតំ បហីនំ ហោតិ កាយសុចរិតំ ភាវិតំ, វចីទុច្ចរិតំ បហីនំ ហោតិ វចីសុចរិតំ ភាវិតំ, មនោទុច្ចរិតំ បហីនំ ហោតិ មនោសុចរិតំ ភាវិតំ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីនា ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ភាវិតា, សោ ន ភាយតិ សម្បរាយិកស្ស មរណស្សា’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អារក្ខសុត្តំ

១១៧. ‘‘ចតូសុ, ភិក្ខវេ, ឋានេសុ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ។ កតមេសុ ចតូសុ? ‘មា មេ រជនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ រជ្ជី’តិ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ; ‘មា

មេ ទោសនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ ទុស្សី’តិ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ; ‘មា មេ មោហនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ មុយ្ហី’តិ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ; ‘មា មេ មទនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ មជ្ជី’តិ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ រជនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ ន រជ្ជតិ វីតរាគត្តា, ទោសនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ ន ទុស្សតិ វីតទោសត្តា, មោហនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ ន មុយ្ហតិ វីតមោហត្តា, មទនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ ន មជ្ជតិ វីតមទត្តា, សោ ន ឆម្ភតិ ន កម្បតិ ន វេធតិ ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ, ន ច បន សមណវចនហេតុបិ គច្ឆតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. សំវេជនីយសុត្តំ

១១៨. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយានិ សំវេជនីយានិ ឋានានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ‘ឥធ តថាគតោ ជាតោ’តិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយំ សំវេជនីយំ ឋានំ។ ‘ឥធ តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយំ សំវេជនីយំ ឋានំ។ ‘ឥធ តថាគតោ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តេសី’តិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយំ សំវេជនីយំ ឋានំ។ ‘ឥធ តថាគតោ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពុតោ’តិ , ភិក្ខវេ, សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយំ សំវេជនីយំ ឋានំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សទ្ធស្ស កុលបុត្តស្ស ទស្សនីយានិ សំវេជនីយានិ ឋានានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមភយសុត្តំ

១១៩. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ភយានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ជាតិភយំ, ជរាភយំ, ព្យាធិភយំ, មរណភយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានី”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយភយសុត្តំ

១២០. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ភយានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អគ្គិភយំ, ឧទកភយំ, រាជភយំ, ចោរភយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានី”តិ។ ទសមំ។

កេសិវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កេសិ ជវោ បតោទោ ច, នាគោ ឋានេន បញ្ចមំ;
អប្បមាទោ ច អារក្ខោ, សំវេជនីយញ្ច ទ្វេ ភយាតិ។

(១៣) ៣. ភយវគ្គោ

១. អត្តានុវាទសុត្តំ

១២១. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ភយានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្តានុវាទភយំ, បរានុវាទភយំ, ទណ្ឌភយំ, ទុគ្គតិភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អត្តានុវាទភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘អហញ្ចេវ [អហញ្ចេ (?)] ខោ បន កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, កិញ្ច តំ យំ មំ [កិញ្ច តំ មំ (សី.), កិញ្ច មំ (ស្យា. កំ.), កិញ្ច តំ កម្មំ (បី. ក.)] អត្តា សីលតោ ន ឧបវទេយ្យា’តិ! សោ អត្តានុវាទភយស្ស ភីតោ កាយទុច្ចរិតំ បហាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតិ, វចីទុច្ចរិតំ បហាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតិ, មនោទុច្ចរិតំ បហាយ មនោសុចរិតំ ភាវេតិ, សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អត្តានុវាទភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បរានុវាទភយំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘អហញ្ចេវ ខោ បន កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, កិញ្ច តំ យំ មំ បរេ សីលតោ ន ឧបវទេយ្យុ’ន្តិ! សោ បរានុវាទភយស្ស ភីតោ កាយទុច្ចរិតំ បហាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតិ, វចីទុច្ចរិតំ បហាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតិ, មនោទុច្ចរិតំ បហាយ មនោសុចរិតំ ភាវេតិ, សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បរានុវាទភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទណ្ឌភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បស្សតិ ចោរំ អាគុចារិំ, រាជានោ គហេត្វា វិវិធា កម្មការណា ការេន្តេ, កសាហិបិ តាឡេន្តេ, វេត្តេហិបិ តាឡេន្តេ, អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេន្តេ, ហត្ថម្បិ ឆិន្ទន្តេ, បាទម្បិ ឆិន្ទន្តេ, ហត្ថបាទម្បិ ឆិន្ទន្តេ, កណ្ណម្បិ ឆិន្ទន្តេ, នាសម្បិ ឆិន្ទន្តេ, កណ្ណនាសម្បិ ឆិន្ទន្តេ, ពិលង្គថាលិកម្បិ ករោន្តេ, សង្ខមុណ្ឌិកម្បិ ករោន្តេ, រាហុមុខម្បិ ករោន្តេ, ជោតិមាលិកម្បិ ករោន្តេ, ហត្ថបជ្ជោតិកម្បិ ករោន្តេ, ឯរកវត្តិកម្បិ ករោន្តេ, ចីរកវាសិកម្បិ ករោន្តេ, ឯណេយ្យកម្បិ ករោន្តេ, ពលិសមំសិកម្បិ ករោន្តេ, កហាបណកម្បិ ករោន្តេ, ខារាបតច្ឆិកម្បិ ករោន្តេ, បលិឃបរិវត្តិកម្បិ ករោន្តេ, បលាលបីឋកម្បិ ករោន្តេ, តត្តេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចន្តេ, សុនខេហិបិ ខាទាបេន្តេ, ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេន្តេ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តេ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យថារូបានំ ខោ បាបកានំ កម្មានំ ហេតុ ចោរំ អាគុចារិំ រាជានោ គហេត្វា វិវិធា កម្មការណា ការេន្តិ, កសាហិបិ តាឡេន្តិ...បេ.... អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ, អហញ្ចេវ ខោ បន ឯវរូបំ បាបកម្មំ ករេយ្យំ, មម្បិ រាជានោ គហេត្វា ឯវរូបា វិវិធា កម្មការណា ការេយ្យុំ, កសាហិបិ តាឡេយ្យុំ, វេត្តេហិបិ តាឡេយ្យុំ, អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេយ្យុំ, ហត្ថម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, បាទម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, ហត្ថបាទម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, កណ្ណម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, នាសម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, កណ្ណនាសម្បិ ឆិន្ទេយ្យុំ, ពិលង្គថាលិកម្បិ ករេយ្យុំ, សង្ខមុណ្ឌិកម្បិ ករេយ្យុំ; រាហុមុខម្បិ ករេយ្យុំ, ជោតិមាលិកម្បិ ករេយ្យុំ, ហត្ថបជ្ជោតិកម្បិ ករេយ្យុំ, ឯរកវត្តិកម្បិ ករេយ្យុំ, ចីរកវាសិកម្បិ ករេយ្យុំ, ឯណេយ្យកម្បិ ករេយ្យុំ, ពលិសមំសិកម្បិ ករេយ្យុំ, កហាបណកម្បិ ករេយ្យុំ, ខារាបតច្ឆិកម្បិ ករេយ្យុំ, បលិឃបរិវត្តិកម្បិ ករេយ្យុំ, បលាលបីឋកម្បិ ករេយ្យុំ, តត្តេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចេយ្យុំ, សុនខេហិបិ ខាទាបេយ្យុំ, ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេយ្យុំ, អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទេយ្យុ’ន្តិ។ សោ ទណ្ឌភយស្ស ភីតោ ន បរេសំ បាភតំ វិលុម្បន្តោ ចរតិ។ កាយទុច្ចរិតំ បហាយ...បេ.... សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទណ្ឌភយំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, ទុគ្គតិភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘កាយទុច្ចរិតស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ អភិសម្បរាយំ, វចីទុច្ចរិតស្ស បាបកោ វិបាកោ អភិសម្បរាយំ, មនោទុច្ចរិតស្ស បាបកោ វិបាកោ អភិសម្បរាយំ។ អហញ្ចេវ ខោ បន កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរេយ្យំ, កិញ្ច តំ យាហំ ន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ! សោ ទុគ្គតិភយស្ស ភីតោ កាយទុច្ចរិតំ បហាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតិ, វចីទុច្ចរិតំ បហាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតិ, មនោទុច្ចរិតំ បហាយ មនោសុចរិតំ ភាវេតិ, សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុគ្គតិភយំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានី”តិ។ បឋមំ។

២. ឧមិភយសុត្តំ

១២២. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ភយានិ ឧទកោរោហន្តស្ស [ឧទកោរោហន្តេ (ម. និ. ២.១៦១)] បាដិកង្ខិតព្ពានិ ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឩមិភយំ, កុម្ភីលភយំ, អាវដ្ដភយំ, សុសុកាភយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានិ ឧទកោរោហន្តស្ស បាដិកង្ខិតព្ពានិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានិ ឥធេកច្ចស្ស កុលបុត្តស្ស ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អគារស្មា [សទ្ធា អគារស្មា (សី. ស្យា. កំ.)] អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស [បព្ពជតោ (សី.)] បាដិកង្ខិតព្ពានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឩមិភយំ, កុម្ភីលភយំ, អាវដ្ដភយំ, សុសុកាភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឩមិភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ; អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ! តមេនំ តថា បព្ពជិតំ សមានំ សព្រហ្មចារិនោ ឱវទន្តិ អនុសាសន្តិ – ‘ឯវំ តេ អភិក្កមិតព្ពំ, ឯវំ តេ បដិក្កមិតព្ពំ, ឯវំ តេ អាលោកេតព្ពំ , ឯវំ តេ វិលោកេតព្ពំ, ឯវំ តេ សមិញ្ជិតព្ពំ, ឯវំ តេ បសារិតព្ពំ, ឯវំ តេ សង្ឃាដិបត្តចីវរំ ធារេតព្ព’ន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘មយំ ខោ បុព្ពេ អគារិយភូតា សមានា អញ្ញេ ឱវទាមបិ អនុសាសាមបិ។ ឥមេ បនម្ហាកំ បុត្តមត្តា មញ្ញេ នត្តមត្តា មញ្ញេ ឱវទិតព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តី’តិ។ សោ កុបិតោ អនត្តមនោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឩមិភយស្ស ភីតោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោ។ ឩមិភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, កោធុបាយាសស្សេតំ អធិវចនំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឩមិភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កុម្ភីលភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ; អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ! តមេនំ តថា បព្ពជិតំ សមានំ សព្រហ្មចារិនោ ឱវទន្តិ អនុសាសន្តិ – ‘ឥទំ តេ ខាទិតព្ពំ, ឥទំ តេ ន ខាទិតព្ពំ, ឥទំ តេ ភុញ្ជិតព្ពំ, ឥទំ តេ ន ភុញ្ជិតព្ពំ, ឥទំ តេ សាយិតព្ពំ, ឥទំ តេ ន សាយិតព្ពំ, ឥទំ តេ បាតព្ពំ , ឥទំ តេ ន បាតព្ពំ, កប្បិយំ តេ ខាទិតព្ពំ, អកប្បិយំ តេ ន ខាទិតព្ពំ, កប្បិយំ តេ ភុញ្ជិតព្ពំ, អកប្បិយំ តេ ន ភុញ្ជិតព្ពំ, កប្បិយំ តេ សាយិតព្ពំ, អកប្បិយំ តេ ន សាយិតព្ពំ, កប្បិយំ តេ បាតព្ពំ, អកប្បិយំ តេ ន បាតព្ពំ, កាលេ តេ ខាទិតព្ពំ, វិកាលេ តេ ន ខាទិតព្ពំ, កាលេ តេ ភុញ្ជិតព្ពំ, វិកាលេ តេ ន ភុញ្ជិតព្ពំ, កាលេ តេ សាយិតព្ពំ, វិកាលេ តេ ន សាយិតព្ពំ, កាលេ តេ បាតព្ពំ, វិកាលេ តេ ន បាតព្ព’ន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘មយំ ខោ បុព្ពេ អគារិយភូតា សមានា យំ ឥច្ឆាម តំ ខាទាម, យំ ន ឥច្ឆាម ន តំ ខាទាម; យំ ឥច្ឆាម តំ ភុញ្ជាម, យំ ន ឥច្ឆាម ន តំ ភុញ្ជាម; យំ ឥច្ឆាម តំ សាយាម, យំ ន ឥច្ឆាម ន តំ សាយាម; យំ ឥច្ឆាម តំ បិវាម, យំ ន ឥច្ឆាម ន តំ បិវាម; កប្បិយម្បិ ខាទាម អកប្បិយម្បិ ខាទាម កប្បិយម្បិ ភុញ្ជាម អកប្បិយម្បិ ភុញ្ជាម កប្បិយម្បិ សាយាម អកប្បិយម្បិ សាយាម កប្បិយម្បិ បិវាម អកប្បិយម្បិ បិវាម, កាលេបិ ខាទាម វិកាលេបិ ខាទាម កាលេបិ ភុញ្ជាម វិកាលេបិ ភុញ្ជាម កាលេបិ សាយាម វិកាលេបិ សាយាម កាលេបិ បិវាម វិកាលេបិ បិវាម; យម្បិ នោ សទ្ធា គហបតិកា ទិវា វិកាលេ បណីតំ ខាទនីយំ វា ភោជនីយំ វា ទេន្តិ, តត្របិមេ [តត្ថបិមេ (ម. និ. ២.១៦៣)] មុខាវរណំ មញ្ញេ ករោន្តី’តិ។ សោ កុបិតោ អនត្តមនោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កុម្ភីលភយស្ស ភីតោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោ។ កុម្ភីលភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱទរិកត្តស្សេតំ អធិវចនំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កុម្ភីលភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អាវដ្ដភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ, ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ; អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ! សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ អរក្ខិតេនេវ កាយេន អរក្ខិតាយ វាចាយ អរក្ខិតេន ចិត្តេន អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ។ សោ តត្ថ បស្សតិ គហបតឹ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘មយំ ខោ បុព្ពេ អគារិយភូតា សមានា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតា សមង្គីភូតា បរិចារិម្ហា; សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ កុលេ ភោគា។ សក្កា ភោគេ ច ភុញ្ជិតុំ បុញ្ញានិ ច កាតុំ។ យំនូនាហំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា ភោគេ ច ភុញ្ជេយ្យំ បុញ្ញានិ ច ករេយ្យ’ន្តិ ! សោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាវដ្ដភយស្ស ភីតោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោ។ អាវដ្ដភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាវដ្ដភយំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សុសុកាភយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កុលបុត្តោ សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘ឱតិណ្ណោម្ហិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ទុក្ខោតិណ្ណោ ទុក្ខបរេតោ; អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ! សោ ឯវំ បព្ព

ជិតោ សមានោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ អរក្ខិតេនេវ កាយេន អរក្ខិតាយ វាចាយ អរក្ខិតេន ចិត្តេន អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ។ សោ តត្ថ បស្សតិ មាតុគាមំ ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា។ តស្ស មាតុគាមំ ទិស្វា ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុសុកាភយស្ស ភីតោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោ។ សុសុកាភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្សេតំ អធិវចនំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុសុកាភយំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ភយានិ ឥធេកច្ចស្ស កុលបុត្តស្ស ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស បាដិកង្ខិតព្ពានី’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមនានាករណសុត្តំ

១២៣. ‘‘ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? [កថា. ៦៧១ អាទយោ] ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ ព្រហ្មកាយិកានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ កប្បោ អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ [យទិទំ ចុតិយា ឧបបត្តិយា ចាតិ (ក.) អ. និ. ៣.១១៧ បស្សិតព្ពំ]។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ អាភស្សរានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អាភស្សរានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ទ្វេ កប្បា អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ, កាលំ កុរុមានោ សុភកិណ្ហានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សុភកិណ្ហានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ចត្តារោ កប្បា អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ វេហប្ផលានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ វេហប្ផលានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ បញ្ច កប្បសតានិ អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ’’ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយនានាករណសុត្តំ

១២៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុទ្ធាវាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឧបបត្តិ អសាធារណា បុថុជ្ជនេហិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុទ្ធាវាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឧបបត្តិ អសាធារណា បុថុជ្ជនេហិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមមេត្តាសុត្តំ

១២៥. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ ព្រហ្មកាយិកានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ កប្បោ អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ , ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ករុណាសហគតេន ចេតសា...បេ.... មុទិតាសហគតេន ចេតសា...បេ.... ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ អាភស្សរានំ [ស្យាមបោត្ថកេ បន ករុណាទយោ តយោ វិហារា អាភស្សរាទីហិ តីហិ វិសុំ វិសុំ យោជេត្វា បរិបុណ្ណមេវ ទស្សិតំ] ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អាភស្សរានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ទ្វេ កប្បា អាយុប្បមាណំ...បេ.... សុភកិណ្ហានំ [ស្យាមបោត្ថកេ បន ករុណាទយោ តយោ វិហារា អាភស្សរាទីហិ តីហិ វិសុំ វិសុំ យោជេត្វា បរិបុណ្ណមេវ ទស្សិតំ] ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សុភកិណ្ហានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ចត្តារោ កប្បា អាយុប្បមាណំ...បេ.... វេហប្ផលានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ វេហប្ផលានំ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ បញ្ច កប្បសតានិ អាយុប្បមាណំ។ តត្ថ បុថុជ្ជនោ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា និរយម្បិ គច្ឆតិ តិរច្ឆានយោនិម្បិ គច្ឆតិ បេត្តិវិសយម្បិ គច្ឆតិ។ ភគវតោ បន សាវកោ តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា យាវតកំ តេសំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ តំ សព្ពំ ខេបេត្វា តស្មិំយេវ ភវេ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេន, យទិទំ គតិយា ឧបបត្តិយា សតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយមេត្តាសុត្តំ

១២៦. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ

សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុទ្ធាវាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឧបបត្តិ អសាធារណា បុថុជ្ជនេហិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ករុណា...បេ.... មុទិតា...បេ.... ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុទ្ធាវាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឧបបត្តិ អសាធារណា បុថុជ្ជនេហិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមតថាគតអច្ឆរិយសុត្តំ

១២៧. “តថាគតស្ស , ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា [អព្ភុតធម្មា (ស្យា. កំ. ក.)] បាតុភវន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? យទា, ភិក្ខវេ, ពោធិសត្តោ តុសិតា កាយា ចវិត្វា សតោ សម្បជានោ មាតុកុច្ឆឹ ឱក្កមតិ, អថ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យាបិ តា លោកន្តរិកា អឃា អសំវុតា អន្ធការា អន្ធការតិមិសា យត្ថបិមេសំ [យត្ថិមេសំ (សី. ស្យា. កំ.)] ចន្ទិមសូរិយានំ ឯវំមហិទ្ធិកានំ ឯវំមហានុភាវានំ អាភា នានុភោន្តិ, តត្ថបិ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យេបិ តត្ថ សត្តា ឧបបន្នា តេបិ តេនោភាសេន អញ្ញមញ្ញំ សញ្ជានន្តិ – ‘អញ្ញេបិ កិរ, ភោ, សន្តិ សត្តា ឥធូបបន្នា’តិ។ តថាគតស្ស , ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ [អព្ភុតធម្មោ (ស្យា. កំ. ក.)] បាតុភវតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យទា ពោធិសត្តោ សតោ សម្បជានោ មាតុកុច្ឆិម្ហា និក្ខមតិ, អថ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យាបិ តា លោកន្តរិកា អឃា អសំវុតា អន្ធការា អន្ធការតិមិសា យត្ថបិមេសំ ចន្ទិមសូរិយានំ ឯវំមហិទ្ធិកានំ ឯវំមហានុភាវានំ អាភា នានុភោន្តិ, តត្ថបិ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យេបិ តត្ថ សត្តា ឧបបន្នា តេបិ តេនោភាសេន អញ្ញមញ្ញំ សញ្ជានន្តិ – ‘អញ្ញេបិ កិរ, ភោ, សន្តិ សត្តា ឥធូបបន្នា’តិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យទា តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុជ្ឈតិ, អថ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យាបិ តា លោកន្តរិកា អឃា អសំវុតា អន្ធការា អន្ធការតិមិសា យត្ថបិមេសំ ចន្ទិមសូរិយានំ ឯវំមហិទ្ធិកានំ ឯវំមហានុភាវានំ អាភា នានុភោន្តិ, តត្ថបិ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យេបិ តត្ថ សត្តា ឧបបន្នា តេបិ តេនោភាសេន អញ្ញមញ្ញំ សញ្ជានន្តិ – ‘អញ្ញេបិ កិរ, ភោ, សន្តិ សត្តា ឥធូបបន្នា’តិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យទា តថាគតោ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តេតិ, អថ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យាបិ តា លោកន្តរិកា អឃា អសំវុតា អន្ធការា អន្ធការតិមិសា យត្ថបិមេសំ ចន្ទិមសូរិយានំ ឯវំមហិទ្ធិកានំ ឯវំមហានុភាវានំ អាភា នានុភោន្តិ, តត្ថបិ អប្បមាណោ ឧឡារោ ឱភាសោ បាតុភវតិ អតិក្កម្មេវ ទេវានំ ទេវានុភាវំ។ យេបិ តត្ថ សត្តា ឧបបន្នា តេបិ តេនោភាសេន អញ្ញមញ្ញំ សញ្ជានន្តិ – ‘អញ្ញេបិ កិរ, ភោ, សន្តិ សត្តា ឥធូបបន្នា’តិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា ឥមេ ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា បាតុភវន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយតថាគតអច្ឆរិយសុត្តំ

១២៨. “តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា បាតុភវន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? អាលយារាមា [អាលយរាមា (អញ្ញសុត្តេសុ)], ភិក្ខវេ, បជា អាលយរតា អាលយសម្មុទិតា; សា តថាគតេន អនាលយេ ធម្មេ ទេសិយមានេ សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតិ ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។

“មានារាមា , ភិក្ខវេ, បជា មានរតា មានសម្មុទិតា។ សា តថាគតេន មានវិនយេ ធម្មេ ទេសិយមានេ សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។

“អនុបសមារាមា, ភិក្ខវេ, បជា អនុបសមរតា អនុបសមសម្មុទិតា។ សា តថាគតេន ឱបសមិកេ ធម្មេ ទេសិយមានេ សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតិ។ តថាគតស្ស , ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។

“អវិជ្ជាគតា, ភិក្ខវេ, បជា អណ្ឌភូតា បរិយោនទ្ធា។ សា តថាគតេន អវិជ្ជាវិនយេ ធម្មេ ទេសិយមានេ សុស្សូសតិ សោតំ ឱទហតិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា អយំ ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ បាតុភវតិ។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវា ឥមេ ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា បាតុភវន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អានន្ទអច្ឆរិយសុត្តំ

១២៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា អានន្ទេ។ កតមេ ចត្តារោ? សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនិបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្ថ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនិបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ឧបាសិកាបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ឧបាសិកាបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា អានន្ទេ”តិ។ នវមំ។

១០. ចក្កវត្តិអច្ឆរិយសុត្តំ

១៣០. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា រញ្ញេ ចក្កវត្តិម្ហិ។ កតមេ ចត្តារោ? សចេ, ភិក្ខវេ, ខត្តិយបរិសា រាជានំ ចក្កវត្តិំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ រាជា ចក្កវត្តី ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ខត្តិយបរិសា ហោតិ, អថ រាជា ចក្កវត្តី តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណបរិសា រាជានំ ចក្កវត្តិំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ រាជា ចក្កវត្តី ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណបរិសា ហោតិ, អថ រាជា ចក្កវត្តី តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, គហបតិបរិសា រាជានំ ចក្កវត្តិំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ រាជា ចក្កវត្តី ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, គហបតិបរិសា ហោតិ, អថ រាជា ចក្កវត្តី តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, សមណបរិសា រាជានំ ចក្កវត្តិំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រចេ រាជា ចក្កវត្តី ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, សមណបរិសា ហោតិ, អថ រាជា ចក្កវត្តី តុណ្ហី ភវតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា រញ្ញោ ចក្កវត្តិម្ហិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ [ចត្តារោមេ (ក.)] អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា អានន្ទេ។ កតមេ ចត្តារោ? សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនិបរិសា…បេ.… សចេ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកបរិសា…បេ.… សចេ , ភិក្ខវេ, ឧបាសិកាបរិសា អានន្ទំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមតិ, ទស្សនេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ តត្រ ចេ អានន្ទោ ធម្មំ ភាសតិ, ភាសិតេនបិ សា អត្តមនា ហោតិ។ អតិត្តាវ, ភិក្ខវេ, ឧបាសិកាបរិសា ហោតិ, អថ អានន្ទោ តុណ្ហី ភវតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា អានន្ទេ”តិ។ ទសមំ។

ភយវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អត្តានុវាទឩមិ ច, ទ្វេ ច នានា ទ្វេ ច ហោន្តិ;
មេត្តា ទ្វេ ច អច្ឆរិយា, អបរា ច តថា ទុវេតិ។

(១៤) ៤. បុគ្គលវគ្គោ

១. សំយោជនសុត្តំ

១៣១. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ ហោន្តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ។

“កតមស្ស, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ? សកទាគាមិស្ស។ ឥមស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ។

“កតមស្ស , ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ? ឧទ្ធំសោតស្ស អកនិដ្ឋគាមិនោ។ ឥមស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ។

“កតមស្ស, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ? អន្តរាបរិនិព្ពាយិស្ស។ ឥមស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ អប្បហីនានិ។

“កតមស្ស, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ? អរហតោ។ ឥមស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ឧបបត្តិបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ, ភវបដិលាភិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. បដិភានសុត្តំ

១៣២. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? យុត្តប្បដិភានោ, នោ មុត្តប្បដិភានោ; មុត្តប្បដិភានោ, នោ យុត្តប្បដិភានោ; យុត្តប្បដិភានោ ច មុត្តប្បដិភានោ ច; នេវ យុត្តប្បដិភានោ ន មុត្តប្បដិភានោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ [បុ. ប. ១៥២ អាទយោ]។ ទុតិយំ។

៣. ឧគ្ឃដិតញ្ញូសុត្តំ

១៣៣. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ ? ឧគ្ឃដិតញ្ញូ, វិបញ្ចិតញ្ញូ, នេយ្យោ, បទបរមោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ [បុ. ប. ១៥២ អាទយោ]។ តតិយំ។

៤. ឧដ្ឋានផលសុត្តំ

១៣៤. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឧដ្ឋានផលូបជីវី ន កម្មផលូបជីវី, កម្មផលូបជីវី ន ឧដ្ឋានផលូបជីវី, ឧដ្ឋានផលូបជីវី ចេវ កម្មផលូបជីវី ច, នេវ ឧដ្ឋានផលូបជីវី ន កម្មផលូបជីវី – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ [បុ. ប. ១៦៧]។ ចតុត្ថំ។

៥. សាវជ្ជសុត្តំ

១៣៥. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា [បុ. ប. ១៤៤ អាទយោ] សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? សាវជ្ជោ, វជ្ជពហុលោ, អប្បវជ្ជោ, អនវជ្ជោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សាវជ្ជោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សាវជ្ជេន កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, សាវជ្ជេន វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, សាវជ្ជេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សាវជ្ជោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វជ្ជពហុលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សាវជ្ជេន ពហុលំ កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ អនវជ្ជេន; សាវជ្ជេន ពហុលំ វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ អនវជ្ជេន; សាវជ្ជេន ពហុលំ មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ អនវជ្ជេន។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ វជ្ជពហុលោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បវជ្ជោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អនវជ្ជេន ពហុលំ កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ សាវជ្ជេន; អនវជ្ជេន ពហុលំ វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ សាវជ្ជេន; អនវជ្ជេន ពហុលំ មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អប្បំ សាវជ្ជេន។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អប្បវជ្ជោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនវជ្ជោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អនវជ្ជេន កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនវជ្ជោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមសីលសុត្តំ

១៣៦. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ ន បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ ន បរិបូរការី, បញ្ញាយ ន បរិបូរការី។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ ន បរិបូរការី, បញ្ញាយ ន បរិបូរការី។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ បរិបូរការី, បញ្ញាយ ន បរិបូរការី។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ បរិបូរការី, បញ្ញាយ បរិបូរការី។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយសីលសុត្តំ

១៣៧. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ន សីលគរុ ហោតិ ន សីលាធិបតេយ្យោ, ន សមាធិគរុ ហោតិ ន សមាធាធិបតេយ្យោ, ន បញ្ញាគរុ ហោតិ ន បញ្ញាធិបតេយ្យោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលគរុ ហោតិ សីលាធិបតេយ្យោ, ន សមាធិគរុ ហោតិ ន សមាធាធិបតេយ្យោ, ន បញ្ញាគរុ ហោតិ ន បញ្ញាធិបតេយ្យោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលគរុ ហោតិ សីលាធិបតេយ្យោ, សមាធិគរុ ហោតិ សមាធាធិបតេយ្យោ, ន បញ្ញាគរុ ហោតិ ន បញ្ញាធិបតេយ្យោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលគរុ ហោតិ សីលាធិបតេយ្យោ, សមាធិគរុ ហោតិ សមាធាធិបតេយ្យោ, បញ្ញាគរុ ហោតិ បញ្ញាធិបតេយ្យោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. និកដ្ឋសុត្តំ

១៣៨. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? និកដ្ឋកាយោ អនិកដ្ឋចិត្តោ, អនិកដ្ឋកាយោ និកដ្ឋចិត្តោ, អនិកដ្ឋកាយោ ច អនិកដ្ឋចិត្តោ ច, និកដ្ឋកាយោ ច និកដ្ឋចិត្តោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ និកដ្ឋកាយោ ហោតិ អនិកដ្ឋចិត្តោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អរញ្ញវនបត្ថានិ [អរញ្ញេ វនបត្ថានិ (សី. បី.)] បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ។ សោ តត្ថ កាមវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ ព្យាបាទវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ វិហឹសាវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ និកដ្ឋកាយោ ហោតិ អនិកដ្ឋចិត្តោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនិកដ្ឋកាយោ ហោតិ និកដ្ឋចិត្តោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នហេវ ខោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ។ សោ តត្ថ នេក្ខម្មវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ អព្យាបាទវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ អវិហឹសាវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនិកដ្ឋកាយោ ហោតិ និកដ្ឋចិត្តោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនិកដ្ឋកាយោ ច ហោតិ អនិកដ្ឋចិត្តោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នហេវ ខោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ ។ សោ តត្ថ កាមវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ ព្យាបាទវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ វិហឹសាវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អនិកដ្ឋកាយោ ច ហោតិ អនិកដ្ឋចិត្តោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ និកដ្ឋកាយោ ច ហោតិ និកដ្ឋចិត្តោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ។ សោ តត្ថ នេក្ខម្មវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ អព្យាបាទវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ អវិហឹសាវិតក្កម្បិ វិតក្កេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ និកដ្ឋកាយោ ច ហោតិ និកដ្ឋចិត្តោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ធម្មកថិកសុត្តំ

១៣៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មកថិកា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ធម្មកថិកោ អប្បញ្ច ភាសតិ អសហិតញ្ច; បរិសា ចស្ស [បរិសា ច (សី. ស្យា. កំ. បី.) បុ. ប. ១៥៦] ន កុសលា ហោតិ សហិតាសហិតស្ស។ ឯវរូបោ, ភិក្ខវេ, ធម្មកថិកោ ឯវរូបាយ បរិសាយ ធម្មកថិកោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ធម្មកថិកោ អប្បញ្ច ភាសតិ សហិតញ្ច; បរិសា ចស្ស កុសលា ហោតិ សហិតាសហិតស្ស។ ឯវរូបោ, ភិក្ខវេ, ធម្មកថិកោ ឯវរូបាយ បរិសាយ ធម្មកថិកោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ធម្មកថិកោ ពហុញ្ច ភាសតិ អសហិតញ្ច; បរិសា ចស្ស ន កុសលា ហោតិ សហិតាសហិតស្ស។ ឯវរូបោ, ភិក្ខវេ, ធម្មកថិកោ ឯវរូបាយ បរិសាយ ធម្មកថិកោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ធម្មកថិកោ ពហុញ្ច ភាសតិ សហិតញ្ច; បរិសា ចស្ស កុសលា ហោតិ សហិតាសហិតស្ស។ ឯវរូបោ, ភិក្ខវេ, ធម្មកថិកោ ឯវរូបាយ បរិសាយ ធម្មកថិកោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មកថិកា”តិ។ នវមំ។

១០. វាទីសុត្តំ

១៤០. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, វាទី។ កតមេ ចត្តារោ? អត្ថិ , ភិក្ខវេ, វាទី អត្ថតោ បរិយាទានំ គច្ឆតិ, នោ ព្យញ្ជនតោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, វាទី ព្យញ្ជនតោ បរិយាទានំ គច្ឆតិ, នោ អត្ថតោ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, វាទី អត្ថតោ ច ព្យញ្ជនតោ ច បរិយាទានំ គច្ឆតិ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, វាទី នេវត្ថតោ នោ ព្យញ្ជនតោ បរិយាទានំ គច្ឆតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ វាទី។ អដ្ឋានមេតំ, ភិក្ខវេ, អនវកាសោ យំ ចតូហិ បដិសម្ភិទាហិ សមន្នាគតោ [សមន្នាគតោ ភិក្ខុ (សី. ស្យា. កំ.)] អត្ថតោ វា ព្យញ្ជនតោ វា បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យា”តិ។ ទសមំ។

បុគ្គលវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សំយោជនំ បដិភានោ, ឧគ្ឃដិតញ្ញូ ឧដ្ឋានំ;
សាវជ្ជោ ទ្វេ ច សីលានិ, និកដ្ឋ ធម្ម វាទី ចាតិ។

(១៥) ៥. អាភាវគ្គោ

១. អាភាសុត្តំ

១៤១. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, អាភា។ កតមា ចតស្សោ? ចន្ទាភា, សូរិយាភា, អគ្គាភា, បញ្ញាភា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ អាភា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ [ចតស្សន្នំ (ស្យា. កំ.) សទ្ទនីតិបទមាលា បស្សិតព្ពា] អាភានំ យទិទំ បញ្ញាភា”តិ។ បឋមំ។

២. បភាសុត្តំ

១៤២. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បភា។ កតមា ចតស្សោ? ចន្ទប្បភា , សូរិយប្បភា, អគ្គិប្បភា, បញ្ញាបភា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បភា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ បភានំ យទិទំ បញ្ញាបភា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អាលោកសុត្តំ

១៤៣. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អាលោកា។ កតមេ ចត្តារោ? ចន្ទាលោកោ, សូរិយាលោកោ, អគ្គាលោកោ, បញ្ញាលោកោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាលោកា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ចតុន្នំ អាលោកានំ យទិទំ បញ្ញាលោកោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ឱភាសសុត្តំ

១៤៤. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ឱភាសា។ កតមេ ចត្តារោ? ចន្ទោភាសោ, សូរិយោភាសោ, អគ្គោភាសោ, បញ្ញោភាសោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ឱភាសា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ចតុន្នំ ឱភាសានំ យទិទំ បញ្ញោភាសោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បជ្ជោតសុត្តំ

១៤៥. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បជ្ជោតា។ កតមេ ចត្តារោ? ចន្ទបជ្ជោតោ, សូរិយបជ្ជោតោ, អគ្គិបជ្ជោតោ, បញ្ញាបជ្ជោតោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បជ្ជោតា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ចតុន្នំ បជ្ជោតានំ យទិទំ បញ្ញាបជ្ជោតោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមកាលសុត្តំ

១៤៦. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, កាលា។ កតមេ ចត្តារោ? កាលេន ធម្មស្សវនំ, កាលេន ធម្មសាកច្ឆា, កាលេន សម្មសនា [កាលេន សមថោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], កាលេន វិបស្សនា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ កាលា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយកាលសុត្តំ

១៤៧. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, កាលា សម្មា ភាវិយមានា សម្មា អនុបរិវត្តិយមានា អនុបុព្ពេន អាសវានំ ខយំ បាបេន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? កាលេន ធម្មស្សវនំ, កាលេន ធម្មសាកច្ឆា, កាលេន សម្មសនា, កាលេន វិបស្សនា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ កាលា សម្មា ភាវិយមានា សម្មា អនុបរិវត្តិយមានា អនុបុព្ពេន អាសវានំ ខយំ បាបេន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរេតិ; បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរា កុសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ; កុសោព្ភា បរិបូរា មហាសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ; មហាសោព្ភា បរិបូរា កុន្នទិយោ បរិបូរេន្តិ; កុន្នទិយោ បរិបូរា មហានទិយោ បរិបូរេន្តិ; មហានទិយោ បរិបូរា សមុទ្ទំ [សមុទ្ទំ សាគរំ (សី. បី. ក.), សមុទ្ទសាគរំ (ស្យា. កំ.)] បរិបូរេន្តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ចត្តារោ កាលា សម្មា ភាវិយមានា សម្មា អនុបរិវត្តិយមានា អនុបុព្ពេន អាសវានំ ខយំ បាបេន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុច្ចរិតសុត្តំ

១៤៨. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, វចីទុច្ចរិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? មុសាវាទោ, បិសុណា វាចា, ផរុសា វាចា, សម្ផប្បលាបោ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ វចីទុច្ចរិតានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សុចរិតសុត្តំ

១៤៩. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, វចីសុចរិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សច្ចវាចា, អបិសុណា វាចា, សណ្ហា វាចា, មន្តភាសា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ វចីសុចរិតានី”តិ។ នវមំ។

១០. សារសុត្តំ

១៥០. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, សារា។ កតមេ ចត្តារោ? សីលសារោ, សមាធិសារោ, បញ្ញាសារោ, វិមុត្តិសារោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សារា”តិ។ ទសមំ។

អាភាវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អាភា បភា ច អាលោកា, ឱភាសា ចេវ បជ្ជោតា;
ទ្វេ កាលា ចរិតា ទ្វេ ច, ហោន្តិ សារេន តេ ទសាតិ។

តតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៤. ចតុត្ថបណ្ណាសកំ

(១៦) ១. ឥន្ទ្រិយវគ្គោ

១. ឥន្ទ្រិយសុត្តំ

១៥១. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានី”តិ។ បឋមំ។

២. សទ្ធាពលសុត្តំ

១៥២. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សទ្ធាពលំ, វីរិយពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បញ្ញាពលសុត្តំ

១៥៣. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បញ្ញាពលំ, វីរិយពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គហពលំ [សង្គាហពលំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានី”តិ។ តតិយំ។

៤. សតិពលសុត្តំ

១៥៤. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សតិពលំ, សមាធិពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គហពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បដិសង្ខានពលសុត្តំ

១៥៥. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បដិសង្ខានពលំ, ភាវនាពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គហពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កប្បសុត្តំ

១៥៦. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, កប្បស្ស អសង្ខេយ្យានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? យទា, ភិក្ខវេ, កប្បោ សំវដ្ដតិ, តំ ន សុករំ សង្ខាតុំ – ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានីតិ វា។

“យទា, ភិក្ខវេ, កប្បោ សំវដ្ដោ តិដ្ឋតិ, តំ ន សុករំ សង្ខាតុំ – ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានីតិ វា។

“យទា, ភិក្ខវេ, កប្បោ វិវដ្ដតិ, តំ ន សុករំ សង្ខាតុំ – ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានីតិ វា។

“យទា, ភិក្ខវេ, កប្បោ វិវដ្ដោ តិដ្ឋតិ, តំ ន សុករំ សង្ខាតុំ – ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានីតិ វា។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កប្បស្ស អសង្ខេយ្យានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. រោគសុត្តំ

១៥៧. “ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, រោគា។ កតមេ ទ្វេ? កាយិកោ ច រោគោ ចេតសិកោ ច រោគោ។ ទិស្សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយិកេន រោគេន ឯកម្បិ វស្សំ អារោគ្យំ បដិជានមានា, ទ្វេបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, តីណិបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, ចត្តារិបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, បញ្ចបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, ទសបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, វីសតិបិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, តីសម្បិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, ចត្តារីសម្បិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជានមានា, បញ្ញាសម្បិ វស្សានិ អារោគ្យំ បដិជាន

មានា, វស្សសតម្បិ, ភិយ្យោបិ អារោគ្យំ បដិជានមានា ។ តេ, ភិក្ខវេ, សត្តា សុទុល្លភា [ទុល្លភា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] លោកស្មឹ យេ ចេតសិកេន រោគេន មុហុត្តម្បិ អារោគ្យំ បដិជានន្តិ, អញ្ញត្រ ខីណាសវេហិ។

“ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បព្ពជិតស្ស រោគា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហិច្ឆោ ហោតិ វិឃាតវា អសន្តុដ្ឋោ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ សោ មហិច្ឆោ សមានោ វិឃាតវា អសន្តុដ្ឋោ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ អនវញ្ញប្បដិលាភាយ លាភសក្ការសិលោកប្បដិលាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ អនវញ្ញប្បដិលាភាយ លាភសក្ការសិលោកប្បដិលាភាយ។ សោ សង្ខាយ កុលានិ ឧបសង្កមតិ, សង្ខាយ និសីទតិ, សង្ខាយ ធម្មំ ភាសតិ, សង្ខាយ ឧច្ចារបស្សាវំ សន្ធារេតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បព្ពជិតស្ស រោគា។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន មហិច្ឆា ភវិស្សាម វិឃាតវន្តោ អសន្តុដ្ឋា ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, ន បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហិស្សាម អនវញ្ញប្បដិលាភាយ លាភសក្ការសិលោកប្បដិលាភាយ, ន ឧដ្ឋហិស្សាម ន ឃដេស្សាម ន វាយមិស្សាម អនវញ្ញប្បដិលាភាយ លាភសក្ការសិលោកប្បដិលាភាយ, ខមា ភវិស្សាម សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ, ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកា ភវិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ , សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. បរិហានិសុត្តំ

១៥៨. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា ចត្តារោ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កតមេ ចត្តារោ? រាគវេបុល្លត្តំ [រាគវេបុល្លតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], ទោសវេបុល្លត្តំ, មោហវេបុល្លត្តំ, គម្ភីរេសុ ខោ បនស្ស ឋានាឋានេសុ បញ្ញាចក្ខុ ន កមតិ។ យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា ឥមេ ចត្តារោ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានមេតំ វុត្តំ ភគវតា។

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា ចត្តារោ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កតមេ ចត្តារោ? រាគតនុត្តំ [រាគតនុត្តនំ (ក.)], ទោសតនុត្តំ, មោហតនុត្តំ, គម្ភីរេសុ ខោ បនស្ស ឋានាឋានេសុ បញ្ញាចក្ខុ កមតិ។ យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា ឥមេ ចត្តារោ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានមេតំ វុត្តំ ភគវតា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ភិក្ខុនីសុត្តំ

១៥៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ ។ អថ ខោ អញ្ញតរា ភិក្ខុនី អញ្ញតរំ បុរិសំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, យេនយ្យោ អានន្ទោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា មម វចនេន អយ្យស្ស អានន្ទស្ស បាទេ សិរសា វន្ទ – ‘ឥត្ថន្នាមា, ភន្តេ, ភិក្ខុនី អាពាធិកិនី ទុក្ខិតា ពាឡ្ហគិលានា។ សា អយ្យស្ស អានន្ទស្ស បាទេ សិរសា វន្ទតី’តិ។ ឯវញ្ច វទេហិ – ‘សាធុ កិរ, ភន្តេ, អយ្យោ អានន្ទោ យេន ភិក្ខុនុបស្សយោ យេន សា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា’”តិ ។ “ឯវំ, អយ្យេ”តិ ខោ សោ បុរិសោ តស្សា ភិក្ខុនិយា បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ បុរិសោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

“ឥត្ថន្នាមា, ភន្តេ, ភិក្ខុនី អាពាធិកិនី ទុក្ខិតា ពាឡ្ហគិលានា។ សា អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បាទេ សិរសា វន្ទតិ, ឯវញ្ច វទេតិ – ‘សាធុ កិរ, ភន្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភិក្ខុនុបស្សយោ យេន សា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា’”តិ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ តុណ្ហីភាវេន។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ភិក្ខុនុបស្សយោ យេន សា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ សា ភិក្ខុនី អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វា សសីសំ បារុបិត្វា មញ្ចកេ និបជ្ជិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន សា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ តំ ភិក្ខុនឹ ឯតទវោច –

“អាហារសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ អាហារំ និស្សាយ។ អាហារោ បហាតព្ពោ។ តណ្ហាសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ តណ្ហំ និស្សាយ។ តណ្ហា បហាតព្ពា។ មានសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ មានំ និស្សាយ។ មានោ បហាតព្ពោ។ មេថុនសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ។ មេថុនេ ច សេតុឃាតោ វុត្តោ ភគវតា។

“‘អាហារសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ អាហារំ និស្សាយ។ អាហារោ បហាតព្ពោ’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភគិនិ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – ‘នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ។ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ។ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា’តិ។ សោ អបរេន សមយេន អាហារំ និស្សាយ អាហារំ បជហតិ។ ‘អាហារសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ អាហារំ និស្សាយ។ អាហារោ បហាតព្ពោ’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘តណ្ហាសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ តណ្ហំ និស្សាយ។ តណ្ហា បហាតព្ពា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភគិនិ, ភិក្ខុ សុណាតិ – ‘ឥត្ថន្នាមោ កិរ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កុទាស្សុ នាម អហម្បិ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សាមី’តិ! សោ អបរេន សមយេន តណ្ហំ និស្សាយ តណ្ហំ បជហតិ។ ‘តណ្ហាសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ តណ្ហំ និស្សាយ។ តណ្ហា បហាតព្ពា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘មានសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ មានំ និស្សាយ។ មានោ បហាតព្ពោ’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភគិនិ, ភិក្ខុ សុណាតិ – ‘ឥត្ថន្នាមោ កិរ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘សោ ហិ នាម អាយស្មា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតិ; កិមង្គំ [កិមង្គ (សី. បី.) អ. និ. ៥.១៨០; ចូឡវ. ៣៣១; សំ. និ. ៥.១០២០] បនាហ’ន្តិ! សោ អបរេន សមយេន មានំ និស្សាយ មានំ បជហតិ។ ‘មានសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ មានំ និស្សាយ។ មានោ បហាតព្ពោ’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“មេថុនសម្ភូតោ អយំ, ភគិនិ, កាយោ។ មេថុនេ ច សេតុឃាតោ វុត្តោ ភគវតា”តិ។

អថ ខោ សា ភិក្ខុនី មញ្ចកា វុដ្ឋហិត្វា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “អច្ចយោ មំ, ភន្តេ, អច្ចគមា, យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យាហំ ឯវមកាសិំ។ តស្សា មេ, ភន្តេ, អយ្យោ អានន្ទោ អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណ្ហាតុ, អាយតិំ សំវរាយា”តិ។ “តគ្ឃ តំ [តគ្ឃ ត្វំ (សី. បី. ក.)], ភគិនិ, អច្ចយោ អច្ចគមា, យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យា ត្វំ ឯវមកាសិ។ យតោ ច ខោ ត្វំ, ភគិនិ, អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោសិ, តំ តេ មយំ បដិគ្គណ្ហាម។ វុទ្ធិ ហេសា, ភគិនិ, អរិយស្ស វិនយេ យោ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ អាយតិំ សំវរំ អាបជ្ជតី”តិ។ នវមំ។

១០. សុគតវិនយសុត្តំ

១៦០. “សុគតោ វា, ភិក្ខវេ, លោកេ តិដ្ឋមានោ សុគតវិនយោ វា តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុគតោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ អយំ, ភិក្ខវេ, សុគតោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុគតវិនយោ? សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សុគតវិនយោ។ ឯវំ សុគតោ វា, ភិក្ខវេ, លោកេ តិដ្ឋមានោ សុគតវិនយោ វា តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានន្តិ។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ទុគ្គហិតំ សុត្តន្តំ បរិយាបុណន្តិ ទុន្និក្ខិត្តេហិ បទព្យញ្ជនេហិ។ ទុន្និក្ខិត្តស្ស, ភិក្ខវេ, បទព្យញ្ជនស្ស អត្ថោបិ ទុន្នយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ទុព្ពចា ហោន្តិ ទោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា អក្ខមា អប្បទក្ខិណគ្គាហិនោ អនុសាសនិំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា, តេ ន សក្កច្ចំ សុត្តន្តំ បរំ វាចេន្តិ។ តេសំ អច្ចយេន ឆិន្នមូលកោ សុត្តន្តោ ហោតិ អប្បដិសរណោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ថេរា ភិក្ខូ ពាហុលិកា ហោន្តិ សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា, ន វីរិយំ អារភន្តិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ តេសំ បច្ឆិមា ជនតា ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជតិ។ សាបិ ហោតិ ពាហុលិកា សាថលិកា, ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមា, បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរា, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តន្តី”តិ។

“ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សុគ្គហិតំ សុត្តន្តំ បរិយាបុណន្តិ សុនិក្ខិត្តេហិ បទព្យញ្ជនេហិ។ សុនិក្ខិត្តស្ស, ភិក្ខវេ, បទព្យញ្ជនស្ស អត្ថោបិ សុនយោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សុវចា ហោន្តិ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ខមា បទក្ខិណគ្គាហិនោ អនុសាសនិំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យេ តេ ភិក្ខូ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា, តេ សក្កច្ចំ សុត្តន្តំ បរំ វាចេន្តិ។ តេសំ អច្ចយេន នច្ឆិន្នមូលកោ [អច្ឆិន្នមូលកោ (ស្យា. កំ.) អ. និ. ៥.១៥៦] សុត្តន្តោ ហោតិ សប្បដិសរណោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ថេរា ភិក្ខូ ន ពាហុលិកា ហោន្តិ ន សាថលិកា, ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា, បវិវេកេ បុព្ពង្គមា, វីរិយំ អារភន្តិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ តេសំ បច្ឆិមា ជនតា ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជតិ។ សាបិ ហោតិ ន ពាហុលិកា ន សាថលិកា, ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា, បវិវេកេ បុព្ពង្គមា, វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ធម្មោ សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ទសមំ។

ឥន្ទ្រិយវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឥន្ទ្រិយានិ សទ្ធា បញ្ញា, សតិ សង្ខានបញ្ចមំ;
កប្បោ រោគោ បរិហានិ, ភិក្ខុនី សុគតេន ចាតិ។

(១៧) ២. បដិបទាវគ្គោ

១. សំខិត្តសុត្តំ

១៦១. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា”តិ។ បឋមំ។

២. វិត្ថារសុត្តំ

១៦២. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយាបិ តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, អភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, អភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ, អភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មុទូនិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា ទន្ធំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយាបិ តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, អភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, អភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ , អភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ខិប្បំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយាបិ ន តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ ន តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ ន តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មុទូនិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ...បេ.... បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា ទន្ធំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បកតិយាបិ ន តិព្ពរាគជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ រាគជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ ន តិព្ពទោសជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ ទោសជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បកតិយាបិ ន តិព្ពមោហជាតិកោ ហោតិ, នាភិក្ខណំ មោហជំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ខិប្បំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អសុភសុត្តំ

១៦៣. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសុភានុបស្សី កាយេ វិហរតិ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញី [បដិក្កូលសញ្ញី (សី. ស្យា. កំ. បី.)], សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញី [អនភិរតសញ្ញី (សី. ស្យា. កំ. បី.)], សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី; មរណសញ្ញា ខោ បនស្ស អជ្ឈត្តំ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច

សេខពលានិ [សេក្ខពលានិ (ស្យា. កំ.)] ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, វីរិយពលំ, បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មុទូនិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា ទន្ធំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសុភានុបស្សី កាយេ វិហរតិ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញី, សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញី, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី; មរណសញ្ញា ខោ បនស្ស អជ្ឈត្តំ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ...បេ.... បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ...បេ.... បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ខិប្បំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា? ឥធ ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ...បេ.... បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មុទូនិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ...បេ.... បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា ទន្ធំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា? [កថា. ៨១៥ អាទយោ] ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... តតិយំ ឈានំ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, វីរិយពលំ, បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ខិប្បំ អានន្តរិយំ បាបុណាតិ អាសវានំ ខយាយ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា”តិ។ តតិយំ។

៤. បឋមខមសុត្តំ

១៦៤. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? អក្ខមា បដិបទា, ខមា បដិបទា, ទមា បដិបទា, សមា បដិបទា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, អក្ខមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ [ឯកច្ចោ បុគ្គលោ (សី. ស្យា. កំ.)] អក្កោសន្តំ បច្ចក្កោសតិ, រោសន្តំ បដិរោសតិ, ភណ្ឌន្តំ បដិភណ្ឌតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អក្ខមា បដិបទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ខមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អក្កោសន្តំ ន បច្ចក្កោសតិ, រោសន្តំ ន បដិរោសតិ, ភណ្ឌន្តំ ន បដិភណ្ឌតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ខមា បដិបទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ; ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទមា បដិបទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ សមេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ; ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ...បេ.... ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ... ឧប្បន្នុប្បន្នេ

បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ សមេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សមា បដិបទា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយខមសុត្តំ

១៦៥. ‘‘ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? អក្ខមា បដិបទា, ខមា បដិបទា, ទមា បដិបទា, សមា បដិបទា។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, អក្ខមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អក្ខមោ ហោតិ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អនធិវាសកជាតិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អក្ខមា បដិបទា ។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, ខមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ខមោ ហោតិ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ខមា បដិបទា។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ…បេ…. សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទមា បដិបទា។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ សមេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ…. ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ… ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ សមេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សមា បដិបទា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឧភយសុត្តំ

១៦៦. ‘‘ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។

‘‘តត្រ , ភិក្ខវេ, យាយំ បដិបទា ទុក្ខា ទន្ធាភិញ្ញា, អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ឧភយេនេវ ហីនា អក្ខាយតិ។ យម្បាយំ បដិបទា ទុក្ខា, ឥមិនាបាយំ ហីនា អក្ខាយតិ; យម្បាយំ បដិបទា ទន្ធា, ឥមិនាបាយំ ហីនា អក្ខាយតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ឧភយេនេវ ហីនា អក្ខាយតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យាយំ បដិបទា ទុក្ខា ខិប្បាភិញ្ញា, អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ទុក្ខត្តា ហីនា អក្ខាយតិ។

‘‘តត្រ , ភិក្ខវេ, យាយំ បដិបទា សុខា ទន្ធាភិញ្ញា, អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ទន្ធត្តា ហីនា អក្ខាយតិ។

‘‘តត្រ, ភិក្ខវេ, យាយំ បដិបទា សុខា ខិប្បាភិញ្ញា, អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ឧភយេនេវ បណីតា អក្ខាយតិ។ យម្បាយំ បដិបទា សុខា, ឥមិនាបាយំ បណីតា អក្ខាយតិ; យម្បាយំ បដិបទា ខិប្បា, ឥមិនាបាយំ បណីតា អក្ខាយតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បដិបទា ឧភយេនេវ បណីតា អក្ខាយតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មហាមោគ្គល្លានសុត្តំ

១៦៧. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាមោគ្គល្លានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯក

មន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច –

“ចតស្សោ ឥមា, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, អាវុសោ, ចតស្សោ បដិបទា ។ ឥមាសំ, អាវុសោ, ចតុន្នំ បដិបទានំ [ចតស្សន្នំ បដិបទានំ (សី. ស្យា. កំ.)] កតមំ តេ បដិបទំ អាគម្ម អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្ត”ន្តិ?

“ចតស្សោ ឥមា, អាវុសោ សារិបុត្ត, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, អាវុសោ, ចតស្សោ បដិបទា ។ ឥមាសំ, អាវុសោ, ចតុន្នំ បដិបទានំ យាយំ បដិបទា ទុក្ខា ខិប្បាភិញ្ញា, ឥមំ មេ បដិបទំ អាគម្ម អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្ត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សារិបុត្តសុត្តំ

១៦៨. អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“ចតស្សោ ឥមា, អាវុសោ សារិបុត្ត, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, អាវុសោ, ចតស្សោ បដិបទា។ ឥមាសំ, អាវុសោ, ចតុន្នំ បដិបទានំ កតមំ តេ បដិបទំ អាគម្ម អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្ត”ន្តិ?

“ចតស្សោ ឥមា, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឥមា ខោ, អាវុសោ, ចតស្សោ បដិបទា។ ឥមាសំ, អាវុសោ, ចតុន្នំ បដិបទានំ យាយំ បដិបទា សុខា ខិប្បាភិញ្ញា, ឥមំ មេ បដិបទំ អាគម្ម អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុត្ត”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សសង្ខារសុត្តំ

១៦៩. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសុភានុបស្សី កាយេ វិហរតិ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញី, សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញី, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី។ មរណសញ្ញា ខោ បនស្ស អជ្ឈត្តំ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, វីរិយពលំ, បញ្ញាពលំ ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសុភានុបស្សី កាយេ វិហរតិ, អាហារេ បដិកូលសញ្ញី, សព្ពលោកេ អនភិរតិសញ្ញី, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី។ មរណសញ្ញា ខោ បនស្ស អជ្ឈត្តំ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, វីរិយពលំ, បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មុទូនិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា កាយស្ស ភេទា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្චេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ…បេ.… តតិយំ ឈានំ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ…បេ.… បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អធិមត្តានិ បាតុភវន្តិ – សទ្ធិន្ទ្រិយំ…បេ.… បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ…បេ.… តតិយំ ឈានំ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ឥមានិ បញ្ច សេខពលានិ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ – សទ្ធាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, វីរិយពលំ, បញ្ញាពលំ។ តស្សិមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ…បេ.… បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ សោ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ មុទុត្តា កាយស្ស ភេទា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ កាយស្ស ភេទា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. យុគនទ្ធសុត្តំ

១៧០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា មម សន្តិកេ អរហត្តប្បត្តិំ [អរហត្តប្បត្តំ (ក.) បដិ. ម. ២.១ បដិសម្ភិទាមគ្គេបិ] ព្យាករោតិ, សព្ពោ សោ ចតូហិ មគ្គេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន។

“កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតិ។ តស្ស សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សំយោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតិ។ តស្ស វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សំយោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ។ តស្ស សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សំយោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតំ មានសំ ហោតិ។ ហោតិ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ តំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តស្ស មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សំយោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា មម សន្តិកេ អរហត្តប្បត្តិំ ព្យាករោតិ, សព្ពោ សោ ឥមេហិ ចតូហិ មគ្គេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេនា”តិ។ ទសមំ។

បដិបទាវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សំខិត្តំ វិត្ថារាសុភំ, ទ្វេ ខមា ឧភយេន ច;
មោគ្គល្លានោ សារិបុត្តោ, សសង្ខារំ យុគនទ្ធេន ចាតិ។

(១៨) ៣. សញ្ចេតនិយវគ្គោ

១. ចេតនាសុត្តំ

១៧១. [កថា. ៥៣៩] “កាយេ វា, ភិក្ខវេ, សតិ កាយសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ វាចាយ វា, ភិក្ខវេ, សតិ វចីសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ មនេ វា, ភិក្ខវេ, សតិ មនោសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ អវិជ្ជាបច្ចយាវ។

“សាមំ វា តំ, ភិក្ខវេ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ បរេ វាស្ស [បរេ វា តស្ស (ក.)] តំ, ភិក្ខវេ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ អសម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“សាមំ វា តំ, ភិក្ខវេ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; បរេ វាស្ស តំ, ភិក្ខវេ , វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ; យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; សម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; អសម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“សាមំ វា តំ, ភិក្ខវេ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; បរេ វាស្ស តំ, ភិក្ខវេ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; សម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ; អសម្បជានោ វា តំ, ភិក្ខវេ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“ឥមេសុ , ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អវិជ្ជា អនុបតិតា, អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សោ កាយោ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ, សា វាចា ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ, សោ មនោ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ, ខេត្តំ តំ [វត្ថុំ តំ (សព្ពត្ថ)] ន ហោតិ…បេ…. វត្ថុំ តំ ន ហោតិ…បេ…. អាយតនំ តំ ន ហោតិ…បេ…. អធិករណំ តំ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខ”ន្តិ។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវបដិលាភា។ កតមេ ចត្តារោ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវបដិលាភោ, យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ អត្តសញ្ចេតនា កមតិ, នោ បរសញ្ចេតនា។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវបដិលាភោ, យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ បរសញ្ចេតនា កមតិ, នោ អត្តសញ្ចេតនា។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវបដិលាភោ, យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ អត្តសញ្ចេតនា ច កមតិ បរសញ្ចេតនា ច។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អត្តភាវបដិលាភោ, យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ នេវត្តសញ្ចេតនា កមតិ, នោ បរសញ្ចេតនា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អត្តភាវបដិលាភា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ – ‘តត្រ, ភន្តេ, យាយំ អត្តភាវបដិលាភោ យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ អត្តសញ្ចេតនា កមតិ នោ បរសញ្ចេតនា, អត្តសញ្ចេតនាហេតុ តេសំ សត្តានំ តម្ហា កាយា ចុតិ ហោតិ។ តត្រ, ភន្តេ, យាយំ អត្តភាវបដិលាភោ យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ បរសញ្ចេតនា កមតិ នោ អត្តសញ្ចេតនា, បរសញ្ចេតនាហេតុ តេសំ សត្តានំ តម្ហា កាយា ចុតិ ហោតិ។ តត្រ, ភន្តេ, យាយំ អត្តភាវបដិលាភោ យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ អត្តសញ្ចេតនា ច កមតិ បរសញ្ចេតនា ច, អត្តសញ្ចេតនា ច បរសញ្ចេតនា ច ហេតុ តេសំ សត្តានំ តម្ហា កាយា ចុតិ ហោតិ។ តត្រ, ភន្តេ, យាយំ អត្តភាវបដិលាភោ យស្មិំ អត្តភាវបដិលាភេ នេវ អត្តសញ្ចេតនា កមតិ នោ បរសញ្ចេតនា, កតមេ តេន ទេវា ទដ្ឋព្ពា’”តិ? “នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគា, សារិបុត្ត, ទេវា តេន ទដ្ឋព្ពា”តិ។

“កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា តម្ហា កាយា ចុតា អាគាមិនោ ហោន្តិ អាគន្តារោ ឥត្ថត្តំ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា តម្ហា កាយា ចុតា អនាគាមិនោ ហោន្តិ អនាគន្តារោ ឥត្ថត្ត”ន្តិ? “ឥធ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ

អប្បហីនានិ ហោន្តិ, សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ; តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តតោ ចុតោ អាគាមី ហោតិ អាគន្តា ឥត្ថត្តំ។

"ឥធ បន, សារិបុត្ត, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ បហីនានិ ហោន្តិ, សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តទស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ; តត្ថ ឋិតោ តទធិមុត្តោ តព្ពហុលវិហារី អបរិហីនោ កាលំ កុរុមានោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តតោ ចុតោ អនាគាមី ហោតិ អនាគន្តា ឥត្ថត្តំ។

"អយំ ខោ, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា តម្ហា កាយា ចុតា អាគាមិនោ ហោន្តិ អាគន្តារោ ឥត្ថត្តំ។ អយំ បន, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា តម្ហា កាយា ចុតា អនាគាមិនោ ហោន្តិ អនាគន្តារោ ឥត្ថត្ត"ន្តិ។ បឋមំ។

២. វិភត្តិសុត្តំ

១៧២. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "អាវុសោ ភិក្ខវេ"តិ។ "អាវុសោ"តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

"អឌ្ឍមាសូបសម្បន្នេន មេ, អាវុសោ, អត្ថបដិសម្ភិទា សច្ឆិកតា ឱធិសោ ព្យញ្ជនសោ។ តមហំ អនេកបរិយាយេន អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា, សោ មំ បញ្ហេន។ អហំ វេយ្យាករណេន សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា យោ នោ ធម្មានំ សុកុសលោ។

"អឌ្ឍមាសូបសម្បន្នេន មេ, អាវុសោ, ធម្មបដិសម្ភិទា សច្ឆិកតា ឱធិសោ ព្យញ្ជនសោ។ តមហំ អនេកបរិយាយេន អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា, សោ មំ បញ្ហេន។ អហំ វេយ្យាករណេន សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា យោ នោ ធម្មានំ សុកុសលោ។

"អឌ្ឍមាសូបសម្បន្នេន មេ, អាវុសោ, និរុត្តិបដិសម្ភិទា សច្ឆិកតា ឱធិសោ ព្យញ្ជនសោ។ តមហំ អនេកបរិយាយេន អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា, សោ មំ បញ្ហេន។ អហំ វេយ្យាករណេន សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា យោ នោ ធម្មានំ សុកុសលោ។

"អឌ្ឍមាសូបសម្បន្នេន មេ, អាវុសោ, បដិភានបដិសម្ភិទា សច្ឆិកតា ឱធិសោ ព្យញ្ជនសោ។ តមហំ អនេកបរិយាយេន អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវរាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា, សោ មំ បញ្ហេន។ អហំ វេយ្យាករណេន សម្មុខីភូតោ នោ សត្ថា យោ នោ ធម្មានំ សុកុសលោ"តិ។ ទុតិយំ។

៣. មហាកោដ្ឋិកសុត្តំ

១៧៣. អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

"ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី"តិ?

"មា ហេវំ, អាវុសោ"។

"ឆន្នំ , អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី"តិ?

"មា ហេវំ, អាវុសោ"។

"ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី"តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី”តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ យថា កថំ បន, អាវុសោ, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ?

“‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ យាវតា, អាវុសោ, ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ គតិ តាវតា បបញ្ចស្ស គតិ; យាវតា បបញ្ចស្ស គតិ តាវតា ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ គតិ។ ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា បបញ្ចនិរោធោ បបញ្ចវូបសមោ”តិ។ តតិយំ។

៤. អានន្ទសុត្តំ

១៧៤. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេនាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកោដ្ឋិកេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ មហាកោដ្ឋិកំ ឯតទវោច –

“ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី”តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី”តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី”តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី”តិ?

“មា ហេវំ, អាវុសោ”។

“‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘មា ហេវំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ ។ យថា កថំ បនាវុសោ, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ?

‘‘‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា អត្ថិ ច នត្ថិ ច អញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ ‘ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា នេវត្ថិ នោ នត្ថញ្ញំ កិញ្ចី’តិ, ឥតិ វទំ អប្បបញ្ចំ បបញ្ចេតិ។ យាវតា, អាវុសោ, ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ គតិ តាវតា បបញ្ចស្ស គតិ ។ យាវតា បបញ្ចស្ស គតិ តាវតា ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ គតិ។ ឆន្នំ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា បបញ្ចនិរោធោ បបញ្ចវូបសមោ’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧបវាណសុត្តំ

១៧៥. អថ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វិជ្ជាយន្តករោ ហោតី’’តិ?

‘‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’’។

‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ចរណេនន្តករោ ហោតី’’តិ?

‘‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’’។

‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, វិជ្ជាចរណេនន្តករោ ហោតី’’តិ?

‘‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’’។

‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, អញ្ញត្រ វិជ្ជាចរណេនន្តករោ ហោតី’’តិ?

‘‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’’។

‘‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វិជ្ជាយន្តករោ ហោតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ចរណេនន្តករោ ហោតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, វិជ្ជាចរណេនន្តករោ ហោតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, អញ្ញត្រ វិជ្ជាចរណេនន្តករោ ហោតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ យថា កថំ បនាវុសោ, អន្តករោ ហោតី’’តិ?

‘‘វិជ្ជាយ ចេ, អាវុសោ, អន្តករោ អភវិស្ស, សឧបាទានោវ សមានោ អន្តករោ អភវិស្ស។ ចរណេន ចេ, អាវុសោ, អន្តករោ អភវិស្ស, សឧបាទានោវ សមានោ អន្តករោ អភវិស្ស។ វិជ្ជាចរណេន ចេ, អាវុសោ, អន្តករោ អភវិស្ស, សឧបាទានោវ សមានោ អន្តករោ អភវិស្ស។ អញ្ញត្រ វិជ្ជាចរណេន ចេ, អាវុសោ, អន្តករោ អភវិស្ស, បុថុជ្ជនោ អន្តករោ អភវិស្ស។ បុថុជ្ជនោ ហិ, អាវុសោ, អញ្ញត្រ វិជ្ជាចរណេន។ ចរណវិបន្នោ ខោ, អាវុសោ, យថាភូតំ ន ជានាតិ ន បស្សតិ។ ចរណសម្បន្នោ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ។ យថាភូតំ ជានំ បស្សំ អន្តករោ ហោតី’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាយាចនសុត្តំ

១៧៦. ‘‘សទ្ធោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ សម្មា អាយាចមានោ អាយាចេយ្យ – ‘តាទិសោ ហោមិ យាទិសា សារិបុត្តមោគ្គល្លានា’តិ [អ. និ. ២.១៣១ ឥទំ សុត្តំ អាគតំ]។ ឯសា, ភិក្ខវេ , តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវកានំ ភិក្ខូនំ, យទិទំ សារិបុត្តមោគ្គល្លានា។

‘‘សទ្ធា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនី ឯវំ សម្មា អាយាចមានា អាយាចេយ្យ – ‘តាទិសា ហោមិ យាទិសា ខេមា ច ភិក្ខុនី ឧប្បលវណ្ណា ចា’តិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវិកានំ ភិក្ខុនីនំ, យទិទំ ខេមា ច ភិក្ខុនី ឧប្បល

វណ្ណា ច។

“សទ្ធោ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកោ ឯវំ សម្មា អាយាចមានោ អាយាចេយ្យ – ‘តាទិសោ ហោមិ យាទិសោ ចិត្តោ ច គហបតិ ហត្ថកោ ច អាឡវកោ’តិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវកានំ ឧបាសកានំ, យទិទំ ចិត្តោ ច គហបតិ ហត្ថកោ ច អាឡវកោ។

“សទ្ធា, ភិក្ខវេ, ឧបាសិកា ឯវំ សម្មា អាយាចមានា អាយាចេយ្យ – ‘តាទិសា ហោមិ យាទិសា ខុជ្ជុត្តរា ច ឧបាសិកា វេឡុកណ្ដកិយា ច នន្ទមាតា’តិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវិកានំ ឧបាសិកានំ, យទិទំ ខុជ្ជុត្តរា ច ឧបាសិកា វេឡុកណ្ដកិយា ច នន្ទមាតា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. រាហុលសុត្តំ

១៧៧. អថ ខោ អាយស្មា រាហុលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ ភគវា ឯតទវោច –

“យា ច, រាហុល , អជ្ឈត្តិកា បថវីធាតុ យា ច ពាហិរា បថវីធាតុ, បថវីធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ, ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, បថវីធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“យា ច, រាហុល, អជ្ឈត្តិកា អាបោធាតុ យា ច ពាហិរា អាបោធាតុ , អាបោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ, ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាបោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, អាបោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“យា ច, រាហុល, អជ្ឈត្តិកា តេជោធាតុ យា ច ពាហិរា តេជោធាតុ, តេជោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ, ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, តេជោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“យា ច, រាហុល, អជ្ឈត្តិកា វាយោធាតុ យា ច ពាហិរា វាយោធាតុ, វាយោធាតុរេវេសា។ ‘តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ, ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទតិ, វាយោធាតុយា ចិត្តំ វិរាជេតិ។

“យតោ ខោ, រាហុល, ភិក្ខុ ឥមាសុ ចតូសុ ធាតូសុ នេវត្តានំ ន អត្តនិយំ សមនុបស្សតិ, អយំ វុច្ចតិ, រាហុល, ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ជម្ពាលីសុត្តំ

១៧៨. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតោ សក្កាយនិរោធេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ [តស្ស កោ ឯតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.), ឯវំ ខោ តស្ស (?) “ឯវំ ហិ តស្សា ភិក្ខវេ ជម្ពាលិយា”តិ បាឡោ វិយ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ន សក្កាយនិរោធោ បាដិកង្ខោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ លេបគតេន [លសគតេន (សី. បី.)] ហត្ថេន សាខំ គណ្ហេយ្យ, តស្ស សោ ហត្ថោ សជ្ជេយ្យបិ គណ្ហេយ្យបិ [គយ្ហេយ្យបិ (?)] ពជ្ឈេយ្យបិ [ខជ្ជេយ្យបិ (សី.)]; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតោ សក្កាយនិរោធេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ន សក្កាយនិរោធោ បាដិកង្ខោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតោ សក្កាយនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សក្កាយនិរោធោ បាដិកង្ខោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ សុទ្ធេន ហត្ថេន សាខំ គណ្ហេយ្យ, តស្ស សោ ហត្ថោ នេវ សជ្ជេយ្យ ន គណ្ហេយ្យ ន ពជ្ឈេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស សក្កាយនិរោធំ មនសិ ករោតោ សក្កាយនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សក្កាយនិរោធោ បាដិកង្ខោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតោ អវិជ្ជាប្បភេទេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ន អវិជ្ជាប្បភេទោ បាដិកង្ខោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ជម្ពាលី អនេកវស្សគណិកា។ តស្សា បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ, ទេវោ ច ន សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្សា, ភិក្ខវេ, ជម្ពាលិយា ន អាឡិប្បភេទោ បាដិកង្ខោ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតោ អវិជ្ជាប្បភេទេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ន អវិជ្ជាប្បភេទោ បាដិកង្ខោ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតោ អវិជ្ជាប្បភេទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជាប្បភេទោ បាដិកង្ខោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ជម្ពាលី អនេកវស្សគណិកា។ តស្សា បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ, ទេវោ ច សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្សា, ភិក្ខវេ, ជម្ពាលិយា អាឡិប្បភេទោ បាដិកង្ខោ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សន្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតិ។ តស្ស អវិជ្ជាប្បភេទំ មនសិ ករោតោ អវិជ្ជាប្បភេទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ អធិមុច្ចតិ។ តស្ស ខោ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជាប្បភេទោ បាដិកង្ខោ ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. និព្ពានសុត្តំ

១៧៩. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ន បរិនិព្ពាយន្តី”តិ?

“ឥធាវុសោ អានន្ទ, សត្តា ឥមា ហានភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ឥមា ឋិតិភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ឥមា វិសេសភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ឥមា និព្ពេធភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ន បរិនិព្ពាយន្តី”តិ។

“កោ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ? “ឥធាវុសោ អានន្ទ, សត្តា ឥមា ហានភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ បជានន្តិ, ឥមា ឋិតិភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ បជានន្តិ, ឥមា វិសេសភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ បជានន្តិ, ឥមា និព្ពេធភាគិយា សញ្ញាតិ យថាភូតំ បជានន្តិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. មហាបទេសសុត្តំ

១៨០. ឯកំ សមយំ ភគវា ភោគនគរេ វិហរតិ អានន្ទចេតិយេ [អានន្ទេ ចេតិយេ (ទី. និ. ២.១៨៦) មហាវ. ៣០៣ បន អញ្ញថា អាគតំ]។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, មហាបទេសេ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ , សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមេ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ មហាបទេសា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘សម្មុខា មេតំ, អាវុសោ, ភគវតោ សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន’ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ [ឱសារេតព្ពានិ], វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ

[ឱសារិយមានានិ] វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ ន ចេវ សុត្តេ ឱតរន្តិ [ឱសរន្តិ (ទី. និ. ២.១៨៨)] ន វិនយេ សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ ន ចេវ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; ឥមស្ស ច ភិក្ខុនោ ទុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥតិ ហេតំ [ឥតិ ហិទំ (សី. ស្យា. កំ. ក.)], ភិក្ខវេ, ឆឌ្ឌេយ្យាថ។

[ឯត្ថកោ បាឋោ ទីឃនិកាយេ ន ទិស្សតិ, បេយ្យាលមុខេន ទស្សិតោ ភវេយ្យ] "ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'សម្មុខា មេតំ, អាវុសោ, ភគវតោ សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ [ឯត្ថកោ បាឋោ ទីឃនិកាយេ ន ទិស្សតិ, បេយ្យាលមុខេន ទស្សិតោ ភវេយ្យ]។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ សុត្តេ ចេវ ឱតរន្តិ វិនយេ ច សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; ឥមស្ស ច ភិក្ខុនោ សុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ មហាបទេសំ ធារេយ្យាថ។

"ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ សង្ឃោ វិហរតិ សថេរោ សបាមោក្ខោ។ តស្ស មេ សង្ឃស្ស សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ ន ចេវ សុត្តេ ឱតរន្តិ ន វិនយេ សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ ន ចេវ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ; តស្ស ច សង្ឃស្ស ទុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥតិ ហេតំ, ភិក្ខវេ, ឆឌ្ឌេយ្យាថ។

"ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ សង្ឃោ វិហរតិ សថេរោ សបាមោក្ខោ។ តស្ស មេ សង្ឃស្ស សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ, វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ សុត្តេ ចេវ ឱតរន្តិ វិនយេ ច សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; តស្ស ច សង្ឃស្ស សុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ មហាបទេសំ ធារេយ្យាថ។

"ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា។ តេសំ មេ ថេរានំ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ ន ចេវ សុត្តេ ឱតរន្តិ ន វិនយេ សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ ន ចេវ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; តេសញ្ច ថេរានំ ទុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥតិ ហេតំ, ភិក្ខវេ, ឆឌ្ឌេយ្យាថ។

"ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា។ តេសំ មេ ថេរានំ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ សុត្តេ ចេវ ឱតរន្តិ វិនយេ ច សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; តេសញ្ច ថេរានំ សុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ មហាបទេសំ ធារេយ្យាថ។

"ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – 'អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ ឯកោ ថេរោ ភិក្ខុ វិហរតិ ពហុស្សុតោ អាគតាគមោ ធម្មធរោ វិនយធរោ មាតិកាធរោ។ តស្ស មេ ថេរស្ស សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ ន ចេវ សុត្តេ ឱតរន្តិ ន វិនយេ សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – 'អទ្ធា, ឥទំ ន ចេវ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; តស្ស ច ថេរស្ស ទុគ្គហិត'ន្តិ។ ឥតិ ហេតំ, ភិក្ខវេ, ឆឌ្ឌេយ្យាថ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អសុកស្មិំ នាម អាវាសេ ឯកោ ថេរោ ភិក្ខុ វិហរតិ ពហុស្សុតោ អាគតាគមោ ធម្មធរោ វិនយធរោ មាតិកាធរោ។ តស្ស មេ ថេរស្ស សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ, ឥទំ សត្ថុសាសន’ន្តិ។ តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិតព្ពំ នប្បដិក្កោសិតព្ពំ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា តានិ បទព្យញ្ជនានិ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា សុត្តេ ឱតារេតព្ពានិ, វិនយេ សន្ទស្សេតព្ពានិ។ តានិ ចេ សុត្តេ ឱតារិយមានានិ វិនយេ សន្ទស្សិយមានានិ សុត្តេ ចេវ ឱតរន្តិ វិនយេ ច សន្ទិស្សន្តិ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘អទ្ធា, ឥទំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស; តស្ស ច ថេរស្ស សុគ្គហិត’ន្តិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ មហាបទេសំ ធារេយ្យាថ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ មហាបទេសា”តិ។ ទសមំ។

សញ្ចេតនិយវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចេតនា វិភត្តិ កោដ្ឋិកោ, អានន្ទោ ឧបវាណបញ្ចមំ;
អាយាចន-រាហុល-ជម្ពាលី, និព្ពានំ មហាបទេសេនាតិ។

(១៩) ៤. ព្រាហ្មណវគ្គោ

១. យោធាជីវសុត្តំ

១៨១. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ យោធាជីវោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, យោធាជីវោ ឋានកុសលោ ច ហោតិ, ទូរេបាតី ច, អក្ខណវេធី ច, មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ យោធាជីវោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឋានកុសលោ ច ហោតិ, ទូរេបាតី ច, អក្ខណវេធី ច, មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឋានកុសលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ...បេ.... សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឋានកុសលោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទូរេបាតី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ យា កាចិ វេទនា...បេ.... យា កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា , សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទូរេបាតី ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្ខណវេធី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្ខណវេធី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហតោ កាយស្ស បទាលេតា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហន្តំ អវិជ្ជាក្ខន្ធំ បទាលេតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហតោ កាយស្ស បទាលេតា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ បឋមំ។

២. បាដិភោគសុត្តំ

១៨២. [កថា. ៦២៤] “ចតុន្នំ , ភិក្ខវេ, ធម្មានំ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ។

“កតមេសំ ចតុន្នំ? ‘ជរាធម្មំ មា ជីរី’តិ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ; ‘ព្យាធិធម្មំ មា ព្យាធិយី’តិ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ; ‘មរណធម្មំ មា មីយី’តិ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ; ‘យានិ ខោ បន តានិ បុព្ពេ អត្តនា កតានិ បាបកានិ កម្មានិ សំកិលេសិកានិ បោនោភវិកានិ សទរានិ ទុក្ខវិបាកានិ អាយតី ជាតិជរាមរណិកានិ, តេសំ វិបាកោ មា និព្ពត្តី’តិ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុន្នំ ធម្មានំ នត្ថិ កោចិ បាដិភោគោ – សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. សុតសុត្តំ

១៨៣. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ

សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អហញ្ហិ, ភោ គោតម, ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ [ឯវំទិដ្ឋី (សព្ពត្ថ)] – ‘យោ កោចិ ទិដ្ឋំ ភាសតិ – ឯវំ មេ ទិដ្ឋន្តិ, នត្ថិ តតោ ទោសោ; យោ កោចិ សុតំ ភាសតិ – ឯវំ មេ សុតន្តិ, នត្ថិ តតោ ទោសោ; យោ កោចិ មុតំ ភាសតិ – ឯវំ មេ មុតន្តិ, នត្ថិ តតោ ទោសោ; យោ កោចិ វិញ្ញាតំ ភាសតិ – ឯវំ មេ វិញ្ញាតន្តិ, នត្ថិ តតោ ទោសោ’”តិ។

“នាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ ទិដ្ឋំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ ទិដ្ឋំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ សុតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ សុតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ មុតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ មុតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ វិញ្ញាតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, ព្រាហ្មណ, សព្ពំ វិញ្ញាតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ទិដ្ឋំ ភាសតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, ព្រាហ្មណ, ទិដ្ឋំ អភាសតោ កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, សុតំ ភាសតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ , ឯវរូបំ សុតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, ព្រាហ្មណ, សុតំ អភាសតោ កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ សុតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, មុតំ ភាសតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ មុតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, ព្រាហ្មណ, មុតំ អភាសតោ កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ មុតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ ។

“យញ្ហិ , ព្រាហ្មណ, វិញ្ញាតំ ភាសតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ វិញ្ញាតំ ន ភាសិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, ព្រាហ្មណ, វិញ្ញាតំ អភាសតោ កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ វិញ្ញាតំ ភាសិតព្ពន្តិ វទាមី”តិ។

អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ តតិយំ។

៤. អភយសុត្តំ

១៨៤. អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អហញ្ហិ, ភោ គោតម, ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘នត្ថិ យោ មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្សា’”តិ។ “អត្ថិ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស; អត្ថិ បន, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“កតមោ ច, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘បិយា វត មំ កាមា ជហិស្សន្តិ, បិយេ ចាហំ កាមេ ជហិស្សាមី’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ កាយេ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘បិយោ វត មំ កាយោ ជហិស្សតិ, បិយញ្ចាហំ កាយំ

ជហិស្សាមី’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ អកតកល្យាណោ ហោតិ អកតកុសលោ អកតភីរុត្តាណោ កតបាបោ កតលុទ្ទោ កតកិព្ពិសោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អកតំ វត មេ កល្យាណំ, អកតំ កុសលំ, អកតំ ភីរុត្តាណំ; កតំ បាបំ, កតំ លុទ្ទំ, កតំ កិព្ពិសំ។ យាវតា, ភោ, អកតកល្យាណានំ អកតកុសលានំ អកតភីរុត្តាណានំ កតបាបានំ កតលុទ្ទានំ កតកិព្ពិសានំ គតិ តំ គតឹ បេច្ច គច្ឆាមី’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ កង្ខី ហោតិ វិចិកិច្ឆី អនិដ្ឋង្គតោ សទ្ធម្មេ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កង្ខី វតម្ហិ វិចិកិច្ឆី អនិដ្ឋង្គតោ សទ្ធម្មេ’តិ។ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ភាយតិ, សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចត្តារោ មរណធម្មា សមានា ភាយន្តិ, សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ មរណស្ស។

“កតមោ ច, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ កាមេសុ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘បិយា វត មំ កាមា ជហិស្សន្តិ, បិយេ ចាហំ កាមេ ជហិស្សាមី’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ កាយេ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘បិយោ វត មំ កាយោ ជហិស្សតិ, បិយញ្ចាហំ កាយំ ជហិស្សាមី’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ អកតបាបោ ហោតិ អកតលុទ្ទោ អកតកិព្ពិសោ កតកល្យាណោ កតកុសលោ កតភីរុត្តាណោ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អកតំ វត មេ បាបំ, អកតំ លុទ្ទំ, អកតំ កិព្ពិសំ; កតំ កល្យាណំ, កតំ កុសលំ, កតំ ភីរុត្តាណំ។ យាវតា, ភោ, អកតបាបានំ អកតលុទ្ទានំ អកតកិព្ពិសានំ កតកល្យាណានំ កតកុសលានំ កតភីរុត្តាណានំ គតិ តំ គតឹ បេច្ច គច្ឆាមី’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ អកង្ខី ហោតិ អវិចិកិច្ឆី និដ្ឋង្គតោ សទ្ធម្មេ។ តមេនំ អញ្ញតរោ គាឡ្ហោ រោគាតង្កោ ផុសតិ។ តស្ស អញ្ញតរេន គាឡ្ហេន រោគាតង្កេន ផុដ្ឋស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អកង្ខី វតម្ហិ អវិចិកិច្ឆី និដ្ឋង្គតោ សទ្ធម្មេ’តិ។ សោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, មរណធម្មោ សមានោ ន ភាយតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ មរណស្ស។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចត្តារោ មរណធម្មា សមានា ន ភាយន្តិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ មរណស្សា”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ព្រាហ្មណសច្ចសុត្តំ

១៨៥. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា បរិព្ពាជកា សិប្បិនិកាតីរេ បរិព្ពាជការាមេ បដិវសន្តិ, សេយ្យថិទំ អន្នភារោ វរធរោ

សកុលុទាយី ច បរិព្ពាជកោ អញ្ញេ ច អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា បរិព្ពាជកា។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន សិប្បិនិកាតីរេ បរិព្ពាជការាមោ តេនុបសង្កមិ។

តេន ខោ បន សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរា កថា ឧទបាទិ – “ឥតិបិ ព្រាហ្មណសច្ចានិ, ឥតិបិ ព្រាហ្មណសច្ចានី”តិ។ អថ ខោ ភគវា យេន តេ បរិព្ពាជកា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា តេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោច –

“កាយ នុត្ថ, បរិព្ពាជកា, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា, កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ? “ឥធ, ភោ គោតម, អម្ហាកំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘ឥតិបិ ព្រាហ្មណសច្ចានិ, ឥតិបិ ព្រាហ្មណសច្ចានី’”តិ។

“ចត្តារិមានិ, បរិព្ពាជកា, ព្រាហ្មណសច្ចានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ឥធ, បរិព្ពាជកា, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘សព្ពេ បាណា អវជ្ឈា’តិ ។ ឥតិ វទំ ព្រាហ្មណោ សច្ចំ អាហ, នោ មុសា។ សោ តេន ន សមណោតិ មញ្ញតិ, ន ព្រាហ្មណោតិ មញ្ញតិ, ន សេយ្យោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន សទិសោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន ហីនោហមស្មីតិ មញ្ញតិ។ អបិ ច យទេវ តត្ថ សច្ចំ តទភិញ្ញាយ បាណានំយេវ អនុទ្ទយាយ [តទភិញ្ញាយ អនុទយាយ (ក.)] អនុកម្បាយ បដិបន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, បរិព្ពាជកា, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘សព្ពេ កាមា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា’តិ។ ឥតិ វទំ ព្រាហ្មណោ សច្ចមាហ, នោ មុសា។ សោ តេន ន សមណោតិ មញ្ញតិ, ន ព្រាហ្មណោតិ មញ្ញតិ, ន សេយ្យោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន សទិសោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន ហីនោហមស្មីតិ មញ្ញតិ។ អបិ ច យទេវ តត្ថ សច្ចំ តទភិញ្ញាយ កាមានំយេវ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, បរិព្ពាជកា, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘សព្ពេ ភវា អនិច្ចា...បេ.... ភវានំយេវ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, បរិព្ពាជកា, ព្រាហ្មណោ ឯវមាហ – ‘នាហំ ក្វចនិ [ក្វចន (សី. ស្យា.)] កស្សចិ កិញ្ចនតស្មិំ ន ច មម ក្វចនិ កត្ថចិ កិញ្ចនតត្ថី’តិ។ ឥតិ វទំ ព្រាហ្មណោ សច្ចំ អាហ, នោ មុសា។ សោ តេន ន សមណោតិ មញ្ញតិ, ន ព្រាហ្មណោតិ មញ្ញតិ, ន សេយ្យោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន សទិសោហមស្មីតិ មញ្ញតិ, ន ហីនោហមស្មីតិ មញ្ញតិ។ អបិ ច យទេវ តត្ថ សច្ចំ តទភិញ្ញាយ អាកិញ្ចញ្ញំយេវ បដិបទំ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឥមានិ ខោ, បរិព្ពាជកា, ចត្តារិ ព្រាហ្មណសច្ចានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឧម្មគ្គសុត្តំ

១៨៦. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កេន នុ ខោ, ភន្តេ, លោកោ នីយតិ, កេន លោកោ បរិកស្សតិ, កស្ស ច ឧប្បន្នស្ស វសំ គច្ឆតី”តិ?

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! ភទ្ទកោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, ឧម្មគ្គោ [ឧម្មង្គោ (ស្យា. ក.)], ភទ្ទកំ បដិភានំ, កល្យាណី [កល្យាណា (ក.)] បរិបុច្ឆា។ ឯវញ្ហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, បុច្ឆសិ – ‘កេន នុ ខោ, ភន្តេ, លោកោ នីយតិ, កេន លោកោ បរិកស្សតិ, កស្ស ច ឧប្បន្នស្ស វសំ គច្ឆតី’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ចិត្តេន ខោ, ភិក្ខុ, លោកោ នីយតិ, ចិត្តេន បរិកស្សតិ, ចិត្តស្ស ឧប្បន្នស្ស វសំ គច្ឆតី”តិ។

“សាធុ , ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ភគវន្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “‘ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ, ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ហោតី”តិ?

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! ភទ្ទកោ ខោ តេ, ភិក្ខុ ឧម្មគ្គោ, ភទ្ទកំ បដិភានំ, កល្យាណី បរិបុច្ឆា។ ឯវញ្ហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, បុច្ឆសិ – ‘ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ, ពហុស្សុតោ ធម្មធរោតិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ពហុស្សុតោ ធម្មធរោ ហោតី’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ពហូ ខោ, ភិក្ខុ, មយា ធម្មា ទេសិតា [ពហុ ខោ ភិក្ខុ មយា ធម្មោ ទេសិតោ (ក.)] – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថា, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ ចតុប្បទាយ ចេបិ,

ភិក្ខុ, គាថាយ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ ពហុស្សុតោ ធម្មធរោតិ អលំ វចនាយា’’តិ។

‘‘សាធុ, ភន្តេ’’តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ភគវន្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – ‘‘‘សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ, សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ ហោតី’’តិ?

‘‘សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! ភទ្ទកោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, ឧម្មង្គោ, ភទ្ទកំ បដិភានំ, កល្យាណី បរិបុច្ឆា។ ឯវញ្ហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, បុច្ឆសិ – ‘សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ, សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោតិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ ហោតី’’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘ឥធ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុនោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ សុតំ ហោតិ, បញ្ញាយ ចស្ស អត្ថំ អតិវិជ្ឈ បស្សតិ; ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ សុតំ ហោតិ, បញ្ញាយ ចស្ស អត្ថំ អតិវិជ្ឈ បស្សតិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ សុតំ ហោតិ, បញ្ញាយ ចស្ស អត្ថំ អតិវិជ្ឈ បស្សតិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ សុតំ ហោតិ, បញ្ញាយ ចស្ស អត្ថំ អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា និព្ពេធិកបញ្ញោ ហោតី’’តិ។

‘‘សាធុ, ភន្តេ’’តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ភគវន្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – ‘‘‘បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ ហោតី’’តិ?

‘‘សាធុ សាធុ ភិក្ខុ! ភទ្ទកោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, ឧម្មង្គោ, ភទ្ទកំ បដិភានំ, កល្យាណី បរិបុច្ឆា។ ឯវញ្ហិ ត្វំ ភិក្ខុ បុច្ឆសិ – ‘បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោតិ , ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ ហោតី’’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘ឥធ, ភិក្ខុ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ នេវត្តព្យាពាធាយ ចេតេតិ ន បរព្យាពាធាយ ចេតេតិ ន ឧភយព្យាពាធាយ ចេតេតិ អត្តហិតបរហិតឧភយហិតសព្ពលោកហិតមេវ ចិន្តយមានោ ចិន្តេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, បណ្ឌិតោ មហាបញ្ញោ ហោតី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. វស្សការសុត្តំ

១៨៧. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘ជានេយ្យ នុ ខោ, ភោ គោតម, អសប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ – ‘អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ? ‘‘អដ្ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – ‘អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ។ ‘‘ជានេយ្យ បន, ភោ គោតម, អសប្បុរិសោ សប្បុរិសំ – ‘សប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ? ‘‘ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – ‘សប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ។ ‘‘ជានេយ្យ នុ ខោ, ភោ គោតម, សប្បុរិសោ សប្បុរិសំ – ‘សប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ? ‘‘ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – ‘សប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ។ ‘‘ជានេយ្យ បន, ភោ គោតម, សប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ – ‘អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ? ‘‘ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឋានំ វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – ‘អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ។

‘‘អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ, ភោតា គោតមេន – ‘អដ្ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឋានំ វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’’’ន្តិ។

‘‘ឯកមិទំ, ភោ គោតម, សមយំ តោទេយ្យស្ស ព្រាហ្មណស្ស បរិសតិ បរូបារម្ភំ វត្តេន្តិ – ‘ពាលោ អយំ រាជា ឯឡេយ្យោ សមណេ រាមបុត្តេ អភិប្បសន្នោ, សមណេ ច បន រាមបុត្តេ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោតិ, យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្ម’ន្តិ។ ឥមេបិ រញ្ញោ ឯឡេយ្យស្ស បរិហារកា ពាលា – យមកោ មោគ្គល្លោ [បុគ្គលោ (ក.)] ឧគ្គោ នាវិន្ទកី គន្ធព្ពោ អគ្គិវេស្សោ, យេ សមណេ រាមបុត្តេ អភិប្បសន្នា, សមណេ ច បន រាមបុត្តេ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោន្តិ, យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្មន្តិ។ ត្យាស្សុទំ

តោទេយ្យោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា នយេន នេតិ។ តំ កឹ មញ្ញន្តិ, ភោន្តោ, បណ្ឌិតោ រាជា ឯឡេយ្យោ ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេហិ អលមត្ថទសតរោ’តិ? ‘ឯវំ, ភោ, បណ្ឌិតោ រាជា ឯឡេយ្យោ ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេហិ អលមត្ថទសតរោ’”តិ។

“យស្មា ច ខោ, ភោ, សមណោ រាមបុត្តោ រញ្ញា ឯឡេយ្យេន បណ្ឌិតេន បណ្ឌិតតរោ ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេន អលមត្ថទសតរោ, តស្មា រាជា ឯឡេយ្យោ សមណេ រាមបុត្តេ អភិប្បសន្នោ, សមណេ ច បន រាមបុត្តេ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោតិ, យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្មំ”។

“តំ កឹ មញ្ញន្តិ, ភោន្តោ, បណ្ឌិតា រញ្ញោ ឯឡេយ្យស្ស បរិហារកា – យមកោ មោគ្គល្លោ ឧគ្គោ នាវិន្ទកី គន្ធព្ពោ អគ្គិវេស្សោ, ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេហិ អលមត្ថទសតរាតិ? ‘ឯវំ, ភោ, បណ្ឌិតា រញ្ញោ ឯឡេយ្យស្ស បរិហារកា – យមកោ មោគ្គល្លោ ឧគ្គោ នាវិន្ទកី គន្ធព្ពោ អគ្គិវេស្សោ, ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេហិ អលមត្ថទសតរា’”តិ។

“យស្មា ច ខោ, ភោ, សមណោ រាមបុត្តោ រញ្ញោ ឯឡេយ្យស្ស បរិហារកេហិ បណ្ឌិតេហិ បណ្ឌិតតរោ ករណីយាធិករណីយេសុ វចនីយាធិវចនីយេសុ អលមត្ថទសតរេហិ អលមត្ថទសតរោ, តស្មា រញ្ញោ ឯឡេយ្យស្ស បរិហារកា សមណេ រាមបុត្តេ អភិប្បសន្នា; សមណេ ច បន រាមបុត្តេ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោន្តិ, យទិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្ម”ន្តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ, គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ ភោតា គោតមេន – ‘អដ្ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – អសប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ អនវកាសោ យំ អសប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ សប្បុរិសំ ជានេយ្យ – សប្បុរិសោ អយំ ភវន្តិ។ ឯតម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឋានំ វិជ្ជតិ យំ សប្បុរិសោ អសប្បុរិសំ ជានេយ្យ – អសប្បុរិសោ អយំ ភវ’ន្តិ។ ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភោ គោតម, គច្ឆាម។ ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា”តិ។ “យស្សទានិ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មគធមហាមត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ សត្តមំ។

៨. ឧបកសុត្តំ

១៨៨. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ ឧបកោ មណ្ឌិកាបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧបកោ មណ្ឌិកាបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អហញ្ហិ, ភន្តេ, ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘យោ កោចិ បរូបារម្ភំ វត្តេតិ, បរូបារម្ភំ វត្តេន្តោ សព្ពោ សោ [សព្ពសោ (សី. បី.)] ន ឧបបាទេតិ។ អនុបបាទេន្តោ គារយ្ហោ ហោតិ ឧបវជ្ជោ’”តិ។ “បរូបារម្ភំ ចេ, ឧបក, វត្តេតិ បរូបារម្ភំ វត្តេន្តោ ន ឧបបាទេតិ, អនុបបាទេន្តោ គារយ្ហោ ហោតិ ឧបវជ្ជោ។ ត្វំ ខោ, ឧបក, បរូបារម្ភំ វត្តេសិ, បរូបារម្ភំ វត្តេន្តោ ន ឧបបាទេសិ, អនុបបាទេន្តោ គារយ្ហោ ហោសិ ឧបវជ្ជោ”តិ។ “សេយ្យថាបិ, ភន្តេ , ឧម្មុជ្ជមានកំយេវ មហតា បាសេន ពន្ធេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ឧម្មុជ្ជមានកោយេវ ភគវតា មហតា វាទបាសេន [មហតា បាសេន (ក.)] ពទ្ធោ”តិ។

“ឥទំ អកុសលន្តិ ខោ, ឧបក, មយា បញ្ញត្តំ។ តត្ថ អបរិមាណា បទា អបរិមាណា ព្យញ្ជនា អបរិមាណា តថាគតស្ស ធម្មទេសនា – ឥតិបិទំ អកុសលន្តិ។ តំ ខោ បនិទំ អកុសលំ បហាតព្ពន្តិ ខោ, ឧបក, មយា បញ្ញត្តំ។ តត្ថ អបរិមាណា បទា អបរិមាណា ព្យញ្ជនា អបរិមាណា តថាគតស្ស ធម្មទេសនា – ឥតិបិទំ អកុសលំ បហាតព្ពន្តិ។

“ឥទំ កុសលន្តិ ខោ, ឧបក, មយា បញ្ញត្តំ។ តត្ថ អបរិមាណា បទា អបរិមាណា ព្យញ្ជនា អបរិមាណា តថាគតស្ស ធម្មទេសនា – ឥតិបិទំ កុសលន្តិ។ តំ ខោ បនិទំ កុសលំ ភាវេតព្ពន្តិ ខោ, ឧបក, មយា បញ្ញត្តំ។ តត្ថ អបរិមាណា បទា អបរិមាណា ព្យញ្ជនា អបរិមាណា តថាគតស្ស ធម្មទេសនា – ឥតិបិទំ កុសលំ ភាវេតព្ព”ន្តិ។

អថ ខោ ឧបកោ មណ្ឌិកាបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា យាវតកោ អហោសិ ភគវតា សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស អារោចេសិ។

ឯវំ វុត្តេ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ កុបិតោ អនត្តមនោ ឧបកំ មណ្ឌិកាបុត្តំ ឯតទវោច – “យាវ ធំសី វតាយំ លោណការទារកោ យាវ មុខរោ យាវ បគព្ពោ យត្រ ហិ នាម តំ ភគវន្តំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ អាសាទេតព្ពំ មញ្ញិស្សតិ; អបេហិ ត្វំ, ឧបក, វិនស្ស, មា តំ អទ្ទស”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សច្ឆិករណីយសុត្តំ

១៨៩. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, សច្ឆិករណីយា ធម្មា។ កតមេ ចត្តារោ? អត្ថិ , ភិក្ខវេ, ធម្មា កាយេន សច្ឆិករណីយា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សតិយា សច្ឆិករណីយា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ចក្ខុនា សច្ឆិករណីយា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាយ សច្ឆិករណីយា។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា កាយេន សច្ឆិករណីយា? អដ្ឋ វិមោក្ខា, ភិក្ខវេ, កាយេន សច្ឆិករណីយា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា សតិយា សច្ឆិករណីយា? បុព្ពេនិវាសោ, ភិក្ខវេ, សតិយា សច្ឆិករណីយោ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា ចក្ខុនា សច្ឆិករណីយា? សត្តានំ ចុតូបបាតោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុនា សច្ឆិករណីយោ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាយ សច្ឆិករណីយា? អាសវានំ ខយោ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាយ សច្ឆិករណីយោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សច្ឆិករណីយា ធម្មា”តិ។ នវមំ។

១០. ឧបោសថសុត្តំ

១៩០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា តទហុបោសថេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ ភគវា តុណ្ហីភូតំ តុណ្ហីភូតំ ភិក្ខុសង្ឃំ អនុវិលោកេត្វា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“អបលាបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា និប្បលាបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា សុទ្ធា សារេ បតិដ្ឋិតា។ តថារូបោ អយំ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុសង្ឃោ, តថារូបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា។ យថារូបា បរិសា ទុល្លភា ទស្សនាយបិ លោកស្មិំ, តថារូបោ អយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុសង្ឃោ, តថារូបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា។ យថារូបា បរិសា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស, តថារូបោ អយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុសង្ឃោ, តថារូបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា ។ យថារូបាយ បរិសាយ អប្បំ ទិន្នំ ពហុ ហោតិ ពហុ ទិន្នំ ពហុតរំ, តថារូបោ អយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុសង្ឃោ, តថារូបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា។ យថារូបំ បរិសំ អលំ យោជនគណនានិបិ ទស្សនាយ គន្តុំ អបិ បុដោសេនាបិ, តថារូបោ អយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុសង្ឃោ, (តថារូបាយំ, ភិក្ខវេ, បរិសា) [( ) សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ]។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ ទេវប្បត្តា វិហរន្តិ; សន្តិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ ព្រហ្មប្បត្តា វិហរន្តិ; សន្តិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ អានេញ្ជប្បត្តា វិហរន្តិ; សន្តិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ អរិយប្បត្តា វិហរន្តិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទេវប្បត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ…បេ.… តតិយំ ឈានំ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទេវប្បត្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ព្រហ្មប្បត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ ករុណា… មុទិតា… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ព្រហ្មប្បត្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អានេញ្ជប្បត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អានេញ្ជប្បត្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយប្បត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ…. ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរិយប្បត្តោ ហោតី”តិ។ ទសមំ។

ព្រាហ្មណវគ្គោ [យោធាជីវវគ្គោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

យោធា បាដិភោគសុតំ, អភយំ ព្រាហ្មណសច្ចេន បញ្ចមំ;
ឧម្មគ្គវស្សការោ, ឧបកោ សច្ឆិកិរិយា ច ឧបោសថោតិ។

(២០) ៥. មហាវគ្គោ

១. សោតានុគតសុត្តំ

១៩១. ‘‘សោតានុគតានំ , ភិក្ខវេ, ធម្មានំ, វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ ចត្តារោ អានិសំសា បាដិកង្ខា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ [មុដ្ឋស្សតី (សី.)] កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ [បិលបន្តិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សោតានុគតានំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ, វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ អយំ បឋមោ អានិសំសោ បាដិកង្ខោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ; អបិ ច ខោ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ វា សោ ធម្មវិនយោ, យត្ថាហំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិន្តិ’។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ សោ សត្តោ ខិប្បមេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កុសលោ ភេរិសទ្ទស្ស។ សោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ភេរិសទ្ទំ សុណេយ្យ។ តស្ស ន ហេវ ខោ អស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា – ‘ភេរិសទ្ទោ នុ ខោ, ន នុ ខោ ភេរិសទ្ទោ’តិ! អថ ខោ ភេរិសទ្ទោត្វេវ និដ្ឋំ គច្ឆេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ; អបិ ច ខោ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ វា សោ ធម្មវិនយោ, យត្ថាហំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិន្តិ’។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សោតានុគតានំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ , វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ អយំ ទុតិយោ អានិសំសោ បាដិកង្ខោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ, នបិ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ; អបិ ច ខោ ទេវបុត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ វា សោ ធម្មវិនយោ, យត្ថាហំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិន្តិ’។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កុសលោ សង្ខសទ្ទស្ស។ សោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ សង្ខសទ្ទំ សុណេយ្យ។ តស្ស ន ហេវ ខោ អស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា – ‘សង្ខសទ្ទោ នុ ខោ, ន នុ ខោ សង្ខសទ្ទោ’តិ! អថ ខោ សង្ខសទ្ទោត្វេវ និដ្ឋំ គច្ឆេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ, នបិ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ; អបិ ច ខោ ទេវបុត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ វា សោ ធម្មវិនយោ, យត្ថាហំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិន្តិ’។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សោតានុគតានំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ, វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ អយំ តតិយោ អានិសំសោ បាដិកង្ខោ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ, នបិ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ, នបិ ទេវបុត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ; អបិ ច ខោ ឱបបាតិកោ ឱបបាតិកំ សារេតិ – ‘សរសិ ត្វំ, មារិស, សរសិ ត្វំ , មារិស, យត្ថ មយំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិម្හា’តិ។ សោ ឯវមាហ – ‘សរាមិ, មារិស, សរាមិ, មារិសា’តិ។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ;

អថ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ សហាយកា សហបំសុកីឡិកា [សហបំសុកីឡកា (ស្យា. កំ.)]។ តេ កទាចិ ករហចិ អញ្ញមញ្ញំ សមាគច្ឆេយ្យុំ។ អញ្ញោ បន [សមាគច្ឆេយ្យុំ, តមេនំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សហាយកោ សហាយកំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឥទម្បិ, សម្ម, សរសិ, ឥទម្បិ, សម្ម, សរសី’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘សរាមិ , សម្ម, សរាមិ, សម្មា’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ, គេយ្យំ, វេយ្យាករណំ, គាថំ, ឧទានំ, ឥតិវុត្តកំ, ជាតកំ, អព្ភុតធម្មំ, វេទល្លំ។ តស្ស តេ ធម្មា សោតានុគតា ហោន្តិ, វចសា បរិចិតា, មនសានុបេក្ខិតា, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សោ មុដ្ឋស្សតិ កាលំ កុរុមានោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្ស តត្ថ ន ហេវ ខោ សុខិនោ ធម្មបទា ប្លវន្តិ, នបិ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ, នបិ ទេវបុត្តោ ទេវបរិសាយំ ធម្មំ ទេសេតិ; អបិ ច ខោ ឱបបាតិកោ ឱបបាតិកំ សារេតិ – ‘សរសិ ត្វំ, មារិស, សរសិ ត្វំ, មារិស, យត្ថ មយំ បុព្ពេ ព្រហ្មចរិយំ អចរិម្ហា’តិ។ សោ ឯវមាហ – ‘សរាមិ, មារិស, សរាមិ, មារិសា’តិ។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ; អថ ខោ សោ សត្តោ ខិប្បំយេវ វិសេសគាមី ហោតិ។ សោតានុគតានំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ, វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ, ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ អយំ ចតុត្ថោ អានិសំសោ បាដិកង្ខោ។ សោតានុគតានំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ, វចសា បរិចិតានំ, មនសានុបេក្ខិតានំ ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធានំ ឥមេ ចត្តារោ អានិសំសា បាដិកង្ខា’’តិ។ បឋមំ។

២. ឋានសុត្តំ

១៩២. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ឋានានិ ចតូហិ ឋានេហិ វេទិតព្ពានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សំវាសេន, ភិក្ខវេ, សីលំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេន។ សំវោហារេន, ភិក្ខវេ, សោចេយ្យំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេន។ អាបទាសុ, ភិក្ខវេ, ថាមោ វេទិតព្ពោ, សោ ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា , ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេន។ សាកច្ឆាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញា វេទិតព្ពា, សា ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនាតិ។

[សំ. និ. ១.១២២] ‘‘‘សំវាសេន , ភិក្ខវេ, សីលំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សំវសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ទីឃរត្តំ ខោ អយមាយស្មា ខណ្ឌការី ឆិទ្ទការី សពលការី កម្មាសការី, ន សន្តតការី ន សន្តតវុត្តិ [សតតវុត្តិ (ស្យា. កំ.)]; សីលេសុ ទុស្សីលោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា សីលវា’’’តិ។

‘‘‘ឥធ បន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សំវសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ទីឃរត្តំ ខោ អយមាយស្មា អខណ្ឌការី អច្ឆិទ្ទការី អសពលការី អកម្មាសការី សន្តតការី សន្តតវុត្តិ; សីលេសុ សីលវា អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ទុស្សីលោ’តិ។ ‘សំវាសេន, ភិក្ខវេ, សីលំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘សំវោហារេន, ភិក្ខវេ, សោចេយ្យំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សំវោហរមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អញ្ញថា ខោ អយមាយស្មា ឯកេន ឯកោ វោហរតិ, អញ្ញថា ទ្វីហិ, អញ្ញថា តីហិ, អញ្ញថា សម្ពហុលេហិ; វោក្កមតិ អយមាយស្មា បុរិមវោហារា បច្ឆិមវោហារំ; អបរិសុទ្ធវោហារោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា បរិសុទ្ធវោហារោ’’’តិ។

‘‘ឥធ បន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សំវោហរមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យថេវ ខោ អយមាយស្មា ឯកេន ឯកោ វោហរតិ, តថា ទ្វីហិ, តថា តីហិ, តថា សម្ពហុលេហិ។ នាយមាយស្មា វោក្កមតិ បុរិមវោហារា បច្ឆិមវោហារំ; បរិសុទ្ធវោហារោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា អបរិសុទ្ធវោហារោ’តិ ។ ‘សំវោហារេន, ភិក្ខវេ, សោចេយ្យំ វេទិតព្ពំ, តញ្ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘អាបទាសុ, ភិក្ខវេ, ថាមោ វេទិតព្ពោ, សោ ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ, ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ, រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ន ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘តថាភូតោ ខោ អយំ លោកសន្និវាសោ តថាភូតោ អយំ អត្តភាវបដិលាភោ

យថាភូតេ លោកសន្និវាសេ យថាភូតេ អត្តភាវបដិលាភេ អដ្ឋ លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ លោកោ ច អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតិ – លាភោ ច, អលាភោ ច, យសោ ច, អយសោ ច, និន្ទា ច, បសំសា ច, សុខញ្ច, ទុក្ខញ្ចា’តិ។ សោ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘តថាភូតោ ខោ អយំ លោកសន្និវាសោ តថាភូតោ អយំ អត្តភាវបដិលាភោ យថាភូតេ លោកសន្និវាសេ យថាភូតេ អត្តភាវបដិលាភេ អដ្ឋ លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ លោកោ ច អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតិ – លាភោ ច, អលាភោ ច, យសោ ច, អយសោ ច, និន្ទា ច, បសំសា ច, សុខញ្ច, ទុក្ខញ្ចា’តិ។ សោ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋោ សមានោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ ‘អាបទាសុ, ភិក្ខវេ, ថាមោ វេទិតព្ពោ, សោ ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សាកច្ឆាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញា វេទិតព្ពា, សា ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ , ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សាកច្ឆាយមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យថា ខោ ឥមស្ស អាយស្មតោ ឧម្មគ្គោ យថា ច អភិនីហារោ យថា ច បញ្ហាសមុទាហារោ, ទុប្បញ្ញោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា បញ្ញវា។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ អយមាយស្មា ន ចេវ គម្ភីរំ អត្ថបទំ ឧទាហរតិ សន្តំ បណីតំ អតក្កាវចរំ និបុណំ បណ្ឌិតវេទនីយំ។ យញ្ច អយមាយស្មា ធម្មំ ភាសតិ តស្ស ច នប្បដិពលោ សំខិត្តេន វា វិត្ថារេន វា អត្ថំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញាបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ។ ទុប្បញ្ញោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា បញ្ញវា’”តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមា បុរិសោ ឧទករហទស្ស តីរេ ឋិតោ បស្សេយ្យ បរិត្តំ មច្ឆំ ឧម្មុជ្ជមានំ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘យថា ខោ ឥមស្ស មច្ឆស្ស ឧម្មគ្គោ យថា ច ឩមិឃាតោ យថា ច វេគាយិតត្តំ, បរិត្តោ អយំ មច្ឆោ, នាយំ មច្ឆោ មហន្តោ’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សាកច្ឆាយមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យថា ខោ ឥមស្ស អាយស្មតោ ឧម្មគ្គោ យថា ច អភិនីហារោ យថា ច បញ្ហាសមុទាហារោ, ទុប្បញ្ញោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា បញ្ញវា។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ អយមាយស្មា ន ចេវ គម្ភីរំ អត្ថបទំ ឧទាហរតិ សន្តំ បណីតំ អតក្កាវចរំ និបុណំ បណ្ឌិតវេទនីយំ។ យញ្ច អយមាយស្មា ធម្មំ ភាសតិ, តស្ស ច ន បដិពលោ សំខិត្តេន វា វិត្ថារេន វា អត្ថំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញាបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ។ ទុប្បញ្ញោ អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា បញ្ញវា’”តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សាកច្ឆាយមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យថា ខោ ឥមស្ស អាយស្មតោ ឧម្មគ្គោ យថា ច អភិនីហារោ យថា ច បញ្ហាសមុទាហារោ, បញ្ញវា អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ទុប្បញ្ញោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ អយមាយស្មា គម្ភីរញ្ចេវ អត្ថបទំ ឧទាហរតិ សន្តំ បណីតំ អតក្កាវចរំ និបុណំ បណ្ឌិតវេទនីយំ។ យញ្ច អយមាយស្មា ធម្មំ ភាសតិ, តស្ស ច បដិពលោ សំខិត្តេន វា វិត្ថារេន វា អត្ថំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញាបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ។ បញ្ញវា អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ទុប្បញ្ញោ’”តិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ចក្ខុមា បុរិសោ ឧទករហទស្ស តីរេ ឋិតោ បស្សេយ្យ មហន្តំ មច្ឆំ ឧម្មុជ្ជមានំ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘យថា ខោ ឥមស្ស មច្ឆស្ស ឧម្មគ្គោ យថា ច ឩមិឃាតោ យថា ច វេគាយិតត្តំ, មហន្តោ អយំ មច្ឆោ, នាយំ មច្ឆោ បរិត្តោ’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ សាកច្ឆាយមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យថា ខោ ឥមស្ស អាយស្មតោ ឧម្មគ្គោ យថា ច អភិនីហារោ យថា ច បញ្ហាសមុទាហារោ, បញ្ញវា អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ទុប្បញ្ញោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ អយមាយស្មា គម្ភីរញ្ចេវ អត្ថបទំ ឧទាហរតិ សន្តំ បណីតំ អតក្កាវចរំ និបុណំ បណ្ឌិតវេទនីយំ។ យញ្ច អយមាយស្មា ធម្មំ ភាសតិ, តស្ស ច បដិពលោ សំខិត្តេន វា វិត្ថារេន វា អត្ថំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញាបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ។ បញ្ញវា អយមាយស្មា, នាយមាយស្មា ទុប្បញ្ញោ’តិ។

“‘សាកច្ឆាយ, ភិក្ខវេ, បញ្ញា វេទិតព្ពា, សា ច ខោ ទីឃេន អទ្ធុនា, ន ឥត្តរំ; មនសិករោតា, នោ អមនសិករោតា; បញ្ញវតា, នោ ទុប្បញ្ញេនា’តិ , ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ឋានានិ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ វេទិតព្ពានី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ភទ្ទិយសុត្តំ

១៩៣. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ ភទ្ទិយោ លិច្ឆវិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ភទ្ទិយោ លិច្ឆវិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘មាយាវី សមណោ គោតមោ អាវដ្ដនី មាយំ [អាវដ្ដនីមាយំ (សី.), អាវដ្ដនិមាយំ (ស្យា. កំ. ក.) ម. និ. ២.៦០ បស្សិតព្ពំ] ជានាតិ យាយ អញ្ញតិត្ថិយានំ សាវកេ អាវដ្ដេតី’តិ។ យេ តេ, ភន្តេ, ឯវមាហំសុ – ‘មាយាវី សមណោ គោតមោ អាវដ្ដនី មាយំ ជានាតិ យាយ អញ្ញតិត្ថិយានំ សាវកេ អាវដ្ដេតី’តិ, កច្ចិ តេ, ភន្តេ, ភគវតោ វុត្តវាទិនោ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ, ធម្មស្ស ច អនុធម្មំ ព្យាករោន្តិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ, អនព្ភក្ខាតុកាមា ហិ មយំ, ភន្តេ, ភគវន្ត”ន្តិ?

“ឯថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, មា អនុស្សវេន, មា បរម្បរាយ, មា ឥតិកិរាយ, មា បិដកសម្បទានេន, មា តក្កហេតុ, មា នយហេតុ, មា អាការបរិវិតក្កេន, មា ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា, មា ភព្ពរូបតាយ, មា ‘សមណោ នោ គរូ’តិ។ យទា តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, អត្តនាវ ជានេយ្យាថ – ‘ឥមេ ធម្មា អកុសលា, ឥមេ ធម្មា សាវជ្ជា, ឥមេ ធម្មា វិញ្ញុគរហិតា, ឥមេ ធម្មា សមត្តា សមាទិន្នា អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តី’តិ, អថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, បជហេយ្យាថ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, លោភោ បុរិសស្ស អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ហិតាយ វា អហិតាយ វា”តិ? “អហិតាយ, ភន្តេ”។ “លុទ្ធោ បនាយំ, ភទ្ទិយ, បុរិសបុគ្គលោ លោភេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ បាណម្បិ ហនតិ, អទិន្នម្បិ អាទិយតិ, បរទារម្បិ គច្ឆតិ, មុសាបិ ភណតិ, បរម្បិ តថត្តាយ [តទត្ថាយ (ក.) អ. និ. ៣.៦៦] សមាទបេតិ យំស ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, ទោសោ បុរិសស្ស…បេ.… មោហោ បុរិសស្ស…បេ.… សារម្ភោ បុរិសស្ស អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ហិតាយ វា អហិតាយ វា”តិ? “អហិតាយ, ភន្តេ”។ “សារទ្ធោ បនាយំ, ភទ្ទិយ, បុរិសបុគ្គលោ សារម្ភេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ បាណម្បិ ហនតិ, អទិន្នម្បិ អាទិយតិ, បរទារម្បិ គច្ឆតិ, មុសាបិ ភណតិ, បរម្បិ តថត្តាយ សមាទបេតិ យំស ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, ឥមេ ធម្មា កុសលា វា អកុសលា វា”តិ? “អកុសលា, ភន្តេ”។ “សាវជ្ជា វា អនវជ្ជា វា”តិ? “សាវជ្ជា, ភន្តេ”។ “វិញ្ញុគរហិតា វា វិញ្ញុប្បសត្ថា វា”តិ? “វិញ្ញុគរហិតា, ភន្តេ”។ “សមត្តា សមាទិន្នា អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ, នោ វា? កថំ វា ឯត្ថ ហោតី”តិ? “សមត្តា, ភន្តេ, សមាទិន្នា អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតី”តិ។

“ឥតិ ខោ, ភទ្ទិយ, យំ តំ តេ អវោចុម្ហា – ឯថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, មា អនុស្សវេន, មា បរម្បរាយ, មា ឥតិកិរាយ, មា បិដកសម្បទានេន, មា តក្កហេតុ, មា នយហេតុ, មា អាការបរិវិតក្កេន, មា ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា, មា ភព្ពរូបតាយ, មា ‘សមណោ នោ គរូ’តិ។ យទា តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, អត្តនាវ ជានេយ្យាថ – ‘ឥមេ ធម្មា អកុសលា, ឥមេ ធម្មា សាវជ្ជា, ឥមេ ធម្មា វិញ្ញុគរហិតា, ឥមេ ធម្មា សមត្តា សមាទិន្នា អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តីតិ, អថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, បជហេយ្យាថា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“ឯថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, មា អនុស្សវេន, មា បរម្បរាយ, មា ឥតិកិរាយ, មា បិដកសម្បទានេន, មា តក្កហេតុ, មា នយហេតុ, មា អាការបរិវិតក្កេន, មា ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា, មា ភព្ពរូបតាយ, មា ‘សមណោ នោ គរូ’តិ។ យទា តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, អត្តនាវ ជានេយ្យាថ – ‘ឥមេ ធម្មា កុសលា, ឥមេ ធម្មា អនវជ្ជា, ឥមេ ធម្មា វិញ្ញុប្បសត្ថា, ឥមេ ធម្មា សមត្តា សមាទិន្នា ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តី’តិ, អថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យាថា”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, អលោភោ បុរិសស្ស អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ហិតាយ វា អហិតាយ វា”តិ? “ហិតាយ, ភន្តេ”។ “អលុទ្ធោ បនាយំ, ភទ្ទិយ, បុរិសបុគ្គលោ លោភេន អនភិភូតោ អបរិយាទិន្នចិត្តោ នេវ បាណំ ហនតិ, ន អទិន្នំ អាទិយតិ, ន បរទារំ គច្ឆតិ, ន មុសា ភណតិ, បរម្បិ តថត្តាយ ន សមាទបេតិ យំ’ស ហោតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, អទោសោ បុរិសស្ស…បេ.… អមោហោ បុរិសស្ស…បេ.… អសារម្ភោ បុរិសស្ស អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ហិតាយ វា អហិតាយ វា”តិ? “ហិតាយ, ភន្តេ”។ “អសារទ្ធោ បនាយំ, ភទ្ទិយ,

បុរិសបុគ្គលោ សារម្ភេន អនភិភូតោ អបរិយាទិន្នចិត្តោ នេវ បាណំ ហនតិ, ន អទិន្នំ អាទិយតិ, ន បរទារំ គច្ឆតិ, ន មុសា ភណតិ , បរម្បិ តថត្តាយ ន សមាទបេតិ យំ'ស ហោតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា"តិ។ "ឯវំ, ភន្តេ"។

"តំ កឹ មញ្ញថ, ភទ្ទិយ, ឥមេ ធម្មា កុសលា វា អកុសលា វា"តិ? "កុសលា, ភន្តេ"។ "សាវជ្ជា វា អនវជ្ជា វា"តិ? "អនវជ្ជា, ភន្តេ"។ "វិញ្ញុគរហិតា វា វិញ្ញុប្បសត្ថា វា"តិ? "វិញ្ញុប្បសត្ថា, ភន្តេ"។ "សមត្តា សមាទិន្នា ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ នោ វា? កថំ វា ឯត្ថ ហោតី"តិ? "សមត្តា, ភន្តេ, សមាទិន្នា ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ ឯវំ នោ ឯត្ថ ហោតី"តិ។

"ឥតិ ខោ, ភទ្ទិយ, យំ តំ តេ អវោចុម្ហា – ឯថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, មា អនុស្សវេន, មា បរម្បរាយ, មា ឥតិកិរាយ, មា បិដកសម្បទានេន, មា តក្កហេតុ, មា នយហេតុ, មា អាការបរិវិតក្កេន, មា ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា, មា ភព្ពរូបតាយ, មា 'សមណោ នោ គរូ'តិ។ យទា តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, អត្តនាវ ជានេយ្យាថ – 'ឥមេ ធម្មា កុសលា, ឥមេ ធម្មា អនវជ្ជា, ឥមេ ធម្មា វិញ្ញុប្បសត្ថា, ឥមេ ធម្មា សមត្តា សមាទិន្នា ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តីតិ , អថ តុម្ហេ, ភទ្ទិយ, ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យាថា'តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

"យេ ខោ តេ, ភទ្ទិយ, លោកេ សន្តោ សប្បុរិសា តេ សាវកំ ឯវំ សមាទបេន្តិ – 'ឯហិ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, លោភំ វិនេយ្យ [វិនេយ្យ វិនេយ្យ (សី. ស្យា. កំ.)] វិហរាហិ។ លោភំ វិនេយ្យ វិហរន្តោ ន លោភជំ កម្មំ ករិស្សសិ កាយេន វាចាយ មនសា។ ទោសំ វិនេយ្យ វិហរាហិ។ ទោសំ វិនេយ្យ វិហរន្តោ ន ទោសជំ កម្មំ ករិស្សសិ កាយេន វាចាយ មនសា។ មោហំ វិនេយ្យ វិហរាហិ។ មោហំ វិនេយ្យ វិហរន្តោ ន មោហជំ កម្មំ ករិស្សសិ កាយេន វាចាយ មនសា។ សារម្ភំ វិនេយ្យ វិហរាហិ។ សារម្ភំ វិនេយ្យ វិហរន្តោ ន សារម្ភជំ កម្មំ ករិស្សសិ កាយេន វាចាយ មនសា'"តិ។

ឯវំ វុត្តេ ភទ្ទិយោ លិច្ឆវិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "អភិក្កន្តំ, ភន្តេ...បេ.... ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត"ន្តិ។

"អបិ នុ តាហំ, ភទ្ទិយ, ឯវំ អវចំ – 'ឯហិ មេ ត្វំ, ភទ្ទិយ, សាវកោ ហោហិ; អហំ សត្ថា ភវិស្សាមី'"តិ? "នោ ហេតំ, ភន្តេ"។ "ឯវំវាទឹ ខោ មំ, ភទ្ទិយ, ឯវមក្ខាយឹ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ – 'មាយាវី សមណោ គោតមោ អាវដ្ដនឹ មាយំ ជានាតិ យាយ អញ្ញតិត្ថិយានំ សាវកេ អាវដ្ដេតី'"តិ។ "ភទ្ទិកា , ភន្តេ, អាវដ្ដនី មាយា។ កល្យាណី, ភន្តេ, អាវដ្ដនី មាយា។ បិយា មេ, ភន្តេ, ញាតិសាលោហិតា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ, បិយានម្បិ មេ អស្ស ញាតិសាលោហិតានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ភន្តេ, ខត្តិយា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស ខត្តិយានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណា... វេស្សា ... សុទ្ទា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស សុទ្ទានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា"តិ។

"ឯវមេតំ, ភទ្ទិយ, ឯវមេតំ, ភទ្ទិយ! សព្ពេ ចេបិ, ភទ្ទិយ, ខត្តិយា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ អកុសលធម្មប្បហានាយ កុសលធម្មូបសម្បទាយ, សព្ពេសម្បិស្ស ខត្តិយានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ភទ្ទិយ, ព្រាហ្មណា... វេស្សា... សុទ្ទា អាវដ្ដេយ្យុំ អកុសលធម្មប្បហានាយ កុសលធម្មូបសម្បទាយ, សព្ពេសម្បិស្ស សុទ្ទានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សទេវកោ ចេបិ, ភទ្ទិយ, លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ [អាវដ្ដេយ្យ (?)] អកុសលធម្មប្បហានាយ កុសលធម្មូបសម្បទាយ, សទេវកស្សបិស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ ឥមេ ចេបិ, ភទ្ទិយ, មហាសាលា ឥមាយ អាវដ្ដនិយា អាវដ្ដេយ្យុំ អកុសលធម្មប្បហានាយ កុសលធម្មូបសម្បទាយ, ឥមេសម្បិស្ស មហាសាលានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ( ) [(សចេ ចេតេយ្យុំ) (សី. ស្យា. កំ. បី.), (អាវដ្ដេយ្យុំ) (ក.) អ. និ. ៨.៥៤]។ កោ បន វាទោ មនុស្សភូតស្សា"តិ! តតិយំ។

៤. សាមុគិយសុត្តំ

១៩៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោលិយេសុ វិហរតិ សាមុគំ នាម [សាបូគំ នាម (សី. ស្យា. កំ. បី.)] កោលិយានំ និគមោ។ អថ ខោ សម្ពហុលា សាមុគិយា កោលិយបុត្តា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ សាមុគិយេ កោលិយបុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“ចត្តារិមានិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, បារិសុទ្ធិបធានិយង្គានិ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សម្មទក្ខាតានិ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ [សោកបរិទ្ទវានំ (សី.)] សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ កតមានិ ចត្តារិ? សីលបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ, ចិត្តបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ , ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ, វិមុត្តិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ។

“កតមញ្ច , ព្យគ្ឃបជ្ជា, សីលបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ...បេ.... សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, សីលបារិសុទ្ធិ។ ឥតិ ឯវរូបឹ សីលបារិសុទ្ធឹ អបរិបូរំ វា បរិបូរេស្សាមិ បរិបូរំ វា តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមីតិ, យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, ឥទំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, សីលបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ។

“កតមញ្ច, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ចិត្តបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ចិត្តបារិសុទ្ធិ។ ឥតិ ឯវរូបឹ ចិត្តបារិសុទ្ធឹ អបរិបូរំ វា បរិបូរេស្សាមិ បរិបូរំ វា តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមីតិ, យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, ឥទំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ចិត្តបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ។

“កតមញ្ច, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធិ។ ឥតិ ឯវរូបឹ ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធឹ អបរិបូរំ វា...បេ.... តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមីតិ, យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, ឥទំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ ។

“កតមញ្ច, ព្យគ្ឃបជ្ជា, វិមុត្តិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ? ស ខោ សោ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, អរិយសាវកោ ឥមិនា ច សីលបារិសុទ្ធិបធានិយង្គេន សមន្នាគតោ ឥមិនា ច ចិត្តបារិសុទ្ធិបធានិយង្គេន សមន្នាគតោ ឥមិនា ច ទិដ្ឋិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គេន សមន្នាគតោ រជនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ វិរាជេតិ, វិមោចនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ វិមោចេតិ។ សោ រជនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ វិរាជេត្វា, វិមោចនីយេសុ ធម្មេសុ ចិត្តំ វិមោចេត្វា សម្មាវិមុត្តឹ ផុសតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, វិមុត្តិបារិសុទ្ធិ។ ឥតិ ឯវរូបឹ វិមុត្តិបារិសុទ្ធឹ អបរិបូរំ វា បរិបូរេស្សាមិ បរិបូរំ វា តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមីតិ, យោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, ឥទំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, វិមុត្តិបារិសុទ្ធិបធានិយង្គំ។

“ឥមានិ ខោ, ព្យគ្ឃបជ្ជា, ចត្តារិ បារិសុទ្ធិបធានិយង្គានិ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សម្មទក្ខាតានិ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. វប្បសុត្តំ

១៩៥. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មឹ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ វប្បោ សក្កោ និគណ្ឋសាវកោ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វប្បំ សក្កំ និគណ្ឋសាវកំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“ឥធស្ស , វប្ប, កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ អវិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ [អន្វាស្សវេយ្យុំ (ក.)] អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “បស្សាមហំ, ភន្តេ, តំ ឋានំ។ ឥធស្ស, ភន្តេ, បុព្ពេ បាបកម្មំ កតំ អវិបក្កវិបាកំ។ តតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ”ន្តិ។ អយញ្ចេវ ខោ បន អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស វប្បេន សក្កេន និគណ្ឋសាវកេន សទ្ធឹ អន្តរាកថា វិប្បកតា ហោតិ។

អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឧបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច –

“កាយ នុត្ថ, មោគ្គល្លាន, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា; កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ? “ឥធាហំ, ភន្តេ, វប្បំ សក្កំ និគណ្ឋសាវកំ ឯតទវោចំ – ‘ឥធស្ស, វប្ប, កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ អ

វិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ’ន្តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, វប្បោ សក្កោ និគណ្ឋសាវកោ មំ ឯតទវោច – ‘បស្សាមហំ, ភន្តេ, តំ ឋានំ។ ឥធស្ស, ភន្តេ, បុព្ពេ បាបកម្មំ កតំ អវិបក្កវិបាកំ។ តតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ’ន្តិ ។ អយំ ខោ នោ, ភន្តេ , វប្បេន សក្កេន និគណ្ឋសាវកេន សទ្ធិំ អន្តរាកថា វិប្បកតា; អថ ភគវា អនុប្បត្តោ”តិ។

អថ ខោ ភគវា វប្បំ សក្កំ និគណ្ឋសាវកំ ឯតទវោច – “សចេ មេ ត្វំ, វប្ប, អនុញ្ញេយ្យញ្ចេវ អនុជានេយ្យាសិ, បដិក្កោសិតព្ពញ្ច បដិក្កោសេយ្យាសិ, យស្ស ច មេ ភាសិតស្ស អត្ថំ ន ជានេយ្យាសិ មមេវេត្ថ ឧត្តរិ បដិបុច្ឆេយ្យាសិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ, ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ, សិយា នោ ឯត្ថ កថាសល្លាបោ”តិ។ “អនុញ្ញេយ្យញ្ចេវាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ អនុជានិស្សាមិ, បដិក្កោសិតព្ពញ្ច បដិក្កោសិស្សាមិ, យស្ស ចាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស អត្ថំ ន ជានិស្សាមិ ភគវន្តំយេវេត្ថ ឧត្តរិ បដិបុច្ឆិស្សាមិ – ‘ឥទំ ភន្តេ, កថំ, ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ? ហោតុ នោ ឯត្ថ កថាសល្លាបោ”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វប្ប, យេ កាយសមារម្ភបច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, កាយសមារម្ភា បដិវិរតស្ស ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ សោ នវញ្ច កម្មំ ន ករោតិ, បុរាណញ្ច កម្មំ ផុស្ស ផុស្ស ព្យន្តីករោតិ, សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ [វិញ្ញូហីតិ (សី. បី. ក.) សំ. និ. ៤.៣៦៤ បស្សិតព្ពំ]។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វប្ប, យេ វចីសមារម្ភបច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, វចីសមារម្ភា បដិវិរតស្ស ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ សោ នវញ្ច កម្មំ ន ករោតិ, បុរាណញ្ច កម្មំ ផុស្ស ផុស្ស ព្យន្តីករោតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វប្ប, យេ មនោសមារម្ភបច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, មនោសមារម្ភា បដិវិរតស្ស ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ សោ នវញ្ច កម្មំ ន ករោតិ, បុរាណញ្ច កម្មំ ផុស្ស ផុស្ស ព្យន្តីករោតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, វប្ប, យេ អវិជ្ជាបច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, អវិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ សោ នវញ្ច កម្មំ ន ករោតិ, បុរាណញ្ច កម្មំ ផុស្ស ផុស្ស ព្យន្តីករោតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ បស្សសិ នោ ត្វំ, វប្ប, តំ ឋានំ យតោនិទានំ បុរិសំ ទុក្ខវេទនិយា អាសវា អស្សវេយ្យុំ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ សម្មា វិមុត្តចិត្តស្ស ខោ, វប្ប, ភិក្ខុនោ ឆ សតតវិហារា អធិគតា ហោន្តិ។ សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ; ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ…. ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា…បេ… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា…បេ…. កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា…បេ…. មនសា ធម្មំ វិញ្ញា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ; ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមានោ ‘កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមី’តិ បជានាតិ; ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមានោ ‘ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមី’តិ បជានាតិ; ‘កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតី ភវិស្សន្តី’តិ បជានាតិ”។

“សេយ្យថាបិ, វប្ប, ថូណំ បដិច្ច ឆាយា បញ្ញាយតិ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ។ សោ តំ ថូណំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ; មូលេ ឆិន្ទិត្វា បលិខណេយ្យ; បលិខណិត្វា មូលានិ ឧទ្ធរេយ្យ, អន្តមសោ ឧសីរនាឡិមត្តានិបិ [ឧសីរនាឡមត្តានិបិ (សី.)]។ សោ តំ ថូណំ ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆិន្ទេយ្យ។ ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆេត្វា ផាលេយ្យ។ ផាលេត្វា សកលិកំ សកលិកំ ករេយ្យ។ សកលិកំ សកលិកំ កត្វា វាតាតបេ វិសោសេយ្យ។ វាតាតបេ វិសោសេត្វា អគ្គិនា ឌហេយ្យ។ អគ្គិនា ឌហេត្វា មសិំ ករេយ្យ ។ មសិំ ករិត្វា មហាវាតេ វា ឱផុណេយ្យ នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ ឯវំ ហិស្ស, វប្ប, យា ថូណំ បដិច្ច ឆាយា សា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។

“ឯវមេវ ខោ, វប្ប, ឯវំ សម្មា វិមុត្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ ឆ សតតវិហារា អធិគតា ហោន្តិ។ សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ; ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ; ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមានោ ‘កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមី’តិ បជានាតិ; ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយមានោ ‘ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទិយាមី’តិ បជានាតិ; ‘កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតី ភវិស្សន្តី’តិ បជានាតី”។

ឯវំ វុត្តេ វប្បោ សក្កោ និគណ្ឋសាវកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, បុរិសោ ឧទយត្ថិកោ អស្សបណិយំ បោសេយ្យ។ សោ ឧទយញ្ចេវ នាធិគច្ឆេយ្យ, ឧត្តរិញ្ច កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ ឯវមេវ ខោ អហំ, ភន្តេ, ឧទយត្ថិកោ ពាលេ និគណ្ឋេ បយិរុបាសឹ។ ស្វាហំ ឧទយញ្ចេវ នាធិគច្ឆិំ, ឧត្តរិញ្ច កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អហោសឹ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, អជ្ជតគ្គេ យោ មេ ពាលេសុ និគណ្ឋេសុ បសាទោ តំ មហាវាតេ វា ឱផុណាមិ នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេមិ។ អភិក្កន្តំ, ភន្តេ...បេ.... ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ , ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សាឡ្ហសុត្តំ

១៩៦. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ សាឡ្ហោ ច លិច្ឆវិ អភយោ ច លិច្ឆវិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សាឡ្ហោ លិច្ឆវិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សន្តិ, ភន្តេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ទ្វយេន ឱឃស្ស និត្ថរណំ បញ្ញបេន្តិ – សីលវិសុទ្ធិហេតុ ច តបោជិគុច្ឆាហេតុ ច។ ឥធ, ភន្តេ, ភគវា កិមាហា”តិ?

“សីលវិសុទ្ធឹ ខោ អហំ, សាឡ្ហ, អញ្ញតរំ សាមញ្ញង្គន្តិ វទាមិ។ យេ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា តបោជិគុច្ឆាវាទា តបោជិគុច្ឆាសារា តបោជិគុច្ឆាអល្លីនា វិហរន្តិ, អភព្ពា តេ ឱឃស្ស និត្ថរណាយ។ យេបិ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា អបរិសុទ្ធកាយសមាចារា អបរិសុទ្ធវចីសមាចារា អបរិសុទ្ធមនោសមាចារា អបរិសុទ្ធាជីវា, អភព្ពា តេ ញាណទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។

“សេយ្យថាបិ, សាឡ្ហ, បុរិសោ នទឹ តរិតុកាមោ តិណ្ហំ កុឋារិ [កុធារិ (ក.)] អាទាយ វនំ បវិសេយ្យ។ សោ តត្ថ បស្សេយ្យ មហតិំ សាលលដ្ឋឹ ឧជុំ នវំ អកុក្កុច្ចកជាតំ។ តមេនំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ; មូលេ ឆេត្វា អគ្គេ ឆិន្ទេយ្យ; អគ្គេ ឆេត្វា សាខាបលាសំ សុវិសោធិតំ វិសោធេយ្យ; សាខាបលាសំ សុវិសោធិតំ វិសោធេត្វា កុឋារីហិ តច្ឆេយ្យ; កុឋារីហិ តច្ឆេត្វា វាសីហិ តច្ឆេយ្យ; វាសីហិ តច្ឆេត្វា លេខណិយា លិខេយ្យ; លេខណិយា លិខិត្វា បាសាណគុឡេន ធោវេយ្យ [ធោបេយ្យ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]; បាសាណគុឡេន ធោវេត្វា នទឹ បតារេយ្យ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, សាឡ្ហ, ភព្ពោ នុ ខោ សោ បុរិសោ នទឹ តរិតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អសុ ហិ, ភន្តេ, សាលលដ្ឋិ ពហិទ្ធា សុបរិកម្មកតា អន្តោ អវិសុទ្ធា។ តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – សាលលដ្ឋិ សំសីទិស្សតិ, បុរិសោ អនយព្យសនំ អាបជ្ជិស្សតី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, សាឡ្ហ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា តបោជិគុច្ឆាវាទា តបោជិគុច្ឆាសារា តបោជិគុច្ឆាអល្លីនា វិហរន្តិ, អភព្ពា តេ ឱឃស្ស និត្ថរណាយ។ យេបិ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា អបរិសុទ្ធកាយសមាចារា អបរិសុទ្ធវចីសមាចារា អបរិសុទ្ធមនោសមាចារា អបរិសុទ្ធាជីវា, អភព្ពា តេ ញាណទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។

“យេ ច ខោ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា ន តបោជិគុច្ឆាវាទា ន តបោជិគុច្ឆាសារា ន តបោជិគុច្ឆាអល្លីនា វិហរន្តិ, ភព្ពា តេ ឱឃស្ស និត្ថរណាយ។ យេបិ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា បរិសុទ្ធកាយសមាចារា បរិសុទ្ធវចីសមាចារា បរិសុទ្ធមនោសមាចារា បរិសុទ្ធាជីវា, ភព្ពា តេ ញាណទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។

“សេយ្យថាបិ , សាឡ្ហ, បុរិសោ នទឹ តរិតុកាមោ តិណ្ហំ កុឋារិំ អាទាយ វនំ បវិសេយ្យ។ សោ តត្ថ បស្សេយ្យ មហតិំ សាលលដ្ឋឹ ឧជុំ នវំ អកុក្កុច្ចកជាតំ។ តមេនំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ; មូលេ ឆិន្ទិត្វា អគ្គេ ឆិន្ទេយ្យ; អគ្គេ ឆិន្ទិត្វា

សាខាបលាសំ សុវិសោធិតំ វិសោធេយ្យ; សាខាបលាសំ សុវិសោធិតំ វិសោធេត្វា កុឋារីហិ តច្ឆេយ្យ; កុឋារីហិ តច្ឆេត្វា វាសីហិ តច្ឆេយ្យ; វាសីហិ តច្ឆេត្វា និខាទនំ អាទាយ អន្តោ សុវិសោធិតំ វិសោធេយ្យ; អន្តោ សុវិសោធិតំ វិសោធេត្វា លេខណិយា លិខេយ្យ; លេខណិយា លិខិត្វា បាសាណគុឡេន ធោវេយ្យ; បាសាណគុឡេន ធោវេត្វា នាវំ ករេយ្យ; នាវំ កត្វា ផិយារិត្តំ [បិយារិត្តំ (សី. បី.)] ពន្ធេយ្យ; ផិយារិត្តំ ពន្ធិត្វា នទី បតារេយ្យ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សាឡ្ហ, ភព្ពោ នុ ខោ សោ បុរិសោ នទី តរិតុ”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អសុ ហិ, ភន្តេ, សាលលដ្ឋិ ពហិទ្ធា សុបរិកម្មកតា, អន្តោ សុវិសុទ្ធា នាវាកតា [សុវិសុទ្ធកតា (ក.)] ផិយារិត្តពទ្ធា។ តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ‘នាវា ន សំសីទិស្សតិ, បុរិសោ សោត្ថិនា បារំ គមិស្សតី’”តិ។

“ឯវមេវំ ខោ , សាឡ្ហ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ន តបោជិគុច្ឆាវាទា ន តបោជិគុច្ឆាសារា ន តបោជិគុច្ឆាអល្លីនា វិហរន្តិ, ភព្ពា តេ ឱឃស្ស និត្ថរណាយ។ យេបិ តេ, សាឡ្ហ, សមណព្រាហ្មណា បរិសុទ្ធកាយសមាចារា បរិសុទ្ធវចីសមាចារា បរិសុទ្ធមនោសមាចារា បរិសុទ្ធាជីវា, ភព្ពា តេ ញាណទស្សនាយ អនុត្តរាយ សម្ពោធាយ។ សេយ្យថាបិ, សាឡ្ហ, យោធាជីវោ ពហូនិ ចេបិ កណ្ឌចិត្រកានិ ជានាតិ; អថ ខោ សោ តីហិ ឋានេហិ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ តីហិ? ទូរេបាតី ច, អក្ខណវេធី ច, មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា។

“សេយ្យថាបិ, សាឡ្ហ, យោធាជីវោ ទូរេបាតី; ឯវមេវំ ខោ, សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ សម្មាសមាធិ ហោតិ។ សម្មាសមាធិ, សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ យា កាចិ វេទនា…បេ.… យា កាចិ សញ្ញា… យេ កេចិ សង្ខារា… យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, សាឡ្ហ, យោធាជីវោ អក្ខណវេធី; ឯវមេវំ ខោ, សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ។ សម្មាទិដ្ឋិ , សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ.… ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, សាឡ្ហ, យោធាជីវោ មហតោ កាយស្ស បទាលេតា; ឯវមេវំ ខោ, សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ។ សម្មាវិមុត្តិ, សាឡ្ហ, អរិយសាវកោ មហន្តំ អវិជ្ជាក្ខន្ធំ បទាលេតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មល្លិកាទេវីសុត្តំ

១៩៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ មល្លិកា ទេវី យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ មល្លិកា ទេវី ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា [ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ “ទុព្ពណោ ច ហោតិ ទុរូបោ សុបាបកោ”តិ ឯវមាទិនា បុល្លិង្គិកវសេន ទិស្សតិ] ទស្សនាយ; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច?

“កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ; អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ច?

“កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច?

“កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា, អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ចា”តិ?

“ឥធ , មល្លិកេ, ឯកច្ចោ មាតុគាមោ កោធនា ហោតិ ឧបាយាសពហុលា។ អប្បម្បិ វុត្តា សមានា អភិសជ្ជតិ កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិត្ថីយតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ សា [សោ (ស្យា.)] ន

ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ ឥស្សាមនិកា [ឥស្សាមនកោ (ស្យា.)] ខោ បន ហោតិ; បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធតិ។ សា ចេ តតោ ចុតា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សា [សោ (ស្យា.)] យត្ថ យត្ថ បច្ចាជាយតិ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច។

“ឥធ បន, មល្លិកេ, ឯកច្ចោ មាតុគាមោ កោធនា ហោតិ ឧបាយាសពហុលា។ អប្បម្បិ វុត្តា សមានា អភិសជ្ជតិ កុប្បតិ ព្យាបជ្ជតិ បតិត្ថីយតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ សា ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ អនិស្សាមនិកា ខោ បន ហោតិ; បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ន ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ ន ឥស្សំ ពន្ធតិ។ សា ចេ តតោ ចុតា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សា យត្ថ យត្ថ បច្ចាជាយតិ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ; អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ច។

“ឥធ បន, មល្លិកេ, ឯកច្ចោ មាតុគាមោ អក្កោធនា ហោតិ អនុបាយាសពហុលា។ ពហុម្បិ វុត្តា សមានា នាភិសជ្ជតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិត្ថីយតិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ សា ន ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ ឥស្សាមនិកា ខោ បន ហោតិ; បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ ពន្ធតិ។ សា ចេ តតោ ចុតា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សា យត្ថ យត្ថ បច្ចាជាយតិ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច។

“ឥធ បន, មល្លិកេ, ឯកច្ចោ មាតុគាមោ អក្កោធនា ហោតិ អនុបាយាសពហុលា។ ពហុម្បិ វុត្តា សមានា នាភិសជ្ជតិ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ជតិ ន បតិត្ថីយតិ, ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ សា ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ អនិស្សាមនិកា ខោ បន ហោតិ; បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ន ឥស្សតិ ន ឧបទុស្សតិ ន ឥស្សំ ពន្ធតិ។ សា ចេ តតោ ចុតា ឥត្ថត្តំ អាគច្ឆតិ, សា យត្ថ យត្ថ បច្ចាជាយតិ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា; អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ច។

“អយំ ខោ, មល្លិកេ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច។ អយំ បន, មល្លិកេ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ ទុព្ពណ្ណា ច ហោតិ ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ; អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ច។ អយំ ខោ, មល្លិកេ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា; ទលិទ្ទា ច ហោតិ អប្បស្សកា អប្បភោគា អប្បេសក្ខា ច។ អយំ បន, មល្លិកេ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន មិធេកច្ចោ មាតុគាមោ អភិរូបា ច ហោតិ ទស្សនីយា បាសាទិកា បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតា; អឌ្ឍា ច ហោតិ មហទ្ធនា មហាភោគា មហេសក្ខា ចា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ មល្លិកា ទេវី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យា នូនាហំ [សា នូនាហំ (ស្យា.), យំ នូនាហំ (ក.)] ភន្តេ, អញ្ញំ ជាតឹ [អញ្ញាយ ជាតិយា (ស្យា.)] កោធនា អហោសឹ ឧបាយាសពហុលា, អប្បម្បិ វុត្តា សមានា អភិសជ្ជឹ កុប្បឹ ព្យាបជ្ជឹ បតិត្ថីយឹ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាត្វាកាសឹ, សាហំ, ភន្តេ, ឯតរហិ ទុព្ពណ្ណា ទុរូបា សុបាបិកា ទស្សនាយ។

“យា នូនាហំ, ភន្តេ, អញ្ញំ ជាតឹ ទាតា អហោសឹ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ, សាហំ, ភន្តេ, ឯតរហិ អឌ្ឍា [អឌ្ឍា ច (សី. បី. ក.)] មហទ្ធនា មហាភោគា។

“យា នូនាហំ, ភន្តេ, អញ្ញំ ជាតឹ អនិស្សាមនិកា អហោសឹ, បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ន ឥស្សឹ ន ឧបទុស្សឹ ន ឥស្សំ ពន្ធឹ, សាហំ, ភន្តេ, ឯតរហិ មហេសក្ខា។ សន្តិ ខោ បន, ភន្តេ, ឥមស្មឹ រាជកុលេ ខត្តិយកញ្ញាបិ ព្រាហ្មណកញ្ញាបិ គហបតិកញ្ញាបិ, តាសាហំ ឥស្សរាធិបច្ចំ ការេមិ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, អជ្ជតគ្គេ អក្កោធនា ភវិស្សាមិ អនុបាយាសពហុលា, ពហុម្បិ វុត្តា សមានា នាភិសជ្ជិស្សាមិ ន កុប្បិស្សាមិ ន ព្យាបជ្ជិស្សាមិ ន បតិត្ថីយិស្សាមិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ន បាតុករិស្សាមិ; ទស្សាមិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ អនិស្សាមនិកា ភវិស្សាមិ,

បរលាភសក្ការគរុការមាននវទ្ធនបូជនាសុ ន ឥស្សិស្សាមិ ន ឧបទុស្សិស្សាមិ ន ឥស្សំ ពន្ធិស្សាមិ។ អភិក្កន្តំ, ភន្តេ...បេ.... ឧបាសិកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អត្តន្តបសុត្តំ

១៩៨. ‘‘ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ [បុ. ប. ១៧៤; ម. និ. ២.៧; ទី. និ. ៣.៣១៤; អ. និ. ៣.១៥៧-១៦៣] បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បរន្តបោ ហោតិ បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ច ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ, បរន្តបោ ច បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវត្តន្តបោ ហោតិ នាត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ន បរន្តបោ ន បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។ សោ នេវ អត្តន្តបោ ន បរន្តបោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និច្ឆាតោ និព្ពុតោ សីតីភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតិ។

‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អចេលកោ ហោតិ មុត្តាចារោ ហត្ថាបលេខនោ នឯហិភទ្ទន្តិកោ នតិដ្ឋភទ្ទន្តិកោ នាភិហដំ ន ឧទ្ទិស្សកតំ ន និមន្តនំ សាទិយតិ។ សោ ន កុម្ភិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន កឡោបិមុខា បដិគ្គណ្ហាតិ, ន ឯឡកមន្តរំ ន ទណ្ឌមន្តរំ ន មុសលមន្តរំ ន ទ្វិន្នំ ភុញ្ជមានានំ ន គព្ភិនិយា ន បាយមានាយ ន បុរិសន្តរគតាយ ន សង្កិត្តីសុ ន យត្ថ សា ឧបដ្ឋិតោ ហោតិ ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឌសណ្ឌចារិនី ន មច្ឆំ ន មំសំ ន សុរំ ន មេរយំ ន ថុសោទកំ បិវតិ។ សោ ឯកាគារិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ ទ្វាគារិកោ វា ហោតិ ទ្វាលោបិកោ...បេ.... សត្តាគារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោបិកោ; ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា យាបេតិ ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ...បេ.... សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេតិ; ឯកាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ ទ្វាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ...បេ.... សត្តាហិកម្បិ អាហារំ អាហារេតិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកម្បិ បរិយាយភត្តភោជនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។

‘‘សោ សាកភក្ខោបិ ហោតិ សាមាកភក្ខោបិ ហោតិ នីវារភក្ខោបិ ហោតិ ទទ្ទុលភក្ខោបិ ហោតិ ហដភក្ខោបិ ហោតិ កណភក្ខោបិ ហោតិ អាចាមភក្ខោបិ ហោតិ បិញ្ញាកភក្ខោបិ ហោតិ តិណភក្ខោបិ ហោតិ គោមយភក្ខោបិ ហោតិ; វនមូលផលាហារោបិ យាបេតិ បវត្តផលភោជី។

‘‘សោ សាណានិបិ ធារេតិ មសាណានិបិ ធារេតិ ឆវទុស្សានិបិ ធារេតិ បំសុកូលានិបិ ធារេតិ តិរីដានិបិ ធារេតិ អជិនម្បិ ធារេតិ អជិនក្ខិបម្បិ ធារេតិ កុសចីរម្បិ ធារេតិ វាកចីរម្បិ ធារេតិ ផលកចីរម្បិ ធារេតិ កេសកម្ពលម្បិ ធារេតិ វាឡកម្ពលម្បិ ធារេតិ ឧលូកបក្ខម្បិ ធារេតិ; កេសមស្សុលោចកោបិ ហោតិ កេសមស្សុលោចនានុយោគមនុយុត្តោ; ឧព្ភដ្ឋកោបិ ហោតិ អាសនប្បដិក្ខិត្តោ; ឧក្កុដិកោបិ ហោតិ ឧក្កុដិកប្បធានមនុយុត្តោ; កណ្ដកាបស្សយិកោបិ ហោតិ កណ្ដកាបស្សយេ សេយ្យំ កប្បេតិ; សាយតតិយកម្បិ ឧទកោរោហនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឥតិ ឯវរូបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតាបនបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។

‘‘កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរន្តបោ ហោតិ បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឱរព្ភិកោ ហោតិ សូករិកោ សាកុណិកោ មាគវិកោ លុទ្ទោ មច្ឆឃាតកោ ចោរោ ចោរឃាតកោ គោឃាតកោ ពន្ធនាគារិកោ, យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ កុរូរកម្មន្តា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បរន្តបោ ហោតិ បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។

‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ច ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ បរន្តបោ ច បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ រាជា វា ហោតិ ខត្តិយោ មុទ្ធាវសិត្តោ, ព្រាហ្មណោ វា ហោតិ មហាសាលោ។ សោ បុរត្ថិមេន នគរស្ស នវំ សន្ធាគារំ ការាបេត្វា កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា ខរាជិនំ និវាសេត្វា សប្បិតេលេន កាយំ អព្ភញ្ជិត្វា មគវិសាណេន បិដ្ឋិំ កណ្ឌុវមានោ នវំ សន្ធាគារំ បវិសតិ, សទ្ធិំ មហេសិយា ព្រាហ្មណេន ច បុរោហិតេន។ សោ តត្ថ អនន្តរហិតាយ ភូមិយា ហរិតុបលិត្តាយ សេយ្យំ កប្បេតិ។ ឯកិស្សាយ គាវិយា សរូបវច្ឆាយ យំ ឯកស្មិំ ថនេ ខីរំ ហោតិ តេន រាជា យាបេតិ; យំ ទុតិយស្មិំ ថនេ ខីរំ ហោតិ តេន មហេសី យាបេតិ; យំ តតិយស្មិំ ថនេ ខីរំ ហោតិ តេន ព្រាហ្មណោ បុរោហិតោ យាបេតិ; យំ ចតុត្ថស្មិំ ថនេ ខីរំ ហោតិ តេន អគ្គិំ ជុហតិ [ជុហន្តិ (សី. បី.)]; អវសេសេន វច្ឆកោ យាបេតិ។ សោ ឯវមាហ – ‘ឯត្តកា ឧសភា

ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរា ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរិយោ ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា អជា ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា ឧរព្ភា ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ, (ឯត្តកា អស្សា ហញ្ញន្តិ យញ្ញត្ថាយ,) [( ) នត្ថិ សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ] ឯត្តកា រុក្ខា ឆិជ្ជន្តិ យូបត្ថាយ, ឯត្តកា ទព្ភា លូយន្តិ ពរិហិសត្ថាយា’តិ [បរិកម្មត្ថាយាតិ (ក.)]។ យេបិស្ស តេ ហោន្តិ ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា តេបិ ទណ្ឌតជ្ជិតា ភយតជ្ជិតា អស្សុមុខា រុទមានា បរិកម្មានិ ករោន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ច ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ បរន្តបោ ច បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តន្តបោ ហោតិ នាត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ន បរន្តបោ ន បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ? សោ អនត្តន្តបោ អបរន្តបោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និច្ឆាតោ និព្ពុតោ សីតីភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតិ។ ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា; នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ; យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ, មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ, អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្តំ បហាយ, មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្តំ បហាយ, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។

“សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ ភិក្ខូនំ សិក្ខាសាជីវសមាបន្នោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី, អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតិ។ អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរតោ អសទ្ធម្មា គាមធម្មា។ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។ បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ន ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, ន អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ; ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា, សហិតានំ វា អនុប្បទាតា, សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណី វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ; យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា តថារូបី វាចំ ភាសិតា ហោតិ។ សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី; និធានវតី វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី អត្ថសំហិតំ។

“សោ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តូបរតោ វិរតោ វិកាលភោជនា។ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ។ មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ។ ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ហត្ថិគវាស្សវឡវបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ។ ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ កយវិក្កយា បដិវិរតោ ហោតិ។ តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា បដិវិរតោ ហោតិ។

“សោ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សេយ្យថាបិ នាម បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ, សបត្តភារោវ ឌេតិ; ឯវមេវំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ សោ យេន យេនេវ បក្កមតិ , សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ; ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ ។

“សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, (ឥមាយ ច អរិយាយ សន្តុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ,) [( ) នត្ថិ សី. ស្យា. បោត្ថកេសុ។ ម. និ. ១.២៩៦; ម. និ. ២.១៣ បស្សិតព្ពំ] ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ [សមន្នាគតោ។ សោ (ក.)] វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី, ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ...បេ.... សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ...បេ.... (សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ) អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ , ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។

“តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ នេវត្តន្តបោ ហោតិ នាត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ន បរន្តបោ ន បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ។ សោ ន អត្តន្តបោ ន បរន្តបោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និច្ឆាតោ និព្ពុតោ សីតីភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. តណ្ហាសុត្តំ

១៩៩. ភគវា ឯតទវោច – “តណ្ហំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ ជាលិនី សរិតំ វិសដំ វិសត្តិកំ, យាយ អយំ លោកោ ឧទ្ធស្តោ បរិយោនទ្ធោ តន្តាកុលកជាតោ គុលាគុណ្ឋិកជាតោ [កុលាគុណ្ឋិកជាតោ (សី. ស្យា. កំ. បី.) អ. និ. អដ្ឋ. ២.៤.១៩៩] មុញ្ជបព្ពជភូតោ អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា ជាលិនី សរិតា វិសដា វិសត្តិកា, យាយ អយំ លោកោ ឧទ្ធស្តោ បរិយោនទ្ធោ តន្តាកុលកជាតោ គុលាគុណ្ឋិកជាតោ មុញ្ជបព្ពជភូតោ អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតិ ? អដ្ឋារស ខោ បនិមានិ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ, អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ។

“កតមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ? អស្មីតិ, ភិក្ខវេ, សតិ ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ, ឯវំស្មីតិ [ឯវមស្មិ (សី.), ឯវំស្មិ (ស្យា. កំ. បី.) វិភ. ៩៧៣ បស្សិតព្ពំ] ហោតិ, អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ, អសស្មីតិ ហោតិ, សតស្មីតិ ហោតិ, សន្តិ ហោតិ, ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, ឯវំ សន្តិ ហោតិ, អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, អបិហំ [អបិហ (សី. បី.), អបិ (ស្យា. កំ.)] សន្តិ ហោតិ, អបិហំ [អបិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, អបិហំ [អបិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឯវំ សន្តិ ហោតិ, អបិហំ [អបិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ , ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ។ ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ។

“កតមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ? ឥមិនាស្មីតិ, ភិក្ខវេ, សតិ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា អសស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា សតស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឯវំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ។ ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ។

“ឥតិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ, អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ។ ឥមានិ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ។ ឥតិ ឯវរូបានិ អតីតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ, អនាគតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ , បច្ចុប្បន្នានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ។ ឯវំ អដ្ឋសតំ តណ្ហាវិចរិតំ ហោន្តិ។

“អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា ជាលិនី សរិតា វិសដា វិសត្តិកា, យាយ អយំ លោកោ ឧទ្ធស្តោ បរិយោនទ្ធោ តន្តាកុលកជាតោ គុលាគុណ្ឋិកជាតោ មុញ្ជបព្ពជភូតោ អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតី”តិ។ នវមំ។

១០. បេមសុត្តំ

២០០. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, (បេមានិ) [( ) នត្ថិ សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ] ជាយន្តិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បេមា បេមំ ជាយតិ, បេមា ទោសោ ជាយតិ, ទោសា បេមំ ជាយតិ, ទោសា ទោសោ ជាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បេមា បេមំ ជាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលស្ស ឥដ្ឋោ ហោតិ កន្តោ មនាបោ។ តំ បរេ ឥដ្ឋេន កន្តេន មនាបេន សមុទាចរន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យោ ខោ ម្យាយំ បុគ្គលោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ, តំ បរេ ឥដ្ឋេន កន្តេន មនាបេន សមុទាចរន្តី’តិ ។ សោ តេសុ បេមំ ជនេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បេមា បេមំ ជាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បេមា ទោសោ ជាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលស្ស ឥដ្ឋោ ហោតិ កន្តោ មនាបោ។ តំ បរេ អនិដ្ឋេន អកន្តេន អមនាបេន សមុទាចរន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យោ ខោ ម្យាយំ បុគ្គលោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ, តំ បរេ អនិដ្ឋេន អកន្តេន អមនាបេន សមុទាចរន្តី’តិ។ សោ តេសុ ទោសំ ជនេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បេមា ទោសោ ជាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទោសា បេមំ ជាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលស្ស អនិដ្ឋោ ហោតិ អកន្តោ អមនាបោ។ តំ បរេ អនិដ្ឋេន អកន្តេន អមនាបេន សមុទាចរន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យោ ខោ ម្យាយំ បុគ្គលោ អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ, តំ បរេ អនិដ្ឋេន អកន្តេន អមនាបេន សមុទាចរន្តី’តិ។ សោ តេសុ បេមំ ជនេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទោសា បេមំ ជាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទោសា ទោសោ ជាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បុគ្គលស្ស អនិដ្ឋោ ហោតិ អកន្តោ អមនាបោ ។ តំ បរេ ឥដ្ឋេន កន្តេន មនាបេន សមុទាចរន្តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យោ ខោ ម្យាយំ បុគ្គលោ អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ, តំ បរេ ឥដ្ឋេន កន្តេន មនាបេន សមុទាចរន្តី’តិ។ សោ តេសុ ទោសំ ជនេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទោសា ទោសោ ជាយតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ បេមានិ ជាយន្តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, យម្បិស្ស បេមា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យោបិស្ស បេមា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យម្បិស្ស ទោសា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យោបិស្ស ទោសា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ… ទុតិយំ ឈានំ…បេ… តតិយំ ឈានំ…បេ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, យម្បិស្ស បេមា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យោបិស្ស បេមា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យម្បិស្ស ទោសា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ, យោបិស្ស ទោសា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស តស្មិំ សមយេ ន ហោតិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, យម្បិស្ស បេមា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស បហីនំ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវំកតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ, យោបិស្ស បេមា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ, យម្បិស្ស ទោសា បេមំ ជាយតិ តម្បិស្ស បហីនំ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវំកតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ, យោបិស្ស ទោសា ទោសោ ជាយតិ សោបិស្ស បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នេវ ឧស្សេនេតិ ន បដិសេនេតិ [ន បដិស្សេនេតិ (សី. បី.)] ន ធូបាយតិ ន បជ្ជលតិ ន សម្បជ្ឈាយតិ [ន អបជ្ឈាយតិ (សី.), ន បជ្ឈាយតិ (ស្យា. កំ. បី.)]។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧស្សេនេតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, រូបវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា រូបំ, រូបស្មិំ វា អត្តានំ; វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ , អត្តនិ វា វេទនំ, វេទនាយ វា អត្តានំ; សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា សញ្ញំ, សញ្ញាយ វា អត្តានំ; សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា សង្ខារេ, សង្ខារេសុ វា អត្តានំ; វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧស្សេនេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ឧស្សេនេតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា រូបំ, ន រូបស្មិំ វា អត្តានំ; ន វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា វេទនំ, ន វេទនាយ វា អត្តានំ; ន សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា សញ្ញំ , ន សញ្ញាយ វា អត្តានំ; ន សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា សង្ខារេ, ន សង្ខារេសុ វា អត្តានំ; ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, ន វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ឧស្សេនេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសេនេតិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោសន្តំ បច្ចក្កោសតិ, រោសន្តំ បដិរោសតិ, ភណ្ឌន្តំ បដិភណ្ឌតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសេនេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បដិសេនេតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោសន្តំ ន បច្ចក្កោសតិ, រោសន្តំ ន បដិរោសតិ, ភណ្ឌន្តំ ន បដិភណ្ឌតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បដិសេនេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធូបាយតិ? អស្មីតិ, ភិក្ខវេ, សតិ ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ, ឯវំស្មីតិ ហោតិ, អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ, អសស្មីតិ ហោតិ, សតស្មីតិ ហោតិ, សន្តិ ហោតិ, ឥត្थំ សន្តិ ហោតិ, ឯវំ សន្តិ ហោតិ, អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, អបិហំ សន្តិ ហោតិ, អបិហំ ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, អបិហំ ឯវំ សន្តិ ហោតិ, អបិហំ អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធូបាយតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ធូបាយតិ? អស្មីតិ, ភិក្ខវេ, អសតិ ឥត្ថស្មីតិ ន ហោតិ, ឯវំស្មីតិ ន ហោតិ, អញ្ញថាស្មីតិ ន ហោតិ, អសស្មីតិ ន ហោតិ, សតស្មីតិ ន ហោតិ, សន្តិ ន ហោតិ, ឥត្ថំ សន្តិ ន ហោតិ, ឯវំ សន្តិ ន ហោតិ, អញ្ញថា សន្តិ ន ហោតិ, អបិហំ សន្តិ ន ហោតិ, អបិហំ ឥត្ថំ សន្តិ ន ហោតិ, អបិហំ ឯវំ សន្តិ ន ហោតិ, អបិហំ អញ្ញថា សន្តិ ន ហោតិ, ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, ឯវំ ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ធូបាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បជ្ជលតិ? ឥមិនា អស្មីតិ, ភិក្ខវេ, សតិ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា អសស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា សតស្មីតិ ហោតិ, ឥមិនា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឥត្ថំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឯវំ សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ អញ្ញថា សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បជ្ជលតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បជ្ជលតិ? ឥមិនា អស្មីតិ, ភិក្ខវេ, អសតិ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ន ហោតិ, ឥមិនា ឯវំស្មីតិ ន ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ន ហោតិ, ឥមិនា អសស្មីតិ ន ហោតិ, ឥមិនា សតស្មីតិ ន ហោតិ, ឥមិនា សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឥត្ថំ សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ ឯវំ សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អបិហំ អញ្ញថា សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ, ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ន ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បជ្ជលតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជ្ឈាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អស្មិមានោ បហីនោ ន ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជ្ឈាយតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សម្បជ្ឈាយតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អស្មិមានោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សម្បជ្ឈាយតី”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សោតានុគតំ ឋានំ, ភទ្ទិយ សាមុគិយ វប្ប សាឡ្ហា ច;
មល្លិក អត្តន្តាបោ, តណ្ហា បេមេន ច ទសា តេតិ។

ចតុត្ថមហាបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៥. បញ្ចមបណ្ណាសកំ

(២១) ១. សប្បុរិសវគ្គោ

១. សិក្ខាបទសុត្តំ

២០១. ‘‘អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី ហោតិ, បរញ្ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានេ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ’’តិ [បុ. ប. ១៣៥]។ បឋមំ។

២. អស្សទ្ធសុត្តំ

២០២. ‘‘អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.…។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សទ្ធោ ហោតិ, អហិរិកោ ហោតិ, អនោត្តប្បី ហោតិ, អប្បស្សុតោ ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច អស្សទ្ធោ ហោតិ, បរញ្ច អស្សទ្ធិយេ [អសទ្ធាយ (ក.)] សមាទបេតិ; អត្តនា ច អហិរិកោ ហោតិ, បរញ្ច អហិរិកតាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អនោត្តប្បី ហោតិ, បរញ្ច អនោត្តប្បេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អប្បស្សុតោ ហោតិ, បរញ្ច អប្បស្សុតេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច កុសីតោ ហោតិ, បរញ្ច កោសជ្ជេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ, បរញ្ច មុដ្ឋស្សច្ចេ [មុដ្ឋសច្ចេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមាទបេតិ; អត្តនា ច ទុប្បញ្ញោ ហោតិ, បរញ្ច ទុប្បញ្ញតាយ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សទ្ធោ ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ, ពហុស្សុតោ ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, សតិមា ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ ; អត្តនា ច ហិរិមា ហោតិ, បរញ្ច ហិរិមតាយ [ហិរិសម្បទាយ (ក.)] សមាទបេតិ; អត្តនា ច ឱត្តប្បី ហោតិ, បរញ្ច ឱត្តប្បេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ពហុស្សុតោ ហោតិ, បរញ្ច ពាហុ

សច្ចេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, បរញ្ច វីរិយារម្ភេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ឧបដ្ឋិតស្សតិ ហោតិ, បរញ្ច សតិឧបដ្ឋានេ [សតិបដ្ឋានេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមាទបេតិ; អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច បញ្ញាសម្បទាយ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សត្តកម្មសុត្តំ

២០៣. “អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច ; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ....។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច បិសុណវាចោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ផរុសវាចោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបី ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបេ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ, ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ទសកម្មសុត្តំ

២០៤. “អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច ; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ....។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ...បេ.... អត្តនា ច អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច ព្យាបាទេ សមាទបេតិ, អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ...បេ.... អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អនភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច អព្យាបាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អដ្ឋង្គិកសុត្តំ

២០៥. “អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ, មិច្ឆាវាចោ ហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តោ ហោតិ, មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ, មិច្ឆាសតិ ហោតិ, មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាសង្កប្បេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាវាចោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាវាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាកម្មន្តោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាកម្មន្តេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាអាជីវេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាវាយាមេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាសតិ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាសតិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាសមាធិម្ហិ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាសង្កប្បេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាវាចោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាវាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាកម្មន្តេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាអាជីវោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាអាជីវេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាវាយាមោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាវាយាមេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាសតិ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាសតិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាសមាធិ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាសមាធិម្ហិ សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទសមគ្គសុត្តំ

២០៦. “អសប្បុរិសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរញ្ច; សប្បុរិសញ្ច, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ …បេ… មិច្ឆាញាណី ហោតិ, មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច មិច្ឆាញាណី ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាញាណេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសេន អសប្បុរិសតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ…បេ… សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច សម្មាញាណី ហោតិ, បរញ្ច សម្មាញាណេ សមាទបេតិ;

អត្តនា ច សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសេន សប្បុរិសតរោ’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមបាបធម្មសុត្តំ

២០៧. ‘‘បាបញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, បាបេន បាបតរញ្ច; កល្យាណញ្ច, កល្យាណេន កល្យាណតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ….។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបេន បាបតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ…បេ…. អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបេន បាបតរោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណេន កល្យាណតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ…បេ…. អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណេន កល្យាណតរោ’’តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយបាបធម្មសុត្តំ

២០៨. ‘‘បាបញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, បាបេន បាបតរញ្ច; កល្យាណញ្ច, កល្យាណេន កល្យាណតរញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ឯវំ…បេ…. ឯតទវោច –

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ…បេ…. មិច្ឆាញាណី ហោតិ, មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបេន បាបតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ…. អត្តនា ច មិច្ឆាញាណី ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាញាណេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបេន បាបតរោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ …បេ…. សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណោ។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណេន កល្យាណតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ…. អត្តនា ច សម្មាញាណី ហោតិ , បរញ្ច សម្មាញាណេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណេន កល្យាណតរោ’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. តតិយបាបធម្មសុត្តំ

២០៩. ‘‘បាបធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរញ្ច; កល្យាណធម្មញ្ច, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ….។

‘‘កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបធម្មោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរោ? ឥធ ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរោ”តិ។ នវមំ។

១០. ចតុត្ថបាបធម្មសុត្តំ

២១០. “បាបធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរញ្ច; កល្យាណធម្មញ្ច, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបធម្មោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ…បេ… មិច្ឆាញាណី ហោតិ, មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច មិច្ឆាញាណី ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាញាណេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបធម្មេន បាបធម្មតរោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ…បេ… សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ…បេ… អត្តនា ច សម្មាញាណី ហោតិ, បរញ្ច សម្មាញាណេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាវិមុត្តិយា សមាទបេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណធម្មេន កល្យាណធម្មតរោ”តិ។ ទសមំ។

សប្បុរិសវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សិក្ខាបទញ្ច អស្សទ្ធំ, សត្តកម្មំ អថោ ច ទសកម្មំ;
អដ្ឋង្គិកញ្ច ទសមគ្គំ, ទ្វេ បាបធម្មា អបរេ ទ្វេតិ។

(២២) ២. បរិសាវគ្គោ

១. បរិសាសុត្តំ

២១១. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, បរិសទូសនា។ កតមេ ចត្តារោ? ភិក្ខុ, ភិក្ខវេ [ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ (បី. ក.)], ទុស្សីលោ បាបធម្មោ បរិសទូសនោ; ភិក្ខុនី, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលា បាបធម្មា បរិសទូសនា; ឧបាសកោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ បរិសទូសនោ; ឧបាសិកា, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលា បាបធម្មា បរិសទូសនា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បរិសទូសនា។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, បរិសសោភនា។ កតមេ ចត្តារោ? ភិក្ខុ, ភិក្ខវេ, សីលវា កល្យាណធម្មោ បរិសសោភនោ ; ភិក្ខុនី, ភិក្ខវេ, សីលវតី កល្យាណធម្មា បរិសសោភនា; ឧបាសកោ, ភិក្ខវេ, សីលវា កល្យាណធម្មោ បរិសសោភនោ; ឧបាសិកា, ភិក្ខវេ, សីលវតី កល្យាណធម្មា បរិសសោភនា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ បរិសសោភនា”តិ។ បឋមំ។

២. ទិដ្ឋិសុត្តំ

២១២. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយទុច្ចរិតេន, វចីទុច្ចរិតេន, មនោទុច្ចរិតេន, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ ? កាយសុចរិតេន, វចីសុចរិតេន, មនោសុចរិតេន, សម្មាទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អកតញ្ញុតាសុត្តំ

២១៣. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយទុច្ចរិតេន, វចីទុច្ចរិតេន, មនោទុច្ចរិតេន, អកតញ្ញុតា អកតវេទិតា [អកតញ្ញុតាអកតវេទិតាយ (សី.)] – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយសុចរិតេន, វចីសុចរិតេន, មនោសុចរិតេន, កតញ្ញុតាកតវេទិតា [កតញ្ញុតាកតវេទិតាយ (សី.)] – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ តតិយំ។

៤. បាណាតិបាតីសុត្តំ

២១៤. ...បេ.... បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ...បេ.... បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមមគ្គសុត្តំ

២១៥. ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ, មិច្ឆាវាចោ ហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តោ ហោតិ...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយមគ្គសុត្តំ

២១៦. ...បេ.... មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ, មិច្ឆាសតិ ហោតិ, មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ...បេ.... សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមវោហារបថសុត្តំ

២១៧. ...បេ.... អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទី ហោតិ, អសុតេ សុតវាទី ហោតិ, អមុតេ មុតវាទី ហោតិ, អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទី ហោតិ...បេ.... អទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទី ហោតិ, អសុតេ អសុតវាទី ហោតិ, អមុតេ អមុតវាទី ហោតិ, អវិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទី ហោតិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយវោហារបថសុត្តំ

២១៨. ...បេ.... ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទី ហោតិ, សុតេ អសុតវាទី ហោតិ, មុតេ អមុតវាទី ហោតិ, វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទី ហោតិ...បេ.... ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទី ហោតិ, សុតេ សុតវាទី ហោតិ, មុតេ មុតវាទី ហោតិ, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទី ហោតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អហិរិកសុត្តំ

២១៩. ...បេ.... អស្សទ្ធោ ហោតិ, ទុស្សីលោ ហោតិ, អហិរិកោ ហោតិ, អនោត្តប្បី ហោតិ...បេ.... សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ។ នវមំ។

១០. ទុស្សីលសុត្តំ

២២០. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អស្សទ្ធោ ហោតិ, ទុស្សីលោ ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ ? សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ទសមំ។

បរិសាវគ្គោ [សោភនវគ្គោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បរិសា ទិដ្ឋិ អកតញ្ញុតា, បាណាតិបាតាបិ ទ្វេ មគ្គា;
ទ្វេ វោហារបថា វុត្តា, អហិរិកំ ទុប្បញ្ញេន ចាតិ។

(២៣) ៣. ទុច្ចរិតវគ្គោ

១. ទុច្ចរិតសុត្តំ

២២១. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, វចីទុច្ចរិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? មុសាវាទោ, បិសុណា វាចា, ផរុសា វាចា, សម្ផប្បលាបោ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ វចីទុច្ចរិតានិ។ ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, វចីសុចរិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សច្ចវាចា, អបិសុណា វាចា, សណ្ហា វាចា, មន្តវាចា [មន្តា វាចា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ វចីសុចរិតានី”តិ។ បឋមំ។

២. ទិដ្ឋិសុត្តំ

២២២. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ; ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយទុច្ចរិតេន, វចីទុច្ចរិតេន, មនោទុច្ចរិតេន, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ ច វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយសុចរិតេន, វចីសុចរិតេន, មនោសុចរិតេន, សម្មាទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ; ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អកតញ្ញុតាសុត្តំ

២២៣. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាយទុច្ចរិតេន, វចីទុច្ចរិតេន, មនោទុច្ចរិតេន, អកតញ្ញុតា អកតវេទិតា – ឥមេហិ…បេ.… បណ្ឌិតោ… កាយសុចរិតេន, វចីសុចរិតេន, មនោសុចរិតេន កតញ្ញុតាកតវេទិតា…បេ.…។ តតិយំ។

៤. បាណាតិបាតីសុត្តំ

២២៤. … បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ…បេ.… បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.…។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមមគ្គសុត្តំ

២២៥. … មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ, មិច្ឆាវាចោ ហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តោ ហោតិ…បេ.… សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ…បេ.…។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយមគ្គសុត្តំ

២២៦. … មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ, មិច្ឆាសតិ ហោតិ, មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ…បេ.… សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ…បេ.…។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមវោហារបថសុត្តំ

២២៧. … អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទី ហោតិ, អសុតេ សុតវាទី ហោតិ, អមុតេ មុតវាទី ហោតិ, អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទី ហោតិ…បេ.… អទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទី ហោតិ, អសុតេ អសុតវាទី ហោតិ, អមុតេ អមុតវាទី ហោតិ, អវិញ្ញាតេ អ

វិញ្ញុតវាទី ហោតិ…បេ….។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយវោហារបថសុត្តំ

២២៨. … ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទី ហោតិ, សុតេ អសុតវាទី ហោតិ, មុតេ អមុតវាទី ហោតិ, វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទី ហោតិ…បេ…. ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទី ហោតិ, សុតេ សុតវាទី ហោតិ, មុតេ មុតវាទី ហោតិ, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទី ហោតិ…បេ….។ អដ្ឋមំ។

៩. អហិរិកសុត្តំ

២២៩. … អស្សទ្ធោ ហោតិ, ទុស្សីលោ ហោតិ, អហិរិកោ ហោតិ, អនោត្តប្បី ហោតិ…បេ…. សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ…បេ….។ នវមំ។

១០. ទុប្បញ្ញសុត្តំ

២៣០. … អស្សទ្ធោ ហោតិ, ទុស្សីលោ ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ…បេ…. សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតី”តិ។ ទសមំ។

១១. កវិសុត្តំ

២៣១. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, កវី។ កតមេ ចត្តារោ? ចិន្តាកវិ, សុតកវិ, អត្ថកវិ, បដិភានកវិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ កវី”តិ។ ឯកាទសមំ។

ទុច្ចរិតវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទុច្ចរិតំ ទិដ្ឋិ អកតញ្ញុ ច, បាណាតិបាតាបិ ទ្វេ មគ្គា;
ទ្វេ វោហារបថា វុត្តា, អហិរិកំ ទុប្បញ្ញកវិនា ចាតិ។

(២៤) ៤. កម្មវគ្គោ

១. សំខិត្តសុត្តំ

២៣២. “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ [អកណ្ហំ អសុក្កំ (សី. ស្យា. បី.) (ទី. និ. ៣.៣១២; ម. និ. ២.៨១)] អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ បឋមំ។

២. វិត្ថារសុត្តំ

២៣៣. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ , កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈំ [សព្យាបជ្ឈំ (សព្ពត្ថ)] កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ សព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា សព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ សព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ សព្យាពជ្ឈា ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ សព្យាពជ្ឈេហិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ សព្យាពជ្ឈំ វេទនំ វេទិយតិ [វេទយតិ (ក.) អ. និ. ៦.៦៣] ឯកន្តទុក្ខំ, សេយ្យថាបិ សត្តា នេរយិកា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, អព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, អព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, អព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, អព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា អព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ អព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ អព្យាពជ្ឈា ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ អព្យាពជ្ឈេហិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ អព្យាពជ្ឈំ វេទនំ វេទិយតិ ឯកន្តសុខំ, សេយ្យថាបិ ទេវា សុភកិណ្ហា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ សព្យាពជ្ឈាបិ អព្យាពជ្ឈាបិ ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ សព្យាពជ្ឈេហិបិ អព្យាពជ្ឈេហិបិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វេទនំ វេទិយតិ វោកិណ្ណសុខទុក្ខំ, សេយ្យថាបិ មនុស្សា ឯកច្ចេ ច ទេវា ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា, យមិទំ [យម្បិទំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា, យមិទំ [យម្បិទំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ , កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សោណកាយនសុត្តំ

២៣៤. អថ ខោ សិខាមោគ្គល្លានោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សិខាមោគ្គល្លានោ

ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“បុរិមានិ, ភោ គោតម, ទិវសានិ បុរិមតរានិ សោណកាយនោ មាណវោ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ ឯតទវោច – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពកម្មានំ អកិរិយំ បញ្ញបេតិ, សព្ពកម្មានំ ខោ បន អកិរិយំ បញ្ញបេន្តោ ឧច្ឆេទំ អាហ លោកស្ស – កម្មសច្ចាយំ [កម្មសច្ចាយិ (ក.)], ភោ, លោកោ កម្មសមារម្ភដ្ឋាយី’”តិ។

“ទស្សនម្បិ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, សោណកាយនស្ស មាណវស្ស នាភិជានាមិ; កុតោ បនេវរូបោ កថាសល្លាបោ! ចត្តារិមានិ, ព្រាហ្មណ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ; អត្ថិ , ព្រាហ្មណ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។

“កតមញ្ច, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ សព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា សព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ សព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ សព្យាពជ្ឈា ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ សព្យាពជ្ឈេហិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ សព្យាពជ្ឈំ វេទនំ វេទិយតិ ឯកន្តទុក្ខំ, សេយ្យថាបិ សត្តា នេរយិកា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច , ព្រាហ្មណ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, អព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, អព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, អព្យាពជ្ឈំ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា , អព្យាពជ្ឈំ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា អព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ អព្យាពជ្ឈំ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ អព្យាពជ្ឈា ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ អព្យាពជ្ឈេហិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ អព្យាពជ្ឈំ វេទនំ វេទិយតិ ឯកន្តសុខំ, សេយ្យថាបិ ទេវា សុភកិណ្ហា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ សោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា, សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរិត្វា សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ តមេនំ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ លោកំ ឧបបន្នំ សមានំ សព្យាពជ្ឈាបិ អព្យាពជ្ឈាបិ ផស្សា ផុសន្តិ។ សោ សព្យាពជ្ឈេហិបិ អព្យាពជ្ឈេហិបិ ផស្សេហិ ផុដ្ឋោ សមានោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ វេទនំ វេទិយតិ វោកិណ្ណសុខទុក្ខំ, សេយ្យថាបិ មនុស្សា ឯកច្ចេ ច ទេវា ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ព្រាហ្មណ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? តត្រ, ព្រាហ្មណ, យមិទំ កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា, យមិទំ កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា, យមិទំ កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ តស្ស បហានាយ យា ចេតនា – ឥទំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ តតិយំ។

៤. បឋមសិក្ខាបទសុត្តំ

២៣៥. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ , ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយសិក្ខាបទសុត្តំ

២៣៦. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចេន មាតា [ឯកច្ចោ មាតរំ (ក.)] ជីវិតា វោរោបិតា ហោតិ, បិតា [បិតរំ (ក.)] ជីវិតា វោរោបិតោ [វោរោបិតា (ក.)] ហោតិ, អរហំ [អរហន្តំ (ក.)] ជីវិតា វោរោបិតោ [វោរោបិតា (ក.)] ហោតិ , តថាគតស្ស ទុដ្ឋេន ចិត្តេន លោហិតំ ឧប្បាទិតំ [ឧប្បាទិតា (ក.)] ហោតិ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិ [សម្មាទិដ្ឋិកោ (សី. ស្យា. កំ.)] ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? តត្រ, ភិក្ខវេ, យមិទំ កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អរិយមគ្គសុត្តំ

២៣៧. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ.… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ពោជ្ឈង្គសុត្តំ

២៣៨. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, កម្មានិ…បេ… កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ…បេ… ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អព្យាពជ្ឈំ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ សព្យាពជ្ឈម្បិ អព្យាពជ្ឈម្បិ កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ…បេ… ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ? សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ កម្មានិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានី”តិ។ សត្តមំ។

៨. សាវជ្ជសុត្តំ

២៣៩. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? សាវជ្ជេន កាយកម្មេន, សាវជ្ជេន វចីកម្មេន, សាវជ្ជេន មនោកម្មេន, សាវជ្ជាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អនវជ្ជេន កាយកម្មេន, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន, អនវជ្ជាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អព្យាពជ្ឈសុត្តំ

២៤០. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? សព្យាពជ្ឈេន កាយកម្មេន, សព្យាពជ្ឈេន វចីកម្មេន, សព្យាពជ្ឈេន មនោកម្មេន, សព្យាពជ្ឈាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អព្យាពជ្ឈេន កាយកម្មេន, អព្យាពជ្ឈេន វចីកម្មេន, អព្យាពជ្ឈេន មនោកម្មេន, អព្យាពជ្ឈាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ នវមំ។

១០. សមណសុត្តំ

២៤១. “‘ឥធេវ, ភិក្ខវេ, (បឋមោ) សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេហិ អញ្ញេហី’តិ [សមណេហិ អញ្ញេតិ (សី. បី. ក.) ឯត្ថ អញ្ញេហីតិ សកាយ បដិញ្ញាយ សច្ចាភិញ្ញេហីតិ អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ ទី. និ. ២.២១៤; ម. និ. ១.១៤០] – ឯវមេតំ, ភិក្ខវេ, សម្មា សីហនាទំ នទថ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បឋមោ សមណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ ហោតិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ សមណោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ សមណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី ហោតិ, សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ សមណោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, តតិយោ សមណោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ សមណោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ សមណោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ សមណោ។

“‘ឥធេវ, ភិក្ខវេ, បឋមោ សមណោ, ឥធ ទុតិយោ សមណោ, ឥធ តតិយោ សមណោ, ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ; សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេភិ អញ្ញេហី’តិ – ឯវមេតំ, ភិក្ខវេ, សម្មា សីហនាទំ នទថា”តិ។ ទសមំ។

១១. សប្បុរិសានិសំសសុត្តំ

២៤២. “សប្បុរិសំ , ភិក្ខវេ, និស្សាយ ចត្តារោ អានិសំសា បាដិកង្ខា។ កតមេ ចត្តារោ? អរិយេន សីលេន វឌ្ឍតិ, អរិយេន សមាធិនា វឌ្ឍតិ, អរិយាយ បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ, អរិយាយ វិមុត្តិយា វឌ្ឍតិ – សប្បុរិសំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ ឥមេ ចត្តារោ អានិសំសា បាដិកង្ខា”តិ។ ឯកាទសមំ។

កម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សំខិត្ត វិត្ថារ សោណកាយន,
សិក្ខាបទំ អរិយមគ្គោ ពោជ្ឈង្គំ;
សាវជ្ជញ្ចេវ អព្យាពជ្ឈំ,
សមណោ ច សប្បុរិសានិសំសោតិ។

(២៥) ៥. អាបត្តិភយវគ្គោ

១. សង្ឃភេទកសុត្តំ

២៤៣. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘អបិ នុ តំ, អានន្ទ, អធិករណំ វូបសន្ត’’ន្តិ? ‘‘កុតោ តំ, ភន្តេ, អធិករណំ វូបសមិស្សតិ [វូបសម្មិស្សតិ (?)]! អាយស្មតោ , ភន្តេ, អនុរុទ្ធស្ស ពាហិយោ នាម សទ្ធិវិហារិកោ កេវលកប្បំ សង្ឃភេទាយ ឋិតោ។ តត្រាយស្មា អនុរុទ្ធោ ន ឯកវាចិកម្បិ ភណិតព្ពំ មញ្ញតី’’តិ។

‘‘កទា បនានន្ទ, អនុរុទ្ធោ សង្ឃមជ្ឈេ អធិករណេសុ [អធិករណេសុ តេសុ (ក.)] វោយុញ្ជតិ! ននុ, អានន្ទ, យានិ កានិចិ អធិករណានិ ឧប្បជ្ជន្តិ, សព្ពានិ តានិ តុម្ហេ ចេវ វូបសមេថ សារិបុត្តមោគ្គល្លានា ច។

‘‘ចត្តារោមេ, អានន្ទ, អត្ថវសេ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតិ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធានន្ទ, បាបភិក្ខុ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ អសុចិ សង្កស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណបដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘សចេ ខោ មំ ភិក្ខូ ជានិស្សន្តិ – ទុស្សីលោ បាបធម្មោ អសុចិ សង្កស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណបដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោតិ, សមគ្គា មំ សន្តា នាសេស្សន្តិ; វគ្គា បន មំ ន នាសេស្សន្តី’តិ។ ឥទំ, អានន្ទ, បឋមំ អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អានន្ទ, បាបភិក្ខុ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘សចេ ខោ មំ ភិក្ខូ ជានិស្សន្តិ – មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោតិ, សមគ្គា មំ សន្តា នាសេស្សន្តិ; វគ្គា បន មំ ន នាសេស្សន្តី’តិ។ ឥទំ, អានន្ទ, ទុតិយំ អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អានន្ទ, បាបភិក្ខុ មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, មិច្ឆាអាជីវេន ជីវិកំ [ជីវិតំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] កប្បេតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘សចេ ខោ មំ ភិក្ខូ ជានិស្សន្តិ – មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវេន ជីវិកំ កប្បេតីតិ, សមគ្គា មំ សន្តា នាសេស្សន្តិ; វគ្គា បន មំ ន នាសេស្សន្តី’តិ។ ឥទំ, អានន្ទ, តតិយំ អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតិ។

‘‘បុន ចបរំ, អានន្ទ, បាបភិក្ខុ លាភកាមោ ហោតិ សក្ការកាមោ អនវញ្ញត្តិកាមោ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘សចេ ខោ មំ ភិក្ខូ ជានិស្សន្តិ – លាភកាមោ សក្ការកាមោ អនវញ្ញត្តិកាមោតិ, សមគ្គា មំ សន្តា ន សក្ករិស្សន្តិ ន គរុំ ករិស្សន្តិ ន មានេស្សន្តិ ន បូជេស្សន្តិ; វគ្គា បន មំ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តី’តិ។ ឥទំ, អានន្ទ, ចតុត្ថំ អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតិ។ ឥមេ ខោ, អានន្ទ, ចត្តារោ អត្ថវសេ សម្បស្សមានោ បាបភិក្ខុ សង្ឃភេទេន នន្ទតី’’តិ។ បឋមំ។

២. អាបត្តិភយសុត្តំ

២៤៤. ‘‘ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អាបត្តិភយានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចោរំ អាគុចារិំ គហេត្វា រញ្ញោ ទស្សេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, ទេវ, ចោរោ អាគុចារី។ ឥមស្ស ទេវោ ទណ្ឌំ បណេតូ’តិ។ តមេនំ រាជា ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ , ភោ, ឥមំ បុរិសំ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិកាយ រថិកំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទថា’តិ។ តមេនំ រញ្ញោ បុរិសា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិកាយ រថិកំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទេយ្យុំ។ តត្រញ្ញតរស្ស ថលដ្ឋស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘បាបកំ វត, ភោ, អយំ បុរិសោ កម្មំ អកាសិ គារយ្ហំ សីសច្ឆេជ្ជំ។ យត្រ ហិ នាម រញ្ញោ បុរិសា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិកាយ រថិកំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទិស្សន្តិ ! សោ វតស្សាហំ [សោ វតស្សាយំ (សី.)] ឯវរូបំ បាបកម្មំ [បាបំ កម្មំ (សី. បី.)] ន ករេយ្យំ [ន

ករេយ្យ (សី.) ទី. និ. ១.១៨៣ បាឡិយា គទដ្ឋកថាយ ច សំសន្ទេតព្ពំ] គារយ្ហំ សីសច្ឆេជ្ជ’ន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឯវំ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ បារាជិកេសុ ធម្មេសុ។ តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – អនាបន្នោ វា បារាជិកំ ធម្មំ ន អាបជ្ជិស្សតិ, អាបន្នោ វា បារាជិកំ ធម្មំ យថាធម្មំ បដិករិស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កាឡវត្ថំ [កាឡកំ វត្ថំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា មុសលំ ខន្ធេ អារោបេត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ មោសល្លំ, យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមី’តិ។ តត្រញ្ញតរស្ស ថលដ្ឋស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘បាបកំ វត, ភោ, អយំ បុរិសោ កម្មំ អកាសិ គារយ្ហំ មោសល្លំ។ យត្រ ហិ នាម កាឡវត្ថំ បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា មុសលំ ខន្ធេ អារោបេត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វក្ខតិ – ‘អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ មោសល្លំ, យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមីតិ។ សោ វតស្សាហំ ឯវរូបំ បាបកម្មំ ន ករេយ្យំ គារយ្ហំ មោសល្ល’ន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឯវំ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ សង្ឃាទិសេសេសុ ធម្មេសុ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – អនាបន្នោ វា សង្ឃាទិសេសំ ធម្មំ ន អាបជ្ជិស្សតិ, អាបន្នោ វា សង្ឃាទិសេសំ ធម្មំ យថាធម្មំ បដិករិស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កាឡវត្ថំ បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា ភស្មបុដំ [អស្សបុដំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ខន្ធេ អារោបេត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ ភស្មបុដំ។ យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមី’តិ។ តត្រញ្ញតរស្ស ថលដ្ឋស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘បាបកំ វត, ភោ, អយំ បុរិសោ កម្មំ អកាសិ គារយ្ហំ ភស្មបុដំ។ យត្រ ហិ នាម កាឡវត្ថំ បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា ភស្មបុដំ ខន្ធេ អារោបេត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វក្ខតិ – អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ ភស្មបុដំ; យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមីតិ។ សោ វតស្សាហំ ឯវរូបំ បាបកម្មំ ន ករេយ្យំ គារយ្ហំ ភស្មបុដ’ន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឯវំ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ បាចិត្តិយេសុ ធម្មេសុ , តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – អនាបន្នោ វា បាចិត្តិយំ ធម្មំ ន អាបជ្ជិស្សតិ, អាបន្នោ វា បាចិត្តិយំ ធម្មំ យថាធម្មំ បដិករិស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កាឡវត្ថំ បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ ឧបវជ្ជំ។ យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមិ’តិ។ តត្រញ្ញតរស្ស ថលដ្ឋស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘បាបកំ វត, ភោ, អយំ បុរិសោ កម្មំ អកាសិ គារយ្ហំ ឧបវជ្ជំ។ យត្រ ហិ នាម កាឡវត្ថំ បរិធាយ កេសេ បកិរិត្វា មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ វក្ខតិ – អហំ, ភន្តេ, បាបកម្មំ អកាសឹ គារយ្ហំ ឧបវជ្ជំ; យេន មេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោន្តិ តំ ករោមីតិ។ សោ វតស្សាហំ ឯវរូបំ បាបកម្មំ ន ករេយ្យំ គារយ្ហំ ឧបវជ្ជ’ន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឯវំ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ បាដិទេសនីយេសុ ធម្មេសុ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – អនាបន្នោ វា បាដិទេសនីយំ ធម្មំ ន អាបជ្ជិស្សតិ, អាបន្នោ វា បាដិទេសនីយំ ធម្មំ យថាធម្មំ បដិករិស្សតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អាបត្តិភយានី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សិក្ខានិសំសសុត្តំ

២៤៥. “សិក្ខានិសំសមិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ បញ្ញុត្តរំ វិមុត្តិសារំ សតាធិបតេយ្យំ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សិក្ខានិសំសំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ អាភិសមាចារិកា សិក្ខា បញ្ញត្តា អប្បសន្នានំ បសាទាយ បសន្នានំ ភិយ្យោភាវាយ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ អាភិសមាចារិកា សិក្ខា បញ្ញត្តា អប្បសន្នានំ បសាទាយ បសន្នានំ ភិយ្យោភាវាយ តថា តថា សោ តស្សា សិក្ខាយ អខណ្ឌការី ហោតិ អច្ឆិទ្ទការី អសពលការី អកម្មាសការី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ អាទិព្រហ្មចរិយិកា សិក្ខា បញ្ញត្តា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ អាទិព្រហ្មចរិយិកា សិក្ខា បញ្ញត្តា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថា តថា សោ តស្សា សិក្ខាយ អខណ្ឌការី ហោតិ អច្ឆិទ្ទការី អសពលការី អកម្មាសការី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខានិសំសំ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បញ្ញុត្តរំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ ធម្មា ទេសិតា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ ធម្មា ទេសិតា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថា តថាស្ស តេ ធម្មា បញ្ញាយ សមវេក្ខិតា ហោន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ញុត្តរំ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, វិមុត្តិសារំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ ធម្មា ទេសិតា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, មយា សាវកានំ ធម្មា ទេសិតា សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថា តថាស្ស តេ ធម្មា វិមុត្តិយា ផុសិតា ហោន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិមុត្តិសារំ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សតាធិបតេយ្យំ ហោតិ? ‘ឥតិ អបរិបូរំ វា អាភិសមាចារិកំ សិក្ខំ បរិបូរេស្សាមិ, បរិបូរំ វា អាភិសមាចារិកំ សិក្ខំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមី’តិ – អជ្ឈត្តំយេវ សតិ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ ‘ឥតិ អបរិបូរំ វា អាទិព្រហ្មចរិយិកំ សិក្ខំ បរិបូរេស្សាមិ, បរិបូរំ វា អាទិព្រហ្មចរិយិកំ សិក្ខំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមី’តិ – អជ្ឈត្តំយេវ សតិ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ ‘ឥតិ អសមវេក្ខិតំ វា ធម្មំ បញ្ញាយ សមវេក្ខិស្សាមិ, សមវេក្ខិតំ វា ធម្មំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមី’តិ – អជ្ឈត្តំយេវ សតិ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ ‘ឥតិ អផុសិតំ វា ធម្មំ វិមុត្តិយា ផុសិស្សាមិ, ផុសិតំ វា ធម្មំ តត្ថ តត្ថ បញ្ញាយ អនុគ្គហេស្សាមី’តិ – អជ្ឈត្តំយេវ សតិ សូបដ្ឋិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សតាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ‘សិក្ខានិសំសមិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ បញ្ញុត្តរំ វិមុត្តិសារំ សតាធិបតេយ្យ’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. សេយ្យាសុត្តំ

២៤៦. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, សេយ្យា។ កតមា ចតស្សោ? បេតសេយ្យា, កាមភោគិសេយ្យា , សីហសេយ្យា, តថាគតសេយ្យា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, បេតសេយ្យា? យេភុយ្យេន, ភិក្ខវេ, បេតា ឧត្តានា សេន្តិ; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បេតសេយ្យា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, កាមភោគិសេយ្យា? យេភុយ្យេន, ភិក្ខវេ, កាមភោគី វាមេន បស្សេន សេន្តិ; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កាមភោគិសេយ្យា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សីហសេយ្យា? សីហោ , ភិក្ខវេ, មិគរាជា ទក្ខិណេន បស្សេន សេយ្យំ កប្បេតិ, បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ, អន្តរសត្ថិម្ហិ នង្គុដ្ឋំ អនុបក្ខិបិត្វា។ សោ បដិពុជ្ឈិត្វា បុរិមំ កាយំ អព្ភុន្នាមេត្វា បច្ឆិមំ កាយំ អនុវិលោកេតិ។ សចេ, ភិក្ខវេ, សីហោ មិគរាជា កិញ្ចិ បស្សតិ កាយស្ស វិក្ខិត្តំ វា វិសដំ វា, តេន, ភិក្ខវេ, សីហោ មិគរាជា អនត្តមនោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, សីហោ មិគរាជា ន កិញ្ចិ បស្សតិ កាយស្ស វិក្ខិត្តំ វា វិសដំ វា, តេន , ភិក្ខវេ, សីហោ មិគរាជា អត្តមនោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សីហសេយ្យា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, តថាគតសេយ្យា? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, តថាគតសេយ្យា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ សេយ្យា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ថូបារហសុត្តំ

២៤៧. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ថូបារហា។ កតមេ ចត្តារោ? តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ថូបារហោ, បច្ចេកពុទ្ធោ ថូបារហោ, តថាគតសាវកោ ថូបារហោ, រាជា ចក្កវត្តី ថូបារហោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ថូបារហា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បញ្ញាវុទ្ធិសុត្តំ

២៤៨. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាវុទ្ធិយា សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សប្បុរិសសំសេវោ, សទ្ធម្មស្សវនំ, យោនិសោមនសិការោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា បញ្ញាវុទ្ធិយា សំវត្តន្តី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ពហុការសុត្តំ

២៤៩. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា មនុស្សភូតស្ស ពហុការា ហោន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សប្បុរិសសំសេវោ, សទ្ធម្មស្សវនំ, យោនិសោមនសិការោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា មនុស្សភូតស្ស ពហុការា ហោន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. បឋមវោហារសុត្តំ

២៥០. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អនរិយវោហារា។ កតមេ ចត្តារោ? អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា, អសុតេ សុតវាទិតា, អមុតេ មុតវាទិតា, អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អនរិយវោហារា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយវោហារសុត្តំ

២៥១. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អរិយវោហារា។ កតមេ ចត្តារោ? អទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា, អសុតេ អសុតវាទិតា, អមុតេ អមុតវាទិតា, អវិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អរិយវោហារា”តិ។ នវមំ។

១០. តតិយវោហារសុត្តំ

២៥២. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អនរិយវោហារា។ កតមេ ចត្តារោ? ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា, សុតេ អសុតវាទិតា, មុតេ អមុតវាទិតា, វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អនរិយវោហារា”តិ។ ទសមំ។

១១. ចតុត្ថវោហារសុត្តំ

២៥៣. “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អរិយវោហារា។ កតមេ ចត្តារោ? ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា, សុតេ សុតវាទិតា, មុតេ មុតវាទិតា, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អរិយវោហារា”តិ។ ឯកាទសមំ។

អាបត្តិភយវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ភេទអាបត្តិ សិក្ខា ច, សេយ្យា ថូបារហេន ច;
បញ្ញាវុទ្ធិ ពហុការា, វោហារា ចតុរោ ឋិតាតិ។

បញ្ចមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

(២៦) ៦. អភិញ្ញាវគ្គោ

១. អភិញ្ញាសុត្តំ

២៥៤. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ ចត្តារោ? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ , ធម្មា អភិញ្ញា បហាតព្ពា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្ពា; អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា សច្ឆិកាតព្ពា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យា? បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា [បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាតិស្ស វចនីយំ (ក.)] – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ , ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា បហាតព្ពា? អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា បហាតព្ពា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្ពា? សមថោ ច វិបស្សនា ច – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា ភាវេតព្ពា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា សច្ឆិកាតព្ពា? វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អភិញ្ញា សច្ឆិកាតព្ពា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា”តិ។ បឋមំ។

២. បរិយេសនាសុត្តំ

២៥៥. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, អនរិយបរិយេសនា។ កតមា ចតស្សោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មំយេវ បរិយេសតិ; អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មំយេវ បរិយេសតិ; អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មំយេវ បរិយេសតិ; អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មំយេវ បរិយេសតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ អនរិយបរិយេសនា។

“ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, អរិយបរិយេសនា។ កតមា ចតស្សោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អត្តនា ជរាធម្មោ សមានោ ជរាធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អជរំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ; អត្តនា ព្យាធិធម្មោ សមានោ ព្យាធិធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អព្យាធិំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ; អត្តនា មរណធម្មោ សមានោ មរណធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អមតំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ; អត្តនា សំកិលេសធម្មោ សមានោ សំកិលេសធម្មេ អាទីនវំ វិទិត្វា អសំកិលិដ្ឋំ អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ និព្ពានំ បរិយេសតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ , ចតស្សោ អរិយបរិយេសនា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សង្គហវត្ថុសុត្តំ

២៥៦. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សង្គហវត្ថូនិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ទានំ, បេយ្យវជ្ជំ [បិយវាចា (ក.) អ. និ. ៤.៣២ បស្សិតព្ពំ], អត្ថចរិយា, សមានត្តតា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនី”តិ។

៤. មាលុក្យបុត្តសុត្តំ

២៥៧. អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ [មាលុង្ក្យបុត្តោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។ “ឯត្ថ ឥទានិ, មាលុក្យបុត្ត, កិំ ទហរេ ភិក្ខូ វក្ខាម; យត្រ ហិ នាម ត្វំ ជិណ្ណោ វុទ្ធោ មហល្លកោ តថាគតស្ស សំខិត្តេន ឱវាទំ យាចសី”តិ! “ទេសេតុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ; ទេសេតុ សុគតោ សំខិត្តេន ធម្មំ។ អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានេយ្យំ; អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស ទាយាទោ [ភគវតោ សាវកោ (ក.)] អស្ស”ន្តិ។

“ចត្តារោមេ , មាលុក្យបុត្ត, តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ កតមេ ចត្តារោ? ចីវរហេតុ វា, មាលុក្យបុត្ត, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ បិណ្ឌបាតហេតុ វា, មាលុក្យបុត្ត, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ សេនាសនហេតុ វា, មាលុក្យបុត្ត, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ ឥតិភវាភវហេតុ វា, មាលុក្យបុត្ត, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ, មាលុក្យបុត្ត, ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ យតោ ខោ, មាលុក្យបុត្ត , ភិក្ខុនោ តណ្ហា បហីនា ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា, អយំ វុច្ចតិ, មាលុក្យបុត្ត, ‘ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា’”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ភគវតា ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិតោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ អរហតំ អហោសីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កុលសុត្តំ

២៥៨. “យានិ កានិចិ, ភិក្ខវេ, កុលានិ ភោគេសុ មហត្តំ បត្តានិ ន ចិរដ្ឋិតិកានិ ភវន្តិ, សព្ពានិ តានិ ចតូហិ ឋានេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន។ កតមេហិ ចតូហិ? នដ្ឋំ ន គវេសន្តិ, ជិណ្ណំ ន បដិសង្ខរោន្តិ, អបរិមិតបានភោជនា ហោន្តិ, ទុស្សីលំ ឥត្ថិំ វា បុរិសំ វា អាធិបច្ចេ ឋបេន្តិ។ យានិ កានិចិ, ភិក្ខវេ, កុលានិ ភោគេសុ មហត្តំ បត្តានិ ន ចិរដ្ឋិតិកានិ ភវន្តិ, សព្ពានិ តានិ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ , ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន។

“យានិ កានិចិ, ភិក្ខវេ, កុលានិ ភោគេសុ មហត្តំ បត្តានិ ចិរដ្ឋិតិកានិ ភវន្តិ, សព្ពានិ តានិ ចតូហិ ឋានេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន។ កតមេហិ ចតូហិ? នដ្ឋំ គវេសន្តិ, ជិណ្ណំ បដិសង្ខរោន្តិ, បរិមិតបានភោជនា ហោន្តិ, សីលវន្តំ ឥត្ថិំ វា បុរិសំ វា អាធិបច្ចេ ឋបេន្តិ។ យានិ កានិចិ, ភិក្ខវេ, កុលានិ ភោគេសុ មហត្តំ បត្តានិ ចិរដ្ឋិតិកានិ ភវន្តិ, សព្ពានិ តានិ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេនា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមអាជានីយសុត្តំ

២៥៩. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ វណ្ណសម្បន្នោ ច ហោតិ ពលសម្បន្នោ ច ជវសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ច ហោតិ ពលសម្បន្នោ ច ជវសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ…បេ… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពលសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជវសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ… ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជវសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លាភី ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ហោតិ ។

“ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយអាជានីយសុត្តំ

២៦០. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ វណ្ណសម្បន្នោ ច ហោតិ, ពលសម្បន្នោ ច, ជវសម្បន្នោ ច, អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ច ហោតិ, ពលសម្បន្នោ ច, ជវសម្បន្នោ ច, អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ…បេ.… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វណ្ណសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពលសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជវសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា…បេ.… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជវសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លាភី ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាត សេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ហោតិ។

“ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ពលសុត្តំ

២៦១. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? វីរិយពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ, បញ្ញាពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានី”តិ ។ អដ្ឋមំ។

៩. អរញ្ញសុត្តំ

២៦២. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នាលំ អរញ្ញវនប្បត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិតុំ។ កតមេហិ ចតូហិ? កាមវិតក្កេន, ព្យាបាទវិតក្កេន, វិហឹសាវិតក្កេន, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ ជឡោ ឯឡមូគោ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នាលំ អរញ្ញវនប្បត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិតុំ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អរញ្ញវនប្បត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិតុំ។ កតមេហិ ចតូហិ? នេក្ខម្មវិតក្កេន, អព្យាបាទវិតក្កេន, អវិហឹសាវិតក្កេន , បញ្ញវា ហោតិ អជឡោ អនេឡមូគោ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អរញ្ញវនប្បត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិតុ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. កម្មសុត្តំ

២៦៣. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? សាវជ្ជេន កាយ

កម្មេន, សាវជ្ជេន វចីកម្មេន, សាវជ្ជេន មនោកម្មេន, សាវជ្ជាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ អព្យត្តោ អសប្បុរិសោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, សាវជ្ជោ ច ហោតិ សានុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច អបុញ្ញំ បសវតិ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? អនវជ្ជេន កាយកម្មេន, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន, អនវជ្ជាយ ទិដ្ឋិយា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វិយត្តោ សប្បុរិសោ អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ, អនវជ្ជោ ច ហោតិ អននុវជ្ជោ វិញ្ញូនំ, ពហុញ្ច បុញ្ញំ បសវតី”តិ។ ទសមំ។

អភិញ្ញាវគ្គោ ឆដ្ឋោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អភិញ្ញា បរិយេសនា, សង្គហំ មាលុក្យបុត្តោ;
កុលំ ទ្វេ ច អាជានីយា, ពលំ អរញ្ញកម្មុនាតិ។

(២៧) ៧. កម្មបថវគ្គោ

១. បាណាតិបាតីសុត្តំ

២៦៤. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ, បាណាតិបាតេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បាណាតិបាតស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ បឋមំ។

២. អទិន្នាទាយីសុត្តំ

២៦៥. “ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចតូហិ? អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ, អទិន្នាទានេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អទិន្នាទានស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ…បេ….។

“អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ, អទិន្នាទានា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អទិន្នាទានា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ….។ ទុតិយំ។

៣. មិច្ឆាចារីសុត្តំ

២៦៦. … អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ…បេ….។

អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ…បេ….។ តតិយំ។

៤. មុសាវាទីសុត្តំ

២៦៧. … អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ, មុសាវាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មុសាវាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ…បេ….។

អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ, មុសាវាទា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មុសាវាទា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ…បេ….។ ចតុត្ថំ។

៥. បិសុណវាចាសុត្តំ

២៦៨. … អត្តនា ច បិសុណវាចោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ…បេ….។

អត្តនា ច បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ…បេ….។ បញ្ចមំ។

៦. ផរុសវាចាសុត្តំ

២៦៩. ... អត្តនា ច ផរុសវាចោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ...បេ....។

អត្តនា ច ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ...បេ....។ ឆដ្ឋំ។

៧. សម្ផប្បលាបសុត្តំ

២៧០. ... អត្តនា ច សម្ផប្បលាបី ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបេ សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ...បេ....។

អត្តនា ច សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ...បេ....។ សត្តមំ។

៨. អភិជ្ឈាលុសុត្តំ

២៧១. ... អត្តនា ច អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អភិជ្ឈាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ...បេ....។

“អត្តនា ច អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អនភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អនភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ...បេ....។ អដ្ឋមំ។

៩. ព្យាបន្នចិត្តសុត្តំ

២៧២. ... អត្តនា ច ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច ព្យាបាទេ សមាទបេតិ, ព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ព្យាបាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ...បេ....។

អត្តនា ច អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច អព្យាបាទេ សមាទបេតិ, អព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អព្យាបាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ...បេ....។ នវមំ។

១០. មិច្ឆាទិដ្ឋិសុត្តំ

២៧៣. ... អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ...បេ....។

អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, សម្មាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេតិ។ ទសមំ។

កម្មបថវគ្គោ សត្តមោ។

(២៨) ៨. រាគបេយ្យាលំ

១. សតិបដ្ឋានសុត្តំ

២៧៤. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ…បេ…. ចិត្តេ…បេ…. ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ បឋមំ។

២. សម្មប្បធានសុត្តំ

២៧៥. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ…បេ…. អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ…បេ…. ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឥទ្ធិបាទសុត្តំ

២៧៦. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ; វីរិយសមាធិ…បេ…. ចិត្តសមាធិ…បេ…. វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ តតិយំ។

៤-៣០. បរិញ្ញាទិសុត្តានិ

២៧៧-៣០៣. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ…បេ…. បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ … វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា…បេ….។ តឹសតិមំ។

៣១-៥១០. ទោសអភិញ្ញាទិសុត្តានិ

៣០៤-៧៨៣. “ទោសស្ស…បេ…. មោហស្ស… កោធស្ស… ឧបនាហស្ស… មក្ខស្ស… បឡាសស្ស… ឥស្សាយ… មច្ឆរិយស្ស… មាយាយ… សាឋេយ្យស្ស… ថម្ភស្ស… សារម្ភស្ស… មានស្ស… អតិមានស្ស… មទស្ស… បមាទស្ស អភិញ្ញាយ… បរិញ្ញាយ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ ឥមេ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទសុត្តរបញ្ចសតិមំ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

ចតុក្កនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។